

ON VA ANGLATERRA? i EUROPA I AMÈRICA

Lev TROTSKI

1925-1926

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es – des de:
<http://grupgerminal.org/?q=node/323>

ÍNDEX

Prefaci a l'edició francesa

Prefaci a l'edició russa

ON VA ANGLATERRA?

I.- La decadència d'Anglaterra

II.- Míster Baldwin i l'evolució gradual

III.- Sobre certes particularitats dels líders obrers anglesos

IV.- La teoria fabiana del socialisme

V.- La qüestió de la violència revolucionària

VI.- Dues tradicions: la revolució del segle XVII i el chartisme

VII.- Tradeunionisme i bolxevisme

VIII.- Perspectives

IX.- Marxa i dates

X.- Brailsford i el marxisme

XI.- Més sobre el pacifisme i la revolució. (Resposta a Bertrand Russell.)

Apèndix

EUROPA I AMÈRICA

Els dos pols del moviment obrer. El tipus acaba del reformisme

La potència econòmica del Estats Units, base de l'oportunisme

Els nous papers d'Amèrica i d'Europa

L'expansió imperialista dels Estats Units

Pacifisme i confusió

El pacifisme americà en la pràctica

No hi ha sortida per al capitalisme europeu

Ha esgotat el capitalisme el seu temps?

PREFACI A L'EDICIÓ FRANCESA

Transcorregut un temps des que aquest llibre fou escrit. El gabinet conservador ha acabat la seua lluna de mel. Baldwin predicava la pau social. MacDonald, que no estava en condicions d'oposar res al conservadorisme, rivalitzà amb d'ell en el seu odi contra la revolució, la guerra civil i la lluita de classes. Els caps dels tres grans partits històrics proclamaven que les institucions d'Anglaterra eren completament suficients per a assegurar la col·laboració pacífica de les classes. Naturalment, el pronòstic contingut en aquest llibre sobre l'esdevenidor de l'Imperi Britànic fou presentat per tota la premsa britànica, des del *Morning Post* fins al setmanari de Landsbury, com una bogeria desesperada i pura fantasmagoria moscovita.

Però avui la situació està quelcom canviada. Anglaterra es troba commoguda per una vaga formidable. El govern conservador segueix una política d'ofensiva aferrissada; fa quant pot per tal de provocar la guerra civil. Mai s'ha palesat en Anglaterra amb tanta claredat com avui la contradicció existent entre els factors de les forces socials i la mentida de l'antiquat parlamentarisme.

La vaga anglesa ha nascut de la contradicció entre la situació actual de l'economia britànica en el mercat mundial i les relacions tradicionals de la producció i de les classes socials a l'interior del país. Des del punt de vista formal, la qüestió està plantejada de la manera següent: disminució dels salaris dels miners, prolongació de la seua jornada de treball, traspàs a coll de la classe obrera d'una part dels sacrificis que calen per a una vertadera reorganització de la indústria hullera. Així formulada, aquesta qüestió és insoluble. És perfectament exacte que sense sacrificis, i fins i tot sense seriosos sacrificis per part del proletariat anglès, la indústria hullera, igualment que, en general, tota l'economia britànica, no pot ésser reorganitzada. Però només un imbècil rematat pot creure que el proletariat anglès està decidit a admetre aquests sacrificis sobre les velles bases de la propietat capitalista.

El capitalisme ha estat presentat sempre com un règim de progrés permanent i de millorament sistemàtic de la sort de les masses treballadores. Almenys aquest fou el cas, fins a un cert límit, per a bon nombre de països en el transcurs del segle XIX. En Anglaterra, d'altra banda, la religió del progrés capitalista era molt més forta que en qualsevol altre país. Aquesta constituïa precisament la base de les tendències conservadores en el mateix moviment obrer i particularment en el *tradeunionisme*. Les il·lusions de la guerra foren en

Anglaterra de 1914 a 1918, i més que en cap altre país, il·lusions sobre la potència del capitalisme i el progrés social. Aquestes esperances havien d'ésser coronades per la victòria sobre Alemanya. I ara la societat burgesa diu als miners: “Si voleu assegurar-vos almenys una existència com la que heu gaudit fins a la guerra, heu d’acceptar per un temps indeterminat un empitjorament de les vostres condicions de vida.” En compte de la perspectiva que es proclamava, fins no fa molt de temps, del progrés social constant, es proposa als miners descendir un esgraó per a no veure’s forçats demà a descendir-ne dos o tres d’un sol colp. És la declaració de fallida del capitalisme britànic. La vaga general és la resposta del proletariat, que no vol ni pot acceptar que la fallida del capitalisme britànic signifiqui el començament de la fallida de la nació i de la cultura britàniques.

Aquesta resposta, però, està dictada molt més per la lògica de la situació que per la lògica conscient. La classe obrera anglesa no tenia una altra elecció. La lluita, qualssevol que hagen estat les maquinacions d’entre bastidors, fou imposada per la pressió mecànica de tota la situació. La situació mundial de l’economia britànica no admetia una base material per a un compromís. Els Thomas, els MacDonald, etc., han quedat reduïts a la situació de molins de vent les aspes dels quals es mouen a causa d’un vent fort, però sense proporcionar una sola lliura de farina, alhora que els grans hi manquen. El desesperat buit de l’actual reformisme britànic s’ha manifestat amb tal claredat, que els reformistes s’han vist obligats a participar en la vaga general del proletariat britànic. En açò justament s’ha palesat la força de la vaga, però també la seua feblesa.

La vaga general és la forma més violenta de la lluita de classes. Immediatament li segueix la insurrecció armada. Precisament per açò la vaga general exigeix més que qualsevol altra forma de la lluita de classes una direcció clara, resolta, enèrgica; dit d’una altra manera, una direcció revolucionària. Però el proletariat britànic no ha deixat veure en la vaga actual cap senyal de semblant direcció, i no pot hom confiar que aquesta aparega d’un sol colp, perfecta, com brollada de la terra. Començà el Consell General de les *Trade-Unions* amb la seua ridícula declaració que la vaga general no constituïa una lluita política ni significava, per consegüent, un atac contra el poder de l’Estat, dels banquers, dels industrials i dels grans terratinents, i contra el sant Parlament britànic. No obstant això, aquesta declaració de guerra dels fidels súbdits no convencé per complet el Govern, que sent que els instruments reals de força se li escapen de les mans sota els efectes de la vaga. El poder de l’Estat no és una idea, sinó un aparell material. Si es paralitza aquest aparell d’administració i d’opressió, el poder de l’Estat queda igualment paralitzat. No pot hom dominar en la societat moderna sense tenir entre les mans els ferrocarrils, la navegació marítima, el correu i el telègraf, les centrals d’energia elèctrica, el carbó, etc. El fet que MacDonald i Thomas rebutgen tot fi polític els caracteritza a si mateixos, però de cap manera

caracteritza la naturalesa de la vaga general, que portada fins al final té inevitablement que col·locar la classe revolucionària enfront de la necessitat de l'organització d'un nou poder d'Estat. Però justament s'hi oposen amb totes les seues forces aquells que han estat col·locats pels esdeveniments al capdavant de la vaga general. I aquí rau el perill principal. Uns homes que no volen la vaga general, que neguen el seu caràcter polític, que res temen més que les conseqüències d'una vaga victoriosa, inevitablement s'esforçaran per tots els mitjans en mantenir-la dins del marc d'una semivaga semipolítica, és a dir, realment en privar-la de les seues forces. És necessari veure els fets com ara són. Els principals esforços dels caps oficials del partit laborista i d'un considerable nombre de líders sindicals no tindran per fi la paralització de l'Estat burgès mitjançant la vaga, sinó, per contra, paralyzar la vaga general per mitjà de l'Estat burgès. El Govern, en la persona dels seus elements conservadors més aferrissats, vol, sens dubte, provocar una guerra civil en miniatura per a tenir la possibilitat de prendre mesures d'intimidació abans del desenrotllament de la lluita i rebutjar així el moviment obrer. Arrabassant a la vaga el seu programa polític, els reformistes minen la voluntat revolucionària del proletariat, menen el moviment a un atzucac i obliguen així les diferents categories industrials obreres a petits combats aïllats. En aquest sentit, els reformistes caminen de la mà amb els elements feixistes del partit conservador. Tal és el principal perill de la lluita actual.

No és possible actualment profetitzar la durada de la lluita, el seu desenrotllament i, amb més motiu, el seu resultat. És precís fer tot allò que es puga, dins del marc internacional, per tal d'ajudar els combatents i facilitar-los les condicions de la victòria. Però cal adonar-se perfectament que aquesta victòria no és possible sinó en la mesura que la classe obrera britànica aconseguisca canviar de caps durant el desenrotllament i la vigorització de la vaga general. Un proverbi americà aconsella bé quan diu que no s'ha de canviar de cavall en travessar un torrent. Però aquesta saviesa pràctica només és justa en certs límits; mai s'ha assolit travessar un torrent revolucionari muntant el cavall del reformisme. I la classe que ha anat al combat amb una direcció oportunista, s'ha vist obligada a canviar-la sota el foc de l'enemic. Açò determina per endavant l'actitud dels elements vertaderament revolucionaris del proletariat britànic i, sobretot, dels comunistes. Aquests sostindran per tots els mitjans la unitat de l'acció de massa, però no permetran la menor aparença d'unió amb els caps oportunistes del Labour Party i de les *Trade-Unions*. La lluita implacable contra tot acte o tota temptativa de traïció i la crítica sense pietat de les il·lusions reformistes és la part més important del treball dels elements vertaderament revolucionaris que participen en la vaga general. Amb açò, no sols contribuiran a la indispensable tasca de la formació de nous quadres revolucionaris, sense els quals una victòria del proletariat britànic és impossible, sinó també a l'èxit de la vaga actual, agreujant-la, fent ressaltar el seu caràcter revolucionari, eliminant

els oportunistes i reforçant la posició dels elements revolucionaris. Els resultats de la vaga, així els immediats com els llunyans, seran més considerables com amb major energia la voluntat revolucionària de les masses faça a una banda les barreres i els obstacles erigits per la direcció contrarevolucionària.

La vaga no pot per si mateixa canviar la situació del capitalisme britànic i en particular la de la seua indústria hullera en el mercat mundial. Per a això precisa una reorganització de tota l'economia anglesa. La vaga no és sinó una enèrgica manifestació d'aquesta necessitat. El problema de la reorganització de la indústria britànica serà resolt pel nou poder, el nou Estat, la nova classe dominant. Justament en açò consisteix la importància capital de la vaga general: planteja clarament la qüestió del poder. La vertadera victòria de la vaga general no pot assolir-se sinó per mitjà de l'apoderament del poder pel proletariat i la instauració de la seua dictadura. En les condicions de la desesperada situació actual del capitalisme britànic, la vaga general menys que mai pot ésser un instrument de reformes o de conquestes parcials. Més exactament: si els grans terratinents o el Govern accediren a tal o qual concessió sota la pressió de la vaga, aquestes concessions, donada la situació de conjunt, no tindrien una importància ni profunda ni duradora. Açò no significa de cap manera que la vaga actual es trobe davant l'alternativa següent: tot o res. Si el proletariat britànic s'hagués trobat amb una direcció que hagués correspost en certa manera a la seua potència de classe i a la maduresa de les condicions objectives, el poder hauria passat en poques setmanes de mans dels conservadors a les del proletariat. Difícilment pot esperar-se tal resultat. Açò no vol dir, repetim-ho, que la vaga no té esperança. Com més àmpliament es desenrotlle, més poderosament commourà les bases capitalistes, més contribuirà a eliminar els caps traïdors i oportunistes, més difícil li serà a la reacció burgesa passar a la contraofensiva, menys hauran de patir les organitzacions proletàries i més ràpidament tornarà a obrir-se la pròxima i decisiva fase de la lluita.

Els ensenyaments i les conseqüències de l'actual batalla de classes seran considerables, fins i tot independentment del seu resultat immediat. Cada obrer anglès s'adonarà clarament que el Parlament és incapaç de resoldre les qüestions fonamentals, vitals, del país. La qüestió de la salvació econòmica de la Gran Bretanya quedarà plantejada d'ara en avant al proletariat britànic com la qüestió de la conquesta del poder. El colp mortal arribarà a tots els elements intermediaris, mediadors, aficionats als compromisos, pseudopacifistes. El partit liberal, siguen quines siguen les maniobres i les habilitats dels seus líders, sortirà més feble encara d'aquesta prova. Al si del partit conservador, els elements més implacables assoliran la preponderància. Dins del partit laborista, l'ala revolucionària desenrotllarà la seua influència i trobarà una expressió més acabada. Els comunistes aniran davant resoludament. El desenvolupament revolucionari d'Anglaterra farà un salt formidable cap avant.

Ara és quan el curs dels esdeveniments planteja seriosament, i sense que siga possible el seu ajornament polític, les qüestions discutides en aquest llibre. A la llum de la poderosa vaga actual, les qüestions de l'evolució i de la revolució, del desenvolupament pacífic i de l'ús de la violència, de les reformes i de la dictadura de classe ocuparan en tota la seua claredat l'esperit de centenars de milers i de milions d'obriers britànics. No hi ha cap dubte. El proletariat britànic, que ha estat mantingut per la burgesia i els seus agents fabians en un estat ideològic terriblement endarrerit, avançarà a pas de gegant. Les condicions materials d'Anglaterra estan, fa temps, madures per al socialisme. La vaga ha posat a l'ordre del dia la substitució de l'Estat burgès per l'Estat proletari. Si la vaga mateixa no provoca directament aquesta substitució, l'aproparà considerablement. En quant de temps, no és possible, naturalment, dir-ho. Però cal preparar-se també a terminis força curts.

L. Trotski.

Krimea, maig 1926.

PREFACI A L'EDICIÓ RUSSA

Aquest treball està consagrat als destins ulteriors d'Anglaterra. No obstant això, pot interessar al lector americà. En primer terme, perquè Anglaterra ocupa un lloc molt prominent en el món; després, perquè els Estats Units i la Gran Bretanya formen una doble constel·lació en la qual la brillantor d'una estrella s'aviva més com més declina el de l'altra.

La conclusió a què arribe en les meues inquisicions és que Anglaterra camina a pas viu vers una època de grans commocions revolucionàries. Els policies anglesos i els seus deixebles americans diran, naturalment, que faig la propaganda de la revolució proletària (com si hom pogués modificar des de fora amb ajuda d'un llibre, la tendència del desenvolupament d'un gran poble). En realitat, em limite a tractar de dilucidar, mitjançant l'anàlisi dels factors de major importància en el desenvolupament històric d'Anglaterra, el camí de la història cap on aquest país va empentat per les condicions internes i externes de la seua existència. Llençar amb aquest motiu l'acusació d'ingerència revolucionària en els assumptes aliens equival aproximadament a acusar de provocar-lo l'astrònom que preveu un eclipsi de sol.

No volem dir, ja s'entén, que els fenòmens astronòmics siguen idèntics als fenòmens socials. Els primers succeeixen fora de nosaltres; els segons es

desenrotllen a través de nosaltres. De cap mode vol açò expressar que els esdeveniments històrics succeeixen d'acord amb els nostres desitjos arbitraris i poden ésser dirigits per mitjà de llibres. S'han publicat i es publiquen molts més llibres i periòdics tenint com a objecte la defensa i conservació del capitalisme, comprenent-hi el capitalisme britànic, que en contra. Així, no obstant això, no es resol la qüestió. Aquestes o aquelles idees poden només exercir la seua influència en la mesura que descansen sobre les condicions materials del desenvolupament social. Anglaterra camina cap a la revolució perquè ha començat en Anglaterra el crepuscle del capitalisme. I si fóra menester amb aquest motiu cercar els culpables, a la pregunta: “qui empenya Anglaterra pel camí de la revolució?”, caldria respondre: “No Moscou”, sinó: “Nova York”.

Aquesta resposta semblarà paradoxal. No obstant això, expressa íntegrament la veritat. La poderosa pressió, sense aturar-se creixent, dels Estats Units sobre l'univers fa cada vegada més desesperada, cada vegada més insoluble la situació de la indústria, del comerç, de la hisenda, de la diplomàcia britànics.

Els Estats Units no poden tendir a l'engrandiment del mercat mundial, ja que la seua pròpia indústria tindria el risc de sucumbir d'una congestió pletòrica. Els Estats Units no poden ampliar el seu domini sinó a costa dels restants països exportadors, i en primer lloc d'Anglaterra. Les llandes sobre l'abast revolucionari d'uns fullets “moscovites”, si es pensa en el sistema patentat de Mr. Dawes, gràcies al qual la vida econòmica d'un gran poble queda presa a les tenalles d'acer d'una direcció americana, només poden produir un somriure irònic. Amb l'excusa de la “pacificació” i “sanejament” d'Europa, es preparen les més grans commocions revolucionàries i militars, els majors conflictes del demà. Mr. Julius Barnes, familiar del Ministeri del Comerç de Washington, proposa reservar als deutors europeus dels Estats Units les regions del mercat mundial en què els europeus, parents pobres i entrampats, no entorpirien l'expansió del seu creditor transoceànic. Contribuint al restabliment del sistema monetari d'Europa, els Estats Units no fan sinó esventar l'una darrere de l'altra les il·lusions de la inflació i ajudar Europa a traduir la seua pobresa i la seua dependència al llenguatge d'una moneda ferma. Exercint pressió sobre els seus deutors o admetent-los moratòries, concedint-los crèdits o refusant-los-els, els Estats Units els creen una situació cada vegada més preocupada, cada vegada més dependent des del punt de vista econòmic, situació sense sortida al capdavant i que constitueix la condició prèvia d'inevitables commocions socials, revolucionàries. La Internacional Comunista és actualment una institució gairebé conservadora comparada amb la formidable Borsa de Nova York. Mr. Morgan, Mr. Dawes, Mr. Julius són en l'actualitat los autèntics forjadors de les futures revolucions europees.

La seua tasca a Europa i en el món sencer la porten en gran part a cap els Estats Units en col·laboració amb Anglaterra i per la seua mediació. Emperò, per a Anglaterra aquesta col·laboració no és sinó la forma d'una creixent dependència. Cal dir que Anglaterra introdueix els Estats Units en els seus dominis. Cedint la seua dominació mundial, els diplomàtics i els homes de negocis britànics recomanen als seus antics clients el nou amo del món. La col·laboració d'Amèrica i d'Anglaterra encobreix el més profund antagonisme mundial entre aquestes dues potències i forja, per a un esdevenidor que no està potser molt lluny, greus conflictes.

No és aquest prefaci el lloc adequat per a parlar dels destins d'Amèrica mateixa. És evident que en cap altra banda se sent el capital més segur que allí. El capital americà s'ha desenvolupat prodigiosament, s'ha enfortit profusament, primer a costa de la guerra europea, ara gràcies a la "pacificació" i la reconstrucció" d'Europa. Però el capitalisme americà, tanmateix tota la seua potència, no és un sistema que es basta a si mateix; al contrari, només constitueix una part de l'economia mundial. És més: a mesura que es desenvolupa la potència de la indústria dels Estats Units, la seua dependència respecte del mercat mundial es fa més estreta i profunda. Acorralant cada vegada més a Europa en un atzucac, el capitalisme americà prepara guerres i commocions revolucionàries que després repercutiran amb terrible rebot en l'economia dels Estats Units. Tal és la perspectiva per a Amèrica mateixa. En la línia del desenvolupament revolucionari, Amèrica ve en segon lloc. La burgesia americana tindrà encara la possibilitat d'observar l'enfonsament de la seua germana major europea. Però també per al capital americà sonarà l'hora ineluctable. Els magnats dels trusts americans, els grans plantadors, els petroliers, els exportadors, els multimilionaris de Chicago i de San Francisco compleixen irresistiblement, tot i que inconscientment, la seua missió revolucionària. El proletariat americà acabarà, a la fi dels fins, per omplir la seua.

L. Trotski

ON VA ANGLATERRA?

Anglaterra es troba actualment en un compromís, molt més, no hi ha dubte, que qualsevol altre país capitalista. I el viratge d'Anglaterra és, en gran mesura, el de les quatre parts del món i almenys el principi del viratge de la cinquena, actualment la més poderosa: Amèrica. Ara bé, el desenrotllament polític d'Anglaterra presenta les més notables particularitats, derivades de tot el seu passat, que obstrueixen en apreciable manera el camí del seu esdevenidor.

Ens hem proposat com a fi únic d'aquest llibre aclarir i caracteritzar, sense aclaparar la nostra exposició amb xifres i fets que el lector trobarà a les obres d'informació o en les investigacions socials sobre la situació econòmica d'Anglaterra, els factors històrics i les circumstàncies cridades a determinar el desenvolupament d'aquest país en el període que s'inicia. Es tracta precisament d'Anglaterra i no de la Gran Bretanya, de la metròpoli i no de les colònies i dels Dominis. Unes i altres segueixen els seus propis camins, que s'allunyen cada vegada més dels de la metròpoli.

La nostra exposició serà, en la seua part més important, crítica i polèmica. La història es fa a través dels homes. L'apreciació de les forces vives que realitzen avui la història no pot deixar d'ésser activa. Per a comprendre per què lluiten les classes, els partits, els seus caps, i què els espera el dia de demà, cal obrir una bretxa a la ciutadella de les convencions polítiques, de les mentides, del *cant*¹ parlamentari de què estan penetrades totes les coses. La polèmica esdevé així un mètode necessari per a l'anàlisi política. No obstant això, la qüestió que ens plantejem, i a la qual intentem respondre, té un caràcter objectiu: on va Anglaterra?

I

LA DECADÈNCIA D'ANGLATERRA

Anglaterra capitalista fou preparada per la revolució política de la meitat del segle XVII i per la revolució industrial de fins del XVIII. Anglaterra sortí de la seua època de guerra civil i de la dictadura de Cromwell com un petit país que a penes comptava milió i mig de famílies. Anglaterra entrà en la guerra imperialista de 1914 com un imperi comprenent dins dels seus límits la cinquena part de la humanitat.

La revolució anglesa del segle XVII, escola del puritanisme, severa escola de Cromwell, preparar el poble anglès, més exactament: les seues classes mitjanes, per al seu paper mundial ulterior. A partir de la meitat del segle XVIII, la

potència mundial d'Anglaterra esdevingué indiscutible. Anglaterra domina als mars i al mercat mundial, que ella ha creat.

En 1826, un publicista conservador anglès descrivia en aquests termes florits el segle de la indústria: “L'època que s'obre davant els nostres ulls promet ésser el segle de la indústria... La indústria dictarà d'ara en avant les aliances internacionals i establirà les amistats entre les nacions. Les perspectives que actualment s'obren davant la Gran Bretanya sobrepassen gairebé els límits del pensament humà. La història no ofereix punt de comparació... La indústria de les fàbriques angleses produeix amb seguretat quatre vegades més articles que tots els continents junts, i la de les filatures de cotó deu i sis vegades més que les de l'Europa continental.” (Beer, *Història del socialisme en Anglaterra*, pàgina 303). La colossal superioritat industrial d'Anglaterra sobre el món sencer constituïa la base de la seua riquesa i de la seua incomparable situació mundial. El segle de la indústria fou també el de l'hegemonia mundial de la Gran Bretanya.

De 1850 a 1880, Anglaterra arribà a ésser l'escola industrial d'Europa i Amèrica. Per aquest fet, el seu monopoli quedava compromès. A partir de 1870 i dels anys següents, Anglaterra comença a flaquejar visiblement. Nous estats, Alemanya en primer lloc, entren en l'arena mundial. Al mateix temps, la prioritat capitalista d'Anglaterra posa de manifest per primera vegada els seus mals aspectes conservadors. La concurrència alemanya dóna terribles colps a la doctrina del lliurecanvisme.

L'eliminació d'Anglaterra de les seues posicions de dominació universal es manifestà, doncs, des de l'últim quart del segle passat i engendrà a principis del nostre un sentiment d'inseguretat interior i una certa fermentació a les capes superiors de la societat, juntament amb profunds processos moleculars, de caràcter revolucionari en els fons, al si de la classe obrera. Els poderosos conflictes entre el treball i el capital ocupaven en aquests processos el lloc més important. La situació aristocràtica de la indústria anglesa en el món no fou l'única commoguda; També ho fou la situació privilegiada de l'aristocràcia obrera en Anglaterra. Els anys 1911 al 1913 es remarcaren per grans batalles, sense analogia en el passat, entaulades pels miners, els ferroviaris i els treballadors del transport en general. A l'agost de 1911 es desenrotllà la vaga nacional, és a dir, general, dels ferrocarrils. Durant aquells dies planejà sobre Anglaterra el confús espectre de la revolució. Els caps consagraren totes les seues forces a paraitzar el moviment. El seu mòbil fou el patriotisme; açò succeïa en el moment en què l'incident d'Agadir amenaçava provocar una guerra amb Alemanya. El *Premier* invità, com s'ha sabut després, els líders obrers a una conferència secreta, en què els adjurà a salvar la pàtria, i els caps

obriers feren tot allò que pogueren, refermant la burgesia i preparant, per consegüent, la matança imperialista.

La guerra 1914-1918 semblà interrompre aquest procés revolucionari. Detingué el desenvolupament de les lluites vaguistes. Acabada amb la derrota d'Alemanya, restituí, segons sembla, a Anglaterra l'hegemonia mundial. Però no trigà en fer-se palès que la guerra, en detenir momentàniament la decadència d'Anglaterra, no havia aconseguit en realitat sinó fer-la més profunda.

En 1917-1920, el moviment obrer Anglès entrava de nou en una fase extremadament tempestuosa. Les vagues revestiren un caràcter grandiosos. MacDonald signà manifestos dels quals avui s'apartaria amb horror. Només a les acaballes de 1920, després del "divendres negre", que la Triple Aliança dels líders dels miners, dels ferroviaris i dels obrers del transport traí la vaga general, el moviment tornà a entrar al seu llit. L'energia de les masses, paralyzada en l'esfera de l'acció econòmica, s'orientà vers el terreny polític. El partit obrer (Labour Party) semblà sorgir de la terra.

En què consisteix el canvi que s'ha verificat en la situació interior i exterior de la Gran Bretanya?

L'enorme superioritat econòmica dels Estats Units s'ha desenvolupat i manifestat plenament, íntegrament, durant la guerra. La sortida dels Estats Units de la seua fase de provincianisme transoceànic féu retrocedir de colp la Gran Bretanya a segon terme.

La col·laboració d'Amèrica amb la Gran Bretanya és la forma, de moment pacífica, sota la qual continua la retirada cada vegada més profunda d'Anglaterra davant Amèrica.

Aquesta col·laboració pot ésser dirigida en un moment donat contra un tercer; no és menys cert per això que l'antagonisme mundial essencial és l'antagonisme angloamericà, i que tots els altres, més aspres en el moment precís i més immediatament amenaçadors, no poden ésser compresos i apreciats sinó sobre el fons de l'antagonisme angloamericà. La col·laboració angloamericana prepara la guerra al igual que una època de reformes prepara una època de revolucions. El fet concret que Anglaterra, en el camí de les reformes, és a dir, dels tractes forçats amb Amèrica, haurà d'evacuar una posició rere una altra, l'obligarà, al capdavall, a resistir.

Les forces productores d'Anglaterra, i primer que res la seua força productora viva, el proletariat, no corresponen ja al lloc d'Anglaterra en el mercat mundial. D'aquí l'atur crònic.

L'hegemonia industrial-comercial i militar-naval d'Anglaterra assegurava quasi automàticament fins ara la unió de les diferents parts de l'Imperi. El ministre neozelandès Reeves escrivia a finals del segle passat: "Dos factors mantenen l'actitud actual de les colònies enfront d'Anglaterra: Primer, la seua creença que la política d'Anglaterra és sobretot una política de pau, i segon, la seua creença que Anglaterra regna sobre els mars." El segon factor tenia, naturalment, una importància decisiva. La pèrdua de l'hegemonia marítima és paral·lela al desenvolupament de les forces centrífugues a l'interior de l'Imperi. El manteniment de la unitat de l'Imperi s'ha fet cada vegada més difícil a causa dels interessos divergents dels Dominis i la lluita econòmica.

El desenvolupament de la tècnica militar ha estat contrari a la seguretat de la Gran Bretanya. La importància adquirida per l'aviació i per l'arma química redueix al no-res els majors avantatges històrics de la situació insular. Amèrica (aquesta illa immensa, custodiada d'ambdues bandes pels oceans) roman invulnerable. Al contrari, els centres més vitals d'Anglaterra, Londres primer que res, poden ésser objecte en poques hores d'un mortal atac aeri que partisca del continent.

Perduts els avantatges d'un aïllament inaccessible, el Govern anglès es veu obligat a participar més i més directament en els assumptes purament europeus i en els convenis militars del continent. Les possessions transoceàniques d'Anglaterra, els seus Dominis, no tenen el menor interès en aquesta política. L'oceà Pacífic i l'Índic els interessen, l'Atlàntic també en certa manera; però la Manxa no els interessa de cap manera. Aquesta disparitat d'interessos obrirà a la primer sacxada mundial un abisme en què desapareixeran els llaços de l'Imperi. La política de la Gran Bretanya es troba, esperant aquesta sortida, paralitzada pels fregaments interiors, condemnada realment a la passivitat i, per consegüent, a l'empitjorament de la situació mundial de l'Imperi.

Al mateix temps les despeses militars han d'absorbir una part cada vegada major dels ingressos nacionals, en trànsit de disminució.

L'amortització de l'enorme deute americà, sense la menor esperança que al seu torn li paguen els estats continentals, constitueix per a Anglaterra una de les condicions de la seua "col·laboració" amb Amèrica. D'açò resulta així mateix modificada a favor d'Amèrica la correlació econòmica de les forces. El 5 de març últim (1925) el Banc d'Anglaterra elevà el seu tipus de descompte del 4 al 5 per 100, en tant que el Banc Federal de Nova York corria el seu del 3 al 3,5 per 100. Aquesta brutal manifestació de la dependència financera davant el cosí transatlàntic produí en la City de Londres una impressió força dolorosa. Però què fer? La reserva d'or d'Amèrica és aproximadament de 4.500 milions, en

tant que la reserva anglesa no passa de 750 milions de dòlars, és a dir, sis vegades menor. Amèrica té una moneda-or, mentre que Anglaterra no passa fins ara dels esforços desesperats per restablir la seua. I és ben natural que, a una elevació del tipus de descompte del 3 al 3,5 per 100 a Amèrica, Anglaterra haja de reaccionar mitjançant una elevació del 4 al 5 per 100. Aquesta mesura afecta el comerç i la indústria del país, perquè augmenta el preu dels productes que els són necessaris. De manera que Amèrica col·loca Anglaterra a cada moment al seu lloc, ja mitjançant pressions diplomàtiques, ja amb ajuda de mesures bancàries; sempre i en totes bandes gràcies a la pressió de la seua formidable superioritat econòmica².

D'altra banda, la premsa anglesa adverteix amb inquietud el sorprenent progrés de certes branques de la indústria alemanya i en particular de la construcció naval. El *Times* del 10 de març escrivia, a propòsit d'aquesta última: "És possible que la realització d'un trust complet que abraça tots els materials (des de la mina a la planxa metàl·lica, des de l'establiment financer al comerç de detall), siga un dels factors que donen a les drassanes alemanyes la possibilitat de sostenir victoriosament la concurrència. Aquest sistema no deixa de tenir conseqüències sobre el salari i el cost de la vida. Orientant-se totes aquestes forces en un sentit únic, el camp obert a la disminució de les despeses es fa vastíssim."

En altres termes, el *Times* confirma aquí que la superioritat orgànica de la indústria alemanya, més moderna, es palesa de nou amb tota la seua vigoria en el moment que l'economia alemanya ha obtingut la possibilitat exterior de manifestar la seua vitalitat.

És veritat que certs indicis mostren que les comandes de vaixells fets a les drassanes d'Hamburg tenen per fi especial intimidar les *Trade-Unions* i preparar així una pressió sobre elles, tendint a disminuir els salaris i prolongar la jornada de treball. No cal dir que aquesta maniobra és més que probable. Però en res atenua el valor de les consideracions generals sobre la irracional organització de la indústria anglesa i les despeses generals que porta amb si.

Des de fa ja quatre anys el nombre dels aturats oficialment inscrits en Anglaterra no ha baixat de 1.135.000, oscil·lant en realitat entre 1.250.000 i 1.500.000. L'atur crònic és la revelació més ostensible de la inconsistència del règim i, alhora, el seu taló d'Aquil·les. L'assegurança contra l'atur, establert en 1920, només comptava amb circumstàncies excepcionals, destinades a desaparèixer ràpidament. Però l'atur s'ha fet permanent, l'assegurança ha cessat de ser-ho, la despesa no ha estat coberta ni amb molt per les quotes dels interessats. Els sense treball anglesos no formen ja un exèrcit normal de reserva, que tan prompte disminueix com augmenta, canviant constantment de

composició, sinó que formen una espècie de capa social permanent, engendrada per la indústria en el seu període d'esplendor i eliminada per ella en la seua època de decadència. És un tumor de poagre en un organisme en què les funcions d'assimilació i de desassimilació s'efectuen malament.

El Coronel Willey, conegut president de la Federació d'Indústries Britàniques (F.B.I.), declarava a principis d'abril (1925) que, tenint en compte la insignificança de la renda del capital industrial en els dos últims anys, els patrons no s'havien vist animats a desenvolupar la producció. Les empreses no produeixen més que els valors de renda fixa (emprèstits de l'Estat, etc.). “El nostre problema nacional no és un problema de producció, sinó de col·locació de mercaderies.” Com resoldre'l? És precís produir més barat que els altres. Mes per a això cal, o bé reorganitzar a fons la producció, o disminuir els impostos, o disminuir els salaris, o bé conciliar aquests tres mitjans. La disminució dels salaris, susceptible de donar un resultat insignificant des del punt de vista de la definició de les despeses de producció, ensopegaria amb una resistència enèrgica, sobretot en aquest moment en què els obrers lluiten per l'augment dels salaris. La disminució d'imposts és impossible, des del moment que és necessari pagar els deutes, restablir la moneda or, sostenir l'aparell de l'Imperi i, a més a més, milió i mig d'aturats. Totes aquestes càrregues pesen sobre el cost del producte. La producció no podria ésser reorganitzada sinó amb la inversió de nous capitals. Ara bé, l'escassetat dels beneficis dirigeix els capitals disponibles cap als emprèstits governamentals i altres.

El president de l'Associació Britànica de les Cambres de Comerç, Stanley Machin, declarava alhora que la solució de l'atur està en l'emigració. La pàtria amable diu a més d'un milió de treballadors, representant amb les seues famílies diversos milions de ciutadans: “Poseu-vos als cellers dels vaixells, i al diable, a ultramar.” La completa fallida del règim capitalista es manifesta aquí sense el menor equívoc.

La vida interior d'Anglaterra ha d'ésser considerada davall la perspectiva més amunt esbossada d'una disminució brutal i creixent del paper mundial de la Gran Bretanya, que, servant encara totes les seues possessions, el seu aparell governamental i les seues tradicions de dominació mundial, es retira en realitat, cada vegada més, a posicions de segona línia.

L'enfonsament del partit liberal acaba un segle d'economia capitalista i de societat burgesa. La pèrdua de l'hegemonia mundial condueix branques senceres de la indústria anglesa a un atzucac, donant un colp mortal als capitals industrials i comercials independents d'importància mitjana, base del liberalisme. La llibertat de comerç condueix a un encallador.

L'estabilitat interior del règim capitalista estava, no obstant això, determinada en una gran mesura per la divisió del treball i de les responsabilitats entre el conservadorisme i el liberalisme. L'enfonsament del liberalisme és la revelació de totes les altres contradiccions de la situació mundial de l'Anglaterra burgesa i, alhora, una causa d'instabilitat interior del règim. El partit laborista està políticament molt prop, en els seus medis directors, dels liberals, però és incapaç de restituir al parlamentarisme anglès la seua estabilitat interior, ja que ell mateix, en el seu aspecte actual, no és més que una curta etapa del desenrotllament revolucionari de la classe obrera. La situació de MacDonald és encara més precària que la de Lloyd George.

Marx pensava, en els primers anys de la dècada 1840-1850, que el partit conservador desapareixeria, sense trigar, de l'escena i que tot el desenrotllament polític seguiria la línia de les lluites del liberalisme i del socialisme. Aquesta previsió suposava un ràpid desenvolupament revolucionari en Anglaterra i Europa. El mateix que el partit cadet arribà a ésser a Rússia, amb l'empenta de la revolució, l'únic partit de la burgesia i dels grans terratinents, el liberalisme anglès s'hagués dissolt en un partit conservador, convertit en l'únic partit de la propietat, si s'hagués desenrotllat en la segona meitat del segle passat l'ofensiva revolucionària del proletariat. Però la predicció de Marx fou precisament formulada en vigílies d'una nova època de tumultuós desenvolupament del capitalisme (1851-1873). El chartisme perdé definitivament tota influència. El moviment obrer seguí la via del tradeunionisme. Les classes dominants tingueren la possibilitat de manifestar exteriorment les seues contradiccions davall la forma de la lluita dels partits liberal i conservador. El joc de bàscula parlamentari, tan prompte orientat a l'esquerra, tan prompte a la dreta, era per a la burgesia un derivatiu ofert a l'esperit d'oposició de les masses obreres.

La concurrència alemanya fou la primera i amenaçadora advertència a l'hegemonia mundial de la Gran Bretanya, assestant-li els primers cops greus. La llibertat de comerç es trobà enfront de la superioritat de la tècnica i de l'organització alemanyes. El liberalisme anglès no era una altra cosa que una generalització política del lliurecanvisme. L'escola manchesteriana gaudia d'una posició dominant des de la reforma electoral burgesa censatària de 1832 i l'abolició dels drets sobre el blat de 1846. Durant el mig segle que seguí aquests esdeveniments la doctrina del lliurecanvisme semblà un programa indestructible. El paper director pertanyia, naturalment, als liberals. Els obrers els seguien a remolc. A partir de 1865 aproximadament comença en els negocis una certa feblesa. El lliurecanvisme es desacredita; comença el moviment proteccionista. Les tendències imperialistes s'apoderen cada vegada més de la burgesia. Havent-se manifestat certs símptomes de descomposició en el partit liberal dels Gladstone, un grup de liberals i de radicals, dirigits per Chamberlain, aixecà la bandera del proteccionisme, aliant-se amb els

conservadors. A partir de 1885 aproximadament, els negocis comercials marxaren millor. La transformació política d'Anglaterra patí per aquesta causa un endarreriment. Però, cap a principis del segle XX, el liberalisme, com a partit de la burgesia mitjana, apareix superat. El seu líder, Roseberry, es col·loca obertament sota la bandera de l'imperialisme. No obstant això, el partit liberal, abans de desaparèixer de l'escena, coneixerà una vegada més una fase de prosperitat. Davall la influència de la manifesta decadència de l'hegemonia del capital britànic d'una banda i del potent moviment revolucionari de Rússia d'una altra, Anglaterra veié desenvolupar a la seua classe obrera una activitat reduplicada que, tendint a la creació d'un partit obrer parlamentari, aportà en els primers temps abundants aigües al molí de l'oposició liberal. El liberalisme torna al poder en 1906. Però aquesta prosperitat no li durarà molt. La línia política del desenvolupament del proletariat tendeix al creixement del partit obrer (Labour Party). Fins a 1906, la representació parlamentària d'aquest últim havia augmentat si fa o no fa paral·lelament a la del partit liberal. Però a partir d'aqueix any el partit obrer cresqué amb manifest detriment dels liberals.

Formalment, és el partit liberal qui, representat per Lloyd George, governa durant la guerra. En realitat, la guerra imperialista, de la que el règim sagrat del lliurecanvisme no havia preservat Anglaterra, devia infal·liblement enrobustir els conservadors, el partit més conseqüent de l'imperialisme. Així foren definitivament preparades les condicions de l'entrada en escena del partit obrer.

Agitant sense parar impotentment la qüestió de l'atur, l'òrgan del Labour Party, El *Daily Herald*, dedueix de les declaracions dels capitalistes que abans hem citat la conclusió general de què, preferint aquests prestar el seu diners als Governos estrangers abans que ampliar la producció, no els queda als obrers anglesos un altre remei que produir sense capitalistes. Conclusió justa en conjunt, però enunciada, no per a incitar els obrers a expulsar els capitalistes, sinó per a empenyar-los vers el camí dels "esforços progressius". Sobre aquesta temptativa, com veurem, descansa tota la política del partit obrer. Els Webb escriuen llibres amb aquest objecte; MacDonald pronuncia discursos, els redactors del *Herald* escriuen els seus articles quotidians. Però si aquestes tristes maniobres d'intimidació actuen sobre els capitalistes, és en un sentit diametralment oposat. Qualsevol burgès anglès seriós comprèn que les amenaces grandiloqüents dels caps dels partits obrers amaguen un perill real per part de les masses proletàries profundament commogudes. I justament d'aquí dedueix el burgès intel·ligent que no cal invertir nous fons en la indústria.

La por inspirada a la burgesia per la revolució no és ni sempre ni en totes les condicions un factor de "progrés". No pot oferir dubte que l'economia anglesa obtindria immensos avantatges de la col·laboració d'Anglaterra amb Rússia. La

por de la burgesia a la revolució i la inseguretad del demà per part dels capitalistes són obstacles per a això.

La por a la revolució incità els capitalistes anglesos a fer concessions i transformacions en tant que les possibilitats materials del capitalisme anglès foren o semblaren il·limitades. Els impulsos de les revolucions europees es feren sentir sempre amb gran claredat en el desenvolupament social d'Anglaterra; aqueixos impulsos provocaren reformes mentre la burgesia anglesa conservà entre les seues mans, gràcies a la seua situació mundial, prodigiosos recursos que li permetien maniobrar. La burgesia pogué legalitzar les *Trade-Unions*, abolir els impostos sobre el blat, augmentar els salaris, ampliar els drets electorals, portar a terme reformes socials, etc., etcètera. En la situació actual d'Anglaterra en el món, radicalment modificada, l'amenaça de la revolució no pot ja empentar la burgesia cap avant, paralitzant, per contra, les últimes restes de la seua iniciativa industrial. Ara es necessita, no l'amenaça de la revolució, sinó la revolució mateixa.

Tots els factors i totes les circumstàncies que hem esmentat no són ni fortuïts ni transitoris. Es desenrotllen en un sentit únic, agreujant sistemàticament la situació internacional i interior de la Gran Bretanya i donant-li el caràcter d'una situació històrica sense sortida.

Les contradiccions que minen l'organisme social d'Anglaterra s'agreujaran inevitablement. No ens encarreguem de predir quin serà el compàs d'aquest procés, que emprarà en realitzar-se anys, potser lustres, però en cap cas dècades. Tal és la perspectiva general, que abans que cap altra cosa s'ha de plantejar la qüestió següent: “¿Tindrà temps de formar-se en Anglaterra un partit comunista prou fort, prou unit a les masses per a traure en un moment determinat totes les conclusions pràctiques imposades per la crisi en via d'agreujament?” En aquest moment, els destins d'Anglaterra queden resumits en aquesta pregunta.

II MÍSTER BALDWIN I... L'EVOLUCIÓ GRADUAL

12 de març de 1925, Mr. Baldwin, primer ministre anglès i líder del partit conservador, pronunciava en Leeds, davant un auditori conservador, un gran discurs sobre els destins d'Anglaterra. Aquest discurs, com a gran nombre d'altres arengues de Mr. Baldwin, estava ple d'inquietud. Considerem aquesta inquietud perfectament justificada i legítima des del punt de vista del partit de Míster Baldwin. Però nosaltres abordem les mateixes qüestions des d'un altre extrem. Mr. Baldwin tem al socialisme, i ha intentat, per tal de mostrar els perills i les dificultats de la marxa vers el socialisme, citar en suport de la seua tesi, de manera un poc inesperada, l'autor d'aquestes línies. Cosa que ens dóna,

esperem-ho, el dret de respondre a Mr. Baldwin sense córrer el risc d'èsser acusats d'intervenir en els assumptes interns de la Gran Bretanya.

Baldwin considera, no sense raó, el creixement del partit obrer com el major perill per al règim que defensa. Espera, evidentment, vèncer, “perquè els nostres principis (conservadors) estan més estretament lligats al caràcter i a les tradicions del nostre, poble que les tradicions i els principis de les transformacions violentes”.

El líder conservador recorda, no obstant això, als seus oients que l'últim veredicta electoral no queda sense apel·lació. Baldwin mateix sap molt bé, naturalment, que el socialisme és irrealitzable. Però com es troba sumit en una certa emoció i, a més a més, parla a un auditori convençut de la impossibilitat del socialisme, els arguments que produeix no es distingeixen per un gran enginy. Recorda a l'auditori conservador que els homes no neixen ni lliures, ni iguals, ni germans. Es dirigeix a cada mare present en la reunió i li pregunta si els seus fills neixen iguals. La rialla satisfeta i complaent de l'auditori li respon. Bé, és veritat que aquests mateixos arguments serviren als avantpassats espirituals de Baldwin de resposta a les reivindicacions de les masses populars angleses sobre el dret de creure lliurement i d'organitzar l'església a la seua voluntat. Els mateixos arguments serviren més tard contra la igualtat davant els tribunals i, més tard encara, força recentment, contra el sufragi universal. Els homes no neixen iguals. Míster Baldwin: ¿per què, doncs, han de comparèixer davant els mateixos tribunals per a ésser jutjats d'acord amb les mateixes lleis? Podria hom igualment objectar a Baldwin que, tot i que neixen desiguals, els xiquets (desiguals) són, segons s'acostuma, igualment alimentats per les seues mares, que també es preocupen, si tenen els mitjans, de calçar-los igualment a tots. Només les madrastrès poden conduir-se d'una altra manera. Podria hom ensenyar-li a Mr. Baldwin que el socialisme no es proposa de cap manera per objecte instaurar la igualtat anatòmica, fisiològica i psicològica, i aspira només a assegurar a tots els homes les mateixes condicions materials d'existència. Però no fatigarem més els nostres lectors desenrotllant aquestes idees completament elementals. El mateix Mr. Baldwin, si li interessa el tema, pot remuntar-se a les fonts, i com la seua filosofia determinarà en ell una certa predilecció cap als autors antics i purament britànics, podríem recomanar-li el vell Robert Owen, el qual, cert és, no entenia res en absolut de la dinàmica de classe de la societat capitalista, però en el qual poden trobar-se sobre els avantatges del socialisme consideracions vertaderament precioses.

El fi del socialisme, molt condemnable en si, no espanta tant Mr. Baldwin, no cal dir-ho, com el camí de la violència que a ell condueix. Baldwin observa en el partit obrer dues tendències. L'una representada, segons les seues pròpies paraules, per Mr. Sidney Webb, que reconeix “La ineluctabilidad dels canvis

graduals. Però hi ha líders d'una altra mena, si creiem Mr. Baldwin, com ara Cook i Whitley (sobretot després que aquest últim ha abandonat la seua cartera de ministre) que creuen en la violència. De manera general, les responsabilitats governamentals han exercit, segons l'opinió de Mr. Baldwin, una influència salvadora sobre els líders del partit obrer i els han obligat a reconèixer amb Webb el caràcter desavantatjós dels mètodes revolucionaris i l'avantatge dels canvis graduals. Arribat en aquest punt, Baldwin procedí, per a enriquir el seu pobre arsenal d'arguments contra el socialisme, a una certa intervenció en els assumptes russos.

Citem textualment la ressenya del *Times*: “El primer Ministre cita a Trotski, qui (segons Mr. Baldwin) ha descobert i escrit en els darrers anys que, “com més fàcil li ha estat al proletariat rus travessar la crisi revolucionària, més difícil li ha estat edificar”. Trotski ha dit també el que cap dels líders extremistes ha dit encara en Anglaterra: “Hem d'aprendre a treballar amb major rendiment.” Voldria saber (diu Baldwin) quants vots es donarien a la revolució en Anglaterra si el poble estigués advertit per endavant que l'únic (?) resultat del trastorn social seria la necessitat de treballar amb un rendiment més alt (*rialles i aprovació*). Trotski diu en el seu llibre: “Existia i existeix a Rússia, abans i després de la revolució, la naturalesa immodificable de l'home rus” (!). Trotski, home d'acció, després d'estudiar la realitat, ha descobert a poc a poc, no sense resistència, allò que Míster Webb descobrí fa ja dos anys: La ineluctabilidad dels canvis graduals. (*rialles i aprovació*).”

Certament és molt falaguer ésser recomanat a l'auditori conservador de Leeds. Dubtem que un mortal puga en general demanar més. I quasi és tan falaguer arribar a ésser el veí immediat de Sidney Webb, profeta de l'evolució gradual. Però abans d'acceptar aquesta distinció, no ens molestaria rebre de Mr. Baldwin alguns aclariments autoritzats.

Mai ens ha vingut a la ment ni als nostres mestres ni a nosaltres mateixos, fins i tot abans de l'experiència dels “recents darrers anys”, la idea de negar la gradació del desenvolupament en la naturalesa, així com en la societat humana, en la seua economia, en la seua política i en els seus costums. Desitjaríem només poder entendre'ns respecte al caràcter relatiu d'aquesta evolució gradual. Així, prenent un exemple familiar a Míster Baldwin, en la seua qualitat de proteccionista, recordarem que Alemanya, en entrar gradualment durant l'últim quart del segle passat a l'arena de la concurrència mundial, arribà a ésser per a Anglaterra un rival extremadament temible. Les coses menaren, com sap hom, a la guerra. ¿Considera Baldwin la guerra com una manifestació dels mètodes d'evolució gradual? Durant la guerra, el partit conservador exigí l'“anihilament dels huns” i el destronament del kàiser alemany per l'espasa britànica. Des del punt de vista de la teoria de l'evolució gradual hauria estat més just, segons

sembla, esperar a la suavització dels costums d'Alemanya i al millorament gradual de les seues relacions amb Anglaterra. Però, pel que recordem, Mr. Baldwin rebutjava categòricament en el període de 1914 a 1918 l'aplicació del mètode de l'evolució gradual a les relacions angloalemanyes i intentava resoldre el problema amb ajuda de les majors quantitats possibles de matèries explosives. Presumim que la dinamita i el lignit no poden ésser considerats de cap manera apropiats a l'acció conservadora evolutiva. L'Alemanya anterior a la guerra, per la seua banda, no havia sorgit completament armada una bon dia de la bromera dels mars. No: s'havia desenvolupat gradualment, partint de la seua insignificança econòmica d'altres temps. Hi hagué, no obstant això, en aquest procés gradual certes interrupcions: les guerres que Prússia féu en 1864 a Dinamarca, en 1866 en Àustria i en 1870 a França, exerciren un paper colossal en el desenvolupament de la seua força i li permeteren la possibilitat d'endinsar-se victoriosament en el camí de la concurrència amb Anglaterra.

La riquesa, resultat del treball humà, es crea, sens dubte, amb certes gradacions. No obstant això, ¿accedirà potser Mr. Baldwin a reconèixer que els anys de guerra han provocat en el desenvolupament de la riquesa dels Estats Units un prodigiós salt d'altura? L'acumulació gradual ha estat brutalment interrompuda pel cataclisme que ha produït l'empobriment d'Europa i el desmesurat enriquiment d'Amèrica.

El mateix Míster Baldwin ha narrat en un discurs parlamentari consagrat al tradeunionisme el salt que s'havia produït en el seu propi destí. Mr. Baldwin dirigí en la seua joventut una fàbrica que es transmetia de generació en generació, en què els obrers naixien i morien i en què regnava per consegüent, sense divisió, el principi de la gradació patriarcal. Però esclatà una vaga de miners. La fàbrica es trobà, per falta de carbó, en la impossibilitat de treballar, i Mr. Baldwin es veié obligat a tancar-la i a acomiadar "els seus" mil obrers. És veritat que pot argüir la mala voluntat dels miners, que l'obligaren a atemptar contra el sagrat principi del conservadorisme. Els miners podrien probablement al·legar, al seu torn, la mala voluntat dels seus patrons, que els havien obligat a una vaga grandiosa que representava una interrupció del procés monòton de l'explotació. Però els motius subjectius ens són, al capdavall, en aquest cas totalment indiferents. Ens basta comprovar que l'evolució gradual s'acompanya en els diferents camps de la vida de catàstrofes, d'interrupcions i de salts bruscos cap amunt o cap avall. El llarg procés de les rivalitats de dos Estats prepara *gradualment* la guerra, el descontentament dels obrers explotats prepara *gradualment* la vaga; la mala administració d'un banc prepara gradualment la fallida.

L'honorable líder conservador pot dir, és cert, que les interrupcions en l'evolució gradual com ara la guerra i la fallida, l'empobriment d'Europa i

l'enriquiment d'Amèrica a costa seua són coses molt tristes i que caldria de manera general, evitar-les. No podem respondre a açò sinó que la història dels pobles és, en una important mesura, la de les guerres, i que la història del desenvolupament econòmic està adornada amb l'estadística de les fallides. Baldwin diria probablement en aquest punt que tals són les propietats de la naturalesa humana. Admetem-ho, però açò significa precisament que la naturalesa mateixa de l'home conjuga el desenvolupament gradual amb els salts catastròfics.

Emperò, la història de la humanitat no és només la de les guerres sinó també la de les revolucions. Els drets senyorials, adquirits en el curs dels segles i minats a continuació en el curs dels segles pel desenvolupament econòmic, foren agranats a França per l'únic acte del 4 d'agost de 1789. La revolució alemanya abolí el 9 de novembre de 1918 l'absolutisme germànic, minat per l'acció del proletariat i sapat per les victòries militars dels aliats. Hem recordat ja que una de les consignes de lluita del Govern britànic era aquesta: "Guerra fins al total aixafament de l'imperialisme germànic." ¿No creu Míster Baldwin que, en la mesura que la catàstrofe militar preparà en Alemanya (amb una certa participació en aquesta obra del mateix Mr. Baldwin) la catàstrofe revolucionària, tots aquests esdeveniments no s'han realitzat sense causar un apreciable dany a les gradacions històriques? És cert que hom pot oposar que els culpables són, en aquest cas, el militarisme alemany i, a més, la mala voluntat del kàiser. De bon grat creiem que si Mr. Baldwin hagués creat el món, no hauria deixat de poblar-lo dels kàisers millor intencionats i dels més dolços militarismes. Malauradament, el Premier anglès no n'ha tingut ocasió. I li hem escoltat dir que els homes, incloent-hi el kàiser, no neixen ni iguals, ni bons, ni germans. És, doncs, necessari prendre el món tal com és. Encara més: si la derrota de l'imperialisme germànic és un bé, cal admetre que la revolució alemanya, rematant l'obra de la derrota militar, ho ha estat també, és a dir, que la catàstrofe que d'un sol colp enfonsà l'edifici erigit a poc a poc fou un bé.

Míster Baldwin pot, certament, oposar-hi que tot açò no es relaciona directament amb Anglaterra i que el principi de l'evolució gradual únicament ha trobat la seua legítima expressió en aquest país escollit. Si així fora, Mr. Baldwin hauria comès un error referint-se a les meues paraules relatives a Rússia i en prestar per això mateix al principi de l'evolució gradual un caràcter universal, general, absolut. La meua experiència política no ho confirma. Per tot allò que jo recorde, tres revolucions han estat realitzades a Rússia: en 1905, al febrer de 1917 i a l'octubre del mateix any. Respecte de la de febrer, Buchanan, que no és un desconegut per a Míster Baldwin i que considerava de tota evidència en aquell moment, no sense el consentiment del seu Govern, que una petita catàstrofe revolucionària en Petrograd afavoriria molt més els interessos

de la Gran Bretanya que l'evolució gradual de Rasputín, hi contribuí en modesta mesura.

¿Però és cert, al capdavant, que el “caràcter i la història del poble anglès” estiguen, en un grau tan decisiu i incondicional, penetrats de les tradicions conservadores de l'evolució gradual? ¿És veritat que el poble anglès siga tan hostil a les “transformacions violentes”? De moment, tota la història d'Anglaterra és la història de les transformacions violentes efectuades per les classes dominants britàniques en la vida... d'altres pobles. A títol d'exemple, ens interessaria saber si la conquesta de l'Índia o d'Egipte poden ésser explicades amb ajuda del principi de l'evolució gradual. La política de les classes dominants angleses envers l'Índia ha estat definida amb la major franquesa per Lord Salisbury en aquests termes: “L'Índia ha d'ésser sagnada” (*India must be bled*). No és superflu recordar que Salisbury fou el líder del partit avui en dia dirigit per Mr. Baldwin. Afegim-hi, tot i que entre parèntesi, que, a conseqüència de la conjuració perfectament organitzada de la premsa burgesa, el poble anglès ignora de fet què passa en les Índies. (*Nota bene*: Açò precisament és el que s'anomena democràcia.) Recordem la història de la infortunada Irlanda, història rica en manifestacions dels mètodes evolutius de les classes dominants britàniques. No recordem que la submissió de l'Àfrica del Sud haja xocat contra les protestes de Mr. Baldwin; no obstant això, quan les tropes del general Roberts trencaren el front de defensa dels colons bòers, és molt dubtós que aquests últims hagen vist en aquesta acció una manifestació particularment persuasiva del principi de l'evolució gradual. Tot açò s'aplica, és cert, a la història exterior d'Anglaterra. Sembla estrany, no obstant això, que el principi de la gradació evolutiva, que se'ns recomana com un principi general, deixi d'actuar fora de les fronteres angleses: a les fronteres de Xina, quan cal obligar per la guerra aquest país a comprar opi; a les fronteres de Turquia, quan és necessari arrancar Mossul a aquesta última; a les fronteres de Pèrsia i de l'Afganistan, quan cal imposar a aquests països la submissió a Anglaterra... ¿No és lícit concloure'n que Anglaterra aconseguia aplicar molt millor l'evolució gradual dins de les seues pròpies fronteres, com amb major èxit exercia la violència contra altres pobles? Precisament. Durant tres segles, Anglaterra ha sostingut una sèrie ininterrompuda de guerres encaminades a ampliar, mitjançant la pirateria i la violència exercides contra altres nacions, el seu camp d'explotació, a arrabassar les riqueses alienes, a donar un colp mortal a la concurrència comercial de l'estranger, a anul·lar les seues forces navals, i a enriquir així les classes dominants britàniques. Un estudi seriós dels fets i de la seua connexió interior ens porta infal·liblement a la conclusió que les classes dominants d'Anglaterra assoleixen força millor evitar els trastorns revolucionaris dins del seu país, com amb major èxit aconsegueixen, amb ajuda de guerres i de trastorns diversos als països estrangers, augmentar el seu poder material, obtenint així la possibilitat de contenir, mercè a concessions

oportunes, sempre parsimonioses, la indignació revolucionària de les masses. Però aquesta conclusió, completament incontestable en si, demostra justament el contrari d'allò que volia provar Baldwin, ja que la història d'Anglaterra dóna fe, en realitat, que no es pot assegurar el desenvolupament pacífic d'un país sinó amb l'ajuda d'una sèrie ininterrompuda de guerres, de conquestes colonials i de sagnants commocions. Cosa que en res s'assembla a l'evolució gradual.

Un vulgaritzador prou conegut de la història d'Anglaterra per a ús de les masses populars, Gibbons, escriu en el seu esquema de la història de l'Anglaterra contemporània: "En general (encara que aquesta regla, naturalment, conega les seues excepcions), el suport concedit a les llibertats polítiques i als governs constitucionals és el principi director de la política estrangera d'Anglaterra." Aquesta frase és realment digna d'atenció; profundament oficiosa, d'un esperit nacional, tradicional, res deixa subsistir de la hipòcrita doctrina de la no intervenció en els assumptes dels altres pobles; testimonia també que Anglaterra encoratjà el moviment constitucional en altres països en la mesura que li semblà conforme amb els seus interessos comercials i d'altres. En els casos contraris, "Aquesta regla conegué les seues excepcions", diu l'inimitable Gibbons. Es presenta la Història sencera d'Anglaterra, per a edificació del seu propi poble, i en contradicció amb la doctrina de la no intervenció, com una lluita gloriosa per la llibertat sostinguda en tot l'univers pel Govern britànic. A tota nova empresa de violència i de perfídia (guerra de l'opi contra Xina, dominació d'Egipte, guerra contra els bòers, intervenció a favor dels generals del tsar) se la presenta com una excepció accidental de la regla. De manera que la gradació apareix infringida més d'una vegada tant del costat de la llibertat com del costat del despotisme.

Es pot, naturalment, anar més lluny i dir que la violència és admissible i fins i tot inevitable en les relacions internacionals, però que és condemnable entre les classes d'un mateix país. Però llavors no hi hauria per què parlar de la llei natural de la gradació que segons sembla presideix el desenvolupament de la Naturalesa sencera i de la societat. Llavors caldria dir senzillament: la classe oprimida ha de sostenir la classe dominadora de la seua nació quan aquesta exerceix la violència per als seus propis fins, però la classe oprimida no té el dret de recórrer a la violència per a assegurar-se una situació millor en una societat fundada sobre l'opressió. Aquesta no seria una llei de la naturalesa, sinó una llei del codi penal de la burgesia.

Ara bé, el principi del desenvolupament gradual i pacífic està molt lluny de predominar en la història interna de la Gran Bretanya tant com diuen els filòsofs conservadors. L'Anglaterra actual ha sortit, al capdavall, de la revolució conservadora del segle XVII. Els orígens dels *whigs* i dels *tories*, que deixen la seua empremta en la història d'Anglaterra durant gairebé tres segles, remunten a

la poderosa guerra civil d'aqueixa època. Ja que Mr. Baldwin invoca les tradicions conservadores de la història d'Anglaterra, ens permetrem recordar-li que la tradició del partit més conservador descansa en la revolució de mitjan del segle XVII. De la mateixa manera, l'argument que addueix el caràcter del poble anglès ens obliga a recordar que aquest caràcter es forjà en la guerra civil que posà cara a cara els "caps rodons" i els "cavallers". El caràcter dels independents: petit burgesos, negociants, artesans, agricultors lliures, petita noblesa rural, gents pràctiques, piadoses, econòmiques, laborioses i emprenedores, xocaren rancorosament amb el caràcter de les classes directores, orgulloses i dissolutes, de la vella Anglaterra: noblesa cortesana, alts funcionaris, episcopat. No obstant això, els uns i els altres eren anglesos. Amb una pesant maça de guerra, Oliveri Cromwell forjà a l'enclusa de la guerra civil el caràcter nacional que després assegura a la burgesia anglesa en el curs de dos segles i mig una superioritat immensa en la lluita mundial, per a manifestar-se després, a finals del segle XIX massa conservador fins i tot des del punt de vista del desenvolupament capitalista. Clar està que la lluita del Parlament Llarg contra el poder personal de Carles I i la severa dictadura de Cromwell foren preparats per la història anterior d'Anglaterra. Però açò significa tan sols que les revolucions no es fan arbitràriament, sinó que neixen d'una manera orgànica de les condicions del desenvolupament social i constitueixen, si més no, etapes tan inevitables en el desenvolupament de les relacions de les classes d'un mateix poble entre si com les guerres en les relacions de les nacions organitzades. Potser Mr. Baldwin pugua descobrir en aquesta gradació dels camins històrics una font de consolació teòrica.

Les velles *ladies* conservadores, entre altres Mrs. Snowden, que descobria recentment que les famílies reals formen la classe més laboriosa de la societat, s'estremeixen versemblantment durant la nit amb el record de l'execució de Carles I. Ara bé, Macaulay, tanmateix ésser prou reaccionari, s'ha aproximat a la intel·ligència d'aquest esdeveniment. "Els homes que el tenien entre les seues mans (al rei) [diu] no eren assassins nocturns. Allò que feien, ho feien amb la intenció que fóra un espectacle per al cel i la terra que quedés gravat en la memòria eterna. Gaudien àvidament de les seues pròpies temptacions. L'antiga Constitució i l'opinió pública d'Anglaterra s'oposaven al regicidi; precisament per açò el regicidi temptava particularment el partit que aspirava a realitzar una revolució política i social completa. A aquest fi, li calia abans que res demolir de dalt a baix totes les peces de la màquina governamental; i aquesta necessitat li era més aïna agradable que penosa... Fou instituïda una alta sala de justícia. Aquesta declarà Carles tirà, traïdor, assassí, enemic del poble, i el cap del rei caigué, davant milers d'espectadors, al mateix enfront del saló de festes del seu propi palau." Des del punt de vista de l'aspiració dels puritans de demolir de dalt a baix totes les peces de l'antiga màquina governamental, era totalment secundari que Carles Estuard fóra un pillet extravagant, fals i poltrona. No és

únicament a Carles I, sinó també l'absolutisme monàrquic a qui els puritans donaren un colp mortal, dels fruits del qual els protagonistes de la gradació parlamentària se n'han beneficiat fins avui.

El paper de les revolucions en el desenvolupament polític i social, en general, d'Anglaterra, no s'exhaureix, no obstant això, en el segle XVII. Es pot dir (encara que sembla paradoxal) que tot el desenvolupament més modern d'Anglaterra s'ha efectuat amb ajuda de les revolucions europees. Només donarem aquí una enumeració sumària de les seues principals classes; potser no siga útil més que a Mr. Baldwin.

La gran revolució francesa donà un potent impuls al desenrotllament de les tendències democràtiques en Anglaterra i, per sobre de tot, al moviment obrer, que les lleis d'excepció de 1799 reduïren a la il·legalitat. La guerra contra la França revolucionària només fou popular entre les classes directores. Descontentes del Govern de Pitt, les masses populars simpatitzaven amb la revolució francesa. La creació de les *Trade-Unions* fou en una important mesura el resultat de la influència de la revolució francesa en les masses laborioses d'Anglaterra.

La victòria de la reacció sobre el continent, augmentant la importància dels nobles terratinents, menà en 1815 a la restauració dels Borbó a França i a l'establiment dels drets sobre els blats en Anglaterra.

La revolució de juliol de 1830 a França donà impuls al primer *Bill* sobre la reforma electoral de 1831 en Anglaterra: la revolució burgesa del continent originà la reforma burgesa de la Illa Britànica.

La radical reorganització de l'administració del Canadà, en el sentit d'una àmplia autonomia, es produí després de la insurrecció canadenca de 1837-1838.

El moviment revolucionari del chartisme menà en 1844-1847, a la jornada de treball de deu hores, i en 1846 a l'abolició dels drets sobre els blats. La derrota del moviment revolucionari del continent en 1848 significà, no sols un crebant per al moviment chartista, sinó també una perllongada minoració de la democratització del Parlament anglès.

La reforma electoral de 1868 fou precedida per la guerra civil als Estats Units. Quan, en 1861, esclatà la guerra a Amèrica entre el Nord i el Sud, els obrers anglesos manifestaren les seues simpaties pels Estats del Nord, en tant que les de les classes directores es dirigien completament vers el propietaris d'esclaus. És edificant que el liberal Palmerston, anomenat el "lord incendiari", i gran nombre dels seus col·legues, fins i tot el famós Gladstone, simpatitzaren amb el

Sud i s'afanyaren a reconèixer als Estats del Sud la qualitat de part bel·ligerant, en compte de la d'insurrectes. Es construïren a les drassanes angleses vaixells de guerra per als "sudistes". El Nord triomfà, no obstant això, i aquesta victòria revolucionària aconseguida al territori dels Estats Units proporcionà a una part de la classe obrera anglesa el dret de vot (Llei de 1876). En la mateixa Anglaterra, la reforma electoral fou acompanyada d'un moviment literalment tempestuós, del qual les "jornades de juliol" de 1868, assenyalades per quaranta-vuit hores de greus disturbis, en foren el desenllaç.

La derrota de la revolució de 1848 havia afeblit els obrers anglesos; la revolució russa de 1905, per contra, els fortificà d'un sol colp. Després de les eleccions generals de 1906, El *Labour Party* formà, per primera vegada al Parlament, una important fracció de quaranta-dos membres. Així es palesava d'una manera innegable la influència de la revolució russa de 1905.

En 1918, des d'abans de finir la guerra, una nova reforma electoral ampliava considerablement el quadro d'electors obrers i concedia per primera vegada el dret de vot a les dones. Mr. Baldwin mateixa no negarà probablement que la revolució russa de 1917 haja donat el principal impuls a aquesta reforma. La burgesia anglesa creia possible evitar per aquest mitjà una revolució. No basta, doncs, fins i tot per a portar a terme reformes, amb el principi únic de l'evolució gradual, i és necessària l'amenaça real de la revolució.

Una ullada sobre la història d'Anglaterra durant els darrers cinquanta anys, dins dels límits del desenvolupament general d'Europa i del món, mostra que Anglaterra explotà, no sols econòmicament, sinó també políticament, altres països, disminuint les seues despeses generals gràcies a la guerra civil mantinguda als pobles d'Europa i Amèrica.

¿Quin sentit tenen, doncs, les dues frases que Mr. Baldwin extreu del meu llibre per a oposar-les a la política dels representants revolucionaris del proletariat anglès? No és difícil demostrar que el sentit clar i directe de les meues paraules és diametralment oposat a aquell que Mr. Baldwin necessita. En la mateixa mesura que li ha estat fàcil al proletariat rus conquerir el poder, així ha ensopegat amb obstacles per a la seua edificació socialista. Ho he dit i ho repetisc. Les nostres antigues classes directores eren econòmicament i política insignificants. Les nostres tradicions parlamentàries i democràtiques no existien, per així dir. A causa d'açò, ens fou força més fàcil arrancar a les masses de la influència de la burgesia i derrocar la seua dominació. Però precisament perquè la nostra burgesia tot just acabada de formar havia fet poca cosa, només rebérem una herència mediocre. Ara hem de traçar camins, construir ponts i escoles, ensenyar els adults a llegir i escriure, etc., és a dir, executar el gran treball econòmic i cultural efectuat en països capitalistes més vells pel règim burgès.

En aquest sentit precís he dit que en la mateixa mesura que ens havia estat fàcil acabar amb la burgesia, així trobàvem dificultats per a l'edificació socialista. Però aquest teorema polític suposa un teorema contrari: com més ric i conreat és un país, més antigues les seues tradicions parlamentàries i democràtiques, més difícil és al partit comunista apoderar-se del poder; però l'edificació socialista després de pres el poder serà més ràpida i coronada per l'èxit. D'una manera més concreta: la tasca de derrocar la dominació de la burgesia anglesa és ingrata; aquesta tasca exigeix una certa gradació, és a dir, una preparació seriosa; però, en canvi, conquerit el poder, així com la terra, la indústria, el mecanisme de la banca i del comerç, el proletariat anglès podrà, amb molts menys sacrificis, amb molt major èxit i a un pas força més ràpid, efectuar la reorganització socialista de l'economia capitalista. Tal és el teorema invers que més d'una vegada he tingut ocasió d'exposar i demostrar, i que es relaciona de la manera més estreta amb la qüestió que interessa Mr. Baldwin.

I no és açò tot. Quan jo he parlat de les dificultats de l'edificació socialista, no tenia només en compte l'estat endarrerit del nostre país, sinó que pensava també en la formidable resistència exterior que trobarem. Mr. Baldwin sap probablement que els governs britànics, dels quals n'ha format part, han gastat més de cent milions de lliures esterlines en intervencions militars i en despeses de bloqueig contra la Rússia dels Soviets. L'enfonsament del poder dels Soviets era, recordem-ho, el fi principal d'aqueixes costoses empreses: els conservadors anglesos, i els liberals també (almenys en aqueix període), renunciaven resoludament, enfront de la República obrera i camperola, al principi de l'evolució gradual i tendien a resoldre un problema històric amb ajuda d'una catàstrofe. Basta, en efecte, produir aquesta dada perquè tota la filosofia de la gradació s'assemble extraordinàriament a la moral dels monjos de Heine, que beuen vi sense deixar de recomanar per això a les seues ovelles que beguen aigua. D'aquesta o d'una altra manera, l'obrer rus, que ha estat el primer a apoderar-se del poder, s'ha trobat en primer lloc cara a cara amb Alemanya, després enfront de tots els països de l'Entente, capitanejats per Anglaterra i França. Una vegada pres el poder, el proletariat anglès no tindrà contra ell ni al tsar rus ni a la burgesia russa. Trobarà, per contra, un suport en els immensos recursos materials i humans de la nostra Unió Soviètica, perquè (no li ho ocultarem a Mr. Baldwin) la causa del proletariat anglès és la nostra, en les mateixes proporcions, almenys, que la causa de la burgesia russa fou, i continua essent, en realitat, la mateixa dels conservadors anglesos.

Les meues paraules sobre les dificultats de la nostra edificació socialista són interpretades pel Premier britànic com si ja hagués volgut dir: el resultat no correspon a l'esforç. El meu pensament tenia un caràcter diametralment oposat: les nostres dificultats deriven d'una situació internacional que a nosaltres, peons socialistes, ens és desfavorable; en superar aquestes dificultats, modifiquem la

situació en avantatge del proletariat dels altres països; de manera que en el balanç internacional de les forces, cap dels nostres esforços revolucionaris es perd ni es perdrà.

Tendim, no hi ha dubte, com ho indicava Mr. Baldwin, al rendiment màxim del treball. Sense açò, l'augment del benestar i de la cultura del poble seria inconcebible; ara bé, aquest és el fi essencial del comunisme. Però l'obrer rus treballa avui per a si mateix. Hereus d'una economia devastada primer per la guerra imperialista, després per la guerra civil, mantinguda aquesta per la intervenció i el bloqueig, els obrers de Rússia han assolit ja [1925] que la indústria, gairebé paralitzada en 1920-1921, abaste generalment un 60 per 100 del seu rendiment d'abans de la guerra. Aquest resultat, per modest que siga, constitueix, en comparació amb els nostres fïns, un èxit innegable i seriós. Si els cent milions de lliures esterlines gastats per Anglaterra en intents de commocions catastròfiques al nostre país, hagueren estat col·locats en forma d'emprèstits o de capital de concessions en l'economia soviètica, per a contribuir al seu alçament gradual, haguéssim, sens dubte, sobrepassat actualment el nivell de producció d'abans de la guerra, pagaríem al capital anglès elevats interessos i, allò que és més important, constituïríem per a ell un vast mercat, contínuament creixent. No és culpa nostra si Mr. Baldwin ha trencat el principi de l'evolució gradual precisament allí on no calia infringir-lo. Fins i tot donat el nivell actual, molt baix encara, de la nostra indústria, la situació de l'obrer ha millorat sensiblement respecte de la que tenia fa pocs anys. Quan arribem al nivell de la producció d'abans de la guerra (en els dos o tres propers anys), la situació dels nostres obrers serà incomparablement millor que la d'abans de la guerra. Precisament per açò, i només per açò, és pel que ens sentim amb dret a sol·licitar del proletariat rus l'augment del rendiment del treball. Una cosa és treballar a les fàbriques, als tallers, als ports i les mines dels capitalistes, i una altra treballar en els seus. Hi ha una gran diferència, Mr. Baldwin! I quan els obrers anglesos s'apoderen dels poderosos mitjans de producció que els seus avantpassats i ells mateixos han creat, empraran totes les seues forces en elevar el rendiment del seu treball. La indústria anglesa en té la major necessitat, perquè, malgrat les seues més grans adquisicions, es troba agafada completament en la xarxa del seu propi passat. Mr. Baldwin sembla saber-ho, almenys quan diu en el seu discurs: "En gran part, devem la nostra posició, el nostre lloc en el món, al fet d'haver estat la primera nació a conèixer els patiments infligits al món per l'època industrial; Però pagarem cara aquesta posició privilegiada, i les nostres ciutats, mal traçades, malsanes, amb els seus amuntegaments de cases; les nostres fàbriques horribles, la nostra atmosfera, enverinada amb el fum, són una part d'aquest greu." Cal afegir-hi l'esmicolament de la indústria anglesa, el seu conservadorisme tècnic, la seua insuficient flexibilitat d'organització. Precisament per açò la indústria anglesa retrocedeix actualment davant l'alemanya i l'americana. La indústria anglesa té

necessitat, per a la seua salvació, d'una organització àmplia i audaç. Urgeix considerar el sòl i el subsòl d'Anglaterra com la base d'una economia única. Únicament llavors podrà ésser reorganitzada la indústria hullera sobre bases sanes. La producció i la distribució de l'energia elèctrica en Anglaterra es distingeixen ambdues per un esmicolament, un estat d'endarreriment extremats; les temptatives de racionalitzar-la troben a cada pas la resistència dels interessos particulars. No és només el traçat de les ciutats allò que és roí, quant als seus orígens històrics. Tota la indústria anglesa, gradualment carregada de superestructures, no té sistema i pla. Únicament se li pot infondre una vida nova atacant-la com un tot únic. Però açò és inconcebible mentre siga mantinguda la propietat privada dels mitjans de producció. El fi essencial del socialisme és augmentar la potència econòmica del poble. Únicament basant-se en això es pot concebre la construcció d'una societat humana més harmoniosa, més conreada, més feliç. Si Mr. Baldwin es veu obligat, tanmateix totes les seues simpaties per la vella indústria anglesa, a reconèixer que les noves formes del capitalisme (trusts i sindicats) representen un progrés, nosaltres considerem que el trust únic de la producció socialista representa un immens avanç respecte dels trusts capitalistes. Però aquest programa no pot realitzar-se sense la transmissió de tots els mitjans de producció a la classe obrera, és a dir, prèvia l'expropiació de la burgesia. Baldwin mateix recorda les "forces titàniques que foren alliberades per la revolució industrial del segle XVIII i modificaren la fisonomia del país, així com tots els trets de la seua vida nacional". ¿Per què parla Baldwin en aquest cas d'una revolució i no d'un desenvolupament gradual? Perquè a les acaballes del segle XVIII es realitzaren transformacions radicals que menaren, en particular, a l'expropiació dels petits productors. Per a qualsevol que s'adone de la lògica interior del procés històric ha d'ésser evident que la revolució industrial del segle XVIII, que transformà la Gran Bretanya de dalt a baix, hauria estat impossible sense la revolució política del segle XVII. Sense una revolució feta en nom dels drets de la burgesia i del seu esperit pràctic (contra els privilegis aristocràtics i l'ociositat dels nobles), l'esperit, tan grandios, de les invencions tècniques, no hauria despertat i no hauria hagut persona, d'altra banda, per a aplicar les invencions a fins econòmics. La revolució política del segle XVII, nascuda de tot el desenvolupament anterior, preparà la revolució industrial del segle XVIII. Anglaterra té necessitat actualment, com tots els països capitalistes, d'una revolució econòmica que sobrepassi en molt, pel seu abast històric, la revolució industrial del segle XVIII. I aquesta nova revolució econòmica (la reconstrucció de tota l'economia d'acord amb un pla socialista únic) no pot realitzar-se sense una revolució política prèvia. La propietat privada dels mitjans de producció és en aquest moment una trava per al desenvolupament econòmic molt més pesada que ho foren en el seu temps els privilegis dels gremis, forma de la propietat petit burgesa. Com la burgesia no abdicarà en cap cas, pel seu propi gust, dels seus drets de propietat, cal recórrer

audaçment a la violència revolucionària. Fins al present la història no ha inventat encara altres mètodes. I no hi haurà excepció per a Anglaterra.

En allò tocant la segona citació que m'imputa Mr. Baldwin, la meua estupefacció no té límits. Negue categòricament haver dit mai, en cap moment, que existisca no sé quina naturalesa invariable en l'home rus que la revolució seria impotent per a modificar. D'on procedeix aquesta citació? Una llarga experiència m'ha ensenyat que les citacions, fins i tot les fetes pels primers ministres, no són sempre exactes. Realment per atzar he trobat en el meu llibret sobre les *Qüestions del treball cultural* un passatge que es refereix completament al nostre tema. Heu-lo aquí íntegrament:

“Quines són, doncs, les raons en què s'hi basa la nostra esperança de vèncer? La primera, que s'han despertat l'esperit crític i l'activitat de les masses. Gràcies a la revolució, el nostre poble ha obert una finestra a Europa (entenent per Europa la cultura europea), el mateix que dos-cents i escaig d'anys abans la Rússia del tsar Pere obria per als cercles privilegiats d'un Estat de nobles i de funcionaris, no una finestra, sinó una tronera sobre Europa. Les qualitats passives de dolçor i resignació que els ideòlegs oficials o voluntàriament insensats declaraven ésser qualitats sagrades, específiques i invariables del poble rus, i que no eren en realitat sinó l'expressió de la seua resignació d'esclau i del seu allunyament de la cultura, aquestes qualitats miserables, aquestes qualitats vergonyoses han rebut a l'octubre de 1917 un colp mortal. Açò no vol dir, entenga's bé, que no portem en nosaltres l'herència del passat. La portem i la portarem llarg temps encara. Però s'ha realitzat una gran transformació, i no sols material, sinó també psíquica. Cap persona gosarà ja recomanar al poble rus l'edificació del seu destí sobre els fonaments de la dolçor, de la submissió i de la paciència en el patiment. No; des d'ara, les virtuts cada vegada més profundament ancorades en la consciència popular seran: crítica, activitat, creació col·lectiva. I és abans que res en aquesta immensa conquesta popular en què reposa la nostra esperança d'èxit per a tota la nostra obra.”

Com s'hi veu, açò és molt diferent del que Mr. Baldwin m'atribueix. Convé dir en el seu descàrrec que la Constitució britànica no imposa al Premier l'obligació que les seues citacions siguin exactes. I en allò que fa als precedents, que tan gran paper exerceixen en la vida britànica, aquests no falten per cert. Que inestimable valor, quant a les citacions falses, les de William Pitt només!

¿Hom podria fer aquesta objecció: quin sentit té discutir sobre la revolució amb el cap dels *tories*? ¿Quina importància pot tenir per a la classe obrera la filosofia històrica d'un Premier conservador? Però justament aquí apareix la clau de la qüestió: la filosofia de MacDonald, de Snowden, de Webb i la resta de líders del

Labour Party tan sols és una transposició de la teoria històrica de Baldwin. Més endavant ho demostrarem... amb totes les gradacions necessàries.

III SOBRE CERTES PARTICULARITATS DELS LÍDERS OBRERS ANGLESOS

Els líders dels partits i alguns oradors de bona voluntat pronunciaren en ocasió de la mort de lord Curzon elogiosos discursos. A la Cambra dels Comuns, el socialista MacDonald finí el seu amb aquestes paraules: “Fou un gran servidor de la societat, un admirable col·lega adscrit a un noble ideal i un model per a tots aquells que vindran després d’ell.”

Tal fou l’honorable lord Curzon! El *Daily Herald*, diari del *Labour Party*, publicà les protestes dels obrers contra aquest discurs sota aquest modest títol: “Un altre punt de vista.” La prudent redacció volia evidentment dir que, a més del punt de vista dels cortesans, dels bizantins, dels baixos aduladors i dels lacais, existia també el dels obrers.

A principis d’abril de 1925, el líder obrer Thomas, que no és un desconegut, secretari de la Unió de Ferroviaris, antic ministre de Colònies, participava, juntament amb el Premier Baldwin, en un banquet ofert per la direcció de la Companyia de Ferrocarrils de l’Oest. Baldwin fou, en un altre temps, director d’aquesta Companyia; Thomas treballà amb ell en qualitat de fogoner-mecànic. Mr. Baldwin parlà, en un to magníficament protector, de Jim Thomas; aquest aixecà el seu got a la salut dels directors del “Gran Occidental” i del seu president, lord Churchill. Thomas parlà amb una profunda tendresa de Mr. Baldwin, que (fixen-s’hi vostès!) seguí tota la seua vida les empremtes del seu honorable pare. “Se’m retraurà, naturalment [digué aquest lacai vertaderament més que exemplar (Thomas)], haver vingut a aquest banquet i tractar Mr. Baldwin; se’m dirà traïdor a la meua classe; però jo no pertanc a cap classe, ja que la veritat no és propietat de cap classe.”

En ocasió dels debats provocats pels diputats obrers d’esquerra sobre l’assignació d’una determinada suma al príncep de Gal·les per al seu viatge a l’estranger, El *Daily Herald* publicà un article de fons sobre l’actitud que havia de prendre’s envers la reialesa. “Seria un error [s’hi deia] deduir dels debats parlamentaris que el *Labour Party* entén que ha d’ésser suprimida la reialesa Però, d’altra banda, no podem deixar d’observar que la família reial no millora la seua situació entre l’opinió de les gents raonables. Massa pompes i cerimònies, suggerides probablement per “consellers desenraonats”; una excessiva atenció a les carreres, amb l’inevitable totalitzador; i, en fi, el Duc i la

Duquessa de Yorkshire han estat caçant en Àfrica del Sud rinoceronts i d'altres animals que mereixien més bona sort. Clar és [disserta el nostre diari] que no seria cosa d'acusar només la família reial; la tradició la nuga amb massa força als costums i als hàbits d'una sola classe. No obstant això, cal esforçar-se en trencar amb aquesta tradició. Açò és, segons la nostra opinió, no sols desitjable, sinó completament necessari. Caldria encontrar per a l'hereu del tron una ocupació que fera d'ell un element de la màquina governamental, etc., etc..." Tota la resta de l'article està impregnat del mateix esperit trivial, maldestre i servil fins al més alt grau. Cap a 1905-1906, l'òrgan dels renovadors pacífics de Sàmara podia emprar al nostre país, a Rússia, un llenguatge anàleg.

La inevitable Mrs. Snowden intervingué en la qüestió de la família reial declarant en una breu lletra que només els aspres oradors de carreró poden ignorar i no comprendre que les famílies reials pertanyen als elements més treballadors d'Europa. I com es diu en la Bíblia que "el bou que fa girar la pedra de molí no serà emmordassat", mistress Snowden està, per descomptat, a favor de l'assignació d'una suma destinada a fer viatjar el príncep de Gal·les.

"Jo sóc socialista demòcrata i cristiana", escrivia en una altra ocasió aquesta persona explicant per què estava contra el bolxevisme. No acaba aquí l'enumeració completa de les qualitats de Mrs. Snowden. Ens abstenim per delicadesa d'esmentar les altres.

L'honorable Mr. Shiels, diputat obrer de l'est d'Edimburg, explicà en un article de periòdic que el viatge del príncep de Gal·les seria útil al comerç i, per tant, a la classe obrera. Per la qual cosa també es pronunciava a favor de l'assignació de fons.

Tornem ara els ulls vers alguns dels diputats obrers d'"esquerra" o de semiesquerra. Es discuteix al Parlament la qüestió de certs drets de propietat de l'església escocesa. El diputat obrer escocès Johnston, invocant *l'acta de seguretat* de 1707, nega al Parlament anglès la facultat d'intervenir en els drets solemnement reconeguts de l'Església escocesa. El *speaker* es nega a retirar la qüestió de l'ordre del dia.

Un altre diputat escocès, Maclean, declara llavors que si el *Bill* és votat, ell i els seus amics tornaran a Escòcia per a invitar el poble a reconèixer com denunciat el tractat d'unió entre Anglaterra i Escòcia i establir el Parlament escocès. (*Rialles en els bancs dels conservadors aprovació dels representants del Labour Party escocès*). Aquí tot és instructiu. El grup escocès, que es col·loca a l'esquerra de la fracció parlamentària del *Labour Party*, protesta contra una llei sobre l'Església, adoptant com a punt de partida, no el principi de la separació de l'Església i l'Estat, no determinades consideracions pràctiques, sinó els drets

sagrats de l'Església escocesa, garantits per un tractat que data ja de més de dos segles. Per a venjar els drets lesionats de l'Església escocesa, els mateixos diputats obrers amenacen d'exigir el restabliment del Parlament escocès, del qual no en tenen la menor necessitat!

Jordi Lansbury, pacifista d'esquerra, refereix en un article de fons del diari del *Labour Party* que en una unió obrera del Monmouthshire els obrers i les obreres cantaren amb el major entusiasme un himne religiós i de què gran auxili fou per a ell aquest himne. "Individualitats aïllades poden [diu] rebutjar la religió, però el moviment obrer com a tal moviment no pot admetre aqueixa actitud. La nostra acció té necessitat d'entusiasme, de pietat i de fidelitat, que no poden ésser obtingudes amb la sola invocació dels interessos personals." De manera que si el nostre moviment té necessitat d'entusiasme, és incapaç (segons Lansbury) de produir-lo i es veu obligat a prendre'l prestat dels capellans.

Joan Whitley, l'antic ministre d'Higiene al Gabinet MacDonal, és considerat quasi com un home d'extrema esquerra. Whitley no és, no obstant això, només socialista. És també catòlic. Seria més just dir: primer és catòlic i a continuació socialista. Havent-hi el Papa invitat els fidels a combatre el comunisme i el socialisme, la redacció del *Daily Herald*, que s'absté per cortesia d'anomenar al Sant Pare, demanà a Whitley que tingués l'amabilitat d'explicar les relacions entre el catolicisme i el socialisme. No vaja hom a suposar que el periòdic preguntava si un socialista pot ésser catòlic o, en termes més generals, creient; no, s'hi plantejava la qüestió de saber si un catòlic pot ésser socialista. El deure d'ésser creient quedava fora de dubte; només es dubtava del dret del creient a ésser socialista, sense deixar d'ésser bon creient. L'"esquerrà" Whitley es manté en la seua resposta en aquest terreny. Considera que, no ocupant-se directament de política, el catolicisme es limita a definir els deures morals de la conducta i obliga el socialista a aplicar els seus principis polítics amb els deguts respectes cap als drets morals dels altres. Considera Whitley la política del partit obrer britànic, que, a diferència del socialisme continental, no ha adoptat una orientació anticristiana, com l'única justa. Per a aquest "esquerrà" la política socialista està dirigida per la moral personal, i la moral personal per la religió. En res difereix açò de la filosofia de Lloyd George, el qual considera l'Església com la central elèctrica de tots els partits. La col·laboració de classes apareix aquí il·luminada per la religió.

A propòsit del Diputat Kirkwood, que s'oposà a les despeses del viatge del príncep de Gal·les, un socialista escrigué en el *Daily Herald* que Kirkwood portava a les venes una gota de sang del vell Cromwell, a causa, sens dubte, de la seua fermesa revolucionària. Encara no sabem si açò és cert. En tot cas, Kirkwood ha heretat la pietat de Cromwell. En el seu discurs al Parlament es defensà d'alimentar el menor ressentiment personal contra el Príncep ni

d'envejar-li absolutament res. "El príncep res pot donar-me. Fruïsc d'una salut excel·lent, gaudisc de la meua llibertat d'home i només sóc responsable dels meus actes davant del meu Creador." Per aquest discurs sabem, doncs, no sols que la salut del diputat escocès és excel·lent, sinó també que els seus orígens mateixos, en compte d'explicar-se per les lleis de la biologia i la fisiologia, s'expliquen per les intencions d'un cert Creador amb el qual Mr. Kirkwood manté relacions perfectament definides, basades d'una banda sobre serveis prestats, i d'una altra sobre obligacions de reconeixement.

Seria fàcil multiplicar semblants exemples. Més exactament: es podria reduir tota l'activitat política dels directors del *Labour Party* a episodis d'aquesta naturalesa, ridículs o estranyament inconvenients a primera vista, però que en realitat reflecteixen les particularitats de tota la història passada, de la mateixa manera, per exemple, que els càlculs de la veixiga són el residu de complexos processos verificats en l'organisme. Volem recordar amb açò que els orígens orgànics de tals o quals particularitats no exclouen de cap manera la intervenció quirúrgica per a eliminar-los.

La doctrina dels líders del partit obrer anglès és una certa amalgama de conservadorisme i liberalisme particularment adaptada a les necessitats de les *Trade-Unions*, o, més exactament, de les seues esferes directores. Aquestes professen el culte de l'evolució gradual. Adoren, a més a més, l'Antic i el Nou Testament. Es consideren com ultracivilitzades, i creuen al mateix temps que el Pare Celestial ha creat la humanitat per a maleir-la de seguida en el seu amor infinit, intentant després arreglar, amb ajuda de la crucifixió del seu propi fill, aquest assumpte tan extremadament embrollat. L'esperit cristià ha donat origen a institucions tan nacionals com la burocràcia de les *Trade-Unions*, el primer ministeri MacDonald i Mrs. Snowden.

La religió de l'orgull nacional està estretament lligada a la de l'evolució gradual i a la creença calvinista de la predestinació. MacDonald està convençut que, en haver ocupat la seua burgesia en un altre temps el primer lloc en el món, ell no té res a aprendre dels bàrbars i semibàrbars del continent europeu. A aquest respecte, com en tots els altres, MacDonald no fa més que imitar els caps burgesos, com ara Canning, el qual proclamava (amb més raó per descomptat) que l'Anglaterra parlamentària no havia de rebre lliçons de política dels pobles d'Europa. Invocant amb monotonia les tradicions conservadores del desenrotllament polític d'Anglaterra, Baldwin invoca sens dubte la potent base de la dominació burgesa en el passat. La burgesia ha sabut impregnar de conservadorisme els cercles superiors de la classe obrera. No fou per atzar que els més resolts campions del chartisme sortiren dels mitjans artesans proletaritzats sota els ulls d'una generació o dues per la pressió del capitalisme. És igualment significatiu que els elements més radicals del moviment obrer

anglès contemporani siguen sovint originaris d'Irlanda i d'Escòcia (regla que s'estén, naturalment, a l'escocès Macdonald). La conjunció en Irlanda del jou social i del jou nacional, en presència d'aspres conflictes d'un país agrari i d'un país capitalista, determina brusques modificacions de consciència. Escòcia ha entrat en el camí del capitalisme després que Anglaterra: un canvi més bruscat en la vida de les masses populars origina una reacció més abrupta. Si els senyors socialistes britànics fossen capaços d'aprofundir en la seua pròpia història, i en particular en el paper d'Irlanda i d'Escòcia, és possible que aconseguiren comprendre com i per què l'endarrerida Rússia ha format, amb la seua transició brusca al capitalisme, el partit revolucionari més enèrgic i ha entrat la primera en el camí de la revolució capitalista.

Però els fonaments del conservadorisme de la vida anglesa estan irreparablement minats. Durant desenes d'anys, els caps de la classe obrera britànica han considerat l'existència d'un partit obrer com el trist privilegi de l'Europa continental.

Aquesta suficiència ignorant i ingènua no ha deixat rastre. El proletariat ha obligat les *Trade-Unions* a formar un partit independent. És segur que no es limitarà a açò. Els caps liberals i semiliberals del *Labour Party* pensen encara que la revolució social és el trist privilegi del continent europeu. També en aquest punt els esdeveniments demostraran com endarrerits estan. Per a transformar el partit obrer anglès en un partit revolucionari, caldrà molt menys temps del que ha estat necessari per a crear-lo.

La religiositat protestant del poble anglès ha estat i continua essent encara, fins a un cert punt, l'element més important del conservadorisme del desenrotllament polític. El puritanisme fou una escola d'educació severa i d'ensinistrament social de les classes mitjanes. Les masses populars li feren front sempre. El proletari no se sent "escollit", no estant, evidentment, a favor seu la predestinació calvinista. El liberalisme anglès, la principal missió del qual fou educar, és a dir, sotmetre les masses obreres a la societat burgesa, s'ha format sobre el terreny de la doctrina dels "independents". En certa manera, de temps en temps, el liberalisme ha realitzat aquesta missió; però, en fi de comptes, no ha aconseguit assimilar-se la classe obrera molt més que el puritanisme.

El partit obrer ha recollit l'herència del liberalisme amb les mateixes tradicions puritanes i liberals. Si calgués considerar el *Labour Party* d'acord amb els MacDonalld, els Henderson i companyia, caldria dir que aquests han vingut a coronar l'obra de la completa submissió de la classe obrera a la societat burgesa. Però la realitat és que s'està portant a terme un altre procés, contra la seua

voluntat, en les masses; procés que liquidarà per sempre les tradicions puritanes i liberals, i a MacDonald sobre la marxa.

Per a les classes mitjanes angleses, el catolicisme fou, de la mateixa manera que l'anglicanisme, una tradició ja preparada, addicta als privilegis de la noblesa i del clergat. Contra el catolicisme i l'anglicanisme la jove burgesia anglesa erigí amb el protestantisme la seua pròpia forma de creença i la justificació del seu lloc en la societat.

El calvinisme fou, amb la seua predestinació de bronze, la forma mística de la concepció de la immanent legitimitat del procés històric. La burgesia ascendent comprenia que les lleis de la Història obraven a favor seu; aquest sentiment revestí en la seua consciència la forma de la doctrina de la predestinació. La negació calvinista del lliure albir no paralitzava de cap manera l'energia revolucionària dels "independents", proporcionant-los, per contra, un poderós suport. Els "independents" se sentien cridats a realitzar una gran obra històrica. Gairebé hi hauria dret a traçar un paral·lel entre la doctrina de la predestinació en la revolució puritana i el paper del marxisme en la revolució proletària. Aquí com allí l'activitat més decisiva es basa, no sobre allò subjectiu arbitrari, sinó sobre la indestructible necessitat, místicament deformada en un cas, científicament reconeguda en l'altre.

El proletariat anglès adoptà el protestantisme com una tradició ja feta, és a dir, el mateix que la burgesia havia adoptat, abans del segle XVII, el catolicisme i l'anglicanisme. De la mateixa manera que la burgesia, una vegada despertada, oposà el protestantisme al catolicisme, així el proletariat revolucionari oposa al protestantisme el materialisme i l'ateisme.

Si el calvinisme fou per a Cromwell i els seus camarades de lluita l'instrument espiritual d'una transformació revolucionària de la societat, actualment únicament inspira als MacDonald la veneració de tot allò que ha estat creat per "gradacions successives". Els MacDonald no han heretat del puritanisme la força revolucionària, sinó els seus prejudicis religiosos. Dels owenistes han heretat, no l'entusiasme comunista, sinó la seua aversió d'utopistes reaccionaris contra la lluita de classes. De la història política d'Anglaterra, els fabians no prenen més que la dependència espiritual del proletariat envers la burgesia. La història ha girat l'esquena a aquests cavallers, i els signes que hi han llegit s'han convertit en el seu programa.

La situació insular, la riquesa, una política mundial coronada per l'èxit, tot quant el puritanisme, religió del "poble escollit", havia fonamentat, ha esdevingut altiu menyspreu d'allò continental i d'allò no anglès en general. Les classes mitjanes d'Anglaterra estigueren llarg temps convençudes que la

llengua, la ciència, la tècnica, la cultura dels altres països no mereixien ésser estudiades. Els filisteus que actualment dirigeixen el *Labour Party* han recollit íntegrament aquestes conviccions.

Fet curiós, Hyndman, que publicà en vida de Marx el seu llibret *Anglaterra per a tots*, hi cita l'autor d'*El Capital* sense anomenar-lo ni esmentar la seua obra, i la causa d'aquesta estranya omisió és que Hyndman temia xocar als lectors anglesos. ¿Podia hom, en efecte, concebre que un anglès pogués aprendre quelcom d'un alemany?

La dialèctica de la història juga al respecte en Anglaterra una roïna partida transformant els avantatges d'un desenvolupament avançat en causes d'una situació endarrerida. Ho veiem en la indústria, en les ciències, en l'estructura de l'Estat, en la ideologia política. Anglaterra s'ha desenvolupat sense l'ajuda de precedents. No ha pogut cercar i trobar en països més avançats la imatge del seu futur. Anglaterra ha avançat per temptejos, empíricament, no generalitzant les seues experiències ni mirant cap avant sinó en la mesura de la necessitat més estricta. El segell de l'empirisme marca el pensament tradicional de l'anglès, és a dir, del burgès anglès en primer terme, i aquesta mateixa tradició espiritual ha conquerit els mitjans superiors de la classe obrera. L'empirisme ha arribat a ésser una tradició i una bandera; amb d'altres paraules, s'ha unit al desdeny envers el pensament "abstracte" del continent. Durant llarg temps Alemanya es dedicà a filosofar sobre la vertadera naturalesa de l'Estat, mentre la burgesia anglesa construïa, per a les necessitats de la seua dominació, l'Estat més perfecte en el seu gènere. Però amb el temps ha succeït que la burgesia alemanya, pràcticament endarrerida, però inclinada per aquesta raó a les especulacions teòriques, ha transformat allò que era en ella una debilitat en una superioritat, creant una indústria molt més científicament organitzada i millor adaptada per a la lluita en el mercat mundial. Els filisteus socialistes anglesos heretaven de la seua burgesia el desdeny envers el continent en el mateix moment en què els avantatges d'Anglaterra es giraven contra ella.

MacDonald, justificant les innates particularitats del socialisme anglès, declara que per a la investigació dels seus orígens caldrà "oblidar Marx i remuntar-se a Godwin". Godwin fou en el seu temps una gran figura. Però tornar a ell, per a un anglès, és com per a un alemany cercar les fonts del socialisme en Weitling, o per a un rus retornar a Txernitxevski. Clar és que no volem dir amb açò que el moviment obrer anglès no tinga les seues "particularitats". L'escola marxista ha dedicat sempre una gran atenció a l'originalitat del desenvolupament d'Anglaterra. Però nosaltres expliquem aquesta originalitat per les condicions objectives, per l'estructura de la societat i per les seues modificacions. Per això comprem infinitament millor, nosaltres marxistes, el desenvolupament del moviment obrer anglès (i preveiem millor els seus dies futurs) que els actuals

teòrics del *Labour Party*. L'imperatiu de l'antiga filosofia "coneix-te a tu mateix" no ha estat formulat per ells. Es creuen destinats, predestinats, a reconstruir la més vetusta societat, i, no obstant això, es detenen, completament prostrats, davant una ratlla traçada amb algeps al sòl. ¿Com podran atemptar contra la propietat burgesa si no s'atreveixen a refusar-li al príncep de Gal·les el seus diners per a despeses menudes?

La monarquia, declaren, "no és un obstacle" per al progrés del país i fins i tot li costa menys del que li costaria un president, tenint en compte les despeses electorals, etc. Aquestes manifestacions dels líders obrers caracteritzen un aspecte de l'"originalitat" anglesa que no cal qualificar sinó d'estupidesa conservadora. La monarquia és feble perquè el Parlament burgès és l'instrument de dominació de la burgesia i perquè aquesta no té necessitat d'armes extraparlamentàries. Però en cas de necessitat, la burgesia pot treure partit de la monarquia amb el major èxit, com a centre de col·ligació de totes les forces extraparlamentàries, val a dir reals, dirigides contra la classe obrera. La burgesia anglesa compregué molt bé per si mateixa el perill que representa en tals casos la monarquia, fins i tot la més fictícia. Així, en 1837 el Govern britànic derogà a l'Índia el títol de "Gran Mogol", desterrant el seu posseïdor de la ciutat santa de Delhi, tot i que en aqueixa època aquest títol fóra completament va; la burgesia anglesa comprenia que el Gran Mogol hauria pogut, sota determinades condicions, esdevenir el centre de convergència dels elements directors de l'Índia contra la dominació britànica.

Manifestar-se partidari d'un programa socialista i declarar alhora que la monarquia "no és una trava" i costa menys, és igual, per exemple, que admetre la ciència materialista i recórrer contra el mal de queixal als encantaments d'una bruixa perquè la bruixa cobra menys. Tot l'home es manifesta en aquest petit detall, i tot allò que hi ha de fictici en la seua adhesió a la ciència materialista, i tota la falsedat del seu sistema d'idees. La qüestió de la monarquia no es resol per al socialista des del punt de vista de la comptabilitat dels nostres dies, i molt menys del d'una falsa comptabilitat. Es tracta de la transformació completa de la societat, de netejar-se de tots els elements d'esclavitud. Aquest treball exclou, en política i en psicologia, tot acomodament amb la monarquia.

Els senyors MacDonald, Thomas i d'altres estan indignats perquè els obrers han protestat veient els seus ministres vestir l'hàbit bufonesc de la Cort. Cert que no és el major pecat de MacDonald, però simbolitza meravellosament tots els altres. Quan la jove burgesia es batia contra la noblesa, renunciava a les perruques arrissades i als vestits de seda. Els revolucionaris burgesos portaven el vestit negre dels puritans. Al contrari dels "cavallers", hom els anomenà "caps redones" o "caps tonsurades". Tot nou contingut cerca una forma nova. Per descomptat, la forma dels vestits és només convencional, però la massa no

vol comprendre, i té raó, per què els representants de la classe obrera han de sotmetre's als bufonescs convencionalismes de la mascarada monàrquica. I la massa aprèn cada vegada més a comprendre que qui li és infidel en les petites coses, ho serà en un gran nombre d'elles.

Aquests trets de conservadorisme, de religiositat, d'orgull nacional els trobem en diversos graus i sota distintes combinacions en tots els líders oficials del *Labour Party* actual, des de l'ultradretà Thomas fins a l'esquerrà Kirkwood. Es cometria un gran error desdenyant la tenacitat i l'adherència d'aquestes particularitats conservadores dels cercles superiors de la classe obrera anglesa. No volem dir, per descomptat, que les tendències religioses i conservadores nacionals siguen totalment estranyes a les masses. Però en tant que en els líders, deixebles del partit liberal, els trets nacionals i burgesos han penetrat en la seua carn i en la seua sang, en la massa obrera, al contrari, tenen un caràcter molt menys profund i menys estable. Hem recordat ja que el puritanisme, aquesta religió de les classes en via d'enriquiment, mai ha aconseguit penetrar profundament en la consciència de les masses obreres. El mateix succeeix amb el liberalisme. Els obrers votaren els liberals, però en la seua massa romangueren obrers i els liberals hagueren d'estar sempre en guàrdia. En altres condicions, és a dir, si Anglaterra s'hagués desenvolupat i fortificat en el sentit econòmic, el *Labour Party* del tipus actual hauria pogut continuar i aprofundir l'obra "educadora" del protestantisme i del liberalisme, açò és, lligar més sòlidament la consciència dels grans mitjans obrers a les tradicions nacionals conservadores i a la disciplina de l'ordre burgès. En les actuals condicions de manifesta decadència d'Anglaterra i d'absència de perspectives, cal atènyer-se a un desenvolupament diametralment oposat a aquest. La guerra ha donat ja un colp terrible a la religiositat tradicional de les masses angleses. No sense motiu, Mr. Wells es preocupa de la creació d'una nova religió, intentant fer entre la terra i Marx la carrera d'un Calví fabià. Dubtem molt del seu èxit. El talp-revolució mina molt bé aquesta vegada. Les masses obreres s'alliberaran tumultuosament de la disciplina nacional-conservadora, elaborant la seua pròpia disciplina d'acció revolucionària. Per efecte d'aquesta pressió des de baix, els mitjans directors del *Labour Party* es modificaran ràpidament. No volem dir que MacDonald arribarà a prendre figura de revolucionari; no: serà eliminat. Però els líders que, segons totes les probabilitats, formaran el primer equip de relleu, els homes del tipus Lansbury, Whitley, Kirkwood, demostraran inevitablement que únicament constitueixen una varietat d'esquerra del mateix tipus fabià. El seu radicalisme està limitat per la democràcia, per la religió i enverinat per l'orgull nacional, que els sotmet espiritualment a la burgesia britànica. La classe obrera probablement haurà de renovar diverses vegades les seues esferes directores abans que arribe a crear un partit vertaderament a l'altura de la situació històrica i de les tasques del proletariat anglès.

IV

LA TEORIA FABIANA DEL SOCIALISME

Fem-nos una violència necessària a nosaltres mateixos i llegim l'article en què Ramsay MacDonald exposava les seues opinions uns dies abans d'abandonar el poder. Advertim per endavant al lector que haurem de penetrar al magatzem d'idees d'un antiquari, on l'olor acaloradora de la naftalina destorba, no obstant això, el treball victoriós dels mites.

“En el domini del sentiment i de la consciència (així comença MacDonald), en el domini espiritual, el socialisme és la religió al servei del poble.” El burgès ben intencionat, el liberal avançat que “serveix” el poble anant cap a ell de gaidó, o més exactament des de dalt, es traeix de seguida en aquestes paraules. Aquesta manera d'abordar el problema remunta a aquell passat llunyà en què els intel·lectuals radicals s'establien als barris obrers de Londres per a dedicar-se a l'ensenyament i a l'educació. Que monstruós anacronisme en aquestes paraules, aplicades al *Labour Party* actual, que té la seua base immediata en les *trade unions*!

La paraula religió no ha d'entendre's aquí en un sentit simplement patètic. Es tracta del cristianisme en la seua interpretació anglosaxona. “El socialisme està basat sobre l'Evangelí (declara MacDonald) i representa una temptativa profundament pensada (caram!) i decisiva de cristianitzar el govern i la societat.” La nostra opinió és que en aquest camí es troben algunes dificultats. Primer: els pobles que l'estadística considera com a cristians formen un 37 per 100 aproximadament de la humanitat. Què fer del món no cristià? Segon: l'ateisme fa progressos considerables entre els pobles cristians, i assenyaladament en els mitjans proletaris. Als països anglosaxons açò no s'adverteix tant com en certs altres pobles. Però la humanitat, fins i tot la cristiana, no es compon només d'anglosaxons. En la Unió Soviètica, poblada per 130 milions d'ànimes, l'ateisme és una doctrina oficialment propagada per l'Estat. Tercer: Anglaterra domina des de fa diversos segles l'Índia. Els pobles europeus, Anglaterra al capdavant, s'han obert des de fa temps camins vers la Xina. No obstant això, el nombre d'ateus augmenta més ràpidament a Europa que el de cristians a l'Índia i en Xina. Per què? Perquè el cristianisme se'ls apareix als xinesos i indis com una religió d'opressors, de conquistadors, d'esclavitzadors, de temibles bandits que s'introdueixen amb violència a la casa aliena. Els xinesos saben que els missioners cristians preparen el camí als cuirassats. Heus aquí allò que és el cristianisme real, històric, autèntic. ¿I aquest cristianisme hauria d'ésser la base del socialisme? Per a Xina i per a l'Índia? Quart: el cristianisme existeix, segons la cronologia oficial, des de fa mil nou-cents vint-i-cinc anys. Abans d'arribar a ésser la religió de MacDonald, fou la dels esclaus romans, la dels bàrbars nòmades que es fixaren en Europa, la dels

dèspotes coronats i no coronats, dels feudals, de la Inquisició, de Carles Estuard i, davall un nou aspecte, de Cromwell, que decapità Carles Estuard. És finalment ara la religió de Lloyd George, de Churchill, del *Times* i, precis és admetre-ho, del piadós cristià que fabricà la falsa lletra de Zinoviev, per a glòria de les eleccions conservadores de la més cristiana de les democràcies. ¿Com és que el cristianisme, que penetrà durant dos mil·lennis, mitjançant la predicació, la coacció escolar, l'amenaça dels suplicis del més enllà, els focs de l'infern i el braç secular en la consciència dels pobles d'Europa, convertint-se així en la seua religió oficial, ha conduït en el segle XX de la seua existència a la més sagnant i espantosa guerra, després d'haver estat, d'altra banda, els restants denou segles de la història cristiana segles de crims i d'atrocitats? ¿On estan les raons racionals per a esperar que el "diví ensenyament" pugua establir en el segle XX, en el XXI o en el XXV de la seua història, la igualtat i la fraternitat allí on santificà la violència i l'esclavitud? Seria un error esperar de MacDonald resposta a aquestes preguntes escolars. El nostre savi és evolucionista, és a dir, creu que tot millora "gradualment", amb l'ajuda de Déu. MacDonald és un evolucionista; no creu en el miracle, no creu en els salts bruscs, un cas únic exceptuat que es produí fa mil nou-cents vint-i-cinc anys: el Fill de Déu intervingué llavors en l'evolució orgànica i posà en circulació un cert nombre de veritats celestials, de les quals el clero n'extrau des d'aleshores una abundant renda territorial.

La justificació cristiana del socialisme la trobem en dues frases decisives: "¿qui negarà que la pobresa és un mal no sols privat, sinó social? ¿Qui no té compassió per la pobresa?" Se'ns ofereix aquí com a socialisme la filosofia d'un burgès filantrop, disposat a interessar-se per les qüestions socials, que compadeix els pobres i fa de la seua "compassió" la "religió de la seua consciència", una religió que altera poc, d'altra banda, els seus costums en els negocis.

Qui no sent compassió per la pobresa? És sabut que tota la història d'Anglaterra és la de la compassió de les classes benestants per la pobresa de les seues masses laborioses. Per a no retrocedir en la llunyania dels segles, basta seguir aquesta història a partir del segle XVI, per exemple, a partir de la delimitació de les terres dels camperols, és a dir, de la transformació de la majoria d'aquests últims en vagabunds sense asil. En aquella època, la compassió vers la pobresa s'expressà per mitjà de les galeres, els patíbuls, l'ablació de les orelles i multitud d'altres mesures anàlogues, inspirades per la caritat cristiana. La Duquesa de Sutherland acabà a principis del darrer segle la delimitació de les terres dels camperols al Nord d'Escòcia, i Marx ens n'ha fet l'impressionant relat d'aquesta gesta de botxí en línies immortals, en les que no trobem per cert res de "compassió" bavosa, però en les que, per contra, trobem l'apassionada indignació del revolucionari. Qui no sent compassió per la pobresa? Llegiu la

història del desenvolupament industrial d'Anglaterra i, en particular, de l'explotació del treball infantil. La pietat inspirada a la riquesa per la pobresa mai preservà aquesta de les humiliacions de la misèria. En Anglaterra menys que en cap altra banda, la pobresa no assolí quelcom ni més menys que quan aconseguí agafar la riquesa pel coll. ¿És necessari demostrar-ho en un país que té un segle d'història de lluita de classes i que aquesta història és la de les concessions parsimonioses i de les repressions sense pietat?

“El socialisme no creu en la violència [continua MacDonald]. El socialisme és la salut, no una malaltia mental... És pel que, a causa de la seua naturalesa mateixa, rebutja amb horror la violència... Només usa armes intel·lectuals i morals.” Tot açò és molt bonic, malgrat que no molt nou; les mateixes idees han estat exposades en el *Sermó de la muntanya*, i amb un estil força millor. Hem recordat ja més amunt a què han conduït aquestes idees. No veiem per quin motiu la repetició, desproveïda de talent, del *Sermó de la muntanya* per MacDonald donaria millors resultats. Tolstoi, que disposava de mitjans de persuasió molt més poderosos, no aconseguí ni fins i tot conduir a l'Evangelí els membres de la seua pròpia família, grans terratinents. MacDonald predicava des del poder la inadmissibilitat de la violència. Recordarem que sota el seu govern la policia no fou llicenciada, els tribunals no foren abolits, les presons no foren destruïdes, els vaixells de guerra no foren enfonsats; al contrari, se'n construïren uns altres de nous. Ara bé, la policia, els tribunals, les presons, l'exèrcit i la flota són, en quant ens és permès jutjar, instruments de violència. El reconeixement d'aquesta veritat, que “el socialisme és la salut i no una malaltia mental”, no li impedí de cap manera a MacDonald seguir a l'Índia i Egipte les empremtes sagrades del gran cristià Curzon. En qualitat de cristià, MacDonald rebutja “amb horror” la violència; en qualitat de Premier, aplica tots els mètodes de l'opressió capitalista i transmet intactes al seu successor conservador els instruments de violència. ¿Què significa en la pràctica, al capdavall, aquesta repudiació de la violència? Només açò: que els oprimits no han de recórrer a la violència contra l'Estat capitalista; els obrers contra la burgesia, els colons contra els lords, Els indis contra l'administració britànica i el capital anglès. L'Estat, creat per la violència de la monarquia sobre el poble, de la burgesia sobre els obrers, dels *landlord* sobre els colons, dels oficials sobre els soldats, dels esclavistes anglosaxons sobre els pobles colonials, dels cristians sobre els pagans; l'Estat, aqueix aparell secular de violència, pastat amb sang, inspira MacDonald una piadosa veneració. Només sent “horror” envers la violència alliberadora. Tal és la sacrosanta significació de la seua “religió del servei del poble”.

“Hi ha, diu, en el socialisme l'antiga i la nova escola. Nosaltres pertanyem a la nova.” L'ideal de MacDonald (perquè té un ideal) és comú a les dues escoles, però la nova té un pla de realització “millor”. Quin pla és aquest? MacDonald

no ens deixa sense resposta: “No tenim consciència de classe. Els nostres adversaris estan imbuïts de consciència de classe. Nosaltres, per contra, volem, en compte de la consciència de classe, fer ressaltar el sentiment de la solidaritat social.” I insistint a passar del buit al buit, MacDonald conclou: “La guerra de classes no és obra nostra. És el fruit del capitalisme, que la produirà sempre, de la mateixa manera que el card produeix cards.” Que MacDonald no tinga consciència de classe en tant que els caps de la burgesia la tenen, és un fet perfectament innegable i significa en realitat que el *Labour Party* no té de moment el cap sobre els múscles, mentre que el partit de la burgesia anglesa sí que en té un, d'altra banda, dur de front i de bescoll. I si MacDonald es limités a reconèixer que el seu cap és quelcom feble en allò que fa a aqueixa “consciència”, no tindríem raó de discutir. Però MacDonald vol fer d'un cap feble de “consciència” un programa. Cosa amb la qual no és possible transigir.

“La guerra de classes [diu Macdonald] és obra del capitalisme,” Naturalment, açò és fals. La guerra de classes és anterior al capitalisme. Però és cert que la guerra contemporània de classes (proletariat contra burgesia) és obra del capitalisme. És així mateix veritat “que sempre serà el seu fruit”, en altres termes, que continuarà mentre dure el capitalisme. Però en tota guerra és evident que hi ha dos bel·ligerants. Els nostres enemics, que, segons MacDonald, “defensen i volen mantenir una classe privilegiada”, són un d'ells. Des del moment que ens pronunciem per l'abolició de la classe privilegiada, que no vol abandonar l'escena, sembla que aquest seria justament el contingut essencial de la lluita de classes. Però no; MacDonald entén que és necessari “fer ressaltar” la consciència de la solidaritat social. Amb qui? La solidaritat de la classe obrera expressa la seua cohesió interior en la lluita contra la burgesia. La solidaritat social predicada per MacDonald és la dels explotats i dels explotadors, és a dir, una defensa de l'explotació. MacDonald es lamenta a aquest propòsit que les seues idees diferisquen de les dels nostres avis: és a Karl Marx a qui fa al·lusió. En veritat, MacDonald difereix de l'“avi” en el sentit que torna al besavi. L'embrollada ideologia que ens serveix com la de la nova escola, significa un retorn (sobre una base històrica enterament nova) al socialisme sentimental de la petita burgesia, sotmès per Marx ja en 1847, i prou abans, a una crítica indiscutible.

A la lluita de classes, Macdonald oposa la idea de la solidaritat de tots els bons ciutadans que aspiren a transformar la societat mitjançant reformes democràtiques. La lluita de classes, en aquesta concepció, queda substituïda per l'activitat “constructiva” d'un partit polític edificat, no sobre una base de classe, sinó sobre els fonaments de la solidaritat social. Aquestes magnífiques idees dels nostres besavis (Robert Owen, Weitling i d'altres), convenientment endolcides i adaptades a l'ús parlamentari, revisten un aire particularment absurd en l'Anglaterra contemporània, on hi ha un partit obrer, poderós per si

mateix, recolzat en les *trade union*. En cap altre país del món el caràcter de classe del socialisme ha estat tan objectivament revelat per la història, d'una manera evident, indiscutible, empírica, ja que el partit obrer nasqué allí del grup parlamentari de les *Trade-Unions*, és a dir, d'una organització de classe dels assalariats. Quan els conservadors, com, d'altra banda, el liberals, intenten impedir a les *Trade-Unions* la cotització política, oposen, no sense èxit, la concepció idealista del partit d'un MacDonalld al caràcter empíric de classe que el partit obrer ha revestit en Anglaterra. És veritat que en les esferes superiors del *Labour Party* hi ha un cert nombre d'intel·lectuals fabians i de liberals desesperats, però hom pot tenir per descomptat la ferma esperança que els obrers escombraran tard o d'hora aqueixa escòria; d'altra banda, els quatre i mig milions de vots reunits en el *Labour Party* són, amb un nombre insignificant d'excepcions, vots obrers. Tots els obrers estan lluny encara de votar pel seu partit; però els obrers són gairebé els únics que voten pel *Labour Party*.

De cap mode volem dir que els fabians, els "Independents" i els oriünds del liberalisme no tinguen influència sobre la política de la classe obrera. La seua influència és; per contra, molt gran, però no té caràcter propi. Els reformistes en lluita contra la consciència de classe del proletariat són, en última anàlisi, un instrument de la classe directora.

Tota la història del moviment obrer anglès està assenyalada per la pressió de la burgesia sobre el proletariat, pressió exercida per mitjà dels radicals, dels intel·lectuals, dels socialistes de saló i d'Església, dels owenistes, aquells que neguen la lluita de classes, fan ressaltar el principi de la solidaritat social, prediquen la col·laboració amb la burgesia, decapiten, debiliten i disminueixen políticament el proletariat. De ple acord amb aquesta tradició, el programa del independent *Labour Party* (Partit Obrer Independent) especifica que el partit "s'esforça en reunir, alhora que els obrers organitzats, els homes pertanyents a totes les classes que creuen en el socialisme". Aquesta fórmula, conscientment difusa, té com a objecte velar el caràcter de classe del socialisme. Ningú exigeix, naturalment, que es tanquen en absolut les portes del partit als trànsfugues provats de les altres classes. Però el nombre d'aquests és en aquest moment molt insignificant si, en compte de limitar-se a compondre l'estadística dels mitjans directors, es pren el partit en la seua totalitat; i en l'esdevenidor, quan el partit es llance pel camí de la revolució, aquest nombre serà encara menor. Els "independents" tenen necessitat de la seua fórmula "sobre els homes de totes les classes" per tal d'enganyar fins i tot els mateixos obrers sobre les fonts vertaderes de les classes, de les seues forces, substituint-les per la ficció d'una solidaritat superior a les classes.

Hem recordat que molts obrers voten encara a favor de candidats burgesos. MacDonalld s'arranja en interpretar aquest fet d'acord amb els interessos polítics

de la burgesia. És precís considerar l'obrer, no com un obrer sinó com un home, ensenya, i hi agrega: fins i tot el *torisme* ha après, en certa mesura, a tractar els homes com a homes. Així, la majoria dels obrers ha votat pel *torisme*. Amb d'altres paraules, els conservadors, espantats per la pressió dels obrers, han après a adaptar-se als més endarrerits d'entre aquests, a desmoralitzar-los, a enganyar-los, a especular amb els seus més retrògrads prejudicis i a intimidar-los amb ajuda de documents falsos; Així comprovem que els *tories* faciliten amb això la prova que saben tractar els homes com a homes.

Les organitzacions obreres angleses menys barrejades, en allò que fa a la composició de classe, les *Trade-Unions*, han sostingut al *Labour Party* sobre els seus colls. Els profunds canvis de la situació d'Anglaterra (el seu afebliment en el mercat mundial, la modificació de la seua estructura econòmica, la caiguda de les seues classes mitjanes, l'enfonsament del liberalisme) han trobat la seua expressió en aquest fet. Al proletariat li cal un partit de classe; tendeix a crear-lo amb totes les seues forces, exerceix pressió sobre les *Trade-Unions*, paga cotitzacions polítiques. Però a aquesta creixent pressió des de baix, que puja dels tallers i de les fàbriques, dels ports i de les mines, hom li oposa la pressió des de dalt, la de la política oficial, amb les seues tradicions nacionals d'"amor a la llibertat", de superioritat pacífica, de primacia cultural, de democràcia i de pietat protestant. Tots aquests elements constitutius; fosos en una sola mixtura política (per tal d'afeblir la consciència de classe del proletariat anglès), produeixen el programa fabià.

¿Si MacDonalld s'esforça en presentar un partit obrer obertament recolzat sobre les *Trade-Unions* com a una organització estranya a les classes, com de més l'Estat democràtic del capital anglès tindrà per a ell un caràcter estrany a les classes? L'Estat actual, governat pels grans terratinents, els banquers, els armadors i els magnats del carbó, no és una democràcia "completa". Hi subsisteixen certes llacunes: "La democràcia i, per exemple [!], el sistema industrial sostret a l'administració del poble, són nocions incompatibles." En altres termes, hi ha ací una petita derogació de la democràcia: la riquesa creada per la nació no li pertany a ella, sinó que pertany a una ínfima minoria. Tal vegada succeeix així per atzar? No; la democràcia burgesa és un sistema d'institucions i de mesures amb ajuda de les quals les necessitats i exigències de les masses obreres son, en el curs del seu creixement, neutralitzades, deformades, reduïdes a la impossibilitat de perjudicar o simplement esborrades. Qualsevol que diga que en Anglaterra, a França, als Estats Units i la resta de democràcies la propietat privada està sostinguda per la voluntat del poble, menteix. Ningú ha consultat al poble sobre aquest punt. Els treballadors naixen i són educats sota condicions que no han estat creades per ells. L'escola i l'església de l'Estat els inculquen nocions exclusivament encaminades al manteniment de l'ordre existent. La democràcia parlamentària no fa sinó

resumir aquest estat de coses. El partit de MacDonald entra en aquest sistema com una peça indispensable. Quan el curs dels esdeveniments (d'un caràcter habitualment catastròfic, com els grans enfonsaments econòmics, les crisis, les guerres) arriba a fer intolerable als treballadors el sistema social, aquests no tenen ni la possibilitat ni el desig de canalitzar la seua indignació revolucionària per les vies de la democràcia capitalista. Dit d'una altra manera: quan les masses comprenen fins a quin punt han estat enganyades, fan la revolució. La revolució victoriosa els dóna el poder, i la possessió del poder els permet construir un mecanisme governamental de conformitat amb els seus interessos.

Però és açò justament allò que no admet MacDonald. “La revolució russa, diu, ens ha donat una gran lliçó. Ens ha ensenyat que la revolució només és devastació i calamitat.” El fabià reaccionari se'ns apareix aquí en tota la seua repugnant nuesa. Les revolucions només porten calamitats! Però la democràcia anglesa ha menat a la guerra imperialista, i no sols en el sentit general de la responsabilitat de tots els estats capitalistes, sinó també en el sentit directe, immediat, de la responsabilitat de la diplomàcia anglesa, que empentà Europa conscientment, calculadament, vers la guerra. Si la “democràcia” anglesa hagués anunciat la seua intervenció en el conflicte al costat de l'*Entente*, Alemanya i Àustria haguessen retrocedit probablement. Si Anglaterra hagués declarat per endavant la seua neutralitat, França i Rússia probablement haurien retrocedit. El Govern britànic es conduí d'una altra manera: prometé en secret el seu suport a l'*Entente* i enganyà deliberadament Alemanya, permetent-li esperar la seua neutralitat. La democràcia anglesa premedità així una guerra amb les destruccions de la qual no poden ésser evidentment comparades en gens ni miqueta les calamitats de la revolució. Fora d'açò, ¿quines orelles, quina front són menester per a afirmar d'una revolució que ha derrocat el tsarisme, la noblesa i la burgesia, trencat l'Església i despertat a una vida nova a un poble de 150 milions d'homes, tota una família de nacionalitats, què la revolució és una calamitat, *i res més?* MacDonald no fa una altra cosa que repetir a Baldwin. Ni coneix ni comprèn ni la revolució russa ni la història d'Anglaterra. Ens veiem necessitats de recordar-li allò que recordàvem al Premier conservador. Si al terreny econòmic la iniciativa pertanyé fins a l'últim quart de segle transcorregut en Anglaterra, al terreny polític Anglaterra s'ha desenvolupat, en el curs dels darrers cent cinquanta anys, a remolc, en ampla mesura, de les revolucions d'Europa i d'Amèrica. La gran revolució francesa, la revolució de juliol de 1830, la de 1848, la guerra civil dels Estats Units (1850-1860), la revolució russa de 1905 i la de 1917 han estimulat el desenvolupament social d'Anglaterra i jalonen la seua història amb les més importants reformes legislatives. Sense la revolució russa de 1917, MacDonald no hauria estat Premier en 1924. S'entén que no volem dir que el Ministeri MacDonald haja estat la conquesta més alta de la revolució d'octubre. Però en fou, en tot cas, un producte derivat.

I què insensat orgull fabià: havent-nos (qui *nosaltres?*) la revolució russa donat una lliçó, nosaltres (qui?) prescindirem de la revolució! Però ¿per què la lliçó de totes les guerres precedents no vos ha permès prescindir de la guerra imperialista? Igualment que la burgesia qualifica cada guerra de “l’última guerra”, MacDonald voldria anomenar a la revolució russa l’última. ¿Per a què hauria de fer la burgesia anglesa concessions al proletariat i renunciar pacíficament, sense lluita, a la seua situació, si rep per anticipat de MacDonald la ferma seguretat que, després de l’experiència de la revolució russa, els socialistes anglesos no entraran mai al terreny de la violència? ¿On i quan una classe dominant ha cedit mai el poder i la propietat a conseqüència d’un plàcid escrutini? I es tracta d’una classe com la burgesia anglesa, que té darrere si diversos segles de bandidatge mundial!

MacDonald es pronuncia contra la revolució a favor de l’evolució orgànica. I aplica a la societat nocions biològiques mal digerides. La revolució, als seus ulls, és comparable, com una suma de modificacions parcials, al desenvolupament dels organismes vius, a la metamorfosi de la crisàlide en papallona, etc., i en aquest últim procés ignora precisament les fases crítiques decisives, aquelles en què el nou ésser esgarra revolucionàriament el seu embolcall. Veiem unes línies més endavant que MacDonald és “partidari d’una revolució semblant a aquella que es realitzà a les entranyes de la societat feudal quan en elles madurava la revolució industrial”. MacDonald sembla imaginar, en la seua escandalosa ignorància, que la revolució industrial es realitzà molecularment, sense saccades, sense calamitats, sense devastacions. Ignora senzillament la història d’Anglaterra (i amb molta més raó la dels altres països), i no comprèn que la revolució industrial, que madurà a les entranyes de la societat feudal davall la forma del capital comercial, conduí a la reforma, posà als Estuards davant del Parlament, engendrà la guerra civil, arruïnà i devastà Anglaterra, per a enriquir-la després.

Seria força enutjós interpretar aquí el procés històric de la metamorfosi de la crisàlide en papallona, a fi de deduir indispensables analogies socials. És més senzill i més breu recomanar a MacDonald que reflexione en l’antiga comparació de la revolució amb un infantament. ¿No es podria com en el cas de la revolució russa, deduir-hi una “lliçó”? No produint els dolors del part “res més” que angoixes i patiments (ja que el xiquet no compta!), seria cosa de recomanar als pobles que es multiplicaren en l’esdevenidor per els procediments indolors del fabianisme, recurrent als talents de comare de Mrs. Snowden.

Advertim, no obstant això, que açò no és tan fàcil. El pollet, fins i tot ja format en l’ou, ha d’exercir la violència per tal de sortir de la seua presó calcària; el pollet fabià, que per sentiment cristià o per altres raons decidís abstenir-se de

tota violència, quedaria infal·liblement asfixiat per la seua corfa. Els aficionats anglesos als coloms aconseguen per selecció artificial crear una varietat de becs cada vegada més curts. Però arriba un moment en què el bec del colomins és ja tan curt, que el pobre animal no es troba en estat de trencar la corfa de l'ou i pereix víctima de l'abstenció forçada de tota violència, quedant detingut el progrés ulterior de la varietat de becs curts. Si la nostra memòria no ens traïx, MacDonald pot llegir aquest exemple en Darwin. Seguint el camí, tan agradable a MacDonald, de les analogies amb el món orgànic, pot hom dir que l'habilitat política de la burgesia anglesa consisteix en acurtar el bec revolucionari del proletariat a fi de no permetre-li foradar l'embolcall de l'Estat capitalista. El bec del proletariat és el seu partit. Tenint en compte a MacDonald, Thomas, Mr. i Mrs. Snowden, cal convenir que el treball de selecció dels becs curts i dels caps blans ha tingut un èxit brillant per a la burgesia anglesa, ja que aqueixos senyors i aqueixa dama no són ni bons per a perforar l'embolcall del capitalisme ni bons per a res.

Aquí acaba l'analogia, deixant de relleu quant hi ha de convencional en les dades incidentalment preses del manual de biologia per a reemplaçar l'estudi de les condicions i dels camins del desenvolupament històric. La societat humana, tot i que nascuda del món orgànic i inorgànic, constitueix una tan complexa conjugació, que requereix ésser estudiada per separat. L'organisme social difereix de l'organisme biològic, entre altres coses, per una flexibilitat molt més gran, per la capacitat de reagrupar els seus elements, per l'elecció conscient (fins a un cert punt) dels seus instruments i dels seus procediments, per la conscient utilització (en certa manera) de l'experiència del passat, etc. El colomí en el seu ou no pot reemplaçar el seu bec massa curt, i pereix. La classe obrera (col·locada davant el dilema d'ésser o no ésser) pot molt bé llençar MacDonald i Mrs. Snowden i armar-se per a la destrucció del sistema capitalista amb el bec d'un partit revolucionari.

Una teoria grollerament biològica de la societat s'uneix molt curiosament en MacDonald a l'odi idealista cristià envers el materialisme. Parleu de revolució i de salts catastròfics, però vegeu la naturalesa, vegeu quant raonablement es condueix el cuc quan va a transformar-se en crisàlide, vegeu aqueixa venerable tortuga, i descobrireu en els seus moviments el ritme natural de la transformació social! Aneu a l'escola de la naturalesa! I MacDonald condemna amb aquest mateix esperit el materialisme, "trist lloc comú, al·legat insensat desproveït de finor espiritual i intel·lectual..." MacDonald i la "finor"! ¿No és, en efecte, una "finor" extraordinària demanar dades al cuc respecte de l'activitat social de l'home i exigir alhora per al seu ús personal una ànima immortal, assegurada en el més enllà d'una existència confortable?

“S’acusa els socialistes d’ésser poetes. És veritat [explica MacDonald]: som poetes. Impossible una bona política sense poesia. De manera general, res de bo hi ha sense poesia.” La resta, per l’estil. Com a conclusió: “El món necessita sobretot un Shakespeare polític i social.” Aquest xarlatanisme sobre la poesia no és potser en política tan corruptor com les declaracions sobre la inadmissibilitat de la violència. Però s’hi expressa la total impotència espiritual de MacDonald de manera més convincent encara, si açò és possible. Covard i apocat abstinent, tan poeta com un tros de drap, que voldria meravellar el món amb les seues gesticulacions shakesperianes! Heus aquí on comencen els “gestos de simi”, que MacDonald atribuïa en un altre temps als bolxevics.

MacDonald “poeta” del fabianisme! La política de Sidney Webb, obra d’art! El ministeri Thomas, poesia colonial! I, al capdavant, el pressupost de Mr. Snowden, cant d’amor triomfal de la City londinenca!

En els seus xarlatanismes sobre el Shakespeare social, MacDonald no adverteix Lenin. Quina benaurança (si no per a Shakespeare, sí per a MacDonald) que el més gran poeta anglès haja viscut fa més de tres segles: MacDonald ha tingut temps de descobrir Shakespeare en Shakespeare! Mai l’hauria reconegut si Shakespeare hagués estat el seu contemporani. MacDonald ha omès (completament omès) Lenin. La seua ceguesa de filisteu s’expressa així de dos modes: en els seus vans sospirs dirigits a Shakespeare i en la seua ignorància del més gran contemporani.

“El socialisme té interès per l’art i pels clàssics.” Aquest “poeta” posseeix en grau sorprenent l’art de transformar en vulgaritats idees que per si mateixes no tenen res d’estúpidament indigent. Basta per a convèncer-se llegir la deducció següent: “Fins i tot als països afligits d’una gran pobresa i de gran nombre d’obriers sense treball, com malauradament és el cas del nostre, els ciutadans no han de regatejar tractant-se de la compra de quadros, i, en general, de tot allò que suscita l’admiració i eleva l’esperit així dels joves com dels vells.” No es distingeix bé en aquest consell si la compra de quadros es recomana també als obrers sense treball i si se suposa que els serà concedida una ajuda suplementària per a satisfer aqueixa necessitat, o si MacDonald aconsella als nobles *gentlemen* i a les *ladies* l’adquisició de quadros “malgrat l’atur”, a fi “d’eleva el seu esperit”. Per força hem de suposar que la segona hipòtesi s’apropa més a la veritat. ¿Però no ens trobem llavors en presència d’un pastor protestant, liberal de saló, que comença parlant amb un to llagrimós de la pobresa i de la “religió de la consciència”, per a dir després a les seues mundanes ovelles que no s’afligisquen excessivament i continuen portant el seu tren de vida habitual? Admeta’s, després d’açò, que el materialisme és una neciesa i MacDonald un poeta social, amb nostàlgia de Shakespeare! Quant a nosaltres, pensem que si en el món físic hi ha un grau de fred absolut, en

l'espíritual ha d'haver-hi un grau de pedanteria absoluta, i que tal és la temperatura ideològica de Macdonald.

Sidney i Beatriu Webb representen una altra varietat de fabianisme. Estan acostumats al treball sedentari, coneixen el preu de les xifres i dels fets, resultant d'ací certes limitacions al seu pensament amorf. No són menys enutjosos que MacDonald, però solen ésser més edificants quan no surten del domini dels fets. En el de les generalitzacions, se situen un poc més amunt que MacDonald. Al congrés de 1923 del *Labour Party*, Sidney Webb recordava que el fundador del socialisme britànic fou Robert Owen (i no Marx), que preconitzà, no la lluita de classes, sinó la doctrina, santificada pel temps, de la fraternitat humana. Sidney Webb considera fins al present John Stuart Mill com un autor clàssic en economia política, i ensenya, d'acord amb aquest, que la lluita ha de posar cara a cara, no el capital i el treball, sinó la indiscutible majoria de la nació i els que s'apropien la renda territorial. Aquest sol tret caracteritza prou el nivell d'intel·ligència teòrica del més eminent dels economistes del *Labour Party*. El procés històric es desenvolupa en Anglaterra, com hom sap, de mode molt diferent dels desitjos de Webb. Les *Trade-Unions* constitueixen una organització del treball assalariat contra el capital. El *Labour Party* s'hi ha desenvolupat sobre la base de les *Trade-Unions* i ha fet de Sidney Webb un ministre. Sidney Webb únicament ha realitzat el seu programa en un sentit: s'ha abstingut de combatre als que s'apropien la plusvàlua. Però tampoc ha combatut molt més als que s'apropien la renda territorial.

Els esposos Webb han publicat en 1923 un llibre titulat *El crepuscle del capitalisme*. En els fons, aquest llibre no representa més que una repetició parcialment corregida dels vells comentaris de Kautsky al Programa d'Erfurt. En canvi, la tendència política del fabianisme hi està expressada amb tota la seua desesperança, aquesta vegada semiconsscientment. No hi ha dubte que el sistema capitalista ha d'ésser modificat, diuen els esposos Webb, (per a qui no hi ha dubte?). Tota la qüestió és saber com serà modificat. "Se li pot obligar a passar gradualment, pacíficament, per adaptacions prudents i reflexives, a una forma nova." Poca cosa es necessita per a això: bona voluntat per ambdues bandes. "Malauradament", relaten els nostres honorables autors, no s'arriba a un acord respecte a les maneres de modificar el sistema capitalista per haver-hi "gran nombre de gents" que consideren que l'abolició de la propietat privada equivaldria a detenir la rotació de la terra al voltant del seu eix. "Comprenen malament l'essència de les coses." Tal és, dissortadament, la situació. Tot podria arreglar-se amb general satisfacció, gràcies a "reflexives adaptacions", si els obrers i els capitalistes compreguessen igualment allò que cal fer i de quina manera. Però com aquest resultat, "de moment", no ha estat assolit, els capitalistes voten pels conservadors. Conclusió? Quant a la conclusió, els nostres pobres fabians perden completament el nord, i el "crepuscle del

capitalisme” esdevé un lamentable “crepuscle del fabianisme”. “Fins a la guerra mundial, escriuen els Webb, semblava gairebé generalment admès que l’ordre social havia d’anar-se’n transformant a poc a poc” en el sentit d’una gran igualtat, etc. Per què estava admès? On estava admès? Els nostres homes prenen el seu petit formiguer fabià per l’univers. “Pensàvem, tal vegada equivocant-nos (!), que el reconeixement, característic per a les illes Britàniques (!), per part d’una estreta classe directora de la justícia (!) de les reivindicacions creixents de les masses populars prosseguiria i portaria una transformació pacífica de la societat. Però després de la guerra tot ha canviat: les condicions d’existència de les masses obreres han empitjorat, estem amenaçats del restabliment del veto d’una Segona Cambra (la Cambra dels Lords), especialment reforçada a fi d’oposar-se a ulteriors concessions als obrers”, etc. Quina conclusió en podem traure? Els esposos Webb han consagrat precisament el seu llibre a la recerca desesperada d’una conclusió. Heus aquí la seua frase final: “Ofereixo aquest petit llibre... com una temptativa, *potser vana*, d’incitació a les dues parts enemigues a comprendre millor el problema que se’ls planteja i també a comprendre’s mútuament millor.” No és una cosa magnífica? Un llibret instrument de conciliació entre el proletariat i la burgesia! Resumim: abans de la guerra semblava generalment admès que la societat actual està necessitada de millorament; no obstant això, no hi havia un acord complet respecte dels canvis a efectuar; els capitalistes estaven a favor de la propietat privada, els obrers contra ella; després de la guerra la situació objectiva ha empitjorat i s’han accentuat les divergències polítiques; per consegüent, els esposos Webb escriuen un petit llibre amb l’esperança d’incitar les dues bandes a una reconciliació; però “és possible que aquesta esperança siga vana”. Sí, és possible, molt possible. Aquests honorables esposos Webb, tan convençuts del poder de la persuasió, haurien de proposar-se, segons la nostra opinió, al principi, en interès de l’“evolució gradual”, un objectiu més simple: per exemple, conduir per la persuasió uns quants criminals de cristians de les altes esferes a renunciar al monopoli del comerç de l’opi i a l’enverinament en Orient de milions d’homes.

Pobre fabianisme mesquí i limitat, vergonyós en la seua pesadesa intel·lectual!

Seria un intent completament desesperat enumerar les altres varietats filosòfiques del fabianisme, ja que entre els seus adeptes impera la “llibertat d’opinió”, en el sentit que cada líder té la seua pròpia filosofia, que es redueix, al capdavant, als mateixos elements reaccionaris de conservadorisme, de liberalisme, de protestantisme, però combinats de manera un tant diferent. No fórem excessivament sorpresos abans d’ara en ésser informats per Bernard Shaw¹, autor tan espiritual, segons sembla, i d’un esperit tan crític, que Marx ha estat superat des de fa prou de temps pel gran treball de Wells sobre la història universal. Els descobriments d’aquest calibre, inesperats per a la Humanitat sencera, s’expliquen pel fet que els fabians constitueixen, des del punt de vista teòric, un petit món extremadament tancat, profundament provincià, tanmateix que visquen a Londres. Ni els conservadors ni els liberals tenen necessitat de les seues concepcions filosòfiques. La classe obrera, a la qual res donen ni expliquen res, en té menys encara d’elles. Les seues obres no serveixen, en suma, sinó per a explicar als fabians mateixos per què hi ha el fabianisme. Al costat de la literatura piadosa, la seua és tal vegada la més inútil i, en tot cas, la més avorrida de totes les formes de les obres del verb.

Actualment es parla en Anglaterra, en diverses esferes, amb un cert menyspreu de les gents de l’era victoriana, és a dir, dels homes d’acció de l’època de la reina Victòria. Des de llavors, tot s’ha transformat en Anglaterra, però el tipus del fabianisme és probablement el que millor s’ha servat. L’època trivialment optimista de la reina Victòria, en què semblava que demà seria un poc millor que avui i despús-demà encara millor, ha trobat la seua expressió més acabada en els Webb, els Snowden, els MacDonald i d’altres fabians. Així semblen aquests els rústecs i inútils supervivents d’una època definitivament, irremeiablement naufragada. Es pot dir sense exageració que la Societat Fabiana, formada en 1884 a fi de “despertar la consciència social” és actualment l’agrupació més reaccionària de la Gran Bretanya. Ni els clubs conservadors, ni la Universitat d’Oxford, ni l’episcopat anglès, ni d’altres institucions clericals poden, en cap grau, entrar en competència amb els fabians. Són aquestes institucions de classes enemigues, i el moviment revolucionari del proletariat trencarà inevitablement els seus discs. Però el proletariat es veu contingut pels seus propis mitjans directors, és a dir, pels polítics fabians i els seus ajudants. Aquestes autoritats infatuades, pedants, aquests poltrones orgullosos i envanits, enverinen sistemàticament el moviment obrer, enfosqueixen la consciència del proletariat, paralitzen la seua voluntat. Precisament gràcies a ells el torisme, el

¹ Fins la lletra de Bernard Shaw, jure que ignorava encara l’existència d’aquest llibre. El coneguí despús, no puc dir en consciència que l’haja llegit, perquè he tingut prou amb recórrer dos o tres capítols per a detenir aqueixa pèrdua de temps. Imagineu una completa absència de mètode, de perspectiva històrica, de comprensió de la recíproca dependència dels diversos aspectes de la vida social i, en general, de tota disciplina científica, siga quina siga, i imagineu, a més a més, que l’historiador, carregat amb aqueixes qualitats, es passeja de dalt a baix, a través de la història de diversos mil·lennis amb el despreocupat aspecte d’un senyor que fa un passeig de diumenge. Açò és tot el llibre de Wells, destinat a reemplaçar l’escola marxista.

liberalisme, l'Església, la monarquia, l'aristocràcia i la burgesia continuen resistint i fins a se senten ben segurs. Els fabians, els "Independents", els buròcrates conservadors de les *Trade-Unions* constitueixen actualment en la Gran Bretanya, i tal vegada en el desenvolupament mundial, la força més contrarevolucionària que existisca. Abatre els fabians és llibertar l'energia revolucionària del proletariat de la Gran Bretanya, és a dir, conquerir per al socialisme la muralla britànica de la reacció, açò és, llibertar l'Índia, Egipte, i donar un poderós impuls al moviment i al desenvolupament dels pobles d'Orient. Repudiant la violència, els fabians només creuen en el poder de les "idees". Si s'hagués de desprendre d'aquesta filosofia hipòcrita i vulgar el gra de veritat que conté, tot quedaria reduït a comprovar que cap règim pot sostenir-se únicament per la violència. Veritat que també es relaciona amb l'imperialisme britànic. En un país en què la immensa majoria de la població està formada per proletaris, la camarilla governant, imperialista, conservadora i liberal, no podria sostenir-se ni un sol dia si els mitjans de coacció de què disposa no estiguessen reforçats, completats, revestits amb idees falsament socialistes que enganyen i desmoralitzen el proletariat.

En el segle XVIII, els propugnadors francesos de la "filosofia de les llums" veien en el catolicisme, en el clericalisme, en els capellans, el principal enemic, i pensaven que calia aixafar abans que res l'"infame" per tal de poder anar endavant. Tenien raó, en el sentit que el clero, el règim de les supersticions organitzades, la policia espiritual del catolicisme tancaven el camí a la societat burgesa, entorpint el desenvolupament de les ciències, de les arts, de les idees polítiques i econòmiques. El fabianisme, la trista filosofia de MacDonald, el pacifisme exerceixen en aquest moment el mateix paper respecte al moviment històric del proletariat. Constitueixen el suport principal de l'imperialisme britànic i europeu, si no de la burgesia mundial. És necessari a totes passades mostrar als obrers la vertadera cara d'aquests pedants satisfets, d'aquests xarlatans eclèctics, d'aquests arribistes sentimentals, d'aquests lacais de la burgesia. Mostrar-los com ara són, és desacreditar-los per sempre. Desacreditar-los és fer el major servei al progrés històric. El dia en què el proletariat anglès s'haja alliberat de la tara espiritual del fabianisme, la humanitat, la humanitat europea abans que res, creixerà de colp un cap sencer.

V

LA QÜESTIÓ DE LA VIOLÈNCIA REVOLUCIONÀRIA
EXPOSICIÓ POPULAR ADAPTADA A LA INTEL·LIGÈNCIA DELS
OBRERS MÉS ENDARRERITS I FINS I TOT A LA DE CERTS LÍDERS
ENTRE ELS MENYS DESESPERANTS

Estem al corrent de les opinions de MacDonald sobre la violència revolucionària. Aquestes opinions se'ns han revelat com el desenrotllament de la teoria conservadora de l'evolució gradual, tan grata a Mr. Baldwin. La negació de la violència revist un caràcter molt més curiós i més sincer en l'“esquerrà” Lansbury. Aquest últim “no té fe” en la violència. Així, simplement.

Lansbury “no té fe” ni en els exèrcits capitalistes ni en les insurreccions. Si cregués en la violència, diu, no votaria per la flota britànica i s'uniria als comunistes. Heus aquí un home valent! No creient en la violència, Lansbury creu en el més enllà, la qual cosa fa molt poc honor a la seua perspicàcia realista. Un cert nombre de fets han succeït, no obstant això, al planeta amb ajuda de la violència, encara que açò no li agrada a Mr. Lansbury. Que aquest crega o no crega en la flota de guerra anglesa, els habitants de l'Índia saben que aquesta existeix. A l'abril de 1919, el general anglès Dyer manava disparar sense previ avís contra un míting d'hindús desarmats reunits en Amritsar. Hi hagué 450 morts i 1.500 ferits. Deixem els morts en pau; en tot cas, cal dir dels ferits que no els fou possible “no creure” en la violència. En la seua mateixa qualitat de cristià, Lansbury hauria d'admetre que si els infeudats pillets del clero jueu i el tímida procònsol romà Pilat, avantpassat polític de MacDonald, no haguessen en un altre temps exercit violència contra Crist, no hauria hagut ni corona de martiri, ni resurrecció, ni ascensió, i Mr. Lansbury mateix no hauria tingut ocasió de nàixer piadosament cristià i d'arribar a ésser un mal socialista. No creure en la violència és tant com no creure en la gravitació. Tota la vida està edificada sobre formes diverses de violència, sobre l'oposició d'una violència a una altra, i repudiar la violència alliberadora, és sostenir la dels opressors que actualment governen al món.

No obstant això, comprenem que aquestes observacions incidentals no són suficients en el cas que ens ocupa. La qüestió de la violència i de la seua negació per part dels senyors pacifistes, socialistes cristians i d'altres hipòcrites ocupa un lloc tan gran en la política anglesa, que exigeix un examen especial i minuciós, adaptat al nivell de cultura política dels caps del *Labour Party*. Ens excusem per endavant, davant els altres lectors, de la inferioritat d'aquest nivell.

Que significa la negació de tota violència? Si, com és ara, un lladre s'introdueix al domicili de Mr. Lansbury, temem molt que aquest piadós cavaller (parlem de

l'amo de sa casa) es veja precisat a usar la violència o cride amb aquest fi l'agent de policia més proper. Si, no obstant això, en la seua caritat cristiana Lansbury deixés el lladre anar-se'n en pau (de tot això no estem del tot convençuts), seria amb la condició, naturalment òbvia, d'abandonar molt de pressa el seu domicili. I el luxe d'aquest gest cristià no podria permetre-s'ho el nostre honorable cavaller sinó per gaudir el seu domicili de la protecció de les lleis britàniques sobre la propietat i dels nombrosos Argos que les fan respectar, de manera que, generalment, les visites nocturnes dels lladres constitueixen més aïna una excepció que una regla. Si Lansbury intentés contestar-nos que la intrusió en una casa honorable i cristiana és una violència i porta amb si la necessitat d'una resposta, li diríem que aquest raonament és una renúncia a la negació de la violència *en general* i equival, per contra, a l'admissió, *en principi* i *en pràctica*, de la violència, i que, en fi, pot ésser íntegrament aplicat a la lluita de classes, en què les intrusions quotidianes del lladre-capital en la vida i el treball del proletariat, així com el robatori de la plusvàlua, justifiquen plenament una resposta. Podria Lansbury contestar-nos llavors que ell no entén per violència totes les mesures coercitives de les quals la nostra admirable vida social no podria prescindir-ne, i que només pensa en la violació del cinquè manament: "No mataràs." Cal presentar, per a justificar aquesta manera de plantejar la qüestió, bon nombre de frases ampulloses sobre el caràcter sacrosant de la vida humana. Però també en aquest punt ens és forçós preguntar, usant el llenguatge dels apòlegs de l'Evangeli, el més accessible per als directors del socialisme britànic, què faria Mr. Lansbury si veiés un malfactor aixecar la seua matraca sobre uns xiquets i no tingués per a defensar-los altre recurs que un tret de revòlver immediat i ben dirigit. Si el nostre suposat interlocutor no vol recórrer a sofismes de molt ínfima qualitat, respondrà sens dubte, per a tranquil·litzar-se, que el nostre exemple és d'un caràcter força excepcional. Resposta que significarà una vegada més que el seu dret a recórrer a l'assassinat en certs casos l'ha transmès Lansbury a la policia, organització especialitzada en la violència i que el desembarassa de la necessitat d'utilitzar el revòlver i fins i tot de la de pensar en el fi pràctic d'aquest instrument. Però què fer, preguntarem nosaltres, si l'esquirol armat ataca o mata els vaguistes? Aquests casos són freqüents en Amèrica i no falten en els altres països. Els obrers no poden delegar en el policia el seu dret de contestar l'esquirol, ja que la policia defensa en tots els països el dret d'aquests a atacar i matar els vaguistes, als qui no s'estén, com és sabut, el benefici de la llei del respecte sagrat de la vida. Nosaltres preguntem: tenen els vaguistes el dret de recórrer als pals, a les pedres, als revòlvers, a les bombes, contra els feixistes, les bandes Del Ku-Klux-Klan i la resta de bandits mercenaris del capital? Petita pregunta per a la qual volguérem una resposta clara i precisa i no hipòcritament evasiva. Si Lansbury ens diu que l'objecte del socialisme és donar a les masses populars una educació tal que els feixistes no siguin feixistes i els bandits bandits, aquesta resposta serà pura hipocresia. Que l'eliminació de la violència, primer

en les seues formes més grolleres i sagnants, després en les altres, millor dissimulades, siga el fi del socialisme, és completament indiscutible. Però no es tracta dels costums i de la moral de la futura societat comunista, sinó dels camins i mitjans concrets que cal emprar en la lluita contra la violència capitalista. Quan els feixistes sabotegen una vaga, ocupen la redacció d'un periòdic, tiren mà a la caixa, ataquen o maten els diputats obrers i la policia assegura la immunitat dels malfactors, només el més corromput hipòcrita pot aconsellar els obrers que no tornen colp per colp, sota pretext que en la societat comunista no hi haurà lloc per a la violència. Queda, naturalment, per decidir en cada cas determinat, considerada la situació en el seu conjunt, la resposta que s'ha de donar a la violència de l'enemic i fins a quin punt es pot arribar en la resposta. Però aquesta és una qüestió de tàctica de conformitat amb els fins perseguits que no té res de comú amb la negació o l'admissió en principi de la violència.

Què és la violència? On comença? ¿En quin moment les accions col·lectives de les masses, admissibles i conformes al fi, es converteixen en violència? Dubtem molt que Lansbury o qualsevol altre pacifista siga capaç de respondre a aquesta pregunta, llevat que es limite a una simple referència al Codi penal, en què es defineix allò que està permès i allò que està prohibit. La lluita de classes és una cadena ininterrompuda de violències obertes o encobertes, "regulades" en tal o qual grau per l'Estat, que representa al seu torn l'aparell de la violència organitzada del més fort dels adversaris, és a dir, de la classe dominant. La vaga és una violència? Hi hagué un temps en què les vagues estaven prohibides; cada una d'elles es trobava llavors quasi inevitablement lligada a conflictes físics. Després, a conseqüència del desenrotllament pres per les vagues, açò és, de la violència de les masses exercida contra la llei, o, més exactament, dels colps donats sense parar per les masses a la violència legal, les vagues foren legalitzades. ¿De manera que Lansbury només considera com a procediments admissibles de lluita les vagues pacífiques, "legals", açò és, autoritzades per la burgesia? Però si els obrers no hagueren organitzat les vagues de principis del segle XIX, la burgesia anglesa no les hauria legalitzat en 1824. I si s'admet l'exercici de la violència o l'ús de la força dota forma de vagues, cal acceptar tota la responsabilitat d'aquesta actitud, fins i tot la de la defensa de les vagues contra els grocs mitjançant adequades mesures de contraviolència.

Anem més lluny. ¿Si les vagues dels obrers contra els capitalistes o contra distints grups de capitalistes són admissibles, tindrà Lansbury la temeritat de declarar inadmissible la vaga general dels obrers contra un govern feixista que estrangula les organitzacions obreres, destrueix la premsa obrera i infesta els rengles dels obrers de provocadors i assassins? Una vegada més: la vaga general no pot tenir lloc ni cada dia ni a totes hores, i només és possible sota condicions concretes ben definides. Però aquesta és una qüestió d'estratègia i d'oportunitat.

Pel que fa a la vaga general considerada com una de les armes més decisives, és dubtós que Lansbury i tots els seus correligionaris presos en conjunt puguin imaginar un altre mitjà susceptible d'ésser aplicat pel proletariat per a assolir resultats decisius. Perquè Lansbury no caurà tan baix com per a recomanar als obrers que esperen que l'amor al proïsme s'impose als cors, diguem dels feixistes italians, que són d'altra banda, en gran nombre, piadosíssims catòlics. I si cal admetre que el proletariat té, no sols el dret, sinó també el deure de preparar la vaga general contra el règim feixista, han d'ésser descomptades totes les conseqüències ulteriors d'aquesta actitud. La vaga general no és una simple manifestació; significa una greu sacxada de la societat i posa en tot cas sobre el tapet els destins del règim polític existent i el prestigi de la força de la classe revolucionària. No es pot emprendre una vaga general sinó quan la classe obrera (i en primer lloc la seua avantguarda) es troba disposada a portar l'acció fins al final. Però tampoc el feixisme es prepara a capitular davant unes pacífiques manifestacions vaguistes. En cas de perill immediat i real, els feixistes posaran en acció tots els seus mitjans, utilitzaran, en major grau que mai, la provocació, l'assassinat i l'incendi. Es preguntarà: ¿està permès als directores d'una vaga general formar organitzacions per a la defensa dels vaguistes contra la violència de l'enemic, per al desarmament i la dissolució de les bandes feixistes? I com a ningú li ha succeït mai, en allò que podem recordar, el poder desarmar els enemics en ple furor amb ajuda d'himnes religiosos, forçós serà evidentment armar als destacaments revolucionaris amb revòlvers i granades de mà fins al moment en què aconseguisquen apoderar-se dels fusells, de les metralladores i dels canons. ¿Però potser és en aquest punt on comença el territori de la violència inadmissible? Si és així, caiem, sense esperança de sortida, en contradiccions tan humiliants com absurdes. Una vaga general que no es defensa contra la violència i l'aixafament, és una manifestació de covardia condemnada a la derrota. Únicament un traïdor o un boig poden incitar a la lluita en aquestes condicions. La lluita vaguista desarmada, en virtut d'una lògica independent de Lansbury, arrossega amb si conflictes armats. Aquests es produeixen a cada moment en les vagues econòmiques, són absolutament inevitables en la vaga revolucionària política, en la mesura que aquesta té per fi la subversió d'un poder. Qui renúncia a la violència ha de renunciar en general a la lluita, açò és, col·locar-se pràcticament entre els defensors de la violència *trionfant* de les classes dominadores.

Però la qüestió no està esgotada encara. La vaga general que nosaltres suposem té per fi l'enfonsament del poder feixista. Aquest resultat únicament pot ésser obtingut per la victòria sobre les forces armades del feixisme. En aquest punt cal concebre encara dues hipòtesis: la victòria directa sobre les forces de la reacció, o el pas d'aquestes a la revolució. Cap d'ambdues hipòtesis pot realitzar-se íntegrament. Una insurrecció revolucionària triomfa quan aconseguix infligir una derrota a les forces més fermes, més resoltes i més segures de la reacció i

atreure's la simpatia de les restants forces armades del règim. Aquest resultat, diguem-ho una vegada més, no es pot obtenir sinó en el cas en què les tropes governamentals titubejants es convencen que les masses obreres no es limiten a manifestar el seu descontent, trobant-se absolutament resoltes a derrocar, coste el que coste, el govern, sense retrocedir davant els mitjans més despietats. Aquest sentiment és l'únic capaç de fer passar les tropes vacil·lants del costat del poble. Com més expectant, titubejant i evasiva siga la política dels directors de la vaga general, menys vacil·lació hi haurà en les tropes, més fermament sostindran el poder i més probabilitats tindrà aquest de sortir victorios de la lluita, per a abatre a continuació el cap de la classe obrera amb les més sagnants repressions. En altres termes, quan la classe obrera es veu obligada a recórrer per a la seua emancipació a la vaga general, ha d'adonar-se prèviament que açò porta amb si inevitablement la producció de col·lisions armades i de conflictes anàlegs, locals i generals; ha d'adonar-se per endavant que la vaga general no serà reprimida només en el cas d'haver-se donat immediatament la resposta necessària a l'esquirol, als provocadors, als feixistes, etc.; ha de preveure amb anticipació que el govern el destí del qual es juga llençarà inevitablement a la lluita, en tal o qual moment, les seues forces armades, i que el destí del règim i, per consegüent, del proletariat dependrà del resultat del conflicte de les masses revolucionàries amb aqueixes forces armades. Els obrers prèviament han de prendre totes les mesures necessàries per tal d'atreure els soldats del costat del poble mitjançant una agitació preliminar; però també han de preveure per endavant que sempre li quedaran al govern prou soldats segurs o gairebé segurs per a intentar reprimir la insurrecció, de manera que la qüestió es resoldrà en última instància per un conflicte armat, per al qual cal preparar-se d'acord amb un pla determinat amb anterioritat i en el que caldrà encabotar-se amb una sencera resolució revolucionària.

Només la més extrema resolució en la lluita revolucionària pot arrancar les armes de mans de la reacció, abreujar la guerra civil i disminuir el nombre de les seues víctimes. Si no s'admet açò, no hi ha per a què prendre les armes; si no es prenen aquestes, impossible una vaga general; si es renuncia a la vaga general, no es pot pensar en una lluita seriosa. No queda llavors un altre camí que educar els obrers en l'esperit d'una completa apatia, cosa de què s'ocupen, d'altra banda, l'escola oficial, els partits governants, els cleros de totes les Esglésies i... els predicadors socialistes de la inadmissibilitat de la violència.

Però és molt notable una cosa: de la mateixa manera com els filòsofs idealistes es nodreixen en la vida quotidiana de pa, de carn i, en general, de vils matèries; de la mateixa manera com, oblidant la immortalitat de l'ànima, s'esforcen en no caure davall les rodes d'un automòbil, així els senyors pacifistes, adversaris impotents de la violència, idealistes "morals", tiren mà, cada vegada que els seus interessos immediats ho exigeixen, de la violència política, utilitzant-la

directament o no. Com Míster Lansbury no manca, segons sembla, d'un cert caràcter, les seues tristes aventures li ocorren amb més freqüència que a altres. Durant el desenrotllament dels debats parlamentaris sobre els sense treball (sessió de la Cambra dels Comuns del 9 de març de 1925), Lansbury recordà que la llei de l'assegurança contra l'atur fou promulgada, en la seua forma actual, en 1920, "menys per a assegurar l'existència dels obrers i de les seues famílies, que, com ho deia recentment Lord Derby, per a prevenir una revolució. En 1920 [Continuava Lansbury] tots els obrers que servien en l'exèrcit foren inscrits entre els assegurats, perquè el Govern no tenia en aquest moment la seguretat que no dirigiren els seus fusells en un sentit molt indesitjable." (*Times* del 20 de març de 1925.) Després d'aquestes paraules, l'informe parlamentari de la sessió esmenta les "mostres d'aprovació en els bancs de l'oposició", és a dir, del *Labour Party*, i exclamacions com ara: "Oh, oh!" als bancs del Ministeri. Lansbury no creu en la violència revolucionària. Però reconeix, no obstant això, a remolc de Lord Derby, que la por a la violència revolucionària engendrà la llei de l'assegurança dels sense treball per l'Estat. Lansbury combat els intents de derogació d'aquesta llei; creu, doncs, que una llei nascuda de la por a la violència revolucionària proporciona certs avantatges a la classe obrera. És gairebé demostrar matemàticament la utilitat de la violència revolucionària, ja que (Lansbury ens permetrà aquesta observació), si no hagués violència, tampoc hi hauria por a la violència. I si no hagués la possibilitat real (i la necessitat) de tornar en certs casos els fusells contra el Govern, aquest no tindria motiu per a témer aquesta eventualitat. De manera que la incredulitat de Lansbury en la violència és un pur equívoc. De fet, Lansbury la utilitza cada dia, almenys en forma d'argument. També utilitza en la pràctica les conquestes de la violència revolucionària de les dècades i segles passats. Únicament es resisteix a unir els dos caps del seu pensament. Repudia la violència revolucionària per a la conquesta del poder, açò és, per a l'alliberament completa del proletariat, però s'acomoda perfectament a la violència, i fins i tot se n'aprofita en les lluites que no sobrepassen els quadres de la societat burgesa. Míster Lansbury està a favor de la violència en petit contra la violència en gran. Ens fa pensar en un vegetarià que es conformés humilment amb la carn dels canaris i dels conills, però rebutgés amb virtuosa indignació la matança d'animals més grans.

Hem previst, no obstant això, que Mr. Lansbury o els seus correligionaris més diplomàtics i més hipòcrites ens objectaran: "Sí; contra el règim feixista, contra un Govern despòtic, la violència pot existir al capdavant, no ens apartem d'això, fins a un cert punt admissible. Però és totalment inadmissible en un règim democràtic." Per la nostra banda, registrem en l'acte aquesta objecció com una capitulació de principi, perquè es tractava en primer lloc, no de saber sota quines condicions polítiques és admissible la violència o conforme amb els fins

perseguits, sinó si aquesta seria admissible en general, des d'un cert punt de vista abstracte, humanitari, cristià i socialista.

Quan se'ns diu que la violència revolucionària no és inadmissible sinó en un règim de democràcia política, es trasllada tota la qüestió a un altre pla. El que no vol dir, no obstant això, que els adversaris demòcrates de la violència siguen més profunds i més intel·ligents que els cristians humanitaris. No trigarem molt a convèncer-nos sense gran treball que no hi ha res d'això.

¿És cert, en efecte, que la qüestió de l'admissibilitat i de la conformitat de la violència al fi perseguit quede resolta segons la forma més o menys democràtica de la dominació burgesa? Aquesta concepció és desmentida completament per l'experiència històrica. La lluita entre la tendència revolucionària i la tendència pacífica, legal i reformista al si del moviment obrer no comença en el moment de la fundació de la república o de la institució del sufragi universal. En l'època del chartisme, i fins a 1868, els obrers anglesos estigueren privats de tot dret al vot, açò és, del principal instrument del desenvolupament "pacífic". El moviment chartista estigué, per tant, dividit en partidaris de recórrer a la força física, seguits aquests per la massa, i partidaris de la força moral, nombrosos sobretot entre els intel·lectuals petitburgesos i els membres de l'aristocràcia obrera. En l'Alemanya dels Hohenzollern, proveïda d'un Parlament impotent, els partidaris de les reformes parlamentàries i els protagonistes de la vaga general revolucionària lluitaven entre si dins de la socialdemocràcia. En fi, a Rússia mateix, davall l'autocràcia, sota el règim del 3 de juliol, els menxevics volien reemplaçar els mètodes revolucionaris d'acció per la consigna de la lluita per la legalitat. Així, l'argument de la república burgesa o del sufragi universal, argument suprem del reformisme i del legalisme, és el producte d'una teoria limitada, de curta memòria o d'una hipocresia innegable. En realitat, el reformisme legalista equival a la humiliació dels esclaus davant les institucions i les lleis dels esclavistes. ¿El sufragi universal forma part o no d'aquestes institucions, estiga l'edifici coronat per un monarca o per un president? Per a l'oportunista, aquesta qüestió és només secundària. Està agenollat sempre davant l'ídol de l'Estat burgès i no accedeix a anar cap al seu ideal sinó per les portes per a ell construïdes per la burgesia. I aquestes portes estan construïdes de tal manera, que són infranquejables.

Què és la democràcia política i on comença? En altres termes, on es troba i per on passa el límit que la violència no pot franquejar? Es pot, per exemple, anomenar democràcia a un país monàrquic amb una Alta Cambra? Està permès recórrer a la violència per a abolir aquestes institucions? Sens dubte, se'ns contestarà a aquest respecte que la Cambra dels Comuns d'Anglaterra és prou poderosa per a suprimir, si ho jutja convenient, el poder real i la Cambra dels Lords, de manera que la classe obrera tinga la possibilitat de completar

pacíficament la institució del règim democràtic al seu país. Admetem-ho un instant. Però què és la Cambra dels Comuns? ¿Pot ésser qualificada de democràtica encara que només siga des d'un punt de vista formal? De cap mode. Elements importants del poble estan de fet privats del dret al vot. Les dones no voten sinó només a partir dels trenta anys, i els homes, des dels vint-i-u. La disminució de l'edat electoral constitueix, des del punt de vista de la classe obrera, en la que es comença a treballar des de molt enjorn, una reivindicació democràtica elemental. D'altra banda, les circumscripcions electorals estan preparades en Anglaterra amb tanta perfídia, que es necessita doble nombre de vots per a elegir un diputat obrer que per a elegir un conservador. Retardant l'edat electoral, el Parlament anglès exclou la joventut activa d'ambdós sexes i confia els destins del país a les generacions més velles, més fatigades, que miren més davall els seus peus que cap al futur. Tal és el sentit de la negació del vot als joves. La cínica geometria de les circumscripcions electorals dóna a un vot conservador tant de pes com a dos vots obrers. D'aquesta manera, l'actual Parlament anglès constitueix la més escandalosa burla de la voluntat del poble, fins i tot entenen-la en el sentit de la democràcia burgesa. ¿Té realment la classe obrera el dret d'exigir imperiosament, fins i tot mantenint-se al terreny dels principis de la democràcia, a l'actual Cambra dels Comuns, privilegiada i de fet usurpadora, la institució immediata d'una manera de sufragi vertaderament democràtic? ¿I si el Parlament respongués a aquesta reivindicació amb un "no pertoca", cosa segons la nostra opinió inevitable, alhora que el Govern Baldwin acaba de rebutjar la igualtat de l'edat electoral per a ambdós sexes, tindria el proletariat el dret d'exigir, per exemple, mitjançant la vaga general, a un Parlament usurpador drets electorals democràtics?

I si fóra menester admetre que la usurpadora Cambra dels Comuns actual o una altra més democràtica decidís derogar la monarquia i la Cambra dels Lords (cosa que no es d'esperar), amb això no quedaria dit que les classes reaccionàries, reduïdes en minoria al Parlament, se sotmetrien sense reserva. Ben recentment hem vist els reaccionaris de l'Ulster, en trobar-se en desacord amb el Parlament britànic respecte a l'organització de l'Estat irlandès, llançar-se, sota la direcció de Lord Carson, pel camí de la guerra civil, i als conservadors anglesos recolzar obertament els rebels de l'Ulster. Però, es respondrà, açò seria una revolta oberta per part de les classes privilegiades contra el Parlament democràtic, i clar és que aquesta revolta seria reprimida amb ajuda de l'aparell coercitiu de l'Estat. Prenem nota d'aquesta confessió, exigint al moment obtenir-ne algunes conclusions pràctiques.

Admetem per un instant que en les pròximes eleccions vaja una majoria obrera al Parlament i aquest, del mode més legal, resolga començar per confiscar sense indemnització, en benefici dels colons i dels aturats crònics, els dominis dels

nobles grans terratinents, per establir un elevat impost sobre el capital, per abolir la monarquia, la Cambra dels Lords i algunes altres institucions no menys inconvenients. No pot haver-hi ni la menor ombra de dubte que les classes posseïdores no es rendiran sense lluita, encara menys en la mesura que la policia, els tribunals i l'exèrcit estan íntegrament a els seus mans. La història d'Anglaterra coneix ja l'exemple d'una guerra civil en què un rei es recolzà en la minoria dels Comuns i la majoria dels Lords contra la majoria dels Comuns i la minoria dels Lords. Açò succeïa en 1630-1640. Només un cretí, un miserable cretí, repetim, podria imaginar-se seriosament que una repetició d'aquesta espècie de guerra civil (sobre la base de noves classes socials) s'ha fet impossible en el segle XX quant als evidents progressos obtinguts en els tres últims segles per la filosofia cristiana, els sentiments humanitaris, les tendències democràtiques i altres excel·lents diverses coses. L'esmentat exemple de l'Ulster demostra que les classes posseïdores no gasten bromes quan el Parlament, fins i tot sent el seu propi, es veu obligat a atemptar per poc que siga contra la seua situació privilegiada. És doncs necessari, en preparar-se a prendre el poder, preparar-se també a totes les conseqüències necessàries de la inevitable resistència de les classes directores. Cal comprendre-ho bé: si arribés al poder en Anglaterra un vertader Govern Obrer, fins i tot essent pels mitjans més democràtics, la guerra civil seria inevitable. El Govern Obrer es veuria en el cas de reprimir la resistència de les classes privilegiades. No podria a aquest fi utilitzar l'antic aparell de l'Estat, l'antiga policia, els antics tribunals, l'antiga milícia. El Govern Obrer format al Parlament es veuria forçat a crear nous òrgans revolucionaris, recolzant-se en els sindicats i, en general, en les organitzacions obreres. En resultaria un desenvolupament excepcional de l'activitat i de la iniciativa de les masses obreres. Al terreny de la lluita immediata contra les classes explotadores, les *Trade-Unions* s'unirien més activament i estreta entre elles, no sols per l'òrgan dels seus directors, sinó també per baix, i concebrien la necessitat de constituir assemblees locals de delegats, és a dir, de Consells (Soviets) de diputats obrers. Un vertader Govern Obrer, en altres termes, un Govern absolutament consagrat als interessos del proletariat, es veuria precisat d'aquesta manera a demolir l'antic mecanisme governamental, instrument de les classes posseïdores, i a oposar-li el dels Consells Obrers. És a dir, que l'origen democràtic del Govern Obrer (fins i tot si fóra possible) produiria la necessitat d'oposar a una resistència reaccionària la força de la classe revolucionària.

Més amunt hem demostrat que el Parlament anglès dels nostres dies representa una deformació monstruosa dels principis de la democràcia burgesa, i no és gens probable que es pugui obtenir d'Anglaterra, sense l'aplicació de la violència revolucionària, ni tan sols una honrada distribució de les circumscripcions electorals, l'abolició de la monarquia i de la Cambra dels Lords. Admetem, no obstant això, que tals reivindicacions hagen estat, d'aquesta o una altra manera,

satisfetes. ¿Vol açò dir que tindriem en Anglaterra un Parlament vertaderament democràtic? De cap manera. El Parlament londinenc és un Parlament d'esclavistes. Representant del mode més idealment democràtic a un poble de quaranta milions d'ànimes, dicta lleis per als tres-cents milions d'habitants de l'Índia i disposa dels fons que la dominadora Anglaterra extrau de les seues colònies. La població de l'Índia no participa en la confecció de les lleis que determinen els seus destins. La democràcia anglesa s'assembla a la d'Atenes en el sentit que la igualtat dels drets democràtics (inexistent en realitat) és el privilegi dels ciutadans que han nascut lliures i descansa sobre la privació de drets a les nacions inferiors. Per cada habitant de les Illes Britàniques hi ha prop de nou esclaus colonials. Fins i tot si es considera la violència revolucionària com inadmissible al si de la democràcia, tal principi no s'estén en cap cas als pobles de l'Índia, que s'aixequen, no contra la democràcia sinó contra un despotisme opressor. En aquest cas, un anglès, si és vertaderament demòcrata, no pot reconèixer la validesa de les lleis britàniques que concerneixen l'Índia, Egipte, etc. I com tota la vida social d'Anglaterra, en tant que potència colonial, es basa sobre aqueixes lleis, és evident que l'activitat sencera del Parlament de Westminster, punt de concentració d'un poder de presa, és antidemocràtica en els seus fonaments mateixos. Des d'un punt de vista democràtic conseqüent, caldria dir: mentre els indis, els egipcis, etc., no gaudisquen de la sencera llibertat de disposar de si mateixos, és a dir, de separar-se de l'Imperi, o en tant que els indis, els egipcis, etc., no hagen enviat a un Parlament de l'Imperi diputats elegits en les mateixes condicions que els diputats anglesos i iguals a aquests en drets, els indis, els egipcis i així mateix els demòcrates anglesos tindran el dret d'aixecar-se contra un Govern de pirates creat per un Parlament que només representa a una ínfima minoria de la població de l'Imperi britànic. Heus aquí com es planteja la qüestió en Anglaterra si s'examina l'apel·lació a la violència des d'un punt de vista democràtic, però a fons.

La negativa dels socialistes reformistes anglesos a reconèixer a les masses oprimides el dret a la violència és una odiosa renúncia a la democràcia, una menyspreable defensa de la dictadura imperialista d'una ínfima minoria, exercida sobre centenars de milions d'oprimits.

Abans d'ensenyar als comunistes la santedat de la democràcia i d'acusar el poder dels soviets, Mr. MacDonald faria bé en mocar-se ell mateix.

Hem estudiat primerament la qüestió de la violència des del punt de vista humanitari, cristià, clerical, i hem quedat convençuts que els socialpacifistes, cercant una solució a contradiccions sense sortida, es veuen constrets a abandonar les seues posicions i a admetre que, franquejat el llindar de la democràcia, la violència revolucionària està permesa. Més lluny hem demostrat que tan difícil és als reguladors de la violència invocar la concepció democràtica

com la concepció cristiana. Amb d'altres paraules, hem revelat l'absoluta inconsistència, la mentida, la hipocresia del socialpacifisme, col·locant-nos en el seu mateix terreny.

Açò no vol dir que estiguem disposats a reconèixer l'exactitud dels seus primers principis. Quan es tracta de resoldre el problema de la violència revolucionària, el principi de la democràcia parlamentària no és per a nosaltres la més alta instància. La humanitat no ha estat feta per a la democràcia, sinó que la democràcia és un dels mitjans auxiliars del desenvolupament de la humanitat. Quan la democràcia esdevé un obstacle, ha d'ésser destruïda. El trànsit del capitalisme al socialisme no ve obligat per uns principis democràtics formals que dominen la societat, sinó per les condicions materials del desenvolupament de la societat mateixa, pel desenvolupament de les forces productives, per les contradiccions insolubles, internes i internacionals, del capitalisme, per l'agreuement de la lluita entre el proletariat i la burgesia. L'anàlisi científica de tot el procés històric i l'experiència política de la nostra generació, compresa la guerra imperialista, testifiquen així mateix que, sense el trànsit al socialisme, tota la nostra cultura està amenaçada de descomposició i podridura. El proletariat, conduït per la seua avantguarda revolucionària, arrossegant darrere d'ell totes les masses laborioses i oprimides, tant de la metròpolis com de les colònies, és l'únic que pot portar a terme el trànsit al socialisme. El criteri més alt de tota la nostra activitat en totes les nostres decisions polítiques és l'interès de l'acció revolucionària del proletariat per a la conquesta del poder i la transformació de la societat. La pretensió de jutjar el moviment proletari des del punt de vista del principi abstracte i dels articles jurídics de la democràcia, no és als nostres ulls sinó pedanteria reaccionària. Hom només pot, segons creiem, jutjar la democràcia des del punt de vista dels interessos històrics del proletariat. No es tracta de la corfa de l'anou, sinó de l'anou mateixa. Les opinions dels senyors fabians sobre la inadmissibilitat d'un "estret punt de vista de classe" són pures necieses. Essent de la incumbència del proletariat les tasques fonamentals del desenvolupament social, els fabians voldrien subordinar-les a les directives escolars dels mestres de llatí. Entenen per solidaritat humana un aburgesament eclèctic, corresponent a *l'estreta mentalitat de classe del petit burgès*. La burgesia aixeca, entre la seua propietat i el proletariat revolucionari, el paravent de la democràcia. Els mestres de llatí socialistes diuen als obrers: cal prendre possessió dels mitjans de producció, però primer cal assolir que la legislació adapte els seus paravents als nostres fins i mitjans. ¿Però no es poden enfonsar aqueixos paravents? De cap mode. Per què? Perquè, tot i que així salvéssim la societat, lesionàriem el complicat sistema de mentida i de violència governamentals que la burgesia ens ha acostumat a considerar com a sacrosanta democràcia.

Foragitats de les seues dues primeres posicions, els adversaris de la violència poden fer-se forts en una tercera línia de trinxeres. Accedint a fer a una banda la mística cristiana i la metafísica democràtica, poden intentar defensar les lleis pacifistes, parlamentàries, de la democràcia reformista amb ajuda d'arguments presos de la política purament racional. Alguns d'entre ells poden parlar més o menys aquest llenguatge: "Cert és: els ensenyaments de Crist no ens indiquen el mitjà de sortir de les contradiccions del capitalisme britànic; així mateix, la democràcia no és una institució sagrada i només representa un producte temporal instrumental del desenvolupament històric; ¿però per què no ha d'aprofitar-se la classe obrera del Parlament democràtic, dels seus mètodes, dels seus procediments, del seu aparell legislatiu, per a ensenyorir-se del poder i transformar la societat? Açò seria perfectament natural i, des de tots els punts de vista, el mode més econòmic de portar a terme la revolució socialista."

Som comunistes. De cap manera, no obstant això, estem inclinats a aconsellar el proletariat anglès que torne l'esquena al Parlament. Al contrari, quan certs comunistes anglesos manifestaren aquesta tendència, la combatérem en els nostres congressos internacionals. No es tracta de saber si hi ha o no que traure partit de l'acció parlamentària, sinó d'adonar-se del lloc que li correspon al Parlament en el desenvolupament social; d'adonar-se de si les forces de les classes estan al Parlament o fora del Parlament; de quina forma i en quin camp de batalla xocaran aqueixes forces; d'adonar-se de si pot fer-se del Parlament, creat pel capitalisme per al seu propi desenvolupament i per a la seua pròpia defensa, una palanca destinada a enfonsar el capitalisme. Per a respondre a aquesta qüestió cal intentar representar-se de mode quelcom concret l'ulterior desenvolupament polític d'Anglaterra. Clar està que totes aquestes anticipacions només poden tenir un caràcter d'orientació condicional. Però sense elles ens veuríem obligats a temptejos en la foscor.

El Govern actual té al Parlament una majoria estable. No és impossible, doncs, que seguisca en el poder durant tres o quatre anys, encara que la seua vida pot ser més curta. Durant aquest període, el Govern conservador, que ha començat pels discursos "conciliadors" de Baldwin, revelarà que, en definitiva, està cridat a conservar totes les contradiccions i totes les nafres de l'Anglaterra posterior a la guerra. A propòsit de la més amenaçadora d'aquestes nafres, l'atur crònic, el mateix partit conservador no es fa il·lusions. Hom no pot comptar amb un seriós augment de les exportacions. La concurrència dels Estats Units i del Japó creix per moments; la indústria alemanya es reanima, França exporta amb ajuda d'un canvi depreciat. Baldwin declara que els homes polítics no poden alleujar a la indústria: aquesta ha de trobar el remei en si mateixa. Els nous esforços, tendents al restabliment de la moneda-or, imposen a la població, i per consegüent a la indústria, nous sacrificis, la qual cosa pressuposa el creixement de la inquietud i del descontent. La "radicalització" de la classe obrera anglesa

prosseguirà a pas ràpid. Aquest conjunt de fets prepararà l'adveniment al poder del *Labour Party*. Però tenim totes les raons per a creure, o millor, per a esperar, que aquest procés produirà no pocs disgustos, no ja a Baldwin, sinó també a MacDonald. En primer lloc, cal comptar amb un creixement numèric dels conflictes industrials i, paral·lelament, amb una pressió més forta de les masses obreres sobre la seua representació parlamentària. Cap d'ambdues coses plaurà molt als líders que aplaudeixen els discursos conciliadors de Baldwin i expressen el seu sentiment per la mort de Curzon. La vida interior de la fracció parlamentària del *Labour Party* es farà, com la seua situació al Parlament, cada vegada més difícil. D'altra banda, no cal dubtar que el tigre capitalista deixarà força aviat de roncar la seua cantata de la gradació i ensenyarà suaument les seues urpes. ¿En aquestes condicions, aconseguirà MacDonald servir fins a les pròximes eleccions la seua situació de líder? Amb d'altres paraules, ¿cal esperar des de ja una evolució a esquerra de la direcció del partit, trobant-se aquest a l'oposició? Aquesta qüestió no té evidentment una importància decisiva i només per conjectures s'hi pot respondre, es pot i s'ha d'esperar en tot cas una tensió cada vegada major entre la dreta i la pretesa "esquerra" del *Labour Party*, i, el que és molt més important, un reforç de les tendències revolucionàries en les masses. Les classes posseïdores seguiran amb una inquietud creixent allò que succeïska al si de la classe obrera i es prepararan molt de temps abans per a les eleccions. La campanya electoral, en aquestes condicions, haurà de revestir un caràcter d'extrema tensió. Les últimes eleccions, en les que figurà un document fals posat en circulació, a un senyal del centre, en tota la premsa burgesa i en totes les reunions públiques, només ens avançaren un feble sabor.

El resultat de les eleccions, no suposant que aquestes es transformen en guerra civil (la qual cosa, de mode general, no sembla impossible), pot ésser de triple sort: o els conservadors tornaran al poder, però amb una majoria considerablement disminuïda, o cap dels partits disposarà de majoria absoluta i tornarà a reproduir-se la situació parlamentària de l'any últim, però en circumstàncies menys propícies als compromisos, o, en fi, la majoria absoluta passarà al *Labour Party*.

En cas d'una nova victòria dels conservadors, la indignació i la impaciència dels obrers s'agreuaran inevitablement. La qüestió de la mecànica electoral, amb l'astuta geometria de les circumscripcions electorals, es plantejarà inevitablement en tota la seua agudesesa. La reivindicació d'un nou Parlament més democràtic repercutirà més amunt. La lluita interior del *Labour Party* serà potser continguda durant un cert temps, per beneficiar-se els elements revolucionaris d'una situació més favorable. ¿Cediran els conservadors en un punt en què potser es juguen els seus destins? És poc probable. Al contrari: si la qüestió del poder es planteja asprament, els conservadors tractaran de dividir els obrers recolzant-se en els Thomas per dalt i en els tradeunionistes que es neguen

a pagar les cotitzacions polítiques per baix. No queda exclòs que el Govern conservador intente provocar col·lisions per a millor reprimir-les, per a intimidar els filisteus liberals que estan al capdavant del *Labour Party* i fer recular el moviment. Pot aquest propòsit aconseguir el seu objecte? La possibilitat del seu resultat no queda tampoc exclosa. En la mesura que els directors del *Labour Party* dirigeixen el seu partit amb els ulls tancats, les seues perspectives, sense la intel·ligència de les realitats socials, proporcionen als conservadors l'ocasió de ferir al moviment en la seua etapa ulterior, més alta. Aquesta variant implicaria una derrota temporal, més o menys seriosa, de la classe obrera, però, naturalment, no tindria res de comú amb la plàcida evolució parlamentària amb què somien els conciliadors. Al contrari, aquesta espècie de derrota prepararia per a l'etapa següent una represa de la lluita de classes sota formes més resoludament revolucionàries i, per consegüent, davall una nova direcció.

Si després de les properes eleccions cap partit tingués la majoria, el Parlament cauria en el postració. La repetició d'una coalició obrer-liberal no sembla que pugui produir-se després de l'experiència adquirida i en unes circumstàncies dominades per la tensió multiplicada de les relacions entre les classes i entre els partits. És més probable que es formés un Govern conservador-liberal. Però aquest resultat, en realitat, coincidiria amb la variant que acabem d'examinar d'una majoria conservadora. Al contrari, en el cas en què no es portés a terme l'acord, l'única solució parlamentària seria la revisió del sistema electoral. La qüestió de les circumscripcions, dels dobles torns d'elecció, etc., posaria cara a cara als dos principals partits en lluita pel poder. ¿Dividit el Parlament en partits dels quals cap serà prou fort per a prendre el poder, podrà procedir a la reforma electoral? És més que dubtós. Seria necessària en tot cas una poderosa pressió exterior. La debilitat d'un Parlament sense majoria segura secundaria aquesta pressió exterior. Però novament s'obriria la perspectiva revolucionària.

Aquesta variant intermèdia no ens importa per ella mateixa, perquè és evident que una situació parlamentària inestable ha de resoldre's en un sentit o en un altre; és a dir, portar bé a un Govern conservador, bé a un Govern obrer. Hem examinat la primera hipòtesi. Quant a la segona, aquesta ofereix precisament per a nosaltres, des del punt de vista del nostre tema, el major interès. La qüestió es planteja, doncs, en aquests termes: ¿cal admetre que el *Labour Party*, assegurant-se en les eleccions una majoria absoluta i havent constituït un Govern, procedirà pacíficament a la nacionalització de les principals branques de la indústria, emprendre l'edificació socialista dins dels límits i pels mètodes del sistema parlamentari actual?

Admetem, per a no complicar massa aviat la qüestió, que el grup liberal-conciliador de MacDonald serve durant les properes eleccions la direcció oficial

del partit, de manera que la victòria del *Labour Party* conduísca a la constitució d'un Ministeri MacDonald. Ja no serà, no obstant això, la simple repetició de la primera experiència; en primer lloc, perquè el Govern obrer tindrà, en la nostra suposició, una majoria pròpia, i en segon lloc, perquè les relacions entre els partits estan cridades a fer-se inevitablement més tibants, sobretot en cas de victòria del *Labour Party*. Ara que els conservadors compten amb una ferma majoria se senten inclinats a tractar MacDonald, Thomas i companyia amb una certa indulgència protectora. Però com els conservadors són d'una fusta més resistent que els nostres tristos socialistes, ensenyaran becs i urpes en quant es vegen en minoria. Hom no pot dubtar d'una cosa: que si no han aconseguit impedir per mètodes parlamentaris o extraparlamentaris la formació d'un Govern laborista, faran, trobant-se en minoria (en aquesta hipòtesi, la més favorable, sembla, al desenvolupament pacífic), tot allò que d'ells depenga per tal de sabotejar, amb ajuda dels funcionaris, dels tribunals, de l'exèrcit, de la Cambra dels Lords i de la Cort, totes les iniciatives del Govern laborista. Tant davant els conservadors com davant els últims liberals es plantejarà la tasca de comprometre a tot preu al primer Govern autònom de la classe obrera. Es tracta de vida i mort. Heu-nos aquí ben lluny de l'antiga lluita entre els liberals i els conservadors, en què els desacords no sortien de la família de les classes posseïdores. Les reformes, per poc serioses que fossen, empreses pel Govern laborista al terreny fiscal, en el de la nacionalització i la democratització vertadera de l'administració, suscitarien en les masses laborioses una poderosa onada d'entusiasme, i (com la gana menja) les reformes moderades realitzades amb èxit incitarien inevitablement a d'altres més radicals. Amb d'altres paraules, cada dia allunyaria per als conservadors la possibilitat d'un retorn al poder. Els conservadors no podrien deixar d'adonar-se clarament que no es tractava d'una ordinària successió en el Govern, sinó del començament parlamentari de la revolució socialista. Els recursos de l'obstrucció governamental i del sabotatge legislatiu i administratiu són molt nombrosos entre les mans de les classes posseïdores, perquè, siga quina siga la majoria parlamentària, l'aparell sencer de l'Estat està de dalt a baix indissolublement lligat a la burgesia. Aquesta té també en el seu poder tota la premsa, els òrgans més importants de l'administració local, de les universitats, de les escoles, de l'Església, dels innumerables clubs, i, en general, de les societats lliures. Els bancs i tot el sistema de crèdit social estan a les seues mans, així com l'organització de transports i el comerç, de manera que l'aprovisionament quotidià de Londres, comprès el Govern laborista, depèn de les grans organitzacions capitalistes. És completament evident que tots aquests immensos recursos serien posats en acció amb una formidable energia per a entorpir l'activitat del Govern laborista, paralitzar els seus esforços, intimidar-lo, escindir la seua majoria parlamentària i provocar, en fi, un pànic financer i dificultats d'aprovisionament, declarar locaut, aterrir els nuclis directors de les organitzacions obreres i reduir el proletariat a la impotència. Només l'últim dels

imbècils pot no comprendre que la burgesia remourà, en cas d'adveniment al poder d'un vertader Govern obrer, el cel, la terra i els inferns.

El pretès feixisme anglès dels nostres dies no és per l'instant més que una curiositat, però, de totes maneres, una curiositat simptomàtica. Els conservadors subjecten encara prou bé les brides perquè hagen necessitat del concurs dels feixistes. Però la tensió de les relacions entre els partits, la creixent tenacitat i l'esperit cada dia més agressiu de les masses obreres; en fi, la perspectiva d'una victòria del *Labour Party* precipitaran inevitablement el desenrotllament de les tendències feixistes a la dreta dels conservadors. En un país empobrit en el curs dels darrers anys, que la situació de la mitjana i petita burgesia s'ha agreujat molt sensiblement, on l'atur és crònic, no hi mancaran elements per a formar els batallons feixistes. No hi ha dubte, doncs, que en el moment de la victòria electoral del *Labour Party* els conservadors tindran a la seua esquena, no sols l'aparell oficial de l'Estat, sinó també les bandes extraoficials del feixisme. Aquestes donaran començament a la seua obra de provocació i de mort fins i tot abans que el Parlament haja abordat la lectura del primer *Bill* sobre la nacionalització de les mines. Què li quedarà per fer al Govern laborista? Haurà de capitular vergonyosament o reprimir les resistències. Però aquesta última solució no serà tan fàcil. L'experiència d'Irlanda testifica que per a reprimir una resistència d'aqueixa naturalesa cal una seriosa força material i un Estat sòlid. El Govern obrer no disposarà ni d'aquella ni d'aquest. La policia, els tribunals, l'exèrcit, la milícia estaran de part dels desorganitzadors, dels obstructius, dels feixistes. Caldrà fer ombrívols talls entre els funcionaris, reemplaçant els reaccionaris amb membres del *Labour Party*. No hi haurà una altra sortida. Però és totalment evident que unes mesures tan rudes, tot i que perfectament legals, tindran per resultat la intensificació fins al més alt grau de les resistències legals i il·legals de la reacció burgesa unificada. En altres termes: aquest seria precisament el camí de la guerra civil.

¿Potser una vegada el *Labour Party* en el poder procedirà amb tanta circumspecció, tacte i habilitat, que la burgesia no experimentarà (com expressar-se?) la necessitat d'una resistència activa? Aquesta suposició és, ben entès, perfectament risible. Cal reconèixer, no obstant això, que tal és la principal esperança de MacDonald i Cia. Quan el trist líder actual dels "socialistes independents" diu que el *Labour Party* portarà a terme tal o qual reforma la possibilitat de la qual està "científicament" demostrada (ja coneixem la "ciència" de MacDonald), vol dir que, abans d'emprendre cadascuna d'aqueixes reformes, el Govern laborista sol·licitarà amb la mirada el permís de la burgesia. Cert; si tot depengués de la bona voluntat de MacDonald i de les seues reformes "científicament" justificades, mai s'arribaria a la guerra civil, no tenint la burgesia el menor motiu per a arribar a aquest extrem. Si el segon Govern MacDonald hagués d'ésser semblant al primer, no caldria suscitar la

qüestió de les possibilitats de realització del socialisme pels mètodes parlamentaris, ja que el pressupòsit de la City de Londres res té de comú amb el pressupòsit del socialisme. Però la política del Govern laborista, encara que hagués de servir la seua antiga composició, haurà de patir alguna modificació. Seria ridícul creure que la poderosa empenta obrera que portarà Macdonald al poder es retirarà immediatament després amb tot respecte. No; les reivindicacions de la classe obrera revestiran una amplitud extraordinària. No podran ésser eludides invocant la dependència del Govern enfront dels vots liberals. La resistència dels conservadors, de la Cambra dels Lords, de la burocràcia i de la monarquia duplicarà l'energia, la impaciència i la indignació dels obrers. La calúmia i les campanyes de la premsa capitalista els excitaran. Si sota aquestes circumstàncies el seu propi Govern hagués de fer proves de la més autèntica energia, així i tot semblaria massa indecís a les masses obreres. Però tant de dret tenim a esperar energia revolucionària de part de Macdonald, de Clynes, de Snowden, com d'una creïlla podrida. El Govern MacDonald es debatrà entre l'ofensiva revolucionària de les masses i l'aferrissada resistència de la burgesia, irritant uns sense satisfer els altres, provocant per la seua blenor la burgesia, avivant la impaciència revolucionària dels obrers, encenent la guerra civil i esforçant-se ell mateix en privar el proletariat d'una direcció necessària. Però l'ala revolucionària del moviment creixerà; inevitablement, els elements més clarividents, més enèrgics i revolucionaris de la classe obrera aniran pujant. Tard o d'hora, el Govern de MacDonald serà obligat a cedir el lloc, segons la proporció de les forces fora del Parlament, siga a un Govern conservador de tendència feixista i res conciliadora, siga a un Govern revolucionari vertaderament capaç de portar a bon fi la seua obra. En ambdós casos serà inevitable una nova explosió de guerra civil, un nou xoc de les classes en tota la línia. En cas de victòria dels conservadors, les organitzacions obreres seran destruïdes implacablement. En cas de victòria del proletariat, la resistència dels explotadors serà anihilada per la dictadura revolucionària. Que els desagraden aquestes coses, Mylords? Res hi podem fer. Els ressorts fonamentals del moviment depenen tan poc de nosaltres com de vosaltres. No decretem res. No fem més que analitzar.

No mancaran, sens dubte, entre els elements d'esquerra, meitat partidaris, meitat adversaris de MacDonald, que com ell es col·loquen a la plataforma democràtica, gents que diran: "Clar és que si la classe burgesa intenta resistir al Govern obrer, democràticament elegit, aquest últim no retrocedirà davant les més severes mesures coercitives; però açò no serà l'exercici d'una dictadura de classe: serà l'exercici del poder de l'Estat democràtic que... que..., etc." És gairebé inútil discutir en aquest terreny. Imaginar-se, en realitat, que el destí de la societat pot ésser determinat enviant al Parlament 307 diputats obrers, és a dir, una minoria, o 308, és a dir, una majoria, i no per la proporció real de les forces en el moment del més aspre conflicte de les classes sobre les qüestions

fonamentals de la seua existència, seria caure en l'imperi absolut del fetitxisme de l'aritmètica parlamentària. Però què es fa, preguntarem nosaltres, si els conservadors, veient pujar l'onada revolucionària i créixer el perill d'un Govern obrer, no es limiten només a negar la democratització del sistema electoral, sinó que, per contra, introdueixen en ell noves restriccions?

“Inversemblant!”, exclamarà l'innocent que no comprèn que tot és versemblant quan es tracta de vida o mort per a les classes. Ja ara s'està complint un vast treball de preparació en els més alts cercles de la societat anglesa, amb vista a la reorganització i reforçament de la Cambra dels Lords. MacDonald ha declarat recentment al respecte que ell comprèn molt bé que certs lords conservadors se'n preocupen, però que no pot comprendre per què els liberals manifesten les mateixes aspiracions. Aquest savi prudent no pot comprendre per què fortifiquen els liberals la segona línia de trinxeres contra l'ofensiva de la classes obrera. I no ho comprèn perquè ell mateix és un liberal, però provincià, estret, mesquí. No comprèn que la burgesia té intencions serioses, que es prepara a una lluita mortal, que la Corona i la Cambra dels Lords tindran una gran plaça en aquesta lluita. Minvats els drets de la Cambra dels Comuns, és a dir, perpetrat aquest colp d'Estat legal, els conservadors es trobaran, malgrat tots els obstacles de l'interès, en una situació més avantatjosa que si haguessen hagut d'organitzar la resistència contra un Govern obrer ja assegurat. “Però en aquest cas, exclamarà algun xarlatà de l'“esquerra”, cridaríem, naturalment, les masses a la resistència.” És a dir, a recórrer a la violència revolucionària? En resulta d'aquí que no sols està permesa la violència revolucionària, sinó que fins i tot és inevitable si els conservadors porten a terme, *per les més legals vies parlamentàries*, un colp d'Estat preventiu. ¿No és, doncs, més senzill dir des del principi que la violència revolucionària convé als fins perseguits quan fortifica les posicions del proletariat, debilita o rebutja l'enemic, afanya el desenvolupament socialista de la societat?

Però les heroiques promeses d'una resistència fulminant si els conservadors s'atreveren, etc., no valen una corfa d'ou. Hom no pot engrunsar-hi dia per dia les masses amb les divagacions de la transició pacífica, indolora, legal, parlamentària, democràtica al socialisme, per a cridar-les després, en la primera escaramussa seriosa, a la resistència armada. És la manera millor de facilitar a la reacció la derrota del proletariat. Perquè puguen mostrar-se les masses capaces d'una resistència revolucionària, han d'ésser materialment preparades per a això, així com al terreny de les idees i de l'organització. Han de comprendre la ineluctabilidad de l'agreujament de la lluita de classes i de la seua transformació en guerra civil en una fase determinada. Cal combatre diàriament les il·lusions conciliadores, és a dir, declarar a les lamentables concepcions de MacDonald una guerra a mort. La qüestió es planteja així, ni més menys que així.

Cap tal vegada dir, fent abstracció de diverses condicions concretes, que MacDonald tingué en el passat una ocasió de facilitar granment el pas al socialisme, reduint a un mínim els xocs de la guerra civil. Açò fou quan el primer adveniment al poder del *Labour Party*. Si MacDonald hagués immediatament posat al Parlament en presència d'un programa enèrgic (liquidació de la monarquia i de la Cambra dels Lords, elevació d'impostos sobre el capital, nacionalització dels mitjans de producció més importants, etc.) i després hauria, dissolent els Comuns, cridat amb una resolució revolucionària el país perquè aquest es manifestés, hauria pogut esperar sorprendre en certa manera les classes dominants, no donar-les temps de reunir les seues forces, aixafar-les sota la pressió de les masses obreres, apoderar-se del mecanisme de l'Estat i renovar-lo abans que hagués pogut constituir-se el feixisme britànic, fent passar així la revolució, legalitzada i conduïda per una mà ferma, per les portes del Parlament. Però és totalment evident que aquesta possibilitat era merament teòrica. Hauria calgut un altre *Labour Party*, amb altres caps, i açò suposaria una altra situació. I si evoquem aquesta hipòtesi teòrica relativa al passat, únicament ho fem per a fer ressaltar millor la seua impossibilitat per al futur. Aqueixa primera experiència d'un Govern laborista, malgrat tota l'apocada incapacitat que el presidí, ha estat per a les classes directores una seriosa advertència històrica. Ja no es podrà agafar-les desprevingudes. Des d'aleshores observen amb una vigilància reduplicada la vida de la classe obrera i tots els processos que al seu si es produeixen. "En cap cas dispararem els primers", declarava, de manera en aparença molt inopinada, l'humaníssim, el piadosíssim, el cristianíssim Mr. Baldwin en un discurs parlamentari. I hi hagué en els bancs del grup laborista imbècils per a aplaudir aquestes paraules. Baldwin mai ha dubtat ni un segon que caldrà disparar. Tracta només de llençar per endavant la responsabilitat de la futura guerra civil, almenys als ulls de les classes intermèdies, sobre l'enemic, sobre els obrers. De la mateixa manera treballen els diplomàtics de cada país, preveient la pròxima guerra, en la tasca d'imputar anticipadament la culpabilitat a l'enemic. També el partit proletari té interès a fer recaure la responsabilitat de la guerra civil sobre els mitjans capitalistes directors, i les seues raons polítiques i morals per a això són i seran d'un pes molt major. Pot admetre's que l'atemptat dels conservadors contra els drets de la Cambra dels Comuns seria un dels motius d'agitació més nobles, però, en definitiva, açò no és més que una circumstància de quart o cinquè ordre. Aquí tractem, no dels pretextes de la conflagració revolucionària, sinó del problema de com fer-se amb el poder de l'Estat a fi de passar al socialisme. El Parlament no assegura en cap grau la transició pacífica: la violència de la classe obrera és necessària i inevitable. És precís preparar-s'hi i preparar els altres. Cal donar a les masses una educació revolucionària; cal temperar-les. La primera condició per a aquesta obra és una lluita irreconciliable contra l'esperit corruptor dels MacDonald.

Una comissió de la Cambra dels Lords decidia solemnement el 25 de març de 1925 que el títol de Duc de Sommerset havia de passar a un cert Mr. Seymour, el qual rebia alhora el dret de legislar a la Cambra alta. Aquesta decisió a favor de Seymour havia depès d'una circumstància prèvia: en casar-se en 1787 un cert coronel Seymour per a donar a la Gran Bretanya, al cap de diverses generacions de distància, un nou lord, ¿vivía el primer marit de la seua dona o havia mort a Calcuta? Qüestió, com es veu, d'una importància excepcional per als destins de la democràcia anglesa. En el mateix número del *Daily Herald* en què es relata l'edificant història del primer marit de la dona del quadravi del legislador Seymour, la redacció es defensa de voler introduir en Anglaterra les institucions soviètiques. No, no! Nosaltres només som partidaris de les relacions comercials amb els soviets; de cap manera volem un règim soviètic en Anglaterra!

I què hauria de lamentable, ens permetem preguntar, en l'aplicació dels mètodes soviètics a la tècnica anglesa, a la indústria anglesa, als hàbits culturals de la classe obrera anglesa? Vullga el *Daily Herald* considerar quines conseqüències se seguirien de l'establiment del règim soviètic en la Gran Bretanya. Serien abolides: primer, la monarquia, la qual cosa tindria per efecte excusar Mrs. Snowden de la necessitat de lamentar el *surmenage* dels membres de la família reial; segon, la Cambra dels Lords, on legislen els senyors Seymour en virtut de mandats que els procura la defunció en temps oportú de la seua besàvia; tercer, el Parlament actual, la ficció i impotència del qual recorda quasi tots els dies el *Daily Herald*. El parasitisme dels nobles latifundistes desapareixeria per sempre. Les principals branques de la indústria passarien a les mans de la classe obrera, que forma en Anglaterra la indiscutible majoria de la nació. El poderós aparell dels periòdics conservadors i liberals, així com les cases editorials, podrien ésser empleats per a il·lustrar la classe obrera. “Doneu-me la dictadura sobre Fleet Street (el carrer on estan instal·lats a Londres la major part dels periòdics) ni més menys que per un mes, i acabaré amb la hipnosi!”, exclamava Robert Williams en 1920. Williams ha canviat després de postura, però la Fleet Street espera, com en el passat, el puny del proletariat... Els obrers elegirien els seus representants, no en les circumscripcions electorals, establides per a enganyar-los, que actualment divideixen Anglaterra, sinó per fàbriques i tallers. Els consells de diputats obrers (Soviets) renovarien de dalt a baix tot l'aparell de l'Estat. Els privilegis del naixement i de la riquesa desapareixerien amb l'adulterada democràcia mediatitzada pels bancs. S'establiria una vertadera democràcia obrera que reuniria la gestió de l'economia del país amb la seua administració política. Un Govern per primera vegada vertaderament recolzat sobre el poble establiria relacions lliures, igualitàries i fraternals amb l'Índia, Egipte i les altres colònies actuals. Concertaria sense dilació una poderosa aliança política i militar amb Rússia obrera i camperola. Aquesta aliança s'establiria per llargs anys; els plans econòmics dels dos països serien concertats per llargs anys, de manera que coincidiren en els punts útils. L'intercanvi dels

béns, els productes i els serveis entre els dos països, complementaris un de l'altre, elevaria a un grau sense precedent el benestar material i espiritual de les masses laborioses d'Anglaterra i de Rússia. Seria tan lamentable? I per què cal justificar-se de l'acusació de voler introduir en Anglaterra l'ordre soviètic? La burgesia pretén, aterrint l'opinió pública obrera, inspirar-li el saludable temor de qualsevol atemptat contra el règim britànic actual. I la premsa obrera, en compte de desemascarar implacablement aquesta política d'hipnosi reaccionària, s'hi adapta covardament i, per això mateix, la sosté. És natural en els MacDonald.

Els oportunistes anglesos, com els del continent, més d'una vegada han dit que els bolxevics no havien arribat a la dictadura sinó gràcies a la lògica de la situació i a despit de tots els seus principis. Seria profundament edificant examinar des d'aquest punt de vista l'evolució del pensament marxista i revolucionari en general, en la qüestió de la democràcia. Ens veiem obligats aquí a limitar-nos a dos testimonis de curs. Ja en 1887, Lafargue, un dels més propers deixebles de Marx, unit a aquest últim per lligams personals, traçava en aquests termes el desenvolupament general de la revolució a França: “La classe obrera dominarà les ciutats industrials, les quals, convertides en centres revolucionaris, formaran una federació per a atraure al camperolat al costat de la revolució i vèncer la resistència que s'organitzarà a les ciutats mercantils i marítimes, com ara Le Havre, Bordeus, Marsella, etc. A les ciutats industrials, els socialistes hauran de prendre el poder local, armar els obrers i organitzar-los militarment. “qui té armes té pa”, deia Blanqui. Obriran les portes de les presons, posaran en llibertat als lladregots i guardaran als grans, banquers, capitalistes, grans industrials, grans propietaris, etcètera, sota forrellat. No se'ls molestarà, Però se'ls considerarà com a ostatges responsables de la bona conducta de la seua classe. El poder revolucionari es formarà per la simple conquesta, i només quan el nou poder siga completament amo de la situació demanaran els socialistes a l'anomenat sufragi universal la sanció dels seus actes. Els burgesos han tingut durant tant de temps allunyades de les urnes les classes desposseïdes, que no hauran de sorprendre's massa si tots els antics capitalistes són privats dels drets electorals fins al moment en què haja triomfat el partit revolucionari.” (P. Lafargue, *Oeuvres complètes*, tom 1, p. 330.)

Per a Lafargue no es decideix el destí de la revolució amb la convocatòria d'una certa assemblea constituent, sinó per l'organització revolucionària de les masses en la lluita contra l'enemic. “Una vegada establides les institucions revolucionàries locals, aquestes hauran d'organitzar, per via de delegació, un poder central al qual incumbirà el deure de prendre les mesures generals exigides per l'interès de la revolució i el d'oposar-se a la formació d'un partit reaccionari.” (Ídem, ídem.) Clar està que aquestes línies encara no contenen una definició quelcom precisa del sistema soviètic, que, en general, no es dedueix d'un principi *a priori*, sinó que és el producte de l'experiència revolucionària.

No obstant això, la constitució del poder revolucionari central per via de delegació emanada dels òrgans revolucionaris locals en lluita amb la reacció s'aproxima extraordinàriament per la seua concepció al sistema soviètic. Quant a la democràcia formal, Lafargue defineix en tot cas amb admirable claredat la seua actitud. La classe obrera no podrà obtenir el poder sinó per via de conquesta revolucionària. "El sufragi anomenat universal", com irònicament s'expressa Lafargue, no podrà ésser instituit sinó després que el proletariat s'haja fet amo de l'Estat. Fins i tot llavors els burgesos han d'ésser privats dels drets electorals i els grans capitalistes tractats com a ostatges. Qualsevol que recorde les relacions de Lafargue amb Marx no podrà dubtar que Lafargue exposà les seues reflexions sobre la dictadura del proletariat després de nombroses converses amb Marx. Si Marx no dilucidà per si mateix en detall aquestes qüestions, fou, naturalment, per l'única raó que el caràcter d'una dictadura revolucionària de classe era obligat als seus ulls. El que Marx ha dit en 1848-49, i també en 1871, a propòsit de la Comuna de París, no permet dubtar que Lafargue no ha fet sinó desenvolupar les idees del mestre.

No fou Lafargue l'únic partidari de la dictadura de classe oposada a la democràcia. Ja en l'època del chartisme s'exposà aquesta idea amb suficient claredat. El *Poor Man's Guardian*, en ocasió de la projectada extensió del vot, proposà "l'única reforma justa: únicament els productors de béns econòmics han de tenir el dret de legislar!" La importància del chartisme consisteix precisament en què donà en certa manera durant deu anys una anticipació sumària de tota la història ulterior de la lluita de classes. Davall molts aspectes, el moviment retrocedí a continuació. Amplià la seua base, acumulà experiència. Ineludiblement retornarà, sobre una base nova i superior, a no poques idees i mètodes del chartisme.

VI DUES TRADICIONS: LA REVOLUCIÓ DEL SEGLE XVII I EL CHARTISME

El redactor del *Daily Herald* dubtava recentment que fóra permès qualificar Oliveri Cromwell de "pionner del moviment obrer". Un dels col·laboradors del mateix periòdic, abundant en el mateix sentit, recordava la implacable repressió del moviment dels *Levellers* (la secta dels anivelladors (comunistes)), per Cromwell. Aquestes reflexions i aquestes dades són summament característiques en allò que fa a la concepció de la història entre els dirigents del *Labour Party*. Que Oliveri Cromwell haja estat el Premier de la societat *burgesa* i no de la societat *socialista*, és un fet, segons sembla, per a la demostració del qual seria superflu consagrar dues paraules. Aquest gran burgès revolucionari fou un adversari del sufragi universal, en què veia un perill per a la propietat privada. Els senyors Webb, marit i dona, hi dedueixen, siga dit de

passada, la *incompatibilitat* de la democràcia amb el capitalisme, oblidant deliberadament que el capitalisme ha après a acomodar-se del millor mode a la democràcia i a manejar l'instrument del sufragi universal tan bé com al de la Borsa. No obstant això, els obrers anglesos poden aprendre molt més de Cromwell que de MacDonald, Snowden, Webb i tota la germandat conciliadora. Cromwell fou en el seu temps un gran revolucionari i sabé defensar, sense detenir-se davant res, els interessos de la nova societat burgesa contra l'antiga societat aristocràtica. Açò és el que s'ha d'aprendre d'ell; el lleó mort del segle XVII val a aquest respecte molt més que molts cans vius.

A remolc de tots els autors vius (que no són uns lleons precisament) dels editorials del *Manchester Guardian* i altres òrgans liberals, els líders del partit obrer oposen habitualment la democràcia a tots els governs despòtics, ja es tracte de la dictadura de Lenin o de la de Mussolini. En gens millor que en aquesta juxtaposició s'expressa l'estupidesa de les perspectives històriques d'aqueixos cavallers. No és que ens inclinem a negar *post factum* la dictadura de Lenin, el poder de la qual fou excepcional si es té en compte la seua influència real sobretot el curs de les coses en un Estat immens. ¿Però pot parlar-se d'una dictadura ometent el seu contingut històricosocial? La història ha conegut la dictadura de Cromwell, la de Robespierre, la d'Araktxeiev, la de Napoleó I, la de Mussolini. No cal discutir amb l'imbècil que situa en un mateix pla un Robespierre i un Araktxeiev. Diferents classes s'han trobat obligades, en distintes condicions, amb diversos fins, a conferir, en els períodes més difícils i de major responsabilitat de la seua història, una força i un poder excepcionals a aquells d'entre els seus caps que s'inspiraven del mode més complet i manifest en els seus interessos fonamentals. Quan es tracta de dictadura, convé abans que res distingir quins interessos, els interessos de quina classe troben en ella la seua expressió històrica. Oliveri Cromwell en una època, Robespierre en una altra, expressaren les tendències històriques progressives de la societat burgesa. William Pitt, que caminà també força prop de la dictadura personal, defensà els interessos de la monarquia, de les classes privilegiades, de les altes capes de la burgesia contra la revolució de la petita burgesia representada per Robespierre. Els pedants liberals es proclamen habitualment adversaris ja de la dictadura de la dreta com, també, de la dictadura d'esquerra, sense desapropitar per això sostenir en la pràctica la dictadura de dreta. Al contrari, per a nosaltres la qüestió es resol així: una dictadura empenta la societat cap avant, una altra la fa retrocedir. La dictadura de Mussolini és la dictadura de la burgesia italiana prematurament podrida, impotent, rosegada fins a la medul·la: porta el segell dels accidents terciaris del mal mortal. La dictadura de Lenin expressa la poderosa ascensió d'una nova classe històrica i el seu duel sobrehumà contra totes les forces de la vella societat. Si cal comparar Lenin amb algú, no és amb Bonaparte amb qui cal comparar-lo, ni de bon tros amb Mussolini: és amb Cromwell i Robespierre. Hi ha dret suficient per a veure en Lenin al Cromwell

proletari del segle XX. Aquesta definició serà l'apologia més alta del Cromwell petit burgès del segle XVII.

La burgesia francesa, després de falsificar la Gran Revolució, l'ha adoptada, l'ha amonedada i posat en circulació. La burgesia anglesa ha esborrat fins al record de la revolució del segle XVII, dissolent tot el seu passat en l'idea d'“evolució gradual”. Els obrers avançats d'Anglaterra han de desenterrar la revolució britànica i descobrir-hi, davall les escates de la religiositat, la lluita formidable de les forces socials. El proletariat anglès pot trobar en el drama del segle XVII grans precedents d'acció revolucionària. Tradició nacional així mateix, però perfectament legítima, molt al seu lloc per a l'arsenal de la classe obrera. El chartisme és una altra gran tradició nacional del moviment obrer anglès per al proletariat. El coneixement d'aquestes dues èpoques és indispensable per a tot obrer anglès conscient. Aclarir el sentit històric de la revolució del segle XVII i el contingut revolucionari del chartisme és un dels més importants deures dels marxistes anglesos.

Estudiar l'època revolucionària del desenvolupament d'Anglaterra, època que durà aproximadament des de la convocatòria forçada del Parlament per Carles Estuard fins a la mort d'Oliveri Cromwell, és abans que res necessari per a comprendre el lloc del parlamentarisme, i en general del dret, en la història viva i no imaginària. El gran historiador nacional Macaulay minva el drama social del segle XVII velant la lluita intestina de les forces socials sota generalitzacions, ben sovint interessades, però sempre conservadores. El conservador francès Guizot aborda els esdeveniments amb més profunditat. Siga com siga, qualsevol l'exposició que es prenga, l'home que sàpia llegir i siga capaç d'advertir davall les ombres històriques les realitats vives, físiques, les classes, els partits, adquirirà la convicció, per l'experiència de la revolució anglesa, del paper subaltern, auxiliar i convencional del dret en la mecànica de les lluites socials, sobretot en les èpoques revolucionàries, quan entren en joc els interessos essencials de les classes fonamentals de la societat.

Veiem en Anglaterra, cap a 1630-1640, un Parlament fundat en el més singular dret electoral i, no obstant això, considerat com la representació del poble.

La Cambra baixa representava la nació en representar la burgesia i, per consegüent, les riqueses nacionals. Davall el regnat de Carles I es comprovà, no sense estupefacció, que la Cambra de diputats era més rica que la dels lords. El rei dissolia aquest Parlament i el convocava novament quan l'hi obligaven les seues necessitats financeres. El Parlament crea un exèrcit per a defensar-se. L'exèrcit concentra a poc a poc els elements més actius, més virils, més resoltos. Aquesta és justament la raó per la qual el Parlament capitula davant l'exèrcit. La raó, diem. Entenem amb això que el Parlament capitula, no davant una força

armada (no havia capitulat davant l'exèrcit del rei), sinó davant l'exèrcit purità de Cromwell, que expressa amb més audàcia, amb major resolució i major esperit de continuïtat que el mateix Parlament les necessitats de la revolució.

Els partidaris de l'Església episcopal o anglicana, mig catòlica, formaven el partit de la cort, de la noblesa i, naturalment, de l'alt clero. Els presbiterians formaven el partit de la burgesia, el partit de la riquesa i de les "llums". Els "independents", i sobretot els puritans, constituïen el partit de la petita burgesia i de la petita propietat.

Els *Levellers* (anivelladors) eren el naixent partit de l'esquerra de la burgesia o plebs. Sota les aparences de querelles entre Esglésies, davall la forma de la lluita per l'organització religiosa de l'Església, les classes es determinaven i s'agrupaven sobre noves bases burgeses. En política, el partit presbiterià defensava una monarquia limitada; els "independents", que llavors s'anomenaven "reformadors radicals" (*Root and Branch Men*), defensaven la república. La dualitat dels presbiterians corresponia perfectament als interessos contradictoris de la burgesia, agafada entre la noblesa i la plebs. El partit dels "independents", que tenia el valor de portar les idees i els lemes de combat fins a les últimes conseqüències, eliminà, naturalment, els presbiterians entre les masses petitburgeses eixerides de la petita burgesia de les ciutats i del camp, factor principal de la revolució.

Els esdeveniments es desenvolupaven empíricament. Lluitant pel poder i pels interessos dels posseïdors, ambdós adversaris s'emparaven en la legalitat. Guizot ho exposa molt bé:

"Entre ell (Carles I) i el Parlament començà llavors una lluita fins allí sense exemple en Europa. Les negociacions continuaren, però sense que cap dels dos partits n'esperés res o es proposés ni fins i tot tractar. Ja no era un a l'altre a qui es dirigien en les seues declaracions i missatges; ambdós parlaven a la Nació sencera, a l'opinió pública: ambdós semblaven esperar d'aquest nou poder la seua força i el seu triomf. L'origen i l'extensió del poder real, els privilegis de les cambres, els límits del deure de fidelitat impost als súbdits, la milícia, les peticions, la distribució de les ocupacions esdevingueren tema d'una controvèrsia oficial en què alternativament s'al·legaven, explicaven i comentaven els principis generals de l'ordre social, la diferent naturalesa dels governs, els primitius drets de la llibertat, la història, les lleis, els costums d'Anglaterra. Entre els debats dels dos partits al si de les cambres i la seua trobada a mà armada als camps de batalla, veié hom interposar-se, per dir-ho així, durant uns quants mesos, el raciocini i la ciència, suspendre el curs dels esdeveniments i desplegar els seus més hàbils esforços per a conquerir la lliure

adhesió dels pobles imprimint a una o a una altra causa el caràcter de la legitimitat.

“En el moment de traure l’espasa, tots es sorprengueren i commogueren...

“Ara els dos partits s’acusaven recíprocament d’il·legalitat i d’innovació, i ambdós amb justícia, perquè un sabia violat els antics drets del país i no abjurava de les màximes de la tirania, i l’altre reclamava, en virtut de principis confusos encara, unes llibertats i un poder fins aleshores desconeguts”.

A mesura que es desenrotllava la guerra civil, els reialistes més actius abandonaven la Cambra dels Comuns de Westminster i la Cambra dels Lords i es dirigien a York, al quarter general de Carles: el Parlament s’escindia com en totes les grans èpoques revolucionàries. En un cas així, el fet que la majoria legal, en tal o qual circumstància, es trobe de banda de la revolució o de banda de la reacció no té una importància decisiva.

En un cert moment de la història política, la sort de la democràcia no depengué del Parlament (per terrible que açò siga per als pacifistes escrofulosos), sinó de la cavalleria. En la primera fase de la lluita, la Cavalleria reial, l’arma més important de l’època, portà el terror als rengles de la cavalleria del Parlament. Fet digne d’observació, el mateix fenomen advertim en les revolucions ulteriors i sobretot en la guerra civil dels Estats Units, on la cavalleria sudista tingué al principi una superioritat innegable sobre la cavalleria nordista, i, en fi, en la nostra revolució, en el primer període de la qual els genets blancs ens donaren cruels cops abans que els obrers aprenguessen a muntar bé. Pel seu mateix origen, la cavalleria és l’arma més familiar de la noblesa. La cavalleria reial tenia una cohesió major i donava proves de major resolució que la cavalleria del Parlament, reclutada aquí i enllà. La cavalleria dels sudistes americans pot dir-se que era l’arma innata dels colons de les planes, mentre que al Nord industrial i mercantil començaven a familiaritzar-se amb el cavall. En fi, entre nosaltres, les estepes del Sud-est, les Vendées cosaques, eren el principal focus de la cavalleria blanca. Cromwell compregué des del principi que la sort de la seua classe seria decidida per la cavalleria. A Camden li deia: “Reuniré uns homes a qui mai els abandonarà el temor de Déu, que no obraran inconscientment, i responc que no seran derrotats.” Les paraules dirigides per Cromwell als camperols lliures i als artesans que reclutava són en el més alt punt característiques: “No vos vull enganyar amb ajuda d’expressions equívokes com les empleades en les instruccions, en què es parla de combatre pel Rei i pel Parlament. Si arribés a succeir que el Rei es trobés a les files de l’enemic, descarregaria la meua pistola contra ell com contra qualsevol; i si la vostra consciència vos impedeix fer el mateix, vos aconselle que no vos allisteu a les meues ordres.”

Cromwell no formava només un exèrcit: formava un partit. El seu exèrcit era, en certa manera, un partit en armes, i açò fou justament el que li donà la seua força. En 1644, els esquadrons “sagrats” de Cromwell assoliren ja una brillant victòria sobre els genets del rei i reberen l’apel·latiu de “costelles de ferro”. Sempre és útil a una revolució tenir les seues “costelles de ferro”. A aquest respecte, els obrers anglesos tenen molt que aprendre de Cromwell.

Les reflexions de l’historiador Macaulay sobre l’exèrcit purità no manquen d’interès: “L’exèrcit així reclutat podia, sense patir ell mateix perjudici amb això, gaudir de llibertats que, consentides a altres tropes, haguessen exercit una influència destructora sobre la disciplina. En general, uns soldats formats en clubs polítics, que haguessen elegit els seus diputats i adoptat resolucions sobre els assumptes més importants per a l’Estat, s’hagueren sostret ràpidament a tot control, deixant de formar un exèrcit per a esdevenir el pitjor i més perillós dels rebomboris. No li mancava perill en la nostra època la tolerància en un regiment de reunions religioses en què el cap familiar amb les Escriptures adoctrinés el coronel menys dotat i amonestés el comandant de poca fe. Però tals eren la raó, la serietat i el propi domini d’aqueixos combatents..., que al seu camp podien coexistir l’organització política i l’organització religiosa, sense dany per a l’organització militar. Els mateixos homes coneguts fora del servei com a demagogs i rústecs predicadors, es distingien per la seua fermesa, pel seu esperit d’ordre i per la seua absoluta obediència al seu lloc, en els exercicis i al camp de batalla.” I més lluny: “Només al seu campament coexistia la més severa disciplina amb l’entusiasme més ardent. Aquestes tropes, que anaven al combat amb una precisió mecànica, cremaven alhora amb el fanatisme sense fre dels croats.”

Les analogies històriques exigeixen la major prudència, sobretot quan es tracta del segle XVII i del segle XX; no obstant això, no pot hom deixar de sorprendre’s davant certs trets de sorprenent semblança entre els costums i el caràcter de l’exèrcit de Cromwell i els de l’Exèrcit Roig. És veritat que en el primer descansava tot en la creença en la predestinació i sobre una severa moralitat religiosa; entre nosaltres, per contra, regna un ateisme militant. Però la forma religiosa del puritanisme cobria la prèdica de la missió històrica d’una classe nova, i la doctrina de la predestinació era una concepció religiosa de la legitimitat històrica. Els soldats de Cromwell se sentien en primer lloc puritans, i només en segon lloc soldats, de la mateixa manera que els nostres se senten, primer que res, revolucionaris i comunistes. Però majors fins i tot són les diferències que les semblances. L’Exèrcit Roig, format pel partit del proletariat, continua essent la seua arma. L’exèrcit de Cromwell, abraçant el seu partit, esdevingué alhora el factor decisiu. Veiem l’exèrcit purità començant per adaptar-se al Parlament, adaptant-lo a la revolució. L’exèrcit exigeix l’exclusió

del Parlament d'onze presbiterians, representants de la dreta. Els presbiterians, girondins de la revolució anglesa, intenten organitzar un aixecament contra el Parlament. El Parlament amputat cerca un refugi en l'exèrcit, i així se sotmet a ell cada vegada més. Davall la pressió de l'exèrcit, i sobretot de la seua esquerra més enèrgica, Cromwell es veu obligat a executar Carles I. La destal de la Revolució fou estranyament secundada pels salms. Però la destal és més persuasiva. A continuació, el Coronel Pride, de l'exèrcit de Cromwell, rodeja l'edifici del Parlament i expulsa d'ell per la força 81 diputats presbiterians. Només queda del Parlament una rabada, formada pels Independents, és a dir, correligionaris de Cromwell i del seu exèrcit. Però justament per açò, el Parlament, que ha sostingut contra la monarquia una lluita grandiosa, deixa en el moment del triomf d'ésser font de cap energia ni de cap pensament propis. Cromwell, directament recolzat en l'exèrcit, però extraient les seues forces, al capdavall, de l'audaç compliment de les tasques de la revolució, es converteix en el punt de concentració de tot pensament i de tota energia. Només un imbècil, un ignorant o un Fabià poden *no veure* en Cromwell sinó la dictadura personal. En realitat, la dictadura d'una classe, de l'única que era capaç de llibertar el nucli de la nació de les velles lligadures, de les velles cadenes, revestí aquí, en el curs d'una profunda transformació social, la forma d'una dictadura personal. La crisi social d'Anglaterra en el segle XVII reuní els caràcters de la Reforma alemanya del segle XVI amb els de la Revolució francesa del XVIII. En Cromwell, Luter tendeix la mà a Robespierre. Els puritans anomenaven fàcilment "filisteus" els seus enemics, però no per això deixava de tractar-se d'una lluita de classe. La tasca de Cromwell consistia en assestar el colp més terrible a la monarquia absoluta, a la noblesa palatina i a l'església quasicatòlica, adaptada a les necessitats de la monarquia i de la noblesa. Autèntic representant d'una classe nova, Cromwell necessitava, per tal d'assolir aquest fi, la força i la passió de les masses populars. Sota la seua direcció, la revolució adquirí la impetuositat que li era necessària. En sobrepassar, encarnada en els *Levellers* (anivelladors), els límits que li estaven assignats per les exigències de la societat burgesa en via de renovació, Cromwell es mostrà implacable amb aqueixos "insensats". Victoriós, Cromwell, conjugant els texts bíblics amb les piques dels seus "sants" guerrers (sempre pertany la paraula decisiva a les piques), engega la creació del nou dret de l'Estat. El 19 d'abril de 1653, Cromwell esventa les restes del Parlament Llarg. Conscient de la seua missió històrica, de dictador purità llença al rostre dels diputats que expulsa les injúries bíbliques: "Borratxo!" crida a un; "Adúlter!", recorda a un altre. Després creà un Parlament d'homes inspirats pel temor de Déu; és a dir, realment un Parlament de classe, perquè la classe mitjana, que, ajudant-se amb una severa moralitat, procedia a l'acumulació de les riqueses i començava, amb els texts de les Santes Escriptures en els llavis, el saqueig de l'univers, estava composta d'homes que temien Déu. Però aquest inhàbil Parlament destorbava el dictador, privant-lo d'una llibertat de moviments

necessària en una situació nacional i internacional difícil. A finals de l'any 1653, Cromwell depura una vegada més la Cambra dels Comuns, amb ajuda dels seus soldats. Si el copró del Parlament Llarg, dissolt a l'abril, havia comès el pecat d'inclinar-se a la dreta, vers un acord amb els presbiterians, el Parlament de Barebona s'inclinava en certes qüestions a caminar amb excessiva rectitud per la via de l'honestedat puritana, i d'aquesta manera contrariava Cromwell, absorbit per la creació d'un nou equilibri social. El reialista revolucionari Cromwell edificava una societat nova. El Parlament no és un fi en si, el dret no és un fi en si, i si Cromwell i els seus "sants" consideraven el compliment de les lleis divines com el fi en si, aquestes lleis no eren en realitat sinó el material ideològic necessari per a la construcció de la societat burgesa. Dissolent un Parlament rere altre, Cromwell manifestava el seu poc respecte envers el fetitxe de la representació nacional, de la mateixa manera que havia manifestat, amb l'execució de Carles I, un respecte insuficient cap a la monarquia de dret diví. Però no és menys cert que Cromwell obria els camins al parlamentarisme i a la democràcia dels dos últims segles. Venjant l'execució de Carles I, Carles II hissà al patíbul el cadàver de Cromwell. Però ja no hi havia restauració capaç de restablir la societat anterior a Cromwell. L'obra de Cromwell no podia ésser liquidada per la legislatura de la restauració, perquè la ploma no esborra allò que la destal ha escrit. Molt més cert és el proverbi, tornats així els termes, almenys quan es tracta del destal d'una revolució. La història del Parlament Llarg, que conegué durant vint anys totes les vicissituds dels esdeveniments i traduí tots els impulsos de les classes socials, que fou amputat a dreta i esquerra, s'aixecà contra el rei, fou a continuació galtejat pels seus propis servidors armats, dues vegades dissolt i altres dos restablert, manà i es sotmeté fins i tot abans de tenir la possibilitat de promulgar l'acta de la seua pròpia dissolució, conservarà sempre un interès excepcional com a il·lustració de les relacions entre el dret i la força en les èpoques de gran commoció social.

Tindrà la revolució proletària el seu Parlament Llarg? No ho sabem. És molt probable que es limite a un Parlament *curt*. Més ho aconseguirà com millor s'haja assimilat les lliçons de l'època de Cromwell.

Només dues paraules direm aquí de la segona tradició, autènticament proletària i revolucionària.

L'època del chartisme és imperible perquè ens dóna al llarg de diverses desenes d'anys una espècie d'esquemàtic resum de tota l'escala de la lluita proletària, partint de les peticions al Parlament, fins a la insurrecció armada. Totes les qüestions essencials del moviment de classe del proletariat (relacions entre l'acció parlamentària i extraparlamentària, paper del sufragi universal, *trade-unions* i cooperatives, abast de la vaga general i relació entre aquesta i la insurrecció armada, i fins i tot les recíproques relacions entre el proletariat i els

camperols) no sols cristal·litzaren pràcticament en el curs del moviment de masses del chartisme, sinó que foren resoltes en principi. Des del punt de vista teòric, aquestes solucions estigueren lluny de tenir sempre un fonament irreprotxable: no sempre s'uniren els dos caps; el moviment sencer i la seua contrapartida en el domini de la teoria reuniren força elements inacabats, d'insuficient maduresa. No obstant això, fins i tot avui, si la crítica els depura, els temes revolucionaris i els mètodes del chartisme apareixen infinitament superiors a l'almivarat eclecticisme dels MacDonald i l'estupidesa economista dels Webb. Pot dir-se, permetent-nos recórrer a una comparació quelcom arriscada, que el moviment chartista s'assembla al preludi que dóna sense desenvolupament el tema musical de tota una òpera. En aquest sentit, la classe obrera anglesa pot i ha de veure en el chartisme, a més del seu passat, el seu esdevenidor. De la mateixa manera que els chartistes separaren els predicadors sentimentals de l'"acció moral" i congregaren les masses sota la bandera de la revolució, el proletariat anglès haurà de llençar del seu si als reformistes, als demòcrates, als pacifistes, i reunir-se davall la bandera de la transformació revolucionària. El chartisme no vencé perquè els seus mètodes eren en molts casos erronis i perquè aparegué massa prompte. No era més que una anticipació històrica. La revolució russa de 1905 també patí una derrota. Però les seues tradicions han renascut deu anys més tard i els seus mètodes venceren a l'octubre de 1917. El chartisme no està liquidat. La història liquida el liberalisme i prepara la liquidació del pacifisme pseudobrer, justament per a ressuscitar el chartisme sobre noves bases històriques infinitament més àmplies. Aquí rau la vertadera tradició nacional del moviment obrer anglès!

VII TRADEUNIONISME I BOLXEVISME

Que no és possible apreciar les tasques fonamentals del moviment obrer i fixar els seus límits des del punt de vista formal i en els fons purament jurídic de la democràcia és allò que ressalta, amb una claredat particular, en la més recent història d'Anglaterra i, amb un relleu sorprenent, en la qüestió de les cotitzacions polítiques als sindicats. A primera vista, aquesta qüestió sembla purament pràctica. Té, no obstant això, una enorme importància de principi, que temem no compreguen els senyors líders del *Labour Party*. L'objecte de les *Trade-Unions* és la lluita pel millorament de les condicions de treball i de les condicions d'existència dels obrers. Amb aquest fi els seus membres aporten cotitzacions. En allò tocant la seua activitat política, les *Trade-Unions* s'han considerat formalment com a neutres, fins i tot trobant-se amb prou freqüència a remolc del partit liberal. No cal dir que els liberals, en vendre, a semblança dels conservadors, qualsevol classe d'honors als seus rics cotitzants burgesos, no els calia el suport financer de les *Trade-Unions*, sinó només els seus sufragis. La situació canvià a partir del moment en què els obrers crearen, des de les *Trade-*

Unions, el seu propi partit. Les *Trade-Unions*, que havien donat vida al *Labour Party*, hagueren de sostenir-lo financerament. Calgué demanar als obrers cotitzacions suplementàries. Els partits burgesos condemnaren unànimement aquest “escandalós atemptat contra la llibertat individual”. L’obrer no és només un obrer, sinó un ciutadà i un home, exposa profundament MacDonald. “Precisament [li repliquen Baldwin, Asquith i Lloyd George]. En qualitat de ciutadà, l’obrer, sindicat o no, té el dret de votar per qualsevol partit. Obligar-lo a pagar una cotització al *Labour Party* és exercir una violència, no sols sobre la seua butxaca, sinó sobre la seua consciència. I, en fi, és una violació de la constitució democràtica, que exclou tota coacció en matèria de suport atorgat a tal o qual partit!” Semblants arguments eren certament com per a impressionar prou els líders del *Labour Party*, els quals haurien de bon grat renunciat a emprar en les organitzacions sindicals els mètodes antiliberals, quasi bolxevics, de la coerció, si no hi hagués hagut aqueixa maleïda necessitat de xílings i lliures esterlines, sense els quals no es pot, ni fins i tot en la democràcia anglesa, ostentar un mandat de diputat. Tal és la trista sort dels principis democràtics, que els xílings i les lliures esterlines els fan bonys al front i els tapen els ulls. Tal és, en suma, la imperfecció del millor dels mons.

La història de la qüestió de les cotitzacions polítiques en les *trade* és ja molt rica en peripècies i episodis dramàtics. No la contarem aquí. Fins i tot en aquests últims dies Baldwin ha renunciat (de moment!) a sostenir el nou intent dels seus amics conservadors de prohibir la imposició de les cotitzacions polítiques. La llei parlamentària de 1913, actualment en vigor, autoritza els sindicats (*Trade-Unions*) a establir cotitzacions polítiques, però reconeix a tots els sindicats el dret de negar-se a pagar-les i prohibeix a les Unions en aquest cas l’ús de represàlies contra els seus membres, excloure’ls, etc. De creure al *Times* (6 de març de 1925), un 10 per 100 del nombre d’obrers sindicats fan ús del seu dret a negar-se al pagament de les cotitzacions polítiques. El principi de la llibertat individual queda així fora de perill, en part almenys. La llibertat només triomfaria completament quan només es recollissen aqueixes cotitzacions entre els sindicats que donassen per a això el seu benèvol consentiment. Avui, al contrari, tots els sindicats tenen l’obligació, si la Unió ho decideix, de fer efectives les quotes polítiques, exceptuant-hi els que en temps degut s’hi neguen en les formes prescrites. En altres termes, el principi liberal ha quedat reduït, en compte de a una regla triomfant, a una excepció tolerada. I aquesta parcial aplicació del principi de la llibertat individual no ha estat assolida (ai, ai!) per la voluntat dels obrers, sinó per l’acció de la legislació burgesa sobre l’organització del proletariat.

Aquesta circumstància suscita la següent pregunta: què passa que els obrers, que constitueixen la massa principal de la població anglesa, i per tant de la democràcia anglesa, es veuen per tota la seua acció incitats a violar el principi

de la “llibertat individual”, quan la burgesia legisladora, i sobretot la Cambra dels Lords, intervenen en qualitat de defensors de la llibertat, bé prohibint categòricament tota “violència” respecte del sindicat (decisió de la Cambra dels Lords en 1909, assumpte Osborne), bé limitant seriosament aquesta “violència” (acta parlamentària de 1913)? L’explicació és, naturalment, que les organitzacions obreres lluiten, establint el seu dret antiliberal, “despòtic”, bolxevic, d’imposar obligatòriament cotitzacions polítiques, per la possibilitat efectiva, real i no metafísica, de tenir una presentació obrera al Parlament, mentre que els conservadors i els liberals, en defensar el principi de la “llibertat individual”, en realitat tendeixen a desarmar materialment els obrers i sotmetre’ls així al partit burgès. Basta advertir el repartiment de papers: les *Trade-Unions* defensen el dret incondicional d’imposar cotitzacions polítiques obligatòries; la Cambra dels Lords fòssils, la prohibició incondicional d’aquestes cotitzacions, en nom de la sagrada llibertat individual; en fi, la Cambra dels Comuns arranca a les *Trade-Unions* una concessió equivalent a una rebaixa del 10 per 100 a favor dels principis del liberalisme. Fins a un cec distingiria aquí al tacte el caràcter de classe del principi de la llibertat individual, que en aquesta circumstància concreta no significa ni més menys que un intent d’expropiació política del proletariat per la burgesia, que desitja reduir al no-res el *Labour Party*.

Els conservadors defensen contra les *Trade-Unions* el dret de l’obrer a votar per qualsevol partit (es tracta d’aqueixos mateixos *tories* que han negat durant segles als obrers el dret a qualsevol sufragi, fóra el que fóra! Fins i tot avui, no obstant haver hom vist i viscut molt, no pot hom llegir sense emoció la història de la lluita per, el *Bill* de reforma al principi de la dècada 1820-1830. Amb què sorprenent tenacitat, amb quina obstinació, amb quina insolència de classe, de classe esclavista, els *landlors*, els banquers, els bisbes, en una paraula, la compacta minoria privilegiada, refusaren els atacs de la burgesia i dels obrers que la seguien a l’assalt de les posicions parlamentàries! La reforma de 1832 es féu quan ja no era possible deixar de fer-la. I l’ampliació del vot es portà a terme en virtut d’un rigorós propòsit: separar la burgesia dels obrers. Els liberals en res es distingien realment dels conservadors; aconseguida la reforma electoral de 1832, abandonaren els obrers. Quan els chartistes exigiren dels *tories* i dels *wighs* el dret de sufragi per als obrers, la resistència dels detenedors del monopoli parlamentari fou aferrissada. I quan els obrers han assolit per fi el dret de vot, els conservadors prenen la defensa de la seua “llibertat individual” contra la tirania de les *Trade-Unions*! I aquesta repugnant, aquesta vil hipocresia no és jutjada en el Parlament com es mereixeria! Al contrari, els diputats laboristes donen les gràcies al Premier, que generosament renuncia de moment a fer el nus escorredor al coll del *Labour Party*, però reservant-se íntegrament el dret de fer-ho en un moment millor escollit. Els xarlatans que s’omplen la boca amb les paraules “democràcia”, “igualtat”, “llibertat

individual”, havien d’asseure’s als bancs de l’escola i ésser obligats a estudiar la història d’Anglaterra en general i la història de les lluites per l’ampliació del vot en particular.

El liberal Cobden declarà en un altre temps que hauria preferit viure davall el poder de la llei d’Alger que sota el de les *Trade-Unions*. Cobden expressava, així, la seua indignació liberal contra la tirania “bolxevic”, els gèrmens de la qual es troben ja en la naturalesa mateixa de les *Trade-Unions*. Cobden (a la seua manera) tenia raó. Els capitalistes que cauen davall el poder dels sindicats no es troben molt al seu gust; la burgesia russa en sap quelcom. Però es tracta precisament que l’obrer es troba sempre sota la fèrula d’un *dey* d’Alger, encarnat pel patró, i no pot afeblir la seua tirania sinó amb ajuda de les *Trade-Unions* o sindicats. És cert que l’obrer ha d’admetre, en fer-ho, certs sacrificis, no sols financers sinó també personals. Però gràcies a les *Trade-Unions* la seua llibertat individual guanya, al capdavant, molt més del que perd. És un punt de vista de classe. No es pot eludir. D’ell es deriva el dret d’imposar cotitzacions polítiques. Avui creu la burgesia, en la seua massa, que ha de *conformar-se* amb l’existència de les *Trade-Unions*. Pensa, no obstant això, limitar la seua activitat al punt en què la lluita contra grups aïllats de capitalistes es converteix en una lluita contra l’Estat capitalista.

El diputat conservador Macquisten ha precisat al Parlament que els casos de renúncia de les *Trade-Unions* a les cotitzacions polítiques es registren especialment en les branques d’indústria petites i aïllades; en les indústries concertades s’observen, i ho deplora, els efectes de la pressió moral i de la persuasió de la massa. Observació altament interessant! I com caracteritza al Parlament anglès que haja estat feta per un *tory* extremista, autor d’un projecte de llei prohibint les cotitzacions, i no per un socialista! Aquesta observació demostra que la renúncia a les cotitzacions polítiques s’observa a les branques d’indústria més endarrerides, en les quals les tradicions petit burgeses i, per consegüent, la noció petit burgesa de la llibertat individual, es resolen habitualment en vots a favor del partit liberal i fins i tot del partit conservador. En les indústries noves, més modernes, regna la solidaritat de classe i la disciplina proletària, que als capitalistes i els seus servidors, fills de la classe obrera, els sembla una mena de terror.

Brandant els seus raigs, un diputat conservador referí que el secretari d’una *Trade-Union* amenaçava de publicar les llistes dels afiliats que es negaven a satisfer les cotitzacions per al *Labour Party*. Els diputats obrers exigiren indignats el nom d’aqueix impiu. Seria necessari, no obstant això, recomanar a totes les *Trade-Unions* aqueixa manera d’obrar. No cal dir que els buròcrates que s’esforcen, amb aplaudiment dels dos partits burgesos, en excloure els comunistes de les organitzacions obreres, es guardaran molt de fer-ho. Cada

vegada que es tracta de comunistes, ja no és qüestió de llibertat individual: entren en joc les consideracions sobre la seguretat de l'Estat. No es pot de cap mode admetre en el *Labour Party* als comunistes, que neguen el caràcter sacrosant de la democràcia! En el curs del debat sobre les cotitzacions, se li escapà a l'autor del projecte de prohibició, Macquisten, a qui ja coneixem, una petita frase que l'oposició acollí amb una rialla lleugera, però que, en realitat, caldria gravar als murs del Parlament i comentar-la i explicar-la en totes les reunions obreres. Per a demostrar amb ajuda de xifres l'abast de les cotitzacions polítiques de les *Trade-Unions*. Macquisten digué que abans del *Bill* liberal de 1913 les *Trade-Unions* només invertien anualment en la seua acció política al voltant de 50.000 dòlars, en tant que avui disposen, a conseqüència de la legalització de les cotitzacions polítiques, d'un fons de 1.250.000 dòlars. És molt natural, comprova Macquisten, que el *Labour Party* haja arribat a ésser fort. "Quan es disposa de 1.250.000 dòlars d'ingressos per any, es pot formar un partit polític amb no importa quin fi." El nostre *tory* enfurismat ha dit més del que hauria volgut dir. Ha reconegut amb franquesa que els partits es poden fer i es fan amb diners i que els fons exerceixen un paper decisiu en la mecànica de la democràcia. ¿Cal afegir-hi que els fons de la burgesia són molt més abundants que els del proletariat? Aquesta sola comprovació redueix al no-res la falsa mística de la democràcia. Tot obrer anglès que surta del seu entorpidiment ha de dir a MacDonald: és fals que els principis de la democràcia constituïsquen per al nostre moviment el criteri més alt; aquests mateixos principis es troben subjectes al control de la finança, que els altera i falsifica.

Precisa, no obstant això, reconèixer-ho: si hom roman en un punt de vista formalment democràtic i si es parteix de la noció del ciutadà ideal (i no del proletari, o del capitalista o el latifundista), els goril·les més reaccionaris de l'alta Cambra semblen ésser els més conseqüents. Tot ciutadà té perfectament el dret de sostenir lliurement amb el seu portamonedes i el seu vot al partit que li aconsella la seua lliure consciència. La desgràcia és que aquest ciutadà britànic ideal no existeix en la naturalesa. No representa més que una ficció jurídica. Mai ha existit. Però el petit burgès i el burgès mitjà s'han apropiat en certa manera a aquesta noció ideal. Avui en dia el fabià es considera com el tipus d'un ciutadà mitjà ideal, respecte del qual el capitalista i el proletari no són sinó desviacions del ciutadà ideal. Els filisteus fabians no són, no obstant això, molt nombrosos aquí baix, encara que n'hi haja encara sensiblement de sobra. En general, els electors es divideixen, d'una banda, en propietaris i explotadors; en proletaris i explotats d'una altra.

Els sindicats constitueixen (i res podrà contra açò cap casuística liberal) l'organització de classe dels obrers assalariats en la seua lluita contra l'avarícia i la rapacitat dels capitalistes. La vaga és una de les armes més importants del sindicat. Les cotitzacions estan destinades a sostenir les vagues. Durant les

vagues els obrers no usen moltes consideracions amb els traïdors, que representen un altre principi liberal, el de la “llibertat de treball”. En qualsevol vaga gran, el sindicat necessita un suport polític i ha de dirigir-se a la premsa, al partit, al Parlament. L’hostilitat del partit liberal contra les lluites de les *Trade-Unions* ha estat una de les raons que induïren a aquestes a crear el *Labour Party*. Si s’aprofundeix en la història dels orígens del *Labour Party*, resulta evident que, des del punt de vista de les *Trade-Unions*, el partit no és més que la seua secció política. La *Trade-Union* necessita una caixa de vaga, una xarxa de delegats de poder, un diari i un diputat que gaudisca de la seua confiança.

Les despeses d’elecció d’un diputat representen per a la *Trade-Union* un gasto tan legítim, necessari i obligat, com les despeses de manteniment d’un secretari. Sens dubte, el membre liberal o conservador d’una *Trade-Union* pot dir: “Jo pague amb regularitat la meua habitual cotització d’afiliat, però em negue a pagar la del *Labour Party*, perquè les meues conviccions polítiques m’obliguen a votar a favor d’un liberal (o d’un conservador).” A la qual cosa podria respondre el representant de la *Trade-Union*: “Quan lluitem pel millorament de les nostres condicions de treball (i tal és l’objecte de la nostra organització) necessitem el suport d’un partit obrer, de la seua premsa, dels seus diputats; ara bé, el partit pel qual tu votes (liberal o conservador) es revolta contra nosaltres arribats en aqueix cas, s’esforça en comprometre’ns, en sembrar la discòrdia entre nosaltres o en organitzar contra nosaltres l’esquirol; no tenim cap necessitat de membres que sostenen l’esquirol.” De manera que el que des del punt de vista de la democràcia capitalista és llibertat individual, des del punt de vista de la democràcia proletària es manifesta com a llibertat política de trencar les vagues. Aqueixa disminució d’un 10 per 100 aconseguida per la burgesia no és una cosa innocent. Significa que en l’efectiu de les *Trade-Unions* un home per deu és un enemic polític, és a dir, un enemic de classe. Sens dubte, s’assolirà conquerir una part d’aquesta minoria. Però la resta, en cas de lluita viva, pot constituir en mans de la burgesia una arma preciosa contra els obrers. La lluita per a tancar la bretxa oberta en el *trade* pel *Bill* parlamentari de 1913 és, doncs, absolutament inevitable en l’esdevenidor.

En general, els marxistes sustentem l’opinió que tot obrer honrat, sense tares, pot estar sindicat, siguen qualssevol les seues opinions polítiques, religioses i la resta. Considerem els sindicats, d’una part, com a organitzacions econòmiques de combat; d’una altra, com a escoles d’educació política. Preconitzant, com a regla general, l’admissió al sindicat dels obrers endarrerits i inconscients, no ens inspirem en el principi abstracte de la llibertat d’opinió o de la llibertat de consciència, sinó en consideracions de finalitat revolucionària. Les quals ens diuen, a més, que en Anglaterra, on el 90 per 100 dels obrers sindicats paga cotitzacions polítiques, uns conscientment, d’altres per esperit de solidaritat, i només un 10 per 100 s’atreveix a reptar a plena llum el *Labour Party*, cal

engegar contra aqueix 10 per 100 una acció sistemàtica. Cal portar-los a comprendre que són uns apostates; cal assegurar a les *Trade-Unions* el dret d'excloure'ls al mateix títol que a l'esquirol. Per a acabar: si un ciutadà abstracte té el dret de votar per qualsevol partit, les organitzacions obreres també tenen el dret de no admetre al seu si els ciutadans la conducta política dels quals és hostil als interessos de la classe obrera. La lluita dels sindicats encaminada a tancar les portes de les fàbriques als no sindicats es considera des de fa temps com una manifestació de terrorisme obrer, o, com es diu avui, de bolxevisme. Precisament en Anglaterra es poden i s'han d'aplicar aquests mètodes d'acció al *Labour Party*, que s'ha desenvolupat com la continuació directa de les *Trade-Unions*. Els debats parlamentaris del 7 de març de 1925, esmentats més amunt, sobre les cotitzacions polítiques, presenten un interès excepcional en allò tocant la definició de la democràcia parlamentària. Només en el discurs del Premier Baldwin s'escoltaren prudents al·lusions al perill real que resideix en l'estructura de classes d'Anglaterra. Les antigues relacions socials han desaparegut, les bones velles empreses de costums patriarcals (el mateix Mr. Baldwin en dirigí una en la seua joventut) ja no existeixen. La indústria es concentra i es combina. Els obrers s'agrupen en sindicats i aquestes organitzacions poden constituir un perill per a l'Estat mateix. Baldwin parlà tant de les organitzacions patronals com dels sindicats obrers. Però no cal dir que el vertader perill que amenaça l'Estat no el veu sinó en el *trade*. Abastament sabem per l'exemple d'Amèrica a què es redueix la lluita contra els trusts. La sorollosa agitació de Roosevelt únicament fou una bombolla de sabó. En el seu temps, i després d'ell, els trusts s'enfortiren encara més, i el Govern americà és el seu òrgan executiu a títol molt més directe que el *Labour Party* òrgan de les *Trade-Unions*. Si en Anglaterra la forma d'organització dels Trusts no exerceix el mateix paper que en Amèrica, el paper dels capitalistes no és per això menys gran. El perill de les *Trade-Unions* rau en el fet que aquestes formulen (de moment amb temptejos, vacil·lacions i equívocs) el principi del govern obrer, govern que no és possible sense estat obrer, com a contrapès del govern capitalista, que no pot subsistir actualment sinó sota la capa de la democràcia. Baldwin admet sense restriccions el principi de la "llibertat individual", base del *Bill* prohibitiu presentat pels seus amics parlamentaris. Així mateix considera com un "mal moral" les cotitzacions polítiques. Però no vol torbar la pau social. Una vegada entaulada la lluita, aquesta podria tenir penoses conseqüències: "No volem ésser, en cap cas, els primers en desaparar." I Baldwin acaba: "Porta la pau al nostre temps, Senyor!" La Cambra, en la seua quasi totalitat, comprenent-hi un gran nombre de diputats obrers, aplaudí el seu discurs: Baldwin havia fet, segons la seua pròpia declaració, un "gest de pau". El diputat laborista Thomas, sempre al seu lloc quan cal fer un gest servil, s'alça i felicita Baldwin, el discurs del qual es troba penetrat d'un esperit vertaderament humanitari: amb un contacte estret, els patrons i els obrers només poden sortir-ne guanyant. Thomas exposa, no sense un cert orgull, que nombrosos obrers, pertanyents a l'ala

esquerra, es neguen a pagar les cotitzacions polítiques perquè tenen un secretari tan reaccionari com el mateix Mr. Thomas. I tots els debats sobre una qüestió en què s'encreuen els interessos vitals de les classes en lluita es desenrotllen en aqueix to convencional, equívoc, de la mentida oficial i del *cant* parlamentari purament anglès. Les reticències dels conservadors tenen un caràcter maquiavèl·lic. Les reticències del *Labour Party* són dictades per una menyspreable covardia. La representació de la burgesia fa pensar en un tigre que amaga les seues urpes i es mostra acariciador. Els líders obrers com ara Thomas fan pensar en gossos correguts que amaguen la cua.

L'absència d'una sortida per a la situació econòmica d'Anglaterra es manifesta d'una manera molt directa sobre les *Trade-Unions*. L'endemà de la terminació de la guerra, quan la Gran Bretanya semblava, al primer colp d'ull, l'ama absoluta dels destins del món, les masses obreres, despertades per la guerra, aflüiren per centenars de milers i milions d'homes a les *Trade-Unions*. Aquestes arribaren el seu apogeu en 1919; després començaren el reflux. En el moment actual, els efectius de les organitzacions sindicals han descendit sensiblement i continuen descendant. John Whitley, que es trobà a l'"esquerra" al ministeri MacDonald, deia al març, en una reunió pública de Glasgow, que avui les *Trade-Unions* no són sinó l'ombra de si mateixes i ni poden combatre ni negociar. Fred Bramley, el secretari general del Congrés de les *Trade-Unions*, es pronuncià enèrgicament contra aqueixes apreciacions. La polèmica entre aquests dos adversaris, tan impotents, sens dubte, l'un com l'altre en teoria, ofereix el major interès simptomàtic. Bramley diu que el moviment polític, menys "íngnat", és a dir, que obre més amples possibilitats de carrera, allunya de les *Trade-Unions* els seus més preciosos militants. D'altra banda, pregunta, què seria del *Labour Party* sense les cotitzacions polítiques de les *Trade-Unions*? En fi de comptes, Bramley no nega el descens del poder econòmic de les *Trade-Unions* però l'explica per la situació econòmica d'Anglaterra. En va cercaríem en el secretari del Congrés de les *Trade-Unions* la suggestió d'alguna solució. El seu pensament no surt del marc d'una oculta rivalitat entre l'aparell de les *Trade-Unions* i el del partit. Però la qüestió no rau aquí. La "radicalització" de la classe obrera i, per consegüent, el desenvolupament del *Labour Party*, es basen en les mateixes causes que han infligit tan cruels cops al poder econòmic de les *Trade-Unions*. En l'actualitat, innegablement, un moviment es desenrotlla a costa de l'altre. Es cometria, no obstant això, una supina lleugeresa deduint-hi que el paper de les *Trade-Unions* ha acabat. Al contrari, els sindicats d'indústria de la classe obrera anglesa acaben de posar-se en marxa cap a un gran esdevenidor. Precisament perquè ja no els queden a les *Trade-Unions*, dins dels límits de la situació capitalista i donada la situació actual de la Gran Bretanya, perspectives de cap sort, els sindicats d'indústria estan obligats a obstinar-se en el camí de la reorganització socialista de l'economia.

Quan les *Trade-Unions* s'hagen reconstruït del mode corresponent, esdevindran la principal palanca de la transformació econòmica del país. Però la conquesta del poder pel proletariat (no en el sentit d'aqueixa farsa trivial i lamentable del ministeri MacDonald, sinó en el sentit real, material, revolucionari, de la lluita de classes) és per a això una condició prèvia absolutament necessària. Cal que tot l'aparell de l'Estat estiga al servei del proletariat. Cal que tota l'administració, els jutges, els funcionaris es troben tan penetrats de l'esperit socialista del proletariat, com els funcionaris i els jutges actuals estan penetrats de l'esperit burgès. Únicament les *Trade-Unions* donaran el personal necessari per a aquesta obra. Així mateix les *Trade-Unions* formaran els òrgans d'administració de la indústria nacionalitzada. Les *Trade-Unions* esdevindran en el futur en escoles d'educació del proletariat en l'esperit de la producció socialista. És, doncs, impossible mesurar aquesta gran tasca d'una sola ullada. Però actualment es troben en un atzucac. No hi ha sortida cap del costat dels pal·liatius i de les mitges mesures. La gangrena del capitalisme anglès arrossega inevitablement amb si la impotència de les *Trade-Unions*. Només la revolució pot salvar la classe obrera anglesa, i amb ella les seues organitzacions. Per a prendre el poder el proletariat ha de tenir al capdavant un partit revolucionari. Per a aconseguir que les *Trade-Unions* siguin capaces de complir el seu paper ulterior, cal alliberar-les dels funcionaris conservadors, cretins supersticiosos que esperen no se sap quins miracles "pacífics", i purament i simple, en fi, dels agents del gran capital, renegats com Thomas. Un partit obrer reformista, oportunista i liberal únicament servirà per a extenuar les *Trade-Unions*, paralitzant l'activitat de les masses. El partit obrer revolucionari, recolzat en el *trade*, serà el poderós instrument del seu sanejament i del seu vigorós desenvolupament.

La imposició obligatòria, antiliberal, "despòtica", de les cotitzacions polítiques conté en germen, com el gra la tija i l'espiga futurs, tots els mètodes del bolxevisme contra els quals MacDonald prodiga incansablement l'aigua beneïda de la seua mediocritat indignada. La classe obrera té el dret i el deure de col·locar la seua voluntat de classe per damunt de totes les ficcions i sofismes de la democràcia burgesa. Ha d'obrar amb l'aplom revolucionari que Cromwell inculcava a la jove burgesia anglesa. Ja coneixem el llenguatge que Cromwell emprava amb els seus soldats puritans: "No vull enganyar-vos amb ajuda de les expressions equívokes empleades en les meues instruccions, on s'hi parla de combatre pel Rei i pel Parlament. Si arribés a ocórrer que el Rei es trobés als rengles de l'enemic, jo descarregaria contra ell la meua pistola, com contra qualsevol, i si la vostra consciència vos impedeix fer un altre tant, vos aconselle que no vos allisteu sota les meues ordres." Aquestes paraules no expressen ni set de sang ni despotisme, sinó la consciència d'una gran missió històrica que confereix el dret d'anihilar tots els obstacles del camí. Per la boca de Cromwell

parla una jove classe en camí de progrés, per primera vegada elevada a la consciència de la seua missió. Si cal cercar tradicions nacionals, el proletariat anglès ha de prendre dels seus antics “Independents” aquell esperit de seguretat revolucionària i d’intrepidesa ofensiva. Els MacDonald, els Webb, els Snowden i *tutti quanti* només prenen dels companys d’armes de Cromwell els seus prejudicis religiosos, combinant-los amb una covardia autènticament fabiana. L’avantguarda del proletariat només necessita unir el valor revolucionari dels “Independents” amb la clara filosofia materialista.

La burgesia anglesa s’adona perfectament que el major i principal perill l’amenaça de banda de les *Trade-Unions*, i que només davall la pressió d’aquestes organitzacions de massa pot el *Labour Party*, radicalment renovada la seua direcció, esdevenir una força revolucionària. Un dels nous mètodes de la lluita contra les *Trade-Unions* consisteix en l’agrupació del personal administratiu i tècnic de la indústria (enginyers, directors, contramestres, etc.) en un “tercer partit de la producció”. El *Times* porta a terme una campanya habilíssima, forta astuta, contra la teoria de la “unitat d’interessos dels treballadors manuals i intel·lectuals”. Tant en aquesta com en altres circumstàncies, els polítics burgesos saben traure partit destrament de les idees fabianes, que ells mateixos han suggerit. L’oposició del treball contra el capital, diu el *Times* a l’uníson de tots els caps del *Labour Party*, és nefasta per al desenvolupament nacional, i d’aquest axioma hi dedueix la conclusió següent: els enginyers, els directors, els administradors, els tècnics, situats entre el capital i el treball, són els més aptes per a apreciar els interessos de la indústria en “el seu conjunt” i aconseguir que regne la pau entre assalariats i patrons. A aquest fi, el personal tècnic i administratiu ha de constituir-se en tercer partit de la indústria. En realitat, el *Times* surt a l’encontre dels fabians. La posició de principi d’aquests últims, dirigida, amb un esperit reaccionari i utòpic, contra la lluita de classes, és la que millor correspon a la situació social de l’intel·lectual de petita o mitjana burgesia, de l’enginyer, de l’administrador, col·locats entre el capital i el treball, en realitat instruments del capital, però prenent imaginar-se independents, encara que se sotmeten més a les organitzacions capitalistes com més subratllen la seua independència envers les organitzacions proletàries. Pot predir-se sense esforç que, a mesura de la seua ineluctable eliminació de les *Trade-Unions* i del *Labour Party*, el fabianisme confondrà cada vegada més el seu destí amb el dels elements intermedis de les administracions industrials i comercials i de la burocràcia de l’Estat. El Partit Obrer Independent, passada la seua momentània prosperitat actual, declinarà inevitablement, i, convertit en el “tercer partit de la indústria”, es rebolcarà als peus del capital i del treball.

VIII PERSPECTIVES

Havent perdut mistress Lloyd George, dona de l'antic Premier, un collar de perles de gran valor, el *Daily Herald*, òrgan del *Labour Party*, emeté diverses reflexions sobre els caps liberals que es passen a l'enemic i ofereixen a les seues dones collars cars. A aquest propòsit, l'editorial d'aqueix periòdic arriba a la present conclusió: "L'existència del *Labour Party* depèn de la mesura en què aconseguisca impedir als líders obrers que segueixen el mateix camí." Artur Ponsonby, liberal desesperat que no ha deixat d'ésser liberal ni fins i tot al si del *Labour Party*, medita en el mateix número sobre la perdició del partit liberal, causada pels seus caps Asquith i Lloyd George. "Sí [repeteix com un ressò l'editorial]; els caps liberals han substituït els seus costums i les seues maneres senzilles pel mode de viure dels rics amb els qui sostenen un constant comerç; s'han assimilat la seua altiva actitud envers el poble...", etc., etc. No sembla que hi haja res de sorprenent en el fet que els caps del partit liberal, és a dir, d'un dels dos partits burgesos, porten una vida burgesa. Però per als liberals del *Labour Party* el liberalisme és un sistema abstracte de nobles idees, i els ministres liberals que compren collars de perles a les seues dones són uns traïdors al liberalisme. Les reflexions sobre el mode de preservar els líders obrers de la temptació de seguir aqueix camí de perdició són més edificants. És evident que es tracta d'una tímida i malaurada advertència dirigida als líders obrers semiliberals per uns periodistes obrers de la mateixa farina obligats a tenir en compte l'humor dels seus lectors obrers.

No costa cap treball imaginar l'orgia d'arribisme que impera en les altures ministerials del *Labour Party* britànic! Basta dir que la mateixa Mrs. Lloyd George, en una lletra de protesta dirigida a la redacció del *Daily Herald*, al·ludí a certs fets com ara el "Regi regal" rebut per MacDonald d'un capitalista amic seu. La redacció, després d'aquestes al·lusions, servà silenci. La idea que la conducta dels líders del *Labour Party* pot ésser dirigida amb ajuda de narracions didàctiques sobre el collar de perles de l'esposa de Lloyd George, la idea que la política pot ésser dirigida amb ajuda d'abstractes prescripcions morals, no és més que un lamentable infantilisme. Ben bé es veu per l'exemple de les organitzacions de la classe obrera anglesa. El *Daily Herald* ha arribat a suposar nociu per als costums dels líders obrers el tracte amb la burgesia. Però aquest comerç depèn íntegrament de l'*actitud política* envers la burgesia. En col·locar-se en una posició d'irreconciliable lluita de classes, no hi haurà possibilitat alguna de camaraderies deshonestes: ni el líder obrer se sentirà atret pels mitjans burgesos, ni tampoc l'admetrà la burgesia. Però els líders del *Labour Party* defensen la idea de la col·laboració de classes i de l'aproximació entre els caps: "La col·laboració i la mútua confiança entre patrons i obrers [deia, per exemple, Mr. Snowden en una de les sessions parlamentàries de l'any 1925] és una

condició essencial per a la prosperitat del país.” Els mateixos discursos escoltem de boca dels Clynes, els Webb i la resta d'autoritats. Els líders de les *Trade-Unions* es col·loquen en el mateix punt de vista. A cada moment els escoltem parlar de les necessitades freqüents trobades entre delegats patronals i obrers. Ara bé, aqueixa política de constants relacions amistoses entre líders obrers i homes de negocis burgesos cercant terrenys d'intel·ligència, és a dir, cercant el mitjà d'eliminar allò que els distingeix uns d'altres, constitueix, com hem vist proclamar al *Daily Herald*, un perill, no ja per a la moralitat dels caps, sinó per al desenvolupament del partit. Què cal fer? Quan John Barnes traí el proletariat, començà a dir: “No admet un punt de vista obrer particular, com no admet unes sabates obreres o margarina obrera.” Que John Barnes, convertit en ministre burgès, haja millorat sensiblement la qualitat del seu sagí i del seu calcer, no és cosa de discussió. Però cal dubtar que l'*evolució* de Barnes haja millorat així mateix la qualitat de les sabates dels obrers dels ports que l'elevaren sobre els seues colls. La moralitat està condicionada per la política. Perquè el pressupost de Snowden siga del gust de la City, cal que el mateix Snowden es trobe més prop, pels seus costums i per la seua moralitat, dels personatges de la banca que dels miners de Gal·les. Però què dir de Thomas? Més amunt hem relatat el banquet dels propietaris del ferrocarril en què Thomas, secretari de la Federació de ferroviaris, jurà que la seua ànima no pertanyia a la classe obrera, sinó a la veritat, i que ell, Thomas, havia acudit a aqueix banquet a la recerca de la veritat. Fet digne d'atenció: aquesta infàmia fou narrada en detall pel *Times*, en tant que el *Daily Herald* no en pronuncià paraula. La pobra gasetilla moralitza en va. Tracten vostès de morigerar a Thomas amb reflexions a propòsit del collar de perles de Mrs. Lloyd George! Res s'aconseguirà. Als Thomas cal posar-los al carrer. I per a això no cal callar els seus banquets i les seues altres carícies amb l'enemic, sinó cridar-lo per damunt de les teulades, denunciar el seu joc, incitar els obrers a netejar implacablement les files de les organitzacions proletàries. Per a canviar la moralitat cal canviar la política.

A l'hora d'escriure aquestes línies, la política oficial d'Anglaterra es desenrotlla, no obstant el Govern conservador, davall el signe del compromís: s'imposa la “col·laboració” dels dos elements de la indústria, les concessions mútues així mateix, i els obrers, en una o altra forma, han de “participar” en els beneficis de la producció, etc. Aquest estat d'esperit dels conservadors expressa alhora la força i la feblesa del proletariat anglès. En crear el seu partit propi, ha forçat els conservadors a orientar-se vers la “conciliació”. Però encara els permet esperar en la susdita conciliació puix que serva al capdavant del partit obrer als MacDonald, als Thomas, etc.

Baldwin no es cansa de discursejar sobre la necessitat de la tolerància mútua perquè el país puga sortir endavant sense catàstrofes de les dificultats de la seua situació actual. El líder obrer Robert Smillie expressa amb motiu d'aqueixos

discursos la més sencera satisfacció: “Magnífica invocació a la tolerància dirigida a ambdues bandes!” Smillie promet conduir-se íntegrament d’acord amb aquesta invocació. Confia que els capitans d’indústria demostraran igualment una major humanitat enfront de les reivindicacions obreres. “Desig perfectament lògic i raonable”, corrobora el *Times*, òrgan director, posant-se molt seriós. I tots aquests necis discursos ressonen entre les dificultats de la indústria i del comerç, l’atur crònic, les comandes angleses a les drassanes alemanyes, l’amenaça d’imminents conflictes en diverses branques d’indústria (i on ressonen!, en aqueixa Anglaterra que té l’experiència de les batalles de classes...). En veritat que és curta la memòria de les masses laborioses i il·limitada la hipocresia dels directors. La memòria històrica de la burgesia es troba en les seues tradicions de domini, en les seues institucions, en les lleis del país, en l’experiència acumulada de l’art de governar. La memòria de la classe obrera es redueix al seu partit. Un partit reformista és un partit de curta memòria.

Encara que els aires de conciliació per part dels conservadors no siguin més que pura hipocresia, procedeixen no obstant això de causes sanes. La preocupació del manteniment de la pau interior i exterior és actualment una de les principals angúnies dels partits governants d’Europa. L’anomenada reacció contra els mètodes de guerra i del primer període de la postguerra no s’explica únicament per causes psicològiques. El règim capitalista s’ha mostrat durant la guerra de tal manera poderós i elàstic, que ha donat vida a les *il·lusions peculiars del capitalisme de guerra*. Una direcció audaçment centralitzada de la vida econòmica, la requisita militar dels articles econòmics la penúria de la qual es feia sentir, el costum de viure a crèdit, l’emissió il·limitada de paper moneda, l’eliminació dels perills socials amb ajuda de sagnants violències d’una banda i múltiples dons d’una altra, foren els mètodes que al principi semblaren aptes per a la solució de totes les qüestions, aptes per a vèncer totes les dificultats. Però la realitat econòmica no trigà a rosegat les ales al capitalisme de guerra. Alemanya es veié a la vora de l’abisme. L’Estat francès, Estat d’un país ric, no surt d’una fallida encoberta. L’Estat anglès es veu en la necessitat de mantenir un exèrcit d’aturats gairebé dues vegades més nombrós que els exèrcits del militarisme francès. S’ha vist que la riquesa d’Europa està lluny d’esser il·limitada. La prossecució de les guerres i de les commocions significaria la fi del capitalisme europeu. D’aquí la necessitat de “regular” les relacions entre els Estats i les classes. Els conservadors anglesos han especulat hàbilment en les darreres eleccions amb la por a les sacsades. Una vegada en el poder es presenten com el partit de la conciliació, de l’harmonia, de la prosperitat social. “La seguretat, heus aquí la clau de la situació.” Són les paraules del liberal lord Grey, repetides pel conservador Austen Chamberlain. La premsa anglesa dels dos partits viu de repetir-les. L’aspiració a la pau, a la creació de les condicions “normals”, a la garantia d’una moneda estable, al restabliment dels tractats de comerç, no resol

per si mateixa cap de les contradiccions que menaren a la guerra imperialista i que la guerra no ha fet sinó agreujar. Però no es poden comprendre les tendències actuals de la política interior i estrangera dels partits directors d'Europa sinó adoptant aquesta tendència i els agrupaments polítics per ella determinats com a punt de partida.

Superflu és a dir que les tendències pacificadores ensopeguen a cada pas amb la resistència de l'economia de la postguerra. Els conservadors anglesos han començat ja a minar la llei d'assegurança contra l'atur. Hom no pot fer més apta la indústria anglesa tal qual és per a sostenir la competència sinó mitjançant una reducció dels salaris. Ara bé, aquesta reducció és impossible mentre subsistisca l'assegurança contra l'atur, perquè aquest augmenta la capacitat de resistència de la classe obrera. En aquest terreny han començat ja les escaramusses d'avantguarda. Aquestes poden menar a més serioses accions. En tot cas, tant en aquest domini com en altres, els conservadors hauran de tornar molt pròximament al seu camí natural. I els mitjans dirigents del *Labour Party* es trobaran aleshores en situacions cada vegada més enutjoses.

És oportú recordar aquí les relacions que s'establiren a la Cambra dels Comuns l'endemà de les eleccions de 1906, quan per primera vegada aparegué a l'arena parlamentària un important grup laborista. En els dos primers anys els diputats laboristes foren rodejats de consideracions particulars. Al tercer any, les coses es llençaren a perdre. En 1910 ja "desconeixia" el Parlament al grup laborista. Açò no es degué a una determinada intransigència per part d'aquest últim, sinó a les creixents exigències de les masses obreres fora del Parlament. Aquestes masses, que havien elegit un bon nombre de diputats, esperaven que la seua sort seria millorada. Aquesta esperança fou un dels factors que prepararen el formidable moviment vaguista de 1911-1913.

D'aquest recordatori de fets cal deduir-hi un cert nombre de conclusions aplicables al moment present. Les benèvoles insinuacions de la majoria de Mr. Baldwin a la fracció parlamentària del *Labour Party* es transformaran més en el seu revers com més resolta siga la pressió dels obrers sobre els seus grups parlamentaris, sobre el capital i sobre el Parlament. Ja hem parlat a propòsit del paper de la democràcia i de la violència revolucionària en les relacions entre les classes. Ara abordem aquesta qüestió des del punt de vista del desenvolupament interior del *Labour Party*.

Els caps de l'*Independent Labour Party*, MacDonald al seu capdavant, exerceixen dins del *Labour Party* un paper director. El Partit Obrer Independent s'ha declarat pacifista, ha condemnat el socialimperialisme (socialisme imperialista) i, no sols des d'abans de la guerra, sinó també durant la guerra mateixa, ha pertangut, en general, a la tendència centrista. El seu programa

condemna “tot militarisme, siga quina siga la seua forma”. En acabar la guerra, el P.O.I. sortí de la II Internacional; en virtut d’una decisió de la conferència de 1920, arribà fins i tot a entrar en contacte amb la III Internacional, a la que els Independents anglesos presentaren dotze preguntes a qual més profunda. La setena estava formulada així: “No poden ésser instituïts el comunisme i la dictadura del proletariat sinó per la força de les armes?, o bé, els partits que deixen oberta aquesta qüestió, poden ésser admesos en la III Internacional?” Espectacle altament edificant: l’escorxadador alça una fulla, però el corder deixa oberta la qüestió. Queda per dir que en aquella època crítica el P.O.I. plantejava la qüestió de la seua adhesió a la Internacional Comunista, en tant que en l’actualitat exclou els comunistes del *Labour Party*. La contradicció entre el pròxim passat del P.O.I. i el present del *Labour Party*, sobretot als mesos en què es trobà al poder, salta als ulls. Fins i tot avui la política dels fabians en el P.O.I. és diferent de la que segueixen els mateixos fabians en el *Labour Party*. La lluita de les tendències centrista i socialimperialista es reflecteix feblement en aqueixes contradiccions. Ambdues tendències es troben i harmonitzen en el mateix MacDonald, en conseqüència de tot això el nostre cristià pacifista construeix cuirassats lleugers en espera de construir-los de pesants.

Allò que sobretot caracteritza el centrisme socialista és allò que és inacabat, mitjancer, intermedi. Resisteix mentre no es veu obligat a rematar i a respondre a qüestions fonamentals plantejades amb claredat. En les èpoques “orgàniques” de pau, el centrisme, doctrina oficial d’un partit obrer encara gran i actiu, pot resistir. En general, el centrisme és particularment propi d’organitzacions petites, a les que la insuficiència de les seues esferes d’influència sostreu a la necessitat de donar clares respostes a totes les qüestions de la política i d’assumir, per consegüent, una responsabilitat pràctica. Tal fou precisament el centrisme del Partit Obrer Independent.

La guerra imperialista ha revelat amb suficient claredat que la burocràcia i l’aristocràcia obreres havien tingut ocasió, en el curs de l’anterior període de prosperitat capitalista, de patir una profunda transformació petit burgesa quant a la seua manera de viure i a tota la seua formació espiritual. Però el petitburgès serva fins al primer xoc l’*aparença* de la llibertat. La guerra, d’un mateix colp revelà i consagrà la dependència del petit burgès davant el molt gran burgès. El socialimperialisme fou l’aspecte d’aquesta dependència al si del moviment obrer. El centrisme, per contra, en la mesura que es reconstruí durant la guerra i després d’aquesta, ha expressat el terror del buròcrata obrer petit burgès davant la idea de trobar-se completament, i sobretot manifestament, captiu de l’imperialisme. La socialdemocràcia alemanya, que durant llargs anys, i fins i tot en el temps de Bebel, desenvolupà una política en realitat centrista, no podé mantenir-se en aquesta postura durant la guerra, ni tan sols fóra pel fet mateix del seu poder. Havia de manifestar-se contra la guerra (i açò hauria estat en

realitat entrar en la via revolucionària) o a favor de la guerra, i açò significava passar obertament a la burgesia. El P.O.I. anglès, organització de propaganda en al si de la classe obrera, no sols pogué servir durant la guerra el seu caràcter centrista, sinó reforçar-lo “declinant les responsabilitats”, lliurant-se a les protestes platòniques i a la prèdica pacifista, sense pensar a fons cap de les seues idees i sense causar a l'Estat en guerra dificultats serioses. L'oposició dels socialdemòcrates independents d'Alemanya, que també “declinaren les responsabilitats”, però sense impedir Scheidemann i Ebert que posaren tot el poder de l'organització obrera al servei del capital en guerra, tingué així mateix un caràcter centrista.

Anglaterra ens ha ofert passada la guerra un exemple realment excepcional de la “coexistència” de les tendències socialimperialistes i centristes en el moviment obrer. El Partit Obrer Independent, com ja hem dit, es trobava perfectament preparat per al paper d'una oposició centrista aliena a les responsabilitats, que critica sense causar dany apreciable als dirigents. Però els “Independents” esdevingueren ràpidament una força política, cosa que, alhora, modificà el seu paper i la seua fisonomia.

Esdevingueren una força quant a dos factors: primer, perquè la història col·locà la classe obrera davant la necessitat de formar un partit propi; després, perquè la guerra i la postguerra crearen en els primers temps una acústica favorable per a les idees del pacifisme i del reformisme pel despertar de masses de milions d'homes. Ja des d'abans de la guerra, clar està, no eren poques les il·lusions democràtiques i pacifistes allotjades en els caps dels obrers anglesos. No obstant això, la diferència no és menys enorme: abans, el proletariat anglès, en la mesura que participava en la vida política (especialment en la segona meitat del segle XIX), col·locava les seues il·lusions democràtiques i pacifistes en l'activitat del partit liberal. Aquest partit no justificà les esperances dipositades en ell i perdé la confiança dels obrers. Sorgí un partit obrer, conquesta històrica inapreciable que res aconseguirà esborrar. Però no està de sobra adonar-se que les masses obreres més es desil·lusionaren de la manca de bona voluntat del liberalisme que de les solucions democràtiques i pacifistes de la qüestió social, encara més en la mesura que milions d'homes de les noves generacions aborden per primera vegada la política. Les masses han traslladat les seues il·lusions i esperances al *Labour Party*. Precisament per açò, només per açò han tingut els “Independents” la possibilitat de col·locar-se al capdavant del partit. Darrere de les il·lusions democràtiques i pacifistes de les masses obreres està la seua voluntat de classe despertada, el seu profund descontent, la seua disposició a sostenir les seues reivindicacions per tots els mitjans que les circumstàncies puguin exigir. Però la classe obrera no pot construir un partit sinó amb el material ideològic i el personal director que el desenvolupament anterior del país, tota la seua cultura teòrica i política, hagen format. En aquest punt, de

manera general, els mitjans intel·lectuals petitburgesos, incloent-hi, naturalment, l'aristocràcia i la burocràcia obreres, exerceixen una gran influència. La formació del *Labour Party* britànic s'imposà precisament perquè en les masses del proletariat s'havia produït un sensible moviment a esquerra. La tasca de precisar la fisonomia política d'aquest moviment els caigué en sort als representants existents del pacifisme impotent, conservador i protestant. Però en transferir el seu estat major al terreny de diversos milions d'obrers organitzats, els "Independents" no pogueren sostenir-se en el seu propi terreny, és a dir, imprimir el seu segell purament i simplement al partit del proletariat. Convertits en directors d'un partit de diversos milions d'obrers, ja no pogueren limitar-se a meres reticències centristes i a una passivitat pacifista. Primer es veieren necessitats, en qualitat d'oposició responsable, després en qualitat de govern, a respondre sí o no a les més greus qüestions plantejades per la vida de l'Estat. A partir del moment en què el centrisme esdevingué una força política, hagué de sortir dels seus propis límits; en altres termes: o arribar a les conseqüències revolucionàries de la seua oposició contra l'Estat imperialista, o posar-se obertament al servei d'aquest Estat. Naturalment, es realitzà l'última hipòtesi. El pacifista MacDonald hagué de construir cuirassats, empresonar els hindús i els egipcis, apel·lar en la diplomàcia a documents falsos. Convertit en una força política, el centrisme, com a tal centrisme, quedà reduït a zero. El profund moviment a esquerra de la classe obrera anglesa, que portà el partit de MacDonald al poder amb una rapidesa imprevista, determinà l'ostensible moviment a dreta d'aquest partit. Tal és el llaç entre l'ahir i l'avui, i tal la raó per la qual el Partit Obrer Independent observa amb un estupor agredolç els seus propis triomfs i s'esforça en semblar centrista.

El programa pràctic del *Labour Party* britànic, dirigit pels "Independents", té en realitat un caràcter liberal i no passa d'ésser, sobretot en política exterior, un ressò retardat de la impotència de Gladstone. Gladstone es veié "obligat" a ocupar Egipte, així com MacDonald s'ha vist "obligat" a construir creuers. Beaconsfield expressà amb major justesa que Gladstone les necessitats imperialistes del capital. La llibertat de comerç no resol cap problema. Renunciar a fortificar Singapur és una bogeria des del punt de vista del sistema sencer de l'imperialisme britànic. Singapur és la clau dels dos oceans. Qui vol servir les colònies, és a dir, prosseguir la política del bandolerisme imperialista, ha de tenir aqueixa clau. MacDonald es queda al terreny del capitalisme, a què aporta tímides esmenes que no decideixen res, que no eviten res, augmentant, per contra, les dificultats i els perills.

Quant als destins de la indústria anglesa, la política dels tres partits no presenta cap seriosa diferència. El pànic engendrat per la por a una commoció és el seu tret predominant. Els tres partits són conservadors i temen per damunt de tot els conflictes industrials. El Parlament conservador nega als miners l'establiment

d'un salari mínim. Els diputats dels miners manifesten que l'actitud del Parlament és un "crida directa a l'acció revolucionària", encara que cap d'ells pense seriosament en l'acció revolucionària. Els capitalistes proposen als miners una investigació comuna sobre la situació de la indústria hullera, amb la intenció de demostrar allò que no hi ha necessitat d'ésser demostrat, a saber: que, donat l'actual sistema de la indústria hullera, desorganitzada per la propietat privada, la hulla resulta cara, fins i tot amb salaris baixos. La premsa conservadora i liberal veu la salvació en aqueixa enquesta. Els líders obrers la coregen. Tots temen les vagues, que podrien augmentar la superioritat de la concurrència estrangera. Ara bé, si encara és possible dins del règim capitalista una certa racionalització de la producció, no s'aconseguirà sense la més imperiosa acció de les vagues. En paraitzar, per mitjà de les *Trade-Unions*, les masses obreres, els líders mantenen el procés d'estancament i de gangrena de l'economia.

Un dels més distingits reaccionaris del *Labour Party*, el doctor Haden Guest, patrioter, militarista i proteccionista, ha ridiculitzat implacablement al Parlament la política del seu propi partit en matèria de llibertat de comerç i de proteccionisme. L'actitud de MacDonald, segons Guest, és purament negativa i no indica cap sortida per al compromís econòmic. El fet és que la innocuïtat del lliurecanvisme resulta completament evident. L'enfonsament del lliurecanvisme ha determinat el del liberalisme. Però Anglaterra tampoc pot cercar una sortida en el proteccionisme. Per a un jove país capitalista al començament del seu desenvolupament, pot ésser el proteccionisme una fase inevitable i favorable de progrés. Però per al vell país industrial la indústria del qual, establida per a abastir el mercat mundial, tingué un caràcter agressiu i conquistador, el pas al proteccionisme és el testimoni històric del principi d'un procés mortal i significa pràcticament, en la situació mundial actual, la protecció de les branques d'indústries menys aptes amb detriment de les altres, millor adaptades al mercat mundial o interior. Al programa del proteccionisme senil del partit de Mr. Baldwin no es pot oposar sinó el programa pràctic de la revolució socialista, i no el lliurecanvisme, no menys senil, no menys mort.

Però per a la realització d'aquest programa és primerament precís netejar el *Labour Party* de proteccionistes reaccionaris com ara el doctor Guest i de lliurecanvistes reaccionaris com ara MacDonald.

¿On pot començar, com pot efectuar-se un canvi de política del partit obrer, inconcebible sense una radical mudança de directors?

El Partit Obrer Independent, que té en el Comitè Executiu i en altres de les més importants institucions del *Labour Party* britànic la majoria absoluta, constitueix al si d'aquest partit una fracció directora. Aquest sistema de

relacions a l'interior del moviment obrer anglès ofereix (posem-ho de relleu ja que es presenta l'ocasió) un document d'excel·lent interès sobre la “dictadura de la minoria”, perquè així defineixen precisament els líders del *Labour Party* el paper del partit comunista en la República dels Soviets. Ara bé, veiem al P.O.I., que compta amb 30.000 membres, gaudir d'una situació directora en una organització que descansa, recolzada per les *Trade-Unions*, sobre milions d'homes. Aquesta organització, el *Labour Party*, gràcies a la forma numèrica i al paper del proletariat anglès, arriba al poder. Una ínfima minoria de 30.000 homes rep així el poder en un país poblat per 40.000.000 d'habitants i que domina sobre centenars de milions d'homes. La més autèntica democràcia desemboca en la dictadura d'un partit de minoria. Bé és veritat que la dictadura del P.O.I. res val en absolut, en el sentit de la lluita de classes. Però aquesta és una qüestió força distinta. Ara bé, si un partit de 30.000 membres (sense programa revolucionari, sense tremp, sense serioses tradicions) pot arribar al poder, per mediació d'un partit obrer amorf recolzat en les *trade*, només emprant els mètodes de la democràcia burgesa, ¿per què s'indignen o se sorprenden aqueixos senyors quan el Partit Comunista, temperat en la teoria i en la pràctica, anant al capdavant de les masses populars des de fa desenes d'anys, plenes de lluites heroiques, comptant amb centenars de milers de membres, arriba al poder recolzant-se en les organitzacions de masses dels obrers i camperols? En tot cas, l'adveniment al poder del Partit Obrer Independent tingué menys fonament i fou menys natural que l'adveniment al poder en Rússia del Partit Comunista.

Però la sorprenent carrera del P.O.I. no és només interessant des del punt de vista de la polèmica respecte de les opinions sobre la dictadura comunista. És força més important examinar la ràpida preponderància dels “Independents” des del punt de vista dels futurs destins del Partit Comunista anglès. Certes conclusions es presenten llavors per si mateixes.

El P.O.I., nascut en un mitjà petitburgès i pròxim, pels seus sentiments i el seu estat d'esperit, a la burocràcia sindical, es trobà naturalment amb aquesta al capdavant del *Labour Party* quan la pressió de les masses obligà els secretaris dels sindicats a constituir el partit obrer. Però el P.O.I. prepara i aplanava els camins, pel seu avanç meravellós, pels seus mètodes polítics, per tot el seu paper, al partit comunista. En diverses desenes d'anys el P.O.I. només ha reunit 30.000 membres. Però quan les profundes transformacions de la situació internacional i de l'estructura interior de la societat anglesa engendraren el *Labour Party*, els directors “Independents” es trobaren davant inesperades “exigències”. El mateix desenvolupament polític prepara per a l'etapa següent “exigències” encara més urgents, i aquestes es dirigiran al comunisme. En el moment present, el partit comunista és molt poc nombrós. En les últimes eleccions només recollí 53.000 vots, xifra, comparada amb els 5.500.000 de

vots del *Labour Party*, capaç de produir una impressió indiscutible a l'observador aliè a la lògica del desenvolupament polític d'Anglaterra. Seria tenir una idea radicalment falsa del futur imaginar-se que els comunistes veuran créixer pas a pas durant desenes d'anys la seua influència, guanyant en cada elecció parlamentària unes desenes o uns centenars de milers de vots nous. És cert: durant un període de temps relativament llarg, el desenvolupament del comunisme serà d'una lentitud relativa; però després es produirà un canvi radical: *el Partit Comunista ocuparà en el Labour Party el lloc que ara ocupen els "Independents"*.

Què és necessari perquè es produïska aquest resultat? La resposta, en termes generals, és prou clara. El Partit Obrer Independent ha conegut un èxit sense precedent per haver ajudat la classe obrera a formar un tercer partit: el seu propi. Les últimes eleccions han mostrat amb quin entusiasme miren els obrers anglesos l'instrument que ells mateixos s'han forjat. Però el partit no és un fi en si. Els obrers esperen d'ell acció i resultats. El *Labour Party* anglès s'ha desenvolupat quasi sobtadament com partit pretendent al poder i ja familiaritzat amb ell. Tanmateix el caràcter profundament comprometedor del primer Govern "obrer", el *Labour Party* adquirí en les últimes eleccions més d'un milió de vots nous. Hom ha vist formar-se al seu si una esquerra amorfa, invertebrada, sense esdevenidor propi. Però el fet que s'haja format aquesta oposició testimonia el desenvolupament de les exigències de les masses i el desenrotllament paral·lel de la inquietud en els mitjans directors del partit. Basta tenir una idea per lleugera que siga de la naturalesa dels MacDonal, els Thomas, els Clynes, els Snowden i els seus semblants per a imaginar de què lamentable manera s'eixamplaran les contradiccions entre les exigències de les masses i l'estúpid conservadorisme dels mitjans directors del *Labour Party*, particularment en cas d'un retorn d'aquest últim al poder.

En dibuixar aquesta perspectiva suposem que la situació internacional i interior del capitalisme anglès en l'hora presente lluny de millorar continuarà empitjorant. Si aquesta previsió resultés inexacta; si la burgesia anglesa aconseguís incorporar l'Imperi, tornar a ocupar la seua situació anterior en el mercat mundial, aixecar la indústria, donar ocupació als sense treball, augmentar els salaris, el desenrotllament polític patiria un retrocés: es veuria llavors al conservadorisme aristocràtic de les *Trade-Unions* afermar-se de nou. Al *Labour Party* caminar cap al seu ocàs, a la dreta reforçar-se i a aquesta dreta apropar-se al liberalisme, que al seu torn coneixeria un renaixement de forces vives. Però no tenim la menor raó per a formular semblants previsions; al contrari, siguen quins siguen les modificacions parcials de la conjuntura econòmica i política, tot ens anuncia l'agreujament i l'aprofundiment de les dificultats que Anglaterra travessa en l'hora presente, i, per consegüent, l'acceleració del ritme del seu desenvolupament revolucionari. I en aquestes

condicions sembla força probable la tornada al poder del *Labour Party* en una de les pròximes etapes, i el conflicte entre la classe obrera i el seu petit medi director fabià serà inevitable.

El camí dels “Independents” s’ha creuat amb el de proletariat: heus aquí allò que explica el seu paper actual. Però açò no vol de cap manera dir que ambdós camins s’hagen confós per sempre. El ràpid desenvolupament de la influència dels “Independents” no és sinó el reflex de la pressió extraordinàriament vigorosa de la classe obrera. Però aquesta pressió, necessàriament condicionada per tota la situació, incorporarà els obrers anglesos contra els seus caps “Independents”. Les qualitats revolucionàries del partit comunista britànic (clar és que sobre la base d’una política justa) es transformaran, en la mesura del desenvolupament d’aquest conflicte, en quantitat generadora de milions d’homes.

Entre els destins del Partit Comunista i els del Partit Obrer Independent es dibuixa una espècie d’analogia. Ambdós han estat durant llarg temps societats de propaganda més que partits de la classe obrera. Però després, per haver-se produït en el desenvolupament històric d’Anglaterra una modificació profunda, el Partit Independent s’ha trobat al capdavant del proletariat. Suposem que el Partit Comunista coneixerà d’aquí a un temps el mateix desenvolupament². En un moment determinat, el camí del seu desenrotllament es confondrà amb la gran ruta històrica del proletariat anglès. Però aquesta fusió es portarà a terme de molt distinta manera que en el cas del P.O.I. La burocràcia sindical ha servit a aquest últim de pont d’unió. Els “Independents” no poden dirigir el partit obrer sinó en la mesura que la burocràcia sindical debilita, neutralitza i deforma la pressió del proletariat, mogut pels seus interessos de classe. El Partit comunista, per contra, no podrà col·locar-se al capdavant de la classe obrera sinó en la mesura que aquesta es trobe en irreductible contradicció amb la burocràcia conservadora, tant en les *trade* com en el *Labour Party*. El Partit Comunista no es pot preparar per al seu paper director sinó mitjançant la crítica implacable del personal director del moviment obrer anglès, desemmascarant dia a dia el seu paper conservador, antiproletari, imperialista, promonàrquic, servil, en tots els dominis de la vida social i del moviment de classe.

L’esquerra del *Labour Party* representa una temptativa de renaixement del centrisme al si del Partit socialimperialista de MacDonald. Serveix d’expressió a la inquietud de què està posseïda una part de la burocràcia obrera davant l’evolució a esquerra de les masses. Seria una il·lusió monstruosa pensar que els elements d’esquerra de la vella escola són capaços de dirigir el moviment

² Aquesta previsió, naturalment, té un caràcter de perspectiva general i en cap cas ha d’ésser assimilada a les previsions astronòmiques de les eclipsis de la Lluna o del Sol. El curs real dels esdeveniments sempre es més complex que no unes previsions necessàriament esquemàtiques.

revolucionari del proletariat anglès en la seua lluita per la conquesta del poder. Aqueixos elements constitueixen una formació acabada. La seua elasticitat és molt limitada, la seua qualitat d'esquerra profundament oportunista; ni menen ni són capaços de menar les masses al combat. Als límits de la seua mediocritat reformista, renoven el vell centrisme irresponsable, sense destorbar MacDonald, o, millor, ajudant-lo a portar la responsabilitat de la direcció del partit i, en certs casos, dels destins de l'Imperi britànic.

Aquest quadro ha estat palesat amb la més claredat pel Congrés del P.O.I. celebrat en Gloucester (Pasqua de 1925). Allí aprovaren els "Independents", per 398 vots contra 139, fins i tot remugant contra MacDonald, la pretesa activitat del Govern laborista. L'oposició, d'altra banda, no es pogué permetre el luxe d'una desaprovació sinó perquè MacDonald tenia assegurada la majoria. El descontentament dels laboristes d'esquerra enfront de MacDonald era el mateix del centrisme respecte de si mateix. La política de MacDonald no pot ésser superada amb ajuda d'un mosaic d'esmenes. El centrisme, arribat al poder, necessàriament desenrotllarà una política a la MacDonald, és a dir, una política capitalista. No cal oposar seriosament la política de MacDonald sinó la política de la dictadura socialista del proletariat. Seria una enorme il·lusió creure capaç el Partit Independent de convertir-se en el partit revolucionari del proletariat. Els fabians han d'ésser eliminats, "rellevats de les seues funcions". Açò no s'assolirà sinó al preu d'una lluita implacable contra el centrisme dels "Independents".

Com més netament i més brutalment es planteja el problema de la conquesta del poder, tant més el P.O.I. s'hi sostrau a aquest problema revolucionari, substituint-lo amb expedients burocràtics sobre les millors maneres parlamentàries i financeres de nacionalitzar la indústria. Una de les comissions del P.O.I. arribà a la conclusió que el rescat de les terres, de les fàbriques i tallers ha d'ésser preferit a la confiscació, perquè (així ho pressent aqueixa comissió) la nacionalització es portarà a terme en Anglaterra gradualment, pas a pas, d'acord amb els desitjos de Baldwin, i no seria "equitatiu" privar un grup de capitalistes de les seues rendes, mentre altres gaudien dels interessos dels seus capitals. "Una altra qüestió seria [diu la memòria de la comissió (Que citem segons el *Times*)] si el socialisme, en compte d'implantar-se gradualment, sorgís d'un colp a conseqüència d'una revolució catastròfica: els arguments adduïts contra la confiscació perdrien aleshores la major part de la seua força. Però no creiem que aquesta hipòtesi siga probable ni ens sentim cridats a estudiar-la en la present memòria." En general, no hi ha raó per a rebutjar en principi el rescat de les terres, de les fàbriques i dels tallers. Malauradament, les possibilitats polítiques i financeres d'una operació semblant no coincideixen mai. L'estat dels recursos financers de la República nord-americana faria perfectament possible el rescat. Però ni fins i tot se suscita en termes pràctics la

qüestió, ni hi ha partit que pugui plantejar-la seriosament. I quan haja sorgit aquest partit, la situació econòmica dels Estats Units haurà patit pronunciades modificacions més que dubtoses. D'altra banda, l'aspecte financer de la qüestió de la nacionalització es presenta en termes categòrics com la de la salvació de l'economia anglesa. Però és tal l'estat financer, que la possibilitat del rescat és més que dubtosa. D'altra banda, l'aspecte financer de la qüestió és secundari. El principal és crear les condicions prèvies de la nacionalització, amb indemnització o sense. Es tracta, al capdavall, de la vida o de la mort de la burgesia. La revolució és precisament inevitable perquè mai es deixarà estrangular la burgesia per una operació bancària concebuda al mode fabià. La societat burgesa, en el seu estat actual, no pot admetre una nacionalització ni fins i tot parcial sinó imposant tals condicions que l'èxit d'aquesta mesura fóra compromès fins al més alt punt, el mateix que la idea d'ella i el partit obrer. I contra tota política de nacionalització vertaderament audaç, fins i tot parcial, la burgesia s'aixecarà en bloc, com a classe. Les altres branques d'indústria no nacionalitzades recorreran al locaut, al sabotatge, al boicot de les indústries nacionalitzades; els faran una guerra a mort. Siga quin siga el grau de prudència de les primeres mesures, de totes maneres es tractarà, en definitiva, de trencar la resistència dels explotadors. Quan els fabians ens diuen que no se senten "cridats" a estudiar "aquesta hipòtesi", cal deixar ben assentat que aquests senyors, en general, s'han enganyat respecte de la seua missió. És molt possible que els més laboriosos d'entre ells siguen útils en algunes oficines del futur estat obrer, treballant-hi per al cens parcial dels elements de la balança socialista; però per a res serveixen quan es tracta de la manera de crear l'estat obrer, és a dir, de la condició primera, fonamental, de l'economia socialista.

Unes paraules realistes se li han escapat a MacDonald en un dels seus treballs periodístics del *Daily Herald*: "Tal és la situació del partit en els nostres dies [escrivia], que la lluita serà cada vegada més càlida i viva. El partit conservador ens farà una guerra a mort, i com més amenaçador serà el poder del partit obrer, més impetuosa serà la pressió dels membres reaccionaris (del partit conservador)." Perfectament exacte. Com més imminent siga el perill de l'adveniment al poder *de la classe obrera*, majorment creixerà en el partit conservador la influència d'homes com Curzon (no és en va que MacDonald veu en aquest últim el model dels polítics de l'esdevenidor). L'estimació de les perspectives formulada aquesta vegada per MacDonald sembla justa. Però, en realitat, el líder del *Labour Party* no sospita l'abast i el pes de les seues paraules. Invoca només la resistència a ultrança dels conservadors, cridada a ésser més aferrissada com més es desenrotllen els esdeveniments, per a demostrar la inoportunitat de constituir comitès comuns als diferents partits parlamentaris. Però les previsions formulades per MacDonald no s'oposen només a la constitució de comitès interparlamentaris, sinó que proclamen la impossibilitat de resoldre per mètodes parlamentaris la crisi social actual. El

partit conservador lluitarà a ultrança. Exactíssim. Però açò vol dir que el *Labour Party* no el vencerà sinó donant proves d'una resolució suprema. No es tracta de la rivalitat de dos partits, sinó dels destins de dues classes. I quan dues classes s'han obstinat en un duel a mort, mai s'ha conclòs la qüestió amb una resta de sufragis. Mai ha succeït res semblat en la història. Mai succeirà, mentre existisquen les classes, gens semblat.

Però no es tracta de la filosofia de MacDonald ni de les seues expressions a estones felices; no es tracta de la manera com MacDonald justifica la seua activitat ni del que vol, sinó d'allò que fa i del resultat dels seus actes. Si abordem la qüestió per aquesta banda, veiem que el partit de MacDonald prepara per tot el seu treball la impetuositat formidable i els excepcionals rigors de la revolució proletària en Anglaterra. El partit de MacDonald reforça la confiança de la burgesia i tendeix fins al màxim grau la llarga paciència del proletariat. Exhausta aquesta llarga paciència, el proletariat, irritat, es trobarà cara a cara amb la burgesia, a qui la política del partit de MacDonald no haurà fet sinó afermar en la consciència del seu poder. Com més continguen els fabians el desenvolupament revolucionari d'Anglaterra, més terrible i furiosa serà l'explosió.

La burgesia anglesa ha estat educada en un esperit implacable. La seua existència insular, la filosofia moral del calvinisme, la pràctica colonial, l'orgull nacional l'han portada a aqueix esperit. Anglaterra, cada vegada més es veu rebutjada a segon pla. Aquest ineluctable procés crea una situació revolucionària. La burgesia anglesa, obligada a inclinar-se davant Amèrica, a batre's en retirada, a esquivar, a esperar, fa calor a una creixent inflexibilitat que es manifestarà en la guerra civil sota formes espantoses. La canalla burgesa de la França de 1870, vençuda pels prussians, així es descabalar sobre els *communards*; els oficials de l'exèrcit aixafat dels Hohenzollern es cobraren amb la mateixa moneda sobre els obrers alemanys. La freda crueltat amb què l'Anglaterra governant tracta els hindús, els egipcis i els irlandesos, revestint les aparences d'un orgull de raça, revelarà en cas de guerra civil el seu caràcter de classe i apareixerà dirigida contra el proletariat.

D'altra banda, la Revolució infal·liblement parirà a la classe obrera anglesa les majors passions, tan astutament contingudes i reprimides per l'entrenament social, per l'Església i la premsa; tan hàbilment canalitzades amb ajuda de la boxa, del futbol, de les carreres i la resta d'esports.

Les peripècies concretes de la lluita, la seua durada, el seu resultat dependran íntegrament de la situació interior i sobretot internacional en el moment en què aquella es produïska. En la seua lluita decisiva contra el proletariat, la burgesia anglesa comptarà amb el suport més eficaç per part de la burgesia dels Estats

Units; el proletariat anglès es recolzarà, en primer lloc, sobre la classe obrera d'Europa i sobre les masses populars oprimides de les colònies. El caràcter de l'imperi britànic donarà ineluctablement a aquesta batalla de gegants una amplitud internacional. Serà un dels majors drames de la història del món. Els destins del proletariat anglès estaran lligats als destins de la Humanitat sencera. La situació mundial i el paper del proletariat anglès en la producció i en la societat li assegurin la victòria, a condició que siga ben dirigit amb una resolució revolucionària. El partit comunista haurà de desplegar-se i arribar al poder com partit de la dictadura del proletariat. No hi ha drecera. Aquells que ho creuen i aquells que ho diuen no poden sinó enganyar els obrers anglesos. Aquesta és la conclusió essencial de la nostra anàlisi.

IX MARXA I DATES

En el curs de l'any transcorregut des que aquest llibre ha estat escrit, els esdeveniments no han seguit l'itinerari de Baldwin o de MacDonald. La magnanimitat del Premier conservador ha empal·lidit ràpidament. Els comunistes, exclosos per MacDonald del *Labour Party*, són empresonats pels jutges del Rei Jordi, que així col·loquen el partit fora de la legalitat. Aquests mateixos jutges, animant familiarment els joves fanfarrons del feixisme, recomanen a aquests violadors de la llei que s'allisten en el policia, crida a fer respectar les lleis. Els jutges certifiquen així que la diferència entre la violació feixista de les lleis i la seua aplicació policíaca és de forma i no d'essència. Els feixistes són uns excel·lents ciutadans, però massa impacients; els seus mètodes són prematurs. La lluita de classes no ha arribat encara a la guerra civil. MacDonald i Lansbury continuen prestant els seus serveis, acontentant el proletariat amb ajuda de les ficcions de la democràcia i dels mites de la religió. El feixisme roman en reserva. Els polítics capitalistes comprenen, no obstant això, que els mètodes de la democràcia no són suficients, i Mr. Johnson Hicks, a soles amb si mateix, examina si té el rostre de Mussolini. L'energia policíaca del Govern Baldwin completa necessàriament el seu míser desconcert econòmic. El proteccionisme del partit conservador és tan absolutament impotent en presència dels nous fets de la vida econòmica, com el lliurecanvisme dels liberals. Des del principi fou evident que les temptatives proteccionistes ensopegarien amb els interessos contradictoris de les principals branques d'indústria. Fa un any, no obstant això, no creiem que el programa proteccionista degenerés en una farsa semblant. En el curs d'aquest espai de temps han estat establides taxes duaneres sobre les puntes, els guants, els instruments de música, les camises de gases, els tallaplomes i el paper higiènic. La producció d'aquests articles no ocupa a molt més de 10.000 obrers, però en

canvi hi ha 1.231.900 miners i 1.215.900 aturats. ¿No abusa Mr. Baldwin amb excés de... l'evolució gradual?

El partit liberal, el naufragi del qual és una de les més eminentes expressions de la decadència social de la Gran Bretanya, ha renunciat, majoritàriament, a l'esperança d'exercir el poder independentment, i la seua dreta somia amb un paper moderador a l'esquerra dels conservadors, en tant que la seua esquerra voldria sostenir, a la dreta, a MacDonald, que cada vegada tindrà major necessitat del seu suport. Quan el vell Asquith comenta amb ironia els discursos de Snowden i de Churchill, en els quals el primer invita els liberals a adherir-se al *Labour Party* i el segon a adherir-se al partit conservador, té raó a la seua manera: no hi ha una gran diferència entre morir lamentablement a remolc dels seus enemics polítics o morir independent.

El paper de la camarilla de MacDonald en el període que ens ocupa ha quedat prou caracteritzat per la simple juxtaposició dels fets. En 1924 el Govern MacDonald perseguia els comunistes en virtut d'una llei penal de 1797 (l'època de la revolució francesa!). A finals de 1925, MacDonald aconseguia l'exclusió dels comunistes del *Labour Party*. El ministre més reaccionari del Govern conservador, Benito Hicks, dalt esmentat, ha perseguit els comunistes per aplicació de la mateixa llei de 1797, empresonant els líders del partit. Les masses obreres protesten. La camarilla de MacDonald es veu obligada també a emetre uns grunyits indistints, a manera de protesta. Contra què? Evidentment, contra la competència de Hicks, que els arranca el seu tros de pa.

Ni l'economia ni la política d'Anglaterra en el curs de l'any transcorregut ens donen motius per a modificar, per poc que siga, les conclusions del nostre llibre. No tenim per què reaccionar d'una altra manera davant el petar de dents de la premsa burgesa anglesa i sobretot americana. "L'autor ensenya als americans i als anglesos [clama una gasetta novaiorquesa], davall la màscara del seu nou llibre, l'art de la insurrecció." I com no pot veure-se-les amb l'autor, la gasetta exigeix mesures radicals contra el llibre. Està en l'ordre de les coses. No hi ha cap necessitat de respondre. Respondran els esdeveniments. L'única cosa que he après de la crítica de la premsa burgesa és que Mr. Winston Churchill no és lord encara, com jo, per error, suposava, o almenys prematurament.

La premsa oficial del menxevisme empra en els fons el mateix llenguatge, però aquí la crida a la policia burgesa contra la "propaganda de la violència" revist formes una mica més velades. Tampoc en aquest punt pot hom entaular una polèmica. En la fase actual dels esdeveniments, l'oposició de l'esquerra del *Labour Party* ens interessa força més. Poc aprenem, no obstant això, dels escriptors que la representen. "Si les dementis tendències moscovites poden trobar entre nosaltres un terreny favorable, no serà sinó gràcies a l'avidesa de la

nostra burgesia i a les excessives concessions dels dirigents del *Labour Party*”, etc., etc. Tal és el sentit dels articles de Lansbury, de Brailsford i altres. Clixés centristes. Per endavant coneixem les seues idees i expressions. Esperar per part d’aquests senyors un intent de veritable anàlisi dels fets i dels arguments, seria tant com esperar llet d’un boc.

Feliçment tenim a les mans un document interessant pel seu caràcter molt més espontani, per la seua major frescor, si és possible expressar-se així. Un camarada rus, en correspondència amb militants del moviment obrer anglès m’ha comunicat dues lletres d’un membre de l’“esquerra” del P.O.I. consagrades a la crítica d’aquest llibre. M’han paregut aquestes lletres molt més interessants que els articles dels “líders” britànics i la resta, entre els quals uns han oblidat pensar i altres no ho han sabut mai. No vol dir que l’autor d’aquestes lletres raone bé. Al contrari, és difícil imaginar caos major que el que regna en les seues idees, en la qual cosa, d’altra banda, veu el seu autor la seua gran superioritat sobre els conciliadors rematats com MacDonald i els revolucionaris “dogmàtics” que nosaltres som.

Coneixem prou bé, per l’experiència russa i internacional, als confusionistes d’aquesta mena. Si, no obstant això, considerem les lletres crítiques d’aquest militant d’“esquerra”, no destinades a la publicació, com més instructives que els amanerats articles dels professionals del centrisme, és precisament perquè l’eclèctica i conscienciosa confusió de les seues lletres expressa de mode molt més directe els moviments polítics de les masses.

Els grups ideològics del moviment obrer anglès i dels seus mitjans directors particularment, poden ésser distribuïts en tres línies principals. En el *Labour Party* (la conferència de Liverpool ho ha demostrat de nou), el paper director pertany als dretans. Els residus de les teories burgeses del segle XIX, sobretot de la seua primera meitat, constitueixen la ideologia oficial d’aquests senyors, que no retrocedirien davant res per tal de defensar les bases de la societat burgesa. Amb relació a ells, la petita minoria de comunistes se situa als antípodes. *La classe obrera anglesa no vencerà sinó trobant-se sota la direcció d’un partit bolxevic. Aquesta classe es troba encara en la infància, però es desenvolupa i pot desenvolupar-se ràpidament.*

Entre aquests dos agrupaments extrems, com entre dues vores, s’estenen no pocs matisos i corrents desproveïts en si mateixos d’esdevenidor, però que preparen l’esdevenidor. Els teòrics i els polítics d’aquesta ampla tendència mitjana es recluten entre els eclèctics, els sentimentals, els humanitaris histèrics i qualsevol classe de gents nebuloses. En uns, l’eclecticisme és una vocació determinada, perfecta; en altres, una fase de desenvolupament. El moviment d’oposició dirigit pels homes d’esquerra, De semiesquerra i d’extrema-esquerra

tradueix un profund canvi social en les masses. Però la mitjania dels “homes d’esquerra” anglesos, l’amorfisme de les seues teories, la seua indecisió política (per no dir la seua covardia), asseguren el domini de la situació a la camarilla dels MacDonald, els Webb i els Snowden, impossible al seu torn sense els Thomas. Si els mitjans directors del *Labour Party* poden ésser considerats com el fre de la classe obrera anglesa, Thomas és l’anella per on la burgesia anglesa passa les regnes.

L’etapa actual del desenvolupament del proletariat anglès, durant la qual la seua indiscutible majoria acull amb fervor els discursos dels “homes d’esquerra” i deixa en el poder als MacDonald i els Thomas, no és, naturalment, fortuïta. No pot ésser saltada. El camí del partit comunista, gran partit de masses de l’esdevenidor, no passa només per una lluita irreconciliable amb els agents del capital, encarnats a la camarilla Thomas-MacDonald, sinó també per una acció sistemàtica que tendisca a desemascarar els confusionistes de l’esquerra, únicament gràcies a l’ajuda dels quals poden els MacDonald i els Thomas servir les seues posicions. I aquesta és la justificació de l’interès que concedim al nostre crític d’esquerra.

No cal ni dir-ho: aquest crític acusa el nostre llibre de rigidesa, troba que la qüestió està plantejada d’una manera mecànica, que la realitat ha estat simplificada, etc. “Tot el seu llibre [el meu] està penetrat de la convicció que la decadència d’Anglaterra durarà encara quatre o cinc anys (!) abans de conduir a l’interior a complicacions serioses”, quan, segons l’opinió del crític, els dotze pròxims mesos assenyalaran l’apogeu de la crisi, passada la qual, “el desenvolupament ulterior prosseguirà durant una desena (!) d’anys sense grans dificultats”. El meu crític comença, doncs, per imputar-me el pronòstic precís d’un agreujament de la crisi durant quatre o cinc anys, després li oposa una predicció encara més precisa que divideix el període immediatament pròxim de la història d’Anglaterra en dues porcions: dotze mesos de crisi agreujada i deu anys de progrés tranquil.

La lletra, amb gran sentiment nostre, no presenta motius econòmics. No ens queda, per a donar a aquesta predicció d’un any de crisi i una dècada de felicitat desenvolupament un sentit econòmic, sinó admetre que l’autor relaciona les seues previsions amb les dificultats financeres actuals determinades pel pas a la moneda d’or i per l’arranjament de la qüestió dels deutes. L’autor redueix evidentment la crisi econòmica a una crisi de desinflació, i per aquesta causa li assigna una durada tan breu. És molt probable que, vençudes les majors dificultats de la finança i del crèdit, es produïska un cert alleugeriment en el mercat financer i, per tant, en els negocis industrials i comercials. Però hom no pot basar una previsió general sobre variacions d’un caràcter en realitat tan secundari. I la predicció d’una dècada de felicitat desenvolupament no està

justificada per res. Les principals dificultats d'Anglaterra són originades, d'una banda, pel reagrupament i el desplaçament de les forces econòmiques i polítiques mundials; d'una altra, pel conservadorisme intern de la indústria anglesa.

La immensa superioritat industrial i financera dels Estats Units sobre Anglaterra és un fet la importància del qual serà cada vegada major en l'esdevenidor. No hi ha ni pot haver-hi cap factor susceptible d'atenuar les desastroses conseqüències per a Anglaterra de la incomparable superioritat americana.

El desenvolupament de la tècnica més recent (en particular la creixent importància de l'electrificació) colpeja directament la indústria hullera i, de manera indirecta, tota la indústria extraordinàriament conservadora d'Anglaterra, basada principalment en el carbó.

El desenvolupament de la independència industrial i política del Canadà, Austràlia i Àfrica del Sud, que s'ha palesat després de la guerra en tota la seua amplitud, assesta a la metròpoli cops reiterats. Fins ahir fonts d'enriquiment, els dominis esdevenen per a Anglaterra una causa del dèficit de l'economia nacional.

En les Índies, Egipte i tot l'Orient, el moviment nacional va dirigit en primer lloc contra l'imperialisme britànic. Dubtem molt que hi haja raons per a esperar un retrocés en dotze mesos.

L'existència de la Unió Soviètica (podem donar raó en aquest punt als polítics anglesos, conservadors i liberals) implica així mateix per a la Gran Bretanya grans dificultats econòmiques i polítiques. I tampoc aquí hi ha raons per a pensar que aquestes dificultats s'atenuaran en dotze mesos.

Si això que s'anomena la pacificació d'Europa continua, el resultat en serà el renaixement i el reforçament de la competència alemanya. I si a la pacificació li segueix una crisi guerrera o revolucionària, aquesta crisi colpejarà l'economia britànica.

El període més proper crearà, doncs, al capital britànic condicions d'existència cada vegada més penoses, i, pel mateix, plantejarà cada vegada més asprament davant el proletariat el problema del poder. No he fixat un termini. L'única observació en el meu llibre a aquest respecte diu que el moviment revolucionari de la classe obrera anglesa es mesurarà més aïna per lustres que per dècades. Bé es comprèn que no he volgut dir que la revolució socialista tindrà lloc d'ací a quatre anys (encara que no em sembla exclosa aquesta hipòtesi). El meu pensament era que la perspectiva del desenvolupament revolucionari ha d'ésser

considerada, no per a desenes d'anys, no per als nostres fills o els nostres néts, sinó per a la generació actual.

Heu-me aquí obligat a presentar una llarga citació de la lletra del meu crític d'esquerra: “¿Trotski parla a cada moment de desenes d'anys. Pot parlar-se així a propòsit d'una situació econòmica o fins i tot política? Jo no ho crec en cap cas. No es pot, com en un altre temps indicava Trotski mateix, assignar i fixar la data exacta del començament de l'explosió revolucionària, i encara que ell haja més aïna pretès precisar el dia (?!), jo considere impossible predir l'any (!). La revolució depèn, abans que res, dels factors econòmics, *i els factors econòmics susceptibles d'obrar a favor o en contra de la revolució són en aquest moment, en Anglaterra, infinitament nombrosos*. La revolució pogué esclatar el primer d'agost de 1925, a conseqüència de la crisi de la indústria hullera. La revolució podrà esclatar quan al maig proper (1926) es renove la mateixa crisi. La revolució pot ésser precipitada per la crisi de l'Extrem Orient, per la guerra, pel crac econòmic d'altres països, per la miopia de certs industrials del nostre país, per la incapacitat del Govern per a resoldre el problema de l'atur, per la crisi d'altres indústries que la hullera, i també per la propaganda socialista entre els obrers, propaganda que augmenta les seues exigències i les seues esperances. *Cadascuna d'aquestes possibilitats és perfectament plausible en la situació actual, però cap pot ésser-ne prevista ni fins i tot un mes per endavant*. El temps present es caracteritza per una extrema inestabilitat econòmica i, per consegüent, política; un moviment pot espatllar tot el joc. D'altra banda, el sistema existent pot sostenir-se encara artificialment durant un cert nombre d'anys. La revolució britànica, si per aquesta s'entén una revolució política, es col·loca, doncs, sota una gran X.”

La confusió vertaderament inconcebible d'aquestes línies no és la d'un esperit aïllat; és, per contra, una confusió profundament típica. És la de les gents que “de mode general” admeten la revolució, però la temen amb totes les fibres del seu ésser i es troben disposades a justificar el seu temor polític amb ajuda de no importa quina teoria.

Examinem, en efecte, de més a prop l'argumentació de l'autor. En demostrar que la marxa del desenvolupament d'una revolució i, per consegüent, la seua data, són determinades per nombrosos factors dependents entre si que precipiten o minoren l'acció, no fa més que empentar portes obertes. Hi dedueix la conclusió, indiscutible en si, de la impossibilitat de predir la data de la revolució. Però heus aquí com assoleix formular aquesta noció elemental: Trotski creu impossible preveure el dia de la revolució; quant a ell, crític ple de prudència, creu impossible preveure ni fins i tot *l'any*. Aquesta antítesi és pueril fins a semblar inversemblant. Pot fins i tot semblar que no mereix ésser refutada. Però quants homes d'extrema esquerra hi ha, en realitat, que no han

examinat ni fins i tot superficialment els problemes de la revolució i per als quals el sol fet de pensar al dia i l'any constitueix un gran pas endavant, comparable, a títol d'exemple, al pas de l'analfabetisme a la lectura vacil·lant de les síl·labes!

Si en realitat jo pensés que no és impossible determinar sinó el dia de la revolució, sens dubte m'esforçaria en determinar la setmana, el mes o l'any. Però no crec haver-ho intentat. M'he limitat a mostrar que el desenvolupament social d'Anglaterra s'ha endinsat en una fase revolucionària. A finals de l'últim segle no es podia parlar de revolució en Anglaterra sinó als límits de les previsions més generals. En els darrers anys que precediren la guerra, ja es podien assenyalar diversos símptomes que anunciaven la proximitat d'un viratge. Després de la guerra ha sobrevingut (i brusc) aquest viratge. La burgesia anglesa, oprimint els treballadors i saquejant les colònies, menà en el passat a la nació cap a la prosperitat material, assegurant així la seua dominació. Avui el règim burgès no sols és incapaç de fer anar endavant la nació britànica, sinó que no està ni en mesura de conservar-li el nivell assolit. La classe obrera anglesa es debat entre les contradiccions de la decadència capitalista. No hi ha cap qüestió de la vida econòmica (nacionalització de les mines i dels ferrocarrils, lluita contra l'atur, lliurecanvisme o proteccionisme, construcció d'habitatges, etc.) que no porte en línia recta al problema del poder. Tal és la base social històrica de la situació revolucionària. És evident que es tracta de la lluita de les forces vives de la història i no de l'acumulació automàtica de magnituds quantitatives. Aquest sol fet fa impossible el pronòstic passiu de les etapes del procés i de les dates del seu desenvolupament. És qüestió de copsar el pols de l'economia i de la política angleses i seguir-lo atentament, sense perdre de vista un minut la perspectiva general, totes les variacions, tots els fluxos i refluxos, determinant el seu lloc en el procés de la decadència capitalista. Aquesta orientació general ofereix l'única base de la política d'un partit revolucionari, polític, l'elasticitat de la qual consistiria en tenir en compte també les modificacions parcials, però sense perdre de vista de cap manera la corba directriu del desenvolupament.

Evidentment, el meu crític d'esquerra ha escoltat dir quelcom (a tot un altre respecte) sobre la determinació del dia de la revolució, i no s'ha adonat que es tractava del *moment de la insurrecció* posada a l'ordre del dia per la revolució. Són dues qüestions totalment diferents, si bé connexes. Es tracta en un cas d'una previsió històrica fonamentada i de l'estratègia general que se'n deriva; en l'altre, d'un propòsit tàctic que suposa una determinació si fa o no fa exacta de lloc i de temps. Ningú (excepte els procuradors britànics) pensarà a dir que la insurrecció armada està en aquest moment a l'ordre del dia en Anglaterra i que la tasca pràctica consisteix en precisar el pla i, per consegüent, la data. No obstant això, no serà possible sinó en aquestes condicions parlar d'un o de

diversos dies. A la tardor de 1923 les coses es presentaven precisament d'aquesta manera en Alemanya. No es tracta de fixar ara en Anglaterra el dia de la revolució (hi estem encara prou lluny!), sinó de comprendre que tota la situació objectiva l'apropa, la fa entrar al domini de la política educadora, preparatòria del partit del proletariat, creant alhora les condicions necessàries per a una ràpida formació revolucionària del proletariat.

En la seua segona lletra aporta el mateix crític, en suport d'escepticisme sobre els terminis de la revolució (en realitat, sobre la revolució mateixa), arguments més inesperats encara: "El domini econòmic [s'hi diu] és pràcticament il·limitat... Un nou invent, una nova agrupació de forces capitalistes... L'altra part adverteix igualment el perill... En fi, Amèrica pot adoptar mesures contra el crac amenaçador d'Anglaterra. En una paraula [conclou el nostre crític]: les possibilitats són molt nombroses i Trotski es troba lluny d'haver-les exhaurit."

Té necessitat el nostre crític d'esquerra de totes les possibilitats menys d'una sola: la possibilitat revolucionària. Jugant amb la realitat a la gallineta cega, està disposat a agafar-se a no importa quina fantasia. ¿En quin sentit, per exemple, podria modificar un invent nou les condicions socials del desenvolupament de la Gran Bretanya? Des de Marx s'han multiplicat els invents, sense atenuar els efectes de la llei de concentració de la producció i d'agreuement de la lluita de classes; al contrari: accentuant-los. Els nous invents, en l'esdevenidor como en el passat, donaran més avantatges als més forts, és a dir, no a la Gran Bretanya, sinó als Estats Units. Que l'altra part advertirà el perill i el combatrà per tots els mitjans, no és discutible. D'altra banda, és precisament la condició prèvia més important de la revolució. L'esperança en la mà salvadora d'Amèrica és, al capdavant, completament ridícula. És més que probable que en cas de guerra civil en Anglaterra, Amèrica intentarà acudir en ajuda de la burgesia. Però açò no significa sinó que també el proletariat anglès haurà de cercar els seus aliats fora de les fronteres del país. Nosaltres creiem que els trobarà. D'aquí resulta que la revolució anglesa revestirà infal·liblement un caràcter internacional. Però allò que vol dir el nostre crític (perquè això nosaltres no ho discutim) és una altra cosa. Aquest expressa l'esperança que Amèrica millorarà suficientment les condicions d'existència de la burgesia anglesa per a ajudar-la, en general, a evitar la revolució. És un treball magnífic! Cada dia que passa ens demostra que el capital americà és l'ariet de la història que, conscientment o no, assesta els cops més destructors a la situació mundial i a l'estabilitat interior d'Anglaterra. El nostre "home d'esquerra" no es veu per això impedit d'esperar que el capital americà s'empetitirà amablement en interès del capital britànic. Cal esperar evidentment que Amèrica, per a començar, renunciï a cobrar el deute d'Anglaterra, restitueïca sense compensació al Tresor britànic els 300 milions de dòlars que constitueixen la reserva de la moneda anglesa, sostinga en Xina la política de la Gran Bretanya i fins transmeta potser a la flota britànica

uns quants creuers nous i a les empreses angleses (amb una rebaixa del 50 per 100) les seues accions britàniques. En una paraula, cal esperar que el Govern de Washington passe la direcció dels assumptes de l'Estat a la A.R.A., sense incloure-hi els quàquers més filantròpics.

Que els homes que tenen ocupat l'esperit amb semblants quimeres es guarden de pretendre dirigir el proletariat anglès!

X BRAILSFORD I EL MARXISME

L'edició londinenca d'aquest llibre es publicà amb un prefaci inesperat de Mr. Brailsford, antic radical burgès, afiliat després de la guerra al Partit Obrer Independent, l'òrgan del qual dirigeix actualment. Mr. Brailsford, malgrat totes les seues simpaties socialistes, no ha deixat d'ésser un radical. I com el P.O.I. està dirigit pels liberals moderats, Brailsford s'ha trobat a l'esquerra.

Que la publicació del llibre d'un comunista, emparat sota el prefaci protector d'un membre del partit MacDonald, siga possible, no en l'endarrerida Xina ni fins i tot en el Japó, on les llibreries de la burgesia radical estimen encara útil per a la difusió de les llums la publicació dels llibres dels comunistes russos, sinó en Anglaterra, en un país en què són flagrants els antagonismes socials, és un fet que demostra als ulls de tot marxista fins a quin punt la ideologia política dels anglesos es troba endarrerida respecte de les relacions materials. Aquesta apreciació, que no necessita ésser demostrada, implica una condemna d'aquesta inesperada espècie de "bloc" literari. Tenim necessitat de la unitat de front amb les masses obreres. La unitat o la semiunitat de front literari amb Brailsford no significa sinó l'agreuement de la confusió ideològica en què tan ric és, sense açò, el moviment obrer anglès.

Però no l'incumbeix a Brailsford aquest error. El seu destí històric consisteix en "corregir" Thomas i MacDonald, en canalitzar el descontentament de les masses, en polir les arestes, en dissoldre les idees clares en amorfes concepcions d'"esquerra". Presentar-se davall la mateixa coberta que nosaltres respon als interessos polítics de Brailsford, de les intencions del qual no volem desconfiar, recordant tan sols que l'infern està empedrat de bones intencions reformistes. Les masses obreres britàniques es troben infinitament a la seua esquerra. "Fraternitzant" amb un comunista moscovita, Brailsford encobreix la seua adhesió al partit que exclou els comunistes anglesos.

Els nostres propòsits són distints. No volem dissimulacions. El nostre primer deure és destruir les mistificacions al terreny de les idees. La classe obrera

anglesa es troba infinitament a esquerra de Brailsford, però no està encara en mesura de trobar expressions al seu estat d'esperit. La farda del passat, en tota la seua amplària, separa encara del programa comunista aquesta massa que es dirigeix a esquerra. És, puix, tant més inadmissible afegir-hi tot i que només siga un cabell. Els comunistes, per a defensar els interessos dels miners, estan disposats a donar uns passos a l'uníson amb Míster Brailsford. Però res de "bloc" ideològic de cap sort, res d'unitat de front en matèria de teoria i de programa! Precisament Brailsford s'ha expressat en aquests termes a propòsit de l'edició americana d'aquest llibre: "Ens separa d'aquestes gents un abisme." Just, just, justíssim! Ara bé, res més criminal des del punt de vista marxista que cobrir un abisme polític amb palmes literàries: l'obrer enganyat xafarà damunt i hi caurà dins.

Míster Brailsford necessita una mistificació: fa ús d'un llibre revolucionari per a combatre la revolució. Protagonista de les il·lusions democràtiques i del fetitxisme parlamentari, Brailsford diu en suma en el seu prefaci: "Ací teniu: en la nostra democràcia britànica no temem publicar un llibre bolxevic; Així manifestem l'amplitud de visió i la força de la democràcia." Brailsford aspira, d'altra banda, a atenuar amb el seu mesquí gest la impressió, per a ell desagradable, del recent procés dels comunistes. Ho reconeix ben alt. La condemna dels comunistes (ara, quan la revolució no es dibuixa encara sinó en una perspectiva llunyana) constitueix una refutació de les il·lusions democràtiques molt més vigorosa i convincent que tots els nostres llibres i fullets. Brailsford ho comprèn molt bé. Lluitant per la conservació de les il·lusions democràtiques, saluda en aquests termes l'aparició del nostre llibre: "Si aquest llibre pot aparèixer lliurement, si pot ésser discutit... el malson (*nighimare*) d'aquest procés es dissiparà." Salvant a tan poc cost les il·lusions democràtiques, Brailsford pensa suggerir al proletariat anglès que la lliure aparició a la llibreria britànica d'un llibret revolucionari, acompanyat, sota la forma d'un prefaci pacifista, d'una dosi proporcionada de contraverí, demostra que els burgesos anglesos doblegaran el cap dòcilment quan hom comence a arrancar-los democràticament els bancs, les terres, les mines i els ports. Amb d'altres paraules, Brailsford acompanya sense el menor inconvenient el nostre llibre de reflexions radicalment contràries al seu fi, al seu sentit, al seu esperit i a la seua lletra.

No té res de sorprenent que Brailsford reprotxe als mètodes russos de polèmica el seu caràcter implacable (*ruthless*) i expresse el desig que en els lectors anglesos produiran una impressió completament diferent de la que s'espera. Quant a açò, esperarem per a pronunciar-nos. Hi ha lectors i lectors. Els mètodes de polèmica estan condicionats per la naturalesa mateixa de la política. Cal ésser implacable per a separar la realitat de la mentida convencional. En cap altra banda d'Europa la hipocresia canonitzada (el *cant*) exerceix un paper tan

gran com en la Gran Bretanya. Diversos grups polítics, compresos els més extrems, estan acostumats a no fregar en les seues lluites certes qüestions, a no anomenar pel seu nom determinades coses. La causa n'és que, des de sempre, la vida política s'ha desenrotllat en les altes esferes de les classes dominants, que *mai* oblidaren que els escoltaven tercers. Durant segles, el sistema de convencions, al·lusions, reticències, ha estat inculcat de dalt a baix, rebent la seua expressió més reaccionària en l'actual partit liberal, comprenent-hi la seua ala d'oposició radical. No es tracta d'una manera literària, sinó d'una política. A Brailsford li repugna la nostra polèmica perquè descobreix a fons els antagonismes de classe. És perfectament exacte que als lectors il·lustrats, formats en la tradició parlamentària de la hipocresia política, els indignarà i no els seduirà aquesta polèmica. Però (no es moleste Brailsford) és just la impressió que l'autor es considera en dret d'esperar. També és exacte que els homes polítics proveïts d'aqueixa educació formen encara una compacta capa mitjana entre la classe obrera i el programa comunista. No obstant això, les realitats de la situació de les classes són més fortes en Anglaterra que la hipocresia tradicional. Els obrers britànics que han despertat i s'obren un camí a través dels prejudicis hereditaris (des dels de Baldwin fins als de Brailsford) reconeixeran en la nostra polèmica un element de la seua pròpia acció. I aquesta serà així mateix la impressió que esperem produir.

El prefaci de Brailsford barreja als elogis sense mesura mesurades condemnacions. Els elogis concerneixen allò que és secundari: la forma del llibre. Les condemnacions concerneixen la substància. Els elogis desmesurats estan destinats a donar un relleu particular als atacs contra el bolxevisme. Brailsford obra amb la plena consciència dels seus fins. Obeeix a la seua vocació. Té interès en la mistificació. Però nosaltres tenim necessitat d'una total claredat. Per tant, rebutgem al mateix títol els seus elogis i les seues censure.

Obra Brailsford amb la plena consciència dels seus fins. I no és menys impotent fins a un grau suprem. Però açò ja no és culpa seua. No pot sostraure's a la tasca històrica del centrisme: dissimular les realitats per a alimentar les il·lusions. Ja veiem de què ridícula manera encara la lliçó del procés dels comunistes. La mateixa incapacitat es troba en la base de tota la seua apreciació del nostre llibre. D'una banda se sap pel seu prefaci que el llibre està fonamentat en el coneixement dels fets i en la intel·ligència de la lògica del seu desenvolupament; d'una altra, que l'autor del llibre és "un home d'un altre món" incapaç de concebre el caràcter del protestantisme anglès i la força de les tradicions parlamentàries. No és només al Parlament, sinó a les esglésies, en els *trade* i fins als clubs, ens explica Brailsford, on sé ha inculcat als anglesos, en el curs de les generacions, el respecte a la majoria. ¿Què en sap el rus i com pot apreciar la força de les tradicions de la nostra civilització, tan vella? L'orgullosa impotència de Brailsford apareix en el seu mètode: no comprèn les bases

materials del desenvolupament social, que són la instància decisiva. Es deté davant de les tradicions, davant dels al·luvions d'idees de les velles lluites i pensa que el seu dipòsit és etern. Ignora les lleis fonamentals, que fan dependre la ideologia de les bases mateixes de les classes. Seria tan inútil discutir amb ell com tractar de convèncer un inventor del moviment continu de la llei de conservació de l'energia. Qualsevol marxista novell comprèn que les noves erupcions del volcà social faran saltar la corfa de les velles tradicions i de les velles institucions amb major violència com més farcides estiguen les formes conservadores de la societat britànica.

Les idees i els prejudicis transmesos de generació en generació es converteixen en un factor d'una gran força històrica. Aquesta força autònoma dels prejudicis, condensada per la història, s'observa molt bé en el mateix Brailsford. Però els fets materials són més forts que les idees i les tradicions que els reflecteixen. No és molt difícil convèncer-se'n en els nostres dies, precisament per l'edificant espectacle de l'agonia del liberalisme anglès.

Pot trobar-se tradició més forta que la seua? El liberalisme es relaciona pels seus orígens amb el primer moviment del protestantisme i, per consegüent, amb la revolució del segle XVII, que obre la història de l'Anglaterra moderna. Ara bé, la poderosa tradició liberal es contrau i esvaeix en cendres davant els nostres ulls com un pergamí en un braser. Els fets vius tenen més força que les idees mortes. L'ocàs de les classes mitjanes en Anglaterra, l'ocàs del capitalisme anglès en el món: tals són els fets materials que decideixen implacablement la sort de la tradició del liberalisme. La fisonomia del reformador Agrari Graco-Lloyd George, que nega a la vesprada allò que deia al matí, ja és de per si una magnífica irrisió de la tradició liberal. Hem escoltat Brailsford afirmar que “un home d'un altre món” no pot comprendre “de quina manera *l'instint de la submissió a la voluntat de la majoria* es troba profundament ancorat en la consciència del poble anglès”. Cosa sorprenent: Quan Brailsford descendeix de les altures de la doctrina al domini dels fets polítics vius, sovint li succeeix descobrir d'improvís el misteri de la submissió a la voluntat de la majoria. Així, comentant els debats de l'última conferència del partit liberal, que (tanmateix totes les tradicions i contra el seu propi desig) adoptà (a mitges almenys) el xarlatanesc programa de nacionalització del sòl de Lloyd George. Brailsford escrivia en el *New Leader* del 26 de febrer: “El pagament de les despeses per la caixa central (de la que disposa Lloyd George) i els dinars gratuïts oferts als delegats crearen evidentment en la conferència la majoria desitjada. Els dinars crearen la majoria! Aquestes paraules realistes demostren que l'instint democràtic de la submissió a la majoria, inculcat als britànics per diverses generacions i inaccessible als homes que pertanyen a un altre món, necessita de temps en temps, per a manifestar la seua omnipotència, recolzar-se en *roastbeefs* gratuïts i altres recursos materials. Brailsford no escriurà

versemblantment gens millor que aquestes poques paraules. El nostre idealista s'ha caigut ací de cara a terra amb allò que, en general, enfonsa tots els esquemes metafísics: amb un tros de realitat.

Cert que nosaltres som “gents d'un altre món” incapaçs de comprendre la noble veneració inspirada pels mètodes parlamentaris a tots els anglesos. ¿Però per què se'ns trasbalsa informant-nos de què al si del partit liberal, creador del parlamentarisme, les majories es fan amb ajuda de la caixa i dinars en sèrie gratuïtes però, cal creure-ho així, substancials? La majoria així reunida s'assembla prou a una majoria comprada i subornada. I només es tracta d'una lluita per actes i carteres! ¿Què succeirà quan es plantege categòricament la qüestió de saber qui detindrà el poder de l'Estat, si la burgesia o el proletariat, i qui la propietat, si el poble o els capitalistes? ¿Si els dirigents del partit liberal apel·len amb èxit, en interès de la seua carrera parlamentària, a la corrupció i a la falsificació, davant quina violència, davant quin crim retrocediran les classes directores quan es jugue ni més ni menys que el seu destí històric? Em tem molt que si un de nosaltres dos pertany a un altre món i no comprèn el més essencial de la política anglesa, aquest siga Mr. Brailsford. És un home d'una altra època. La nova època és la nostra.

Brailsford no desaprofita en el seu prefaci l'ocasió de sortir en defensa de la religió. És curiós que, al temps de fer-ho, es qualifica d'*agnòstic*. És un terme emprat algunes vegades en Anglaterra com un sinònim distingit, endolcit, mundà, de la paraula *ateu*. Amb major freqüència encara defineix un semiateisme que dubta de si mateix, és a dir, aqueixa varietat de l'idealisme que en matèria de divinitat s'absté del vot, per a emprar el llenguatge parlamentari. I aquí veiem la força del *cant*, de la convenció, de la semiveritat, de la semimentida, de la hipocresia filosòfica. Al mateix temps d'al·ludir al seu ateisme i qualificant-se d'agnòstic, Brailsford pren la defensa de la religió. Heus aquí els costums equívocs que els revolucionaris han d'expulsar implacablement del moviment obrer. Ja s'ha jugat prou a la gallineta cega! Anomeneu d'una vegada a les coses pel seu nom!

Brailsford defensa la religió disputant el seu caràcter de classe. Cap rus, vegen vostès!, pot comprendre la religió anglesa amb les seues “tradicions de lliure discussió, la seua forma democràtica, la seua relativa absència d'esperit de lucre”, etcètera. No faria cap capellà demòcrata millor que el nostre agnòstic l'apologia del narcòtic religiós. El seu testimoni a favor de l'Església ha de tenir més pes com que ell mateix es declara descregut. Dualitat i falsedat a cada pas. Tractant de revocar el caràcter burgès del protestantisme, Brailsford es pregunta acusador si Trotski posà alguna vegada els peus en una capella dissident de la conca minera, llisqué Benian i féu una ullada a la història revolucionària dels anabatistes i dels sectaris de la cinquena monarquia. He de confessar no haver

visitat les capelles dissidents dels miners i no tenir dels fets històrics que parla Brailsford sinó un coneixement molt insuficient. Promet visitar la conca minera i les seues capelles en el moment que el partit de Brailsford prenga el poder i m'autoritze, d'acord amb els principis de la democràcia, a viatjar lliurement pel territori de Sa Majestat britànica. Abans m'esforçaré en abordar Benian, la història dels anabatistes i la de la cinquena monarquia. Però s'enganya Brailsford cruelment si pensa que els fets i les circumstàncies que enumera poden modificar un judici general sobre la religió i particularment sobre el protestantisme. Una vegada visití en companyia de Lenin i de N. K. Krupskaja una església lliure de Londres i escoltí alternar els discursos socialistes i els salms. El predicador era un tipògraf que havia tornat d'Austràlia. Parlava de la revolució social. Els salms imploraven a Déu que instituís aquí baix un règim que no conegués pobres ni rics. D'aquesta manera traví pràcticament coneixement amb el moviment obrer anglès, fa ja prop d'un quart de segle (1902). ¿Quin és, em preguntava jo, el paper del salm amb relació al discurs revolucionari? El d'una vàlvula de seguretat. Els densos vapors del descontent ascendien sota la cúpula de l'església i des d'allí, més amunt, cap al cel. Tal és la funció essencial de l'Església en una societat dividida en classes.

Clar està que les diferents Esglésies omplen de divers mode aquesta funció. L'Església ortodoxa russa es convertia abans cada vegada més, sense arribar a sobreposar-se a la mitologia del cristianisme primitiu, en un aparell burocràtic paral·lel al del tsarisme. El papa anava de la mà amb el tinent i responia amb mesures de repressió a qualsevol moviment cismàtic. Per tal raó es revelaren tan febles, sobretot als centres industrials, les arrels de l'Església ortodoxa russa. Separat l'aparell burocràtic de l'Església, els obrers russos, en la seua gran majoria, com així mateix la jove generació camperola, han apartat del mateix colp la religió. Succeeix d'una altra manera amb el protestantisme, que s'aixecà, com a bandera de la burgesia i de les gents humils de les ciutats i de les terres, contra la Corona, la Cort, els privilegiats, els nobles i els bisbes. Els orígens i el desenvolupament del protestantisme es relacionen tan estretament amb el desenvolupament de la cultura urbana i la lluita de la burgesia per una situació més ferma i estable en la societat, que seria superflu fer-ne la demostració. I la burgesia no hauria pogut combatre amb èxit i sostenir-se després en el poder si no hagués fet de la seua bandera, en certa manera, la del baix poble, és a dir, la dels artesans, els camperols i els obrers. En la lluita contra la pobresa, la burgesia assolí la sòlida aliança del baix poble gràcies a la religió protestant. El llenyater escocès donava, evidentment, als seus salms un contingut subjectiu diferent del que tenien per al Respectable Mr. Domby, o del que tenen per a l'honorable nebot segon de Mr. Domby, que avui seu a la Cambra dels Comuns a la dreta o a l'esquerra de Mr. MacDonald. La mateixa cosa ocorre amb el liberalisme. Els obrers liberals, no els buròcrates dels sindicats: els proletaris, entenien el programa liberal de molt distint mode que Gladstone. En el seu

liberalisme introduïen un instint de classe, d'altra banda impotent. ¿S'atrevirà Brailsford a disputar per aquesta raó que el liberalisme siga el programa del comerç petit i mitjà, de la burgesia industrial i de la burgesia intel·lectual en via de progrés?

Cert és (i Brailsford voldria tenir aquí un punt de suport) que molts radicals petitburgesos, adversaris de la lluita de classes, s'inclinaven a l'ateisme, en tant que els *pionners* del tradeunionisme eren partidaris alhora del cristianisme i de la lluita de classes. No hi ha en això cap contradicció amb el que s'ha dit més amunt. El marxisme no ensenya que cada u rep una ració de conviccions filosòfiques i religioses proporcionada a la importància de les seues rendes o del seu salari. La qüestió és més complexa. Les idees religioses, com les altres, naixen al terreny de les condicions materials de la vida, és a dir, abans que res en el dels antagonismes de les classes, només a poc a poc s'obren un camí, sobreviuen, per raó del conservadorisme, a les necessitats que les han engendrat i no desapareixen sinó a conseqüència de xocs i trastorns seriosos. Els petits burgesos radicals anglesos, deixebles dels utilitaris o dels owenistes, podien ésser ateus militants en tant que pensaven seriosament disposar de mitjans per a resoldre sense dolor totes les qüestions socials. Però a mesura que s'agreujaren els antagonismes de classe, el radicalisme militant s'esvaí o es traslladà al *Labour Party*, aportant a aquest la seua malparada elevació idealista i la seua impotència política. Els organitzadors de les *Trade-Unions*, portats a altes situacions per les vagues, no podien renegar de la base del seu treball i de la font de la seua influència, és a dir, de la lluita de classes. Però es mantingueren en les angostes fronteres del tradeunionisme, guardant-se bé de portar l'acció fins a les necessàries conclusions revolucionàries, la qual cosa els permeté i els permet encara harmonitzar el tradeunionisme amb el cristianisme, en altres termes, amb una disciplina inculcada al proletariat per la creença i la moral d'una altra classe.

És efectivament indiscutible que la revolució trobarà una bona part dels miners del país de Gal·les sota l'imperi dels prejudicis religiosos. No obstant això, no es pot dubtar que aquests miners compliran la seua missió. Ja es llibertaran de certs prejudicis en l'acció i d'altres després de l'acció... Però sí que neguem categòricament que els miners del país de Gal·les, i en general els proletaris britànics, puguen ésser guiats pel bon camí per uns homes que encara no s'han després de creences d'una puerilitat absurda, que no coneixen l'estructura de la societat humana, no han entès el seu dinamisme, no comprenen el paper que hi exerceix la religió i estan disposats a subordinar en tal o qual mesura la seua acció a una moral d'Església que uneix opressors i oprimits. Caps així no són segurs. La classe obrera pot esperar sempre de la seua part, en l'hora més decisiva, una capitulació o una traïció; això sí: citant en el seu suport el *Sermó de la muntanya*.

La força tradicional del protestantisme britànic se'ns apareix clarament, i Brailsford s'equivoca prenent que jutgem el protestantisme segons l'ortodòxia russa. No faltava més! Com a marxistes, estem acostumats a considerar els fenòmens històrics en el seu determinisme social, sota les seues formes concretes, i a jutjar-los, no pel seu nom, sinó pel contingut que els presta la societat viva, és a dir, dividida en classes. La força tradicional del protestantisme és gran, però no il·limitada. Per la seua mateixa naturalesa de doctrina religiosa i no política, el protestantisme té més elasticitat que el liberalisme, el seu germà menor. Però l'elasticitat del protestantisme és limitada. Un profund canvi en els destins d'Anglaterra predetermina aquestes limitacions. Totes les tradicions nacionals passen per una prova. L'obra dels segles serà destruïda en anys. La prova revolucionària, partint de fets inflexibles, arribarà també als arcons de la consciència on s'oculten els prejudicis religiosos hereditaris. El nostre deure consisteix en contribuir a aquesta obra de sanejament i no en oposar-li obstacles, a imitació dels agnòstics equívocs que només al·ludeixen al seu ateisme per a defensar la religió.

Veiem igualment que ambdós ens trobem, Brailsford i nosaltres, a propòsit de les qüestions essencials de què depenen en la història la vida i la mort del proletariat, en les bandes oposades d'una barricada ideològica. Per això, la nostra aparició davant el lector anglès davall la mateixa coberta que Brailsford constitueix el més groller equívoc. Amb aquest article hi pose el millor remei que puc.

L. TROTSKI.
10 març 1926.

MÉS SOBRE EL PACIFISME I LA REVOLUCIÓ (RESPOSTES A BERTRAND RUSSELL)

Les majors particularitats del desenvolupament de la Gran Bretanya estan determinades per la seua situació insular. El paper de la flota britànica en els destins del país expressa amb el major vigor aquestes particularitats. Ara bé, els socialistes britànics, que ens acusen d'ignorar o no comprendre les particularitats ocultes o imponderables de l'esperit britànic, obliden a cada moment en els debats sobre la revolució proletària una magnitud tan important com la flota britànica. Russell, que invoca irònicament el suport de la flota soviètica, no diu una paraula de la flota britànica, que a l'hora en què el partit de MacDonald es trobava en el poder seguia reforçant-se amb creuers lleugers.

Es tracta de la conquesta del poder en un país en què el proletariat constitueix la indiscutible majoria de la població. La voluntat de conquerir el poder a tot preu, és a dir, al preu de no importa quins sacrificis, ha d'ésser la condició preliminar, política, de l'èxit de l'empresa. Només un partit obrer pot unir les masses en aquesta aspiració. La segona condició preliminar de l'èxit es troba en la clara intel·ligència dels camins i mètodes d'acció. Desembarassat de la cataracta que cega els seus ulls, el *Labour Party* veurà (i només ho veurà llavors), veurà i explicarà al proletariat que la vertadera transmissió del poder d'una classe a una altra depèn, en mesura infinitament major que del Parlament, de l'exèrcit i de la flota britànica. Cal que els marins (clar que no els almiralls, sinó els fogoners, els obrers, electricistes i els mariners) aprenguen a comprendre les tasques i els objectius de la classe obrera. A través de tots els obstacles, és necessari trobar un camí fins a ells. Únicament amb un treball obstinat i tenaç de preparació s'aconseguirà crear una situació en la qual la burgesia, en cas de lluita amb el proletariat, no podrà recolzar-se en la flota. Ara bé, sense açò és insensat parlar de victòria.

Naturalment, no poden presentar-se les coses com si, ja en el primer període de la revolució, la flota sencera i l'exèrcit en peu de guerra haguessen de col·locar-se de banda del proletariat. No s'evitaran profunds disturbis a la flota mateixa. La història de totes les revolucions serveix de testimoni. Els disturbis en una flota que afecten la renovació radical del comandament arrossegueu inevitablement un afebliment general de la flota mateixa per un període prou perllongat. No cal tancar els ulls sobre aquest fet. Però el període de crisi i d'afebliment interior de la flota serà més curt com més enèrgic es mostre el partit director del proletariat. Com més relacions tinga amb la flota des del període de preparació, més resolt serà en la lluita i més clarament capaç es mostrarà davant tots els oprimits de prendre i de servir el poder.

El pacifisme a penes toca la màquina de guerra de la classe dominant. La prova millor ens la forneix la mateixa experiència durant la guerra, valent però més aïna estèril, de Russell. Tot es limita a l'empresonament d'uns quants milers de joves "oposicionistes de consciència". En l'antic exèrcit del tsar els membres de les sectes religioses, en particular els tolstoians, s'exposaven sovint a patir persecució amb motiu de la seua resistència passiva al militarisme; no resolgueren, no obstant això, el problema de l'enderrocament de l'autocràcia. Tampoc en Anglaterra han impedit, ni podien impedir-la, la guerra a ultrança.

El pacifisme es dirigeix més a les masses obreres que no a l'organització militar de l'Estat. Però allí la seua influència és senzillament deletèria. Paralitza la voluntat d'aquells que, sense això, ja de per si no la tenen excessiva. Predica el dany dels armaments a aquells que, sense açò, ja estan desarmats, a les víctimes de la violència d'una altra classe. En les condicions actuals de la vida britànica,

en aquests moments en què el problema del poder està plantejat brutalment, el pacifisme de Russell és profundament reaccionari.

No fa molt que Lansbury conjurava (els periòdics ens n'han informat) als soldats britànics a no disparar contra els vaguistes. Els milers d'assistents a aqueixa reunió d'obrers i d'obreres aixecaren les mans en senyal de solidaritat amb aqueix crida, tan poc conciliable, per cert, amb la política de MacDonald, però que constitueix un progrés definit en el camí de la revolució. Seria, no obstant això, necessària una extremada ingenuïtat per a imaginar-se que la crida de Lansbury ha creat la possibilitat d'una solució pacífica, amb l'exclusió del vessament de sang, del problema del poder. Al contrari, aquesta crida, en la mesura que penetre en la vida, suscitarà infal·liblement conflictes armats d'una extrema gravetat. Perquè no hi ha lloc a imaginar-se que *tots* els soldats, *tots* els marins, es negaran a disparar contra els obrers. En realitat, la revolució sembrarà la discòrdia en l'exèrcit i la flota. La discòrdia es manifestarà en cada companyia, en cada dotació de vaixell de guerra: aqueix soldat ja està fermament resolt a no disparar, encara que haja de pagar el seu valor amb la seua vida; aqueix altre vacil·la; un tercer està disposat a disparar contra qui es negue a disparar. En el primer període, els titubejants seran el nombre més gran.

Què succeí entre nosaltres en 1905 i 1917? Els soldats i els marins que manifestaren la seua solidaritat amb els obrers s'exposaren en primer lloc al foc dels oficials. En l'etapa següent, els oficials s'exposaren al foc dels soldats arrossegats per l'exemple heroic dels seus camarades més avançats. Aquests conflictes adquireixen major amplitud. El regiment en què els elements revolucionaris aconseguen la preponderància s'aixeca davant aquells en què els antics quadres de comandament serveixen encara el poder. Ara bé, els obrers s'armen amb el suport dels regiments revolucionaris. No succeeix d'una altra manera amb la flota. Recomanem vivament Russell i els seus correligionaris polítics que vegem el "film" soviètic *El Cuirassat Potemkin*: apareix amb un relleu suficient el mecanisme de la revolució en una massa d'homes. Encara que seria força més important encara projectar aquest "film" davant dels obrers i marins britànics. Esperem que el partit obrer, una vegada en el poder, ho farà així.

Els hipòcrites hereditaris de la burgesia i els caníbals civilitzats diran, no hi ha dubte, amb la major indignació que ens esforcem en aixecar el germà contra el germà, el soldat contra l'oficial. Etc. Els pacifistes aprovaran tals expressions i no deixaran de recordar una vegada més que tot ho veiem a través d'un prisma sagnant per no conèixer les particularitats de la Gran Bretanya ni apreciar en el seu just valor la fecunda influència de la moral cristiana en els oficials de Marina, els *policemen* i Joynson Hicks. Però aquests raonaments no estan cridats a detenir-nos. La política revolucionària vol abans que res que es miren

els fets ben de cara, tractant de preveure el seu desenvolupament ulterior. Els filisteus se la representen com pura fantasia perquè s'esforça en preveure el despús-demà, mentre que ells ni fins i tot s'atreveixen a pensar en el demà.

En tal situació que la salvació de l'organisme nacional sencer es troba, no en una tirania conservadora, sinó en l'extirpació radical d'un òrgan defectuós (la classe que se sobreviu a si mateixa), la prèdica pacifista neix en realitat d'un indiferentisme enamorat de si mateix. En aquestes circumstàncies, la més alta humanitat exigeix, a fi d'abreujar els terminis i disminuir els patiments, la més gran resolució.

La burgesia americana sentirà menys la temptació d'intervenir com més enèrgicament pose la mà el proletariat anglès en els mitjans i les armes de la burgesia anglesa. La flota americana tindrà menys la possibilitat d'abatre el poder proletari d'Anglaterra, com més ràpidament i completa sotmeta aquest la flota britànica.

No volem dir que per això quede exclosa la intervenció militar de la República transoceànica. Al contrari, és molt probable i, en certs límits, absolutament inevitable. Però el resultat depèn en àmplia mesura de la nostra pròpia política abans i durant la revolució.

La flota Francesa no exercirà l'últim paper en el bloqueig complet de les Illes Britàniques, sobretot en el seu aïllament del continent. ¿Podrà emprar la burgesia francesa els seus vaixells contra la revolució proletària en Anglaterra?

A aquest propòsit ja hem vist una certa experiència. En 1918 Millerand envià al mar Negre, contra els ports de la República dels Soviets, uns vaixells de guerra francesos. Els resultats són coneguts. El creuer *Waldeck-Rousseau* s'amotinà. Al Nord de Rússia els anglesos no hi tingueren més bona sort: la revolució és molt contagiosa i els marins de les flotes de guerra estan més subjectes que ningú al seu contagi.

En el moment en què els marins francesos Marty i Badina s'amotinaven, negant-se a combatre la revolució proletària de Rússia, França semblava en l'apogeu del seu poder. També ha començat ja, no menys que Anglaterra, a pagar la seua part en la guerra. Admetre, atès que la monarquia, els latifundistes, els banquers i els fabricants foren llençats per la borda en Anglaterra, que la burgesia francesa servaria la possibilitat d'exercir a l'oceà Atlàntic o bé només en el canal de la Manxa un paper de gendarme, seria donar mostres d'un descomunal optimisme envers la burgesia i d'un pessimisme deshonorós envers el proletariat. La Gran Bretanya, és a dir, la seua burgesia, no debades ha estat la dominadora dels mars. La revolució britànica serà el punt de

partida d'uns cercles concèntrics que s'estendran a tots els oceans. El seu primer resultat serà l'esquarterament de la disciplina en totes les flotes militars. ¿Qui sap si el comandament americà no haurà de renunciar en aquestes condicions a la idea de la guerra i de bloqueig estret a fi de mantenir als seus vaixells a bona distància del contagi europeu?

En fi, fins i tot en Amèrica la flota no és una instància suprema. El règim capitalista dels Estats Units és més poderós que cap altre. Coneixem tan bé com a Russell el caràcter contrarevolucionari de la Federació Americana del Treball, que es complau en recordar-nos. De la mateixa manera que la burgesia dels Estats Units ha portat el poder del capital a una altura sense exemple en el passat, la F.A. del T. ha elevat al grau suprem els mètodes de conciliació social. La qual cosa no vol dir que la burgesia americana siga totpoderosa. És infinitament molt més forta enfront de la burgesia europea que enfront del proletariat europeu. Davall el sostre de l'aristocràcia obrera americana, la més privilegiada de totes les aristocràcies obreres del món, vaguen i dormen els instints i els estats d'esperit revolucionaris de les masses obreres americanes, de tan divers origen. La revolució que es produïska en un país anglosaxó, a l'altra banda de l'Atlàntic, tindrà sobre el proletariat dels Estats Units una repercussió major que cap altra revolució.

No vol dir-se que la dominació de la burgesia americana haurà d'ésser derrocada l'endemà de la conquesta del poder pel proletariat britànic. Caldran grans sacsades econòmiques, militars i polítiques abans que sucumbisca el regne del dòlar. La mateixa burgesia americana les prepara lligant, per les seues col·locacions de capitals en tot l'univers, el seu poder al caos europeu i als polvorins d'Orient. La revolució anglesa tindrà infal·liblement un ressò poderós en l'altra banda de la "gran llençol d'aigua", Tant a la Borsa de Nova York com als barris obrers de Chicago. La burgesia i el proletariat dels Estats Units canviaran instantàniament de mentalitat. La burgesia se sentirà més feble, la classe obrera més forta. I l'estat d'esperit de les masses és un dels més importants elements d'allò que s'anomena la seua correlació de forces. Açò no vol dir, una vegada més, que els banquers i els *trusters* americans no puguen intentar, amb ajuda de la seua flota, estrangular per una acció econòmica la revolució anglesa; però aquestes temptatives significarien per si mateixes una commoció encara més profunda del règim interior dels Estats Units. Els estats d'esperit nascuts dels esdeveniments revolucionaris de la Gran Bretanya es manifestaran per fi, així com aquests esdeveniments, en el cor de cada vaixell americà, en la seua maquinària. Tot açò no vol dir que la revolució proletària no es trobe lligada a dificultats i perills. Al contrari, unes i altres són immensos. Però *estan de les dues bandes*. I aquesta és, en suma, l'essència d'una revolució. Com major és el lloc ocupat per una nació en el món, més grandioses són les

forces d'acció i reacció que la revolució desperta i hi desenvolupa. Les nostres "simpaties", en aquestes condicions, poden ésser d'alguna utilitat.

Les revolucions no es fan en l'ordre més còmode. En general, no es fan arbitràriament. Si hom els pogués designar un itinerari racional, probablement no seria menys possible evitar-les. Però la revolució expressa justament la impossibilitat de reconstruir amb ajuda de mètodes racionalistes una societat dividida en classes. Els arguments lògics, fins i tot elevats per Russell a l'altura de fórmules matemàtiques, són impotents en presència dels interessos materials. Les classes dominants condemnaran a perir tota la civilització, comprenent-hi les matemàtiques, abans que renunciar als seus privilegis. Tota la revolució futura es troba ja en germen en la lluita entaulada entre els miners i els magnats britànics de la indústria del carbó, de la mateixa manera que la tija i l'espiga futurs es troben en germen a la terra. Els mateixos factors irracionals de la Història obren de la manera més brutal a través dels antagonismes de classe. No es pot saltar per damunt d'aquests factors. Així com els matemàtics, operant amb magnituds irracionals arriben a conclusions perfectament racionalistes, la política no pot exercir una acció racional, és a dir, instituir en la societat un ordre racional, sinó quan té en compte clarament les contradiccions irracionals de la societat a fi de reduir-les definitivament, no apartant la revolució, sinó gràcies a aquesta.

Podríem, en realitat, posar aquí el punt final. Les objeccions de Russell ens han donat l'ocasió de completar l'examen dels aspectes de la qüestió que el nostre llibre deixava en l'ombra. Potser no siga superflu detenir-nos en l'últim i en el més fort dels arguments del crític pacifista. Russell declara que la nostra actitud envers la revolució britànica està dictada pel nostre patriotisme rus... "Estic aterrit [diu] pel patriotisme de Trotski, anàleg al nostre. La revolució comunista en Anglaterra seria avantatjosa per a Rússia; per això la desitja, sense considerar imparcialment si també per a nosaltres seria avantatjosa."

Aquest argument té totes les qualitats, excepte la novetat. La premsa de Chamberlain i de Hicks l'explota amb la major gelosia. El *Morning Post* demostra des de fa ja prou de temps que el moviment comunista internacional serveix l'imperialisme soviètic, que al seu torn continua les tradicions de la vella política del tsar. Aquestes classes d'acusacions començaren des del moment que la burgesia es convencé que el nostre partit havia pres el poder per a quelcom i que no es disposava a deixar-lo. En el període que precedí i seguí immediatament a la conquesta del poder, ja se sap que se'ns dirigiren acusacions diametralment oposades a aquesta. S'acusà els bolxevics d'ésser estranys als sentiments nacionals i a les nocions patriòtiques: els seus caps foren acusats de servir enfront de Rússia la política dels Hohenzollern. No fa d'açò molt de temps. Artur Henderson, Emili Vandervelde, Albert Thomas (i d'altres)

vingueren a Rússia per a intentar convèncer els obrers russos de què els bolxevics es trobaven disposats a sacrificar a les seues quimeres internacionalistes (una altra variant: a l'or del kàiser) els interessos primordials de Rússia. I el *Morning Post* desenrotllà aquest tema amb el major vigor i empena. De la mateixa manera com Russell ens acusa d'estar disposats a reduir a 20 milions d'habitants la població de la Gran Bretanya a fi de complaure l'imperialisme soviètic, fa nou anys se'ns acusava d'estar implacablement resolta a sacrificar la meitat o dos terços de la població de Rússia als nostres fins antinacionals. El nostre partit pensava, hom ho recordarà, que la derrota de Rússia beneficiaria tant la classe obrera russa com la classe obrera internacional. Els lacais socialistes de l'*Entente* no assoliren fer-nos retrocedir. En l'època de la pau de Brest-Litovsk, les acusacions de política antinacional (i, segons l'altra versió, de col·laboració amb els Hohenzollern) assoliren una violència extremada. El nostre partit, no obstant això, no es deixà arrossegar a la guerra capitalista. El règim dels Hohenzollern s'enfonsà, no havent jugat en la seua caiguda la revolució d'octubre menor paper que les armes de l'*Entente*.

L'antagonisme entre la República dels Soviets i els Governos de l'*Entente* victoriosa aparegué aleshores en primer terme. La Gran Bretanya governant exerceix en el món (en Europa, Egipte, Turquia, Pèrsia, l'Índia, Xina) el paper més reaccionari. Qualsevol modificació en la situació mundial, econòmica o política, es dirigeix contra la Gran Bretanya governant. Per tant, la burgesia britànica, en sobreviure a si mateixa, lluita, en les seues temptatives per retenir un poder que se l'escapa, contra qualsevol canvi. La burgesia americana és poderosa. La seua lluita contra la revolució serà més grandiosa. Però Amèrica està encara en segon terme. La classe governant d'Anglaterra és l'enemic més actiu i implacable del moviment revolucionari, a Europa, Àsia i Àfrica. Aquest fet, segons sembla, havia d'ésser més que suficient per a explicar a un socialista l'antagonisme entre la Unió Soviètica i l'Imperi britànic. Quan al març de 1921, al Congrés de la Internacional Comunista, intentaren els comunistes alemanys forçar artificialment el curs de la revolució proletària, argumentaren també la difícil situació de la Rússia soviètica i la necessitat d'acudir en la seua ajuda. Nosaltres els responguérem, amb Lenin: no són les flamerades d'heroisme, i amb molta menys raó les aventures revolucionàries, que poden ajudar la República dels Soviets. Necessitem allò que el mateix proletariat alemany necessita: una revolució victoriosa.

Seria un error profund creure que el proletariat de cap país ha d'emprendre, en interès de l'Estat soviètic, accions que no estiguen determinades pels seus propis interessos de classe combatent pel seu alliberament complet. Aquesta convicció, que ha penetrat en la nostra carn i en la nostra sang, és aliena als socialistes, que, si no estan sempre de banda de la seua burgesia, s'hi uneixen invariablement en el minut decisiu. I Russell no n'és una excepció. Cert que

durant la guerra oposà al seu Govern una resistència prou valerosa, encara que sense cap esperança en política. Fou una simple manifestació individual, un tribut pagat a la consciència: el destí del règim no es jugava en cap grau. Però des del moment que es tracta de la revolució proletària, Russell no troba al seu arsenal espiritual altres arguments que els que li emparenten amb el *Morning Post* i tots els Churchill del seu país.

Els caràcters més sobresortints de la política britànica (i en ells es resumeix la història del país) acusen una escandalosa contradicció entre la maduresa objectiva dels factors econòmics i l'estat extremadament endarrerit de les formes ideològiques, sobretot al si de la classe obrera. Aquells en qui millor es revela aquest caràcter fonamental (humanistes burgesos, pacifistes i endarrerits propagadors de les llums) són els qui menys ho comprenen. Al costat dels reformistes reaccionaris petitburgesos, es consideren com els caps reconeguts del proletariat. Bertrand Russell no és el pitjor entre ells, però els seus escrits sobre temes socials i polítics, la seua crida contra la guerra, la seua polèmica amb Scott Nearing sobre el règim soviètic caracteritzen, sense possibilitat d'error, el seu diletantisme superficial, la seua ceguesa política, la seua total incomprensió del desenvolupament històric, és a dir, de les lluites de les classes vives, que es desenvolupen al terreny de la producció.

Russell és profundament escèptic. Oposa aparentment als mètodes de violència de la revolució els mètodes pacífics i progressius de la ciència i de la tècnica. Però creu tan poc en la força salvadora del pensament científic com en el de l'acció revolucionària. En la seua polèmica amb Nearing s'esforça, sota la capa de frases fingidament socialistes, en rebaixar, en macular, en comprometre la iniciativa revolucionària del proletariat rus. Polemitzant amb el biòleg Holden, es burla de l'optimisme de la tècnica científica. En el seu *Ícar* expressa la convicció que la desaparició de la nostra civilització seria la millor sortida... I aquest home, rosegat en tots els sentits pel cuc de l'escepticisme; aquest egoista tancat en si mateix, aquest aristòcrata, es creu cridat a donar consells al proletariat anglès i a posar-lo en guàrdia contra les nostres maquinacions comunistes! La classe obrera britànica entra en una època en què tindrà necessitat de la major fe en la seua missió i en les seues forces. Per a suscitar aquesta fe no són necessaris excitants artificials com ara la religió o la moral idealista. És prou, però necessari, que el proletariat britànic compregua la situació del seu país en relació amb la del món, es faça càrrec de l'estat de descomposició de les classes directores i aparte del seu camí els mags arribistes i els escèptics burgesos que es creuen socialistes per l'única, raó que algunes vegades senten nàusees en l'atmosfera putrefacta de la societat burgesa.

L. TROTSKI.

3 maig 1926; Crimea, en camí.

Apèndix
EUROPA I AMÈRICA³

ELS DOS POLS DEL MOVIMENT OBRER

EL TIPUS ACABAT DEL REFORMISME

Hi ha en el moviment obrer mundial contemporani dos pols que determinen, amb una claredat sense precedents, dues tendències essencials de la classe obrera del món sencer. Un, el pol revolucionari, es troba aquí, a Rússia; l'altre, el pol reformista, als Estats Units. El moviment obrer americà, en aquests darrers dos o tres anys, s'ha manifestat amb formes i mètodes d'un reformisme perfecte, és a dir, d'una política de compromisos amb la burgesia.

Hem vist la política de compromisos de classe en el passat; l'hem vist pels ulls de la història i pels nostres propis ulls. Abans de la guerra estimàvem, i era exacte, que el model més perfecte de l'oportunisme el subministrava Anglaterra, que havia produït el tipus acabat del tradeunionisme conservador. Avui, el tradeunionisme anglès de l'època clàssica, açò és, de la segona meitat del segle XIX, és a l'oportunisme americà actual el que l'artesà a la fàbrica americana. Existeix actualment als Estats Units un vast moviment de *Company Unions*, açò és, d'organitzacions que, contràriament a les *Trade-Unions*, agrupen, no sols els obrers, sinó els patrons, millor dit, els representants d'uns i d'altres. Dit d'una altra manera, el fenomen que es produïa en l'època de l'organització corporativista de la producció i que desaparegué després, ha revestit ara formes enterament noves al país on més poderós és el capital. Crec que fou Rockefeller l'iniciador d'aquest moviment abans de la guerra. Però només en aquests darrers temps, a partir de 1923, aquest moviment ha inclòs els més poderosos consorcis d'Amèrica del Nord. La Federació Americana del Treball, organització professional oficial de l'aristocràcia obrera, s'hi ha adherit amb certes reserves, aquest moviment significa el reconeixement complet i definitiu de la identitat d'interessos entre el treball i el capital, i, per tant, la negació de la necessitat d'organitzacions independents, de classe, del proletariat, fins i tot per a la lluita per objectius immediats.

S'adverteix actualment als Estats Units un foment inusitat de Caixes d'Estalvi obreres i de societats d'assegurances obreres en què tenen seient, colze amb colze, els representants del treball i els del capital. Inútil dir que la idea que la gent es fa que els salaris americans asseguruen un alt benestar és summament exagerada; no obstant això, aqueixos salaris permeten a les capes obreres

³ Discurs pronunciat per Trotski en Moscou, 1926

superiors fer economies. El capital recull aquestes economies per mediació dels bancs obrers i els col·loca a les empreses de la branca d'indústria en què els obrers estalvien part dels seus salaris. D'aquesta manera el capital augmenta els seus fons de circulació i, sobretot, interessa els obrers en el desenvolupament de la indústria.

La Federació Americana del Treball ha reconegut la necessitat d'introduir l'escala mòbil de salaris sobre la base d'una completa solidaritat d'interessos entre el treball i el capital. Els salaris han de variar d'acord amb la productivitat del treball i els beneficis. D'aquesta manera, la teoria de la solidaritat d'interessos entre el treball i el capital es veu reforçada pràcticament, i s'assoleix així una "igualtat" aparent en el gaudi de la renda nacional. Tals són les formes econòmiques essencials d'aquest nou moviment, que convé examinar atentament per tal de comprendre'l.

La Federació Americana del Treball, que tenia per cap a Gompers, al nom del qual està lligada, ha perdut en aquests darrers anys la major part dels seus membres. Avui únicament compta amb 2.800.000 afiliats, la qual cosa representa una proporció insignificant del proletariat americà, si es considera que la indústria, el comerç i l'agricultura dels Estats Units empen, almenys, a 25 milions d'assalariats. Però la Federació del Treball no té necessitat de més adherents. Com la seua doctrina oficial és que els problemes no es resolen amb la lluita de masses, sinó per una aliança entre el treball i el capital, idea que ha trobat en la *Company Unions* la seua expressió més elevada, les *Trade-Unions* poden i han de limitar-se a l'organització de les capes aristocràtiques de la classe obrera, les quals obren en nom de tota la classe.

La col·laboració no es limita al domini industrial i financer (Bancs, Societats d'assegurances). Es realitza de la mateixa manera i plenament en la política interior i internacional. La Federació del Treball i la *Company Unions*, amb les que està estretament lligada i en les que es recolza directament o indirecta, sostenen una lluita enèrgica contra el socialisme i, en general, contra les doctrines revolucionàries d'Europa, entre les quals col·loquen les de la II Internacional d'Amsterdam. La Federació del Treball ha fet una nova adaptació de la doctrina de Monroe: "Amèrica per als americans", interpretant-la així: "Podem i volem instruir-vos, plebs europea, però no fiqueu el nas en els nostres assumptes." La Federació es fa ressò de la burgesia. Abans, aquesta última declarava: "Amèrica per als americans, Europa per als europeus." Ara, la doctrina de Monroe significa la prohibició per als altres d'immiscir-se en els assumptes d'Amèrica, però no la prohibició per a Amèrica d'immiscir-se en els assumptes de les altres bandes del món. Amèrica per als americans, i Europa també!

La Federació Americana del Treball ha creat ara una Federació Panamericana, és a dir, una organització que s'estén també a Amèrica del Sud i obre el camí a

l'imperialisme d'Amèrica del Nord vers l'Amèrica Llatina. La Borsa de Nova York no podia trobar millor arma política. Però açò significa també que la lluita dels pobles sud-americans contra l'imperialisme del Nord, que els oprimeix, serà al mateix temps la lluita contra la influència deletèria de la Federació Panamericana.

Com sabeu, l'organització creada per Gompers es troba fora de la Internacional d'Amsterdam, que és per a ella una organització de l'Europa decadent, una organització enverinada pels prejudicis revolucionaris. La Federació Americana segueix fora d'Amsterdam, com el capital Americà està fora de la Societat de Nacions. Però açò no l'impedeix al capital americà estirar els fils de la Societat de Nacions ni a la Federació Americana atreure a la burocràcia reaccionària de la Internacional d'Amsterdam. També aquí; s'observa un complet paral·lelisme entre el treball de Coolidge i el dels hereus de Gompers. La Federació Americana recolzà el pla Dawes quan ho imposà el capital americà. Lluita per tot arreu a favor dels drets i pretensions de l'imperialisme americà, i per tant, abans que res i sobretot, contra les Repúbliques Soviètiques.

Es tracta d'un nou oportunisme de tipus més elevat, d'un oportunisme perfecte, orgànicament realitzat en organitzacions "interclasses", en la *Company Unions*, en els Bancs de coalició i en les Societats d'assegurances, oportunisme que ha assolit de colp una amplitud americana. S'han creat grans empreses capitalistes que organitzen, com a resultat, comitès de fàbrica sobre bases paritàries amb els patrons, o bé sobre el tipus de les cambres baixa i alta, etc. El "conciliacionisme" ha estat "estandarditzat", mecanitzat i posat en acció per grans empreses capitalistes. És un fenomen purament americà, una espècie d'oportunisme social per mitjà del qual es reforça automàticament l'esclavitud de la classe obrera.

LA POTÈNCIA ECONÒMICA DELS ESTATS UNITS, BASE DE L'OPORTUNISME

Pot hom preguntar quina necessitat té d'açò el capital. La resposta sembla evident si es pren en consideració el poder actual del capital americà i els plans que pot proposar-se. Per al capital americà, Amèrica ja no és un camp d'acció tancat, és una fortalesa per a noves operacions en una escala formidable. La burgesia americana necessita assegurar la seua seguretat en aquesta fortalesa per mitjà de l'oportunisme en la seua forma més completa i acabada, a fi de poder desenvolupar-se amb major confiança a l'exterior.

¿Com és possible actualment realitzar aquest oportunisme "estandarditzat", després de la matança imperialista, en la que ha pres part Estats Units, quan els treballadors de tots els països disposen d'una considerable experiència? Per a

respondre a aquesta pregunta cal tenir en compte el poder del capital americà, sense comparació possible en el passat.

El règim capitalista ha portat a terme múltiples experiències en diferents regions d'Europa i en distintes parts del món. Tota la història de la humanitat pot ésser considerada com un lligam de temptatives per a crear, refondre, millorar, elevar l'organització social del treball, que, patriarcal al principi, es basa després en l'esclavitud, després en la servitud i per fi en el capitalisme. És amb el règim capitalista amb què la història ha realitzat el nombre més gran d'experiències, abans que res i del mode més variat a Europa. Però la temptativa més àmplia i més acabada correspon a Amèrica del Nord.

Pense-hi hom: Amèrica fou descoberta a finals del segle XV, quan Europa ja tenia una llarga història. Durant els segles XVI, XVII i XVIII i gran part del segle XIX, Estats Units fou un món llunyà que es bastava a si mateix, un immens país aïllat que s'alimentava amb les molles de la civilització europea. Mentre, aquest país de possibilitats il·limitades es formava i desenvolupava. La naturalesa havia creat en Amèrica totes les condicions per a un poderós desenvolupament econòmic. Europa empentava dellà l'oceà, onada a onada, els elements més actius, millor temperats de la seua població, els elements més aptes per al desenvolupament de les forces productives. ¿Què eren els moviments revolucionaris europeus de caràcter religiós o polític? Eren la lluita dels elements avançats de la petita burgesia en primer lloc, dels obrers després, contra les supervivències del feudalisme i de la religió que impedièn el desenvolupament de les forces productives. Tot allò que Europa rebutjava, creuava l'oceà. La flor de les nacions europees, els elements més actius, que volien seguir el seu camí a tota costa, queien en un mitjà on no existia aqueix encants històric i en què regnava la naturalesa verge en la seua inexhaurible opulència. Tal és la base del desenvolupament d'Amèrica, de la tècnica americana, de la riquesa americana.

A la naturalesa inesgotable li mancava l'home. Allò més car als Estats Units era la mà d'obra. D'ací la mecanització del treball. El principi del treball en sèrie no és un principi a causa de l'atzar. Expressa la tendència a reemplaçar l'home per la màquina, a multiplicar la mà d'obra, a portar, traslladar, descendir i elevar automàticament. Tot açò ha d'ésser fet per una cadena sense fi, no per l'espina de l'home. Tal és el principi del treball en sèrie. On s'ha inventat l'elevador? A Amèrica, a fi de poder prescindir de l'home que transporta a coll un sac de blat. I els tubs de conducció? En Estats Units pot hom comptar 100.000 quilòmetres de tubs de conducció, és a dir, de transportadors per a cossos líquids. En fi, la cadena contínua que efectua els transports a l'interior de la fàbrica i el model superior dels quals és l'organització Ford, és coneguda de tots.

Amèrica no coneix gairebé l'aprenentatge; no es perd el temps en aprendre puix que la mà d'obra és cara; l'aprenentatge és substituït per una divisió del treball en parts ínfimes que no exigeixen o quasi no exigeixen aprenentatge. I qui reuneix totes les parts del procés del treball? La cadena sense fi, el transportador. És qui ensenya. En molt poc de temps, un jove camperol de l'Europa meridional, dels Balcans o d'Ucraïna, queda transformat en obrer industrial.

La fabricació en sèrie està lligada a la tècnica americana, com l'*estàndard*: és la producció en massa. Els productes i articles dedicats a les capes superiors, adaptats als gustos individuals, són força millor fabricats a Europa. Anglaterra subministra les teles fines. La bijuteria, els guants, la perfumeria, etc., procedeixen de França. Però quan es tracta d'una producció en massa destinada a un vast mercat, Amèrica supera de bon tros Europa. Heus aquí per que el socialisme europeu aprendrà la tècnica a l'escola americana.

Hoover, l'estadista americà més competent en el domini econòmic, realitza un gran treball a favor de l'"estandardització" dels productes fabricats. Ha conclòs ja diverses dotzenes de contractes amb els "trusts" més importants per a la producció d'articles "estandarditzats". Entre aquests articles s'hi troben els cotxes per a xiquets i els fèretres. De manera que l'americà neix en l'*estàndard* i mor en l'*estàndard*. (*Rialles i aplaudiments*) Ignore si és més còmode, però és un 40 % més barat.

La població americana, gràcies a la immigració, compta amb molts més (45 %) elements aptes per al treball que la població europea, abans que res perquè la relació entre les edats és distinta. En conseqüència, el coeficient de productivitat de la nació és més elevat. A més, aquest coeficient augmenta a més en virtut del rendiment superior de cada obrer. Gràcies a la mecanització i a l'organització més racional del treball, a Amèrica el miner extrau dues vegades i mitja més carbó i mineral que en Alemanya. L'agricultor produeix dues vegades més que a Europa. Tals són els resultats d'aqueixa organització del treball.

Deia hom dels antics atenesos que eren homes lliures perquè els corresponien quatre esclaus a cadascun. A cada habitant dels Estats Units li'n toquen cinquanta, però esclaus mecànics. En altres termes, si es compten els motors mecànics, si es tradueixen els cavalls de vapor en força humana, veu hom que cada ciutadà americà té cinquanta esclaus mecànics. Açò no impedeix, per descomptat, que l'economia americana descanse en esclaus vius, és a dir, en proletaris assalariats.

La renda nacional dels Estats Units representa 60.000 milions de dòlars per any. L'estalvi anual, açò és, allò que queda després de saldar totes les despeses necessàries, s'eleva a 6 o 7.000 milions de dòlars. No parle més que dels Estats Units, D'allò que s'anomena així en els vells manuals escolars. En realitat, els

Estats Units són molt més vasts i més rics. El Canadà, dit siga sense ofendre la Corona britànica, és una part integrant dels Estats Units. Si hom pren l'Anuari del Departament de Comerç dels Estats Units, hi podrà veure que el comerç amb el Canadà figura en el comerç interior i que al Canadà hom l'anomena discreta i quelcom evasivament prolongació septentrional dels Estats Units (*Rialles*), sense la benedicció de la Societat de Nacions, que, d'altra banda, no ha estat consultada, i amb raó, perquè no hi ha necessitat de registrar aqueixa declaració d'estat civil. (*Rialles, aplaudiments*) Les forces d'atracció i de repulsió actuen quasi automàticament: el capital anglès ocupa a penes el 10 % de la indústria canadenca; el capital americà ocupa més del terç, i aquesta proporció creix incessantment. Les importacions angleses en el Canadà són estimades en 160 milions de dòlars; les d'Amèrica, en uns 600 milions. Fa vint-i-cinc anys importava d'Anglaterra cinc vegades més que dels Estats Units. La majoria dels canadencs se senten americans, excepte (oh ironia!) la part francesa de la població, que se sent profundament anglesa. (*Rialles*) Austràlia pateix la mateixa evolució que el Canadà, però amb major lentitud. Austràlia es posarà de banda del país que la defense amb la seua flota contra el Japó i cobre menys per aquest servei. En el concurs, els Estats Units obtindran la victòria en un esdevenidor proper. En tot cas, si sobrevingués una guerra entre els Estats Units i la Gran Bretanya, el Canadà, "Domini anglès", seria un dipòsit de material humà i d'abastiment per als Estats Units contra Anglaterra. És el secret de Putxineli.

Tal és, en els seus trets essencials, la potència material dels Estats Units. Aquesta potència és la que els permet aplicar l'antic mètode de la burgesia britànica: *engreixar l'aristocràcia obrera per a tenir sotmès sota tutela el proletariat*, mètode que han portat a un grau de perfecció amb què la burgesia britànica no s'hagués atrevit mai ni fins i tot a somiar.

ELS NOUS PAPERS D'AMÈRICA I D'EUROPA

En aquests darrers anys, l'eix econòmic del món s'ha desplaçat considerablement. Les relacions entre els Estats Units i Europa s'han modificat radicalment. És el resultat de la guerra. Naturalment, aquesta evolució es preparava des de fa temps; hi havia símptomes que l'assenyalaven, però fa molt poc que ha arribat a ésser un fet consumat, i ara tractem d'adonar-nos d'aquest canvi formidable efectuat en l'economia humana i, per consegüent, en la cultura humana. Un escriptor alemany ha recordat al respecte les paraules de Goethe descrivint la impressió extraordinària que produí en els contemporanis la teoria de Copèrnic, segons la qual no és el sol qui gira en torn de la terra, sinó la terra al voltant del sol, com un planeta de mitjana magnitud. Eren nombroses les gents que no volien donar crèdit a aquesta teoria. El patriotisme geocèntric se sentia ferit. Igualment succeeix ara en allò que fa Amèrica. El burgès europeu

no vol creure que queda relegat a segon terme, que els Estats Units són els amos del món capitalista.

Ja he assenyalat les causes naturals i històriques que han preparat aquest formidable desplaçament de les forces econòmiques del món. Però ha estat necessària la guerra per a elevar, de colp, Amèrica, rebaixar Europa i desplaçar brusquement l'eix del món. La guerra, que ha causat la ruïna i la decadència d'Europa, li ha costat a Amèrica uns 25.000 milions de dòlars. Si es considera que els Bancs americans tenen ara 60.000 milions de dòlars, Aqueixa suma de 25.000 milions és comparativament ben poca cosa.

A més, a Europa li han prestat 10.000 milions. Amb els interessos no pagats, aquests 10.000 milions han passat a ésser ja 12.000 milions, i Europa comença a pagar a Amèrica per la seua pròpia ruïna.

Tal és el mecanisme que ha permès a Estats Units elevar-se de sobte per damunt de totes les altres nacions i convertir-se en l'amo dels seus destins. Aquest país, la població del qual ascendeix a 115 milions d'habitants, disposa completament d'Europa, excepte, per descomptat, de l'URSS. El nostre torn no ha arribat i sabem que no arribarà. (*Aplaudiments*) Però, descomptat el nostre país, queden encara 345 milions d'uropeus esclavitzats pels americans, és a dir, per una població tres vegades menor.

Els nous papers dels pobles estan determinats per la riquesa de cadascun d'ells. Les avaluacions de la riquesa dels diferents estats no són molt precises, però ens bastaran xifres aproximades. Prenguem Europa i els Estats Units tal com eren fa cinquanta anys, en el moment de la guerra francoalemanya. La fortuna dels Estats Units s'estimava llavors en 30 mil milions de dòlars, la d'Anglaterra en 40 mil milions, la de França en 33 mil, la d'Alemanya en 38 mil milions. Com hom veu, la diferència entre aqueixos quatre països no era gran. Cadascun d'ells posseïa de 30 mil a 40 mil milions, i, d'aquests quatre països més rics del món, els Estats Units eren el més pobre. Ara bé, quina és la situació actualment, mig segle després? Avui Alemanya és més pobre que en 1872 (36 mil milions); França és dues vegades més rica (68 mil milions); Anglaterra també (89 mil milions); quant a la fortuna dels Estats Units, aquesta s'eleva a 320 mil milions de dòlars. Així, doncs, dels països europeus que he citat, un ha tornat al seu antic nivell, altres dos han doblat la seua riquesa i els Estats Units ha passat a ésser onze vegades més ric. Heus aquí per què, gastant 15 mil milions per a la ruïna d'Europa, els Estats Units ha assolit completament el fi que es preposava.

Abans de la guerra, Amèrica era deutora d'Europa. Aquesta última constituïa, per dir-ho així, la principal fàbrica i el principal dipòsit de mercaderies del món. A més a més, gràcies sobretot a Anglaterra, era el gran banquer del món. Aquestes tres superioritats pertanyen actualment a Amèrica. Europa queda

relegada a segon terme. La principal fàbrica, el principal dipòsit, el principal banc del món son els Estats Units.

L'or, com és notori, exerceix un cert paper en la societat capitalista. Lenin escrivia que en un règim socialista L'or seria empleat com a material per a la construcció de certs edificis públics. Però en règim els capitalista res hi ha més elevat que els soterranis d'un Banc replet d'or. Quina és, doncs, la reserva d'or d'Amèrica? Abans de la guerra era, si no m'enganye, de 1.900 milions; l'1 de gener de 1925 s'elevava a 4.500 milions de dòlars, o siga, el 50 per 100 de la reserva mundial; avui, aquesta proporció assoleix com a mínimum el 60 per 100.

Ara bé, ¿què era d'Europa mentre Amèrica concentrava a les seues mans el 60 per 100 de l'or del món? Declinava. S'havia llençat a la guerra perquè el capitalisme europeu es trobava oprimat dins els marcs dels Estats nacionals. El capital s'esforçava en eixamplar aquests marcs, per crear-se un camp d'acció ampli; el més actiu aleshores era el capital alemany, que s'havia proposat com a fi "organitzar Europa", destruir les seues barreres duaneres. ¿Però quin ha estat, el resultat de la guerra? El Tractat de Versalles ha creat a Europa 17 nous Estats i territoris si fa o no fa independents, 7 mil quilòmetres de noves fronteres, barreres duaneres en proporció i, a cada banda d'aquestes noves fronteres, tropes. A Europa hi ha ara un milió de soldats més que abans de la guerra. Per a arribar a aquest resultat, Europa ha anihilat una massa formidable de valors materials i s'ha empobrit considerablement.

Més encara: per totes les seues desgràcies, per la seua ruïna econòmica, per les seues noves barreres duaneres que dificulten el comerç, per les seues noves fronteres i tropes noves, pel seu desmembrament, la seua ruïna, humiliació, per la guerra i la pau de Versalles, Europa ha de pagar als Estats Units els interessos dels seus deutes de guerra. Europa s'ha empobrit. La quantitat de matèries primeres que Europa elabora és un 10 per 100 inferior que era abans de la guerra. La influència d'Europa en l'economia mundial ha disminuït considerablement. L'única cosa estable en l'Europa actual és l'atur. Fet notable, en la seua recerca de mitjans de salvació, els economistes burgesos han exhumat dels arxius les teories més reaccionàries de l'època de l'acumulació primitiva: veuen en el malthusianisme i l'emigració els remeis eficaços contra l'atur. En l'època de la seua esplendor, el capitalisme triomfant no tenia necessitat d'aquestes teories. Però ara, atacat de caducitat, d'esclerosi, cau ideològicament en la infància y torna als vells mètodes empírics.

L'EXPANSIÓ IMPERIALISTA DELS ESTATS UNITS

Donada la potència dels Estats Units i la feblesa d'Europa, és inevitable un nou repartiment de forces, d'esferes d'influència i de mercats mundials. Amèrica ha d'estendre's i Europa comprimir-se. Tal és la resultant dels processos fonamentals que s'efectuen al món capitalista. Els Estats Units s'endinsen per tots els camins i prenen l'ofensiva per tot arreu. Operen d'una manera estrictament "pacífica", és a dir, sense fer ús de la força armada, "sense efusió de sang", com deia la Santa Inquisició quan cremava vius els heretges; s'estenen pacíficament perquè els seus adversaris, tremolant les dents, retrocedeix pas a pas davant aquesta nova potència, sense arriscar-se a xocar-hi obertament. Tal és la base de la política "pacífica" dels Estats Units. El seu principal instrument el constitueix actualment el capital financer, amb una reserva d'or de 9.000 milions de rubles. És una força terrible, una força que escombra tot al seu pas arreu del món, i particularment en l'Europa devastada i empobrida. Concedir o negar emprèstits a tal o qual país d'Europa és, en molts casos, decidir la sort, no sols del partit en el poder, sinó també del règim burgès. Fins ara, els Estats Units han invertit 10.000 milions de dòlars en l'economia dels altres països. D'aquests 10.000 milions 2.000 han estat perdonats a Europa, afegint-se als precedentment subministrats per a la seua devastació. Com sap hom, els crèdits es concedeixen per a la "restauració" d'Europa. Destrucció, després restauració: dues operacions que es completen, perquè els interessos de les sumes destinades tant a una com a l'altra aniran a la mateixa caixa. A més, els Estats Units han col·locat capitals en l'Amèrica Llatina, que, des del punt de vista econòmic, esdevé cada vegada més un Domini d'Amèrica del Nord. Després d'Amèrica del Sud, el país que més crèdits ha obtingut és el Canadà; segueix després Europa. Les altres parts del món han rebut molt menys.

Aquesta suma de 10.000 milions és ínfima per a un país tan poderós com els Estats Units, però augmenta ràpidament. Per tal de comprendre el mecanisme d'aquest procés, cal, sobretot, adonar-se del ritme d'aquesta acceleració. En els set anys que han seguit la guerra, els Estats Units han invertit en l'estranger uns 6.000 milions de dòlars; gairebé la meitat d'aquesta suma ha estat subministrada en aquests dos darrers anys; en 1925, les inversions han estat força més elevades que en 1924.

En vigílies de la guerra, els Estats Units tenien encara necessitat de capital estranger; rebien aquest capital d'Europa i el col·locaven en la seua indústria. El desenvolupament de la seua producció, en un cert moment, menà a la ràpida constitució d'un capital financer. Per a assolir aquest capital financer foren necessàries prèviament considerables inversions de capitals i un augment formidable de l'utilitatge. Però, una vegada començat, aquest procés es desenvolupa amb un ritme cada vegada més accelerat als Estats Units. Allò que fa dues o tres anys pertanyia encara al domini de les previsions, es realitza

actualment davant els nostres ulls. Però açò únicament és el començament. La campanya del capital financer americà per la conquesta del món no començarà realment sinó demà.

Fet summament significatiu: en el curs de l'any transcorregut, el capital americà ha abandonat cada vegada més els emprèstits governamentals pels emprèstits industrials. El sentit d'aquesta evolució és clar. "Vos hem donat el règim del pla Dawes, vos hem subministrat la possibilitat de restablir la divisa nacional en Alemanya i Anglaterra, consentirem a fer el mateix sota certes condicions amb França; però açò sols és un mitjà per a assolir al nostre fi; ara bé, la nostra finalitat consisteix en apoderar-nos de la vostra economia." Aquests dies he llegit en el *Tag*, òrgan de la metal·lúrgia alemanya, un article titulat: "Dawes o Dillon". Dillon és un d'aqueixos nous *condottieri* que la finança americana envia a la conquesta d'Europa. Anglaterra engendrà a Cecil Rhodes, el seu últim aventurer colonial de gran envergadura, que fundà en el sud d'Àfrica un nou país. Ara neixen en Amèrica els Cecil Rhodes, no per a l'Àfrica del Sud, sinó per a l'Europa central. Dillon té la missió de comprar a baix preu la metal·lúrgia alemanya. A aquest efecte ha reunit 50 milions de dòlars només (Europa no es ven ara a alt preu) i, amb aquests 50 milions de dòlars en la butxaca, no es deté davant les barreres europees que formen les fronteres d'Alemanya, de França, de Luxemburg. Necessiten reunir el carbó i el metall, vol crear un trust europeu centralitzat, no es preocupa molt de la geografia política, crec fins i tot que no la coneix. En efecte, ¿per a què? 50 milions de dòlars en l'Europa actual valen més que tota la geografia. (*Rialles*). La seua intenció, es diu, consisteix en agrupar en un trust únic la metal·lúrgia de l'Europa central, per a oposar-la després al trust americà de l'acer, el rei de la qual és Harry. Així, quan Europa "es defensa" contra el trust americà de l'acer, no és en realitat més que l'instrument d'un dels dos consorcis americans que es combaten entre si, per a unir-se, en un determinat moment, a fi d'explotar-la més racionalment. Dawes o Dillon, no hi ha una altra sortida, com diu l'òrgan de la metal·lúrgia alemanya. Amb qui marxar? Dawes és un creditor armat de cap a peus. Amb ell, no pot hom sinó sotmetre-s'hi. Però Dillon és en certa manera un company, d'un tipus especial, és veritat, però que potser no ens estrangule... L'article acaba amb aquesta frase significativa: "Dillon o Dawes, tal és la qüestió capital per a Alemanya en 1926."

Els americans s'han assegurat ja, mitjançant la compra d'accions, el control dels quatre Bancs més importants d'Alemanya. La indústria alemanya del petroli s'aferra visiblement a l'Estàndard Oïl americana. Les mines de zinc, que pertanyien antany a una empresa alemanya, han passat a mans de Harriman, que, gràcies a això, obté el control del zinc brut en tot el mercat mundial. El capital americà treballa a l'engròs i al detall. A Polònia, el trust americà-suec dels llumins adopta les seues primeres mesures preparatòries. A Itàlia se'n va més lluny. Els contractes que les societats americanes signen amb Itàlia són dels

més interessants. S'encarrega a Itàlia, per dir-ho així, d'administrar el mercat del pròxim Orient. Els Estats Units enviaran a Itàlia els seus productes semiacabats, amb l'objecte que aquesta última els adapte al gust del consumidor. Amèrica no té temps d'aturar-se en detalls. Subministra productes estandarditzats. I l'omnipotent patró transatlàntic ve a casa de l'artesà dels Apenins i li diu: "Aquí tens tot el que necessites, però embelleix-lo un poc i arregla'l a gust dels asiàtics."

França no hi ha arribat encara. Es resisteix i s'insubordina. Però ja caurà. Haurà d'estabilitzar la seua divisa, és a dir, passar el cap pel nus escorredor d'Amèrica. Tots els Estats esperen el seu torn a la finestreta de l'oncle Sam. (*Rialles*)

Quant han gastat els americans per a assegurar-se semblant situació? Una suma ínfima. El capital col·locat en l'estranger arriba a 10.000 milions de dòlars, sense comptar els deutes de guerra. Europa ha rebut en tot i per tot 2.500 milions, i Amèrica comença ja a tractar-la com a país conquerit. No obstant això, allò que han col·locat els americans en l'economia europea no representa més que la centèsima part de la fortuna total d'aquesta última. Quan la balança oscil·la, basta un lleuger colpet per a fer-la inclinar d'una banda. Els americans han donat aquest colpet i ja són els amos. Europa no té els capitals necessaris per a la seua restauració i els fons de circulació necessaris per a la part ja restaurada de la seua economia. Posseeix immobles i materials que valen centenars de milions, però li manquen una desena de milions per a posar la màquina en moviment. L'americà arriba, dóna els deu milions i posa condicions. És l'amo; està com a la seua casa. M'han comunicat un article summament interessant d'un d'aqueixos nous Cecil Rhodes que Amèrica fa sorgir ara i els noms dels quals ens veiem obligats a aprendre. No és molt agradable, però no queda un altre remei. Ja hem après bé el nom de Dawes. Dawes no val un cèntim, però tota Europa no pot res contra ell. Demà aprendrem el nom de Dillon o el de Max Wirkler, vicepresident de la Companyia del Servei Financer. (*Rialles, aplaudiments*) Acaparar tot allò que siga possible en el món, s'anomena ocupar-se del servei financer, Max Wirkler parla del servei financer en llenguatge poètic, quasi bíblic.

"Ens ocupem [diu], de sostenir financerament els governs, les autoritats locals i municipals i les corporacions privades. Els diners americans ha permès restaurar el Japó després del tremolor de terra; els fons americans han permès derrotar Alemanya i Àustria-Hongria i han exercit un paper importantíssim en la reconstrucció d'ambdós països."

Hom comença per destruir, després restaura. I per l'una i l'altra operació percep hom una honrada comissió. Només el terratrèmol del Japó ha sobrevingut evidentment sense la participació del capital americà. (*Rialles*) Però escoltem la continuació: "Concedim emprèstits a las colònies holandeses i a Austràlia, al Govern i a les ciutats de l'Argentina, a les indústries mineres sud-africanes, als

productors de nitrats de Xile, als plantadors de cafè del Brasil, als productors de tabac i cotó de Colòmbia. Donem diners al Perú per a la realització de projectes sanitaris; se'ls donem als bancs danesos, als industrials suecs, a les estacions hidroelèctriques de Noruega, als establiments bancaris finlandesos, a les fàbriques de construccions mecàniques de Txecoslovàquia, als ferrocarrils de Iugoslàvia, a les obres públiques d'Itàlia, a la Companyia de Telèfons espanyola.”

Evidentment aquesta enumeració és impressionant. És l'efecte dels 60.000 milions de dòlars que posseeixen en l'actualitat els bancs nord-americans. I hem de continuar escoltant aquesta simfonia en el proper període històric.

Poc després de la guerra, quan la Societat de Nacions es trobava en vies de constitució i els pacifistes de tots els països d'Europa mentien cadascun en el seu idioma, l'economista anglès Georges Pesch, home dels millors intencionats, proposà que s'organitzés un emprèstit de la Societat de Nacions i reconstrucció de la humanitat. Calculà que es necessitarien 35.000 milions de dòlars per a aquesta magna empresa, i proposà que els Estats Units subscrigueren per 15.000 milions de dòlars, Anglaterra per 5.000 milions i els altres països pels 15.000 milions restants. D'acord amb aquest projecte, els Estats Units havien de subministrar, doncs, gairebé la meitat d'aqueix gran emprèstit i com les altres accions havien d'estar repartides entre un gran nombre d'Estats, els Estats Units hauria tingut el control de la institució. L'emprèstit salvador no passà de projecte, però allò que ara succeeix és en els fons una realització més eficaç del mateix pla. Els Estats Units acapara progressivament les accions que li donaran el control del gènere humà. Gran empresa, per cert, però arriscadíssima. Els americans no trigaran a convèncer-se'n.

PACIFISME I CONFUSIÓ

Abans de continuar, he de dissipar una confusió. Els processos mundials que estudiem es desenrotllen amb tal rapidesa i són de tal amplitud, que el nostre pensament els agafa, els comprèn i assimila amb dificultat. Res d'estrany té, doncs, que en la premsa internacional, proletària i burgesa, es desenrotlle en aquests últims temps una viva discussió al respecte. En Alemanya s'han publicat diversos llibres especialment consagrats al paper dels Estats Units enfront de l'Europa balcanitzada. En la controvèrsia internacional sorgida en torn d'aquesta qüestió ha estat posat sobre el tapet l'informe que presentí en aquesta tribuna fa dos anys. Tinc a les mans una revista obrera americana que obrí aquests dies precisament per la pàgina consagrada a les relacions entre Amèrica i Europa, i els meus ulls ensopegaren per atzar amb la frase concernent la “porció còngrua”. Açò m'interessà, naturalment, llegí l'article i heus aquí, camarades, què cosa, amb gran estupefacció meua, hi esbriní:

“Trotski estima que ens hem endinsat en el període de les *relacions pacífiques angloamericanes*; la influència de les relacions angloamericanes (Segons Trotski) contribuirà més a la consolidació que a la descomposició del capitalisme mundial.”

No està malament, veritat? Igual que MacDonald. I més lluny:

“La vella teoria de Trotski sobre l’Europa sotmesa a la porció còngrua [Per què vella, si a penes data de dos anys?] i transformada en Domini d’Amèrica estava lligada a aquesta apreciació de les relacions angloamericanes.” (J. Lovston, *Revista mensual obrera*, novembre de 1925.)

Quan llegí aquestes línies, em freguí els ulls durant tres minuts, tan gran era la meua estupefacció. ¿On i quan he dit que Anglaterra i Amèrica sostenien relacions pacífiques i que, gràcies a això, regenerarien al capitalisme europeu i no a descompondre’l? Si un comunista major d’edat digués coses semblants, senzillament caldria expulsar-lo del Partit. Clar que després d’haver llegit aquests absurds que se m’atribueixen llencí un ullada a allò que diguí al respecte des d’alt d’aquesta tribuna. Si al·ludisc ara al discurs que pronuncí fa dos anys, no és per a explicar a Lovston i als seus semblants que quan es vol escriure sobre un assumpte qualsevol (siga en anglès o en francès, a Europa o en Amèrica), cal saber allò que s’escriu i on es mena al lector, sinó perquè la manera com jo plantejava aleshores la qüestió val també per a avui. Heus aquí per què em veig obligat a llegir-vos alguns extractes del meu discurs:

“Què vol el capital americà? Què cerca?”, preguntàvem fa dos anys. I responíem: “Cerca, diu hom, l’estabilitat, vol restablir el mercat europeu. Vol tornar a Europa la solvència. Com i en quina mesura? Sota la seua hegemonia. Què significa açò? Que permetrà a Europa reconstruir-se, no dins de límits ben determinats, que li reservarà restringits sectors del mercat mundial. El capital americà domina actualment; dóna ordres als diplomàtics. Es prepara així mateix per a donar ordres als bancs i als trusts europeus, a tota la burgesia europea.” Fa dos anys dèiem: “Ordena als diplomàtics (Versalles, Washington) i es prepara per a donar ordres als banquers i als trusts.” Avui diem: “Ja mana en els bancs i en els trusts de *diferents* Estats europeus i es *prepara* per a manar als bancs i en els trusts dels *altres* Estats capitalistes d’Europa.” Continue citant: “Repartirà el mercat en sectors, regularà l’activitat dels financers i industrials europeus. En suma, el capital americà *vol racionar a l’Europa capitalista*.” No escriguí que l’havia racionat o que la racionaria, sinó que volia racionar-la. Heus aquí què deia fa dos anys.

Lovston pretén que he parlat de la col·laboració pacífica d’Anglaterra i Amèrica. Vegem què hi ha de cert: “No es tracta només d’Alemanya, de França, es tracta igualment de la Gran Bretanya, que haurà de preparar-se també a patir la mateixa sort... És cert que es diu ben sovint que ara Amèrica marxa amb

Anglaterra, que ha formada un bloc anglosaxó; es parla de capital anglosaxó, de política anglosaxona... Però parlar així és demostrar una incomprensió absoluta de la situació. L'antagonisme capital del món és l'antagonisme angloamericà. L'esdevenidor ho palesarà cada vegada més... Per què? Perquè Anglaterra és encara el país més ric i poderós després dels Estats Units. És el seu principal rival, l'obstacle fonamental.”

Aquesta mateixa idea l'he desenrotllat amb més vigor en el manifest del V Congrés, però no fatigaré la vostra atenció amb texts. Citaré encara del meu discurs allò que es refereix a les relacions “pacífiques” establides per Amèrica: “Aquest programa americà de sotmetre a la seua tutela el món sencer no és de cap manera un programa pacifista; al contrari, està prenyant de guerres i commocions revolucionàries... No és molt versemblant que la burgesia de tots els països consenta a ésser relegada a un segon pla, a convertir-se en serva d'Amèrica sense intentar almenys resistir. En efecte, Anglaterra té un gana formidable, un desig furiós de mantenir la seua dominació sobre el món. Els conflictes militars són inevitables. L'era de l'americanisme pacifista que sembla obrir-se en aquest moment no és més que una preparació per a noves guerres monstruoses.”

Això és el que dèiem fa dos anys de les relacions “pacífiques”. Em permet recordar aquí que, quan fèiem propaganda pel desenvolupament de la nostra indústria química, indicàvem que l'arsenal de Wedgwood és una de les fonts del militarisme americà que més amenaça els pobles d'Europa.

En fi, heus aquí el que dèiem des de l'alt d'aquesta tribuna sobre la terminació dels antagonismes europeus gràcies a la influència d'Amèrica: “Els antagonismes que han preparat la guerra imperialista i la desencadenaren en Europa fa deu anys, antagonismes agreujats per la guerra, mantinguts pel Tractat de Versalles i intensificats pel desenvolupament ulterior de la lluita de classes a Europa, *subsisteixen íntegrament*. Els Estats Units ensopegaran amb aquests antagonismes en tota la seua agudesia.”

Dos anys han passat. El Camarada Lovston és potser un bon crític, encara que li ocrrega ficar-se el dit a l'ull, però el temps és encara un crític millor.

Per a acabar amb aquesta qüestió, acabarem citant el consell que Engels donava a un Cert Stibelling, americà també: “Quan hom vol ocupar-se de qüestions científiques, cal en primer terme aprendre a llegir les obres com l'autor les ha escrites, i sobretot no llegir allò que no hi ha.” Aquestes paraules d'Engels són excel·lents i valen, no sols per a Amèrica, sinó per a les cinc parts del món.

EL PACIFISME AMERICÀ EN LA PRÀCTICA

En totes les qüestions, el temps és el millor crític. Vegem quins han estat en realitat els mètodes americans de penetració pacífica durant aquests darrers anys. Una simple enumeració dels fets més importants demostrarà que el “pacifisme” americà ha triomfat en tota la línia; però ha triomfat com a mètode d’espoliació imperialista velada i de preparació, si fa o no fa, encoberta de les més terribles col·lisions.

Fou en la Conferència de Washington de 1922 on el “pacifisme” americà revestí la seua expressió més crua i revelà millor la seua naturalesa. En 1919-20, moltes persones, jo entre elles, es preguntaven què succeiria en 1922-23, quan el programa naval dels Estats Units assegurés a aquests últims la igualtat amb Anglaterra. És possible, ens preguntàvem, que la Gran Bretanya, que manté la seua dominació gràcies a la superioritat de la seua flota sobre la dels dos països més forts reunits, abandone aqueixa superioritat sense combat? Eren molts els que, com jo, albiraven la possibilitat d’una guerra entre Anglaterra i Amèrica, amb la participació del Japó, cap a 1922-23. Ara bé, què ha succeït? En compte de la guerra, el “pacifisme” pur. Els Estats Units invitaren Anglaterra a Washington i li digueren: “Tinga la bondat de racionar-se: nosaltres posem cinc unitats; vostè, cinc; el Japó, tres; França, tres.” Heus aquí el programa naval. L’ha acceptat Anglaterra?

Què és açò? “Pacifisme”, però un pacifisme que imposa la seua voluntat per la seua formidable superioritat econòmica i prepara “pacíficament” la seua superioritat militar per al proper període històric.

I el pla Dawes? Quan Poincaré s’agitava en l’Europa central amb els seus plans lliurement, apoderant-se de la conca del Ruhr, els americans apuntaven amb el seu prisma, miraven i esperaven. I quan la baixada del franc i altres inconvenients obligaren Poincaré a retirar-se, l’americà vingué i presentà el seu pla de pacificació d’Europa. Comprà el dret de dirigir Alemanya per 800 milions de marcs, dels quals, d’altra banda, Anglaterra en donà la meitat. I per aquesta miserable suma de 400 milions de marcs, la Borsa de Nova York imposà el seu control al poble alemany. Bell pacifisme, certament! Un nus escorridor per a penjar-se!

I l’estabilització del canvi? Quan el canvi oscil·la en Europa, l’americà no s’hi troba a gust. No s’hi troba a gust perquè permet Europa exportar barat. L’americà necessita un canvi estable per al cobrament regular dels interessos dels seus préstecs i, en general, per a l’ordre financer. Si no fóra així, ¿com podria invertir els seus capitals en Europa? Per això ha obligat els alemanys a estabilitzar la seua divisa; per això ha obligat els anglesos a fer un igualment concedint-los un préstec de 300 milions de dòlars. Lloyd George deia no fa molt de temps: “La lliura esterlina mira ara al dòlar cara a cara.” Lloyd George és un

vell bromista. Si la lliura esterlina mira al dòlar cara a cara, és perquè té un puntal de 300 milions de dòlars per a posar-la dreta. (*Rialles*)

I com estan les coses a França? La burgesia francesa tem l'estabilització de la divisa nacional. És una operació dolorosíssima. L'americà diu: Si no ho consentiu, no vos prestaré res i vos les arreglarem com vulgueu. L'americà exigeix de França que es desarme per a pagar els seus deutes. ¿Quina cosa millor que aquest pacifisme pur, amb el desarmament i l'estabilització dels canvis? Amèrica es prepara "pacíficament" a doblegar França sota el seu jou.

La qüestió de la paritat or i dels deutes amb Anglaterra està ja resolta. Anglaterra, si no m'enganye, lliura ja als Estats Units uns 330 milions de rubles per any. Ha arreglat, al seu torn, la qüestió del deute italià, del que no percebrà sinó una part insignificant. França és la principal deutora d'Anglaterra i d'Amèrica, però fins ara, no ha pagat un cèntim. Però haurà de pagar, a menys de triomfar una revolució que anul·le tots els antics deutes. Alemanya efectua pagaments a França i Anglaterra que, per la seua vegada, ens exigeixen a nosaltres el pagament dels nostres deutes. En suma, el burgès anglès treu o es disposa a treure dels seus deutors europeus tot allò que puga, a fi d'enviar-lo després, amb una ajuda afegida per ell mateix, delà l'Atlàntic, a l'oncle Sam. Què són en suma, Mr. Baldwin o el rei Jordi? Senzillament el recaptador en cap dels impostos d'Amèrica a la província anomenada Europa (*Rialles*), l'agent encarregat de fer efectiu els pagaments dels pobles europeus i d'expedir-los als Estats Units. Com hom veu, es tracta d'una organització de les més pacífiques: les relacions financeres dels pobles d'Europa estan regulades d'acord amb el deute Americà davall la vigilància del contribuent més puntual, Gran Bretanya, que ha guanyat per això el títol de recaptador principal d'imposts. La política europea d'Amèrica descansa completament a sobre aquest principi. Alemanya paga a França; Itàlia paga a Anglaterra; França paga a Anglaterra; Rússia, Alemanya, Itàlia, França, Anglaterra, pagueu-me. Açò és el que diu Amèrica. Aquesta jerarquia dels deutes és una de les bases del pacifisme americà.

La lluita mundial entre Anglaterra i Amèrica per la possessió del petroli ha provocat ja sacsades revolucionàries i conflictes militars a Mèxic, Turquia, Pèrsia. Però potser els periòdics ens anuncien demà que entre Amèrica i Anglaterra s'ha concertat una col·laboració pacífica per al domini de la nafta. Com s'efectuarà aqueixa col·laboració? Se celebrarà una conferència del petroli a Washington, on Amèrica dirà a Anglaterra: Acontenta't amb una ració de nafta més modesta. I serà una nova prova del pacifisme de la millor llei.

En la lluita pels mercats també es procedeix de temps en temps a un arranjamet "pacífic" de la qüestió. Parlant de la lluita pels mercats que es mena avant entre Anglaterra i Amèrica un escriptor alemany, antic ministre de no sé quin govern (els exministres són nombrosos en Alemanya), el Baró Reibnitz diu en substància: Anglaterra podrà evitar la guerra si deixa les mans lliures als Estats

Units al Canadà, a Amèrica del Sud, en el Pacífic i en la costa oriental d'Àsia i Austràlia; “a ella li quedaran altres dominis *fora d'Europa*”. No veig molt bé què li quedarà a Anglaterra després d'açò. Però l'alternativa és clara: o la guerra, o la porció còngrua.

En allò que fa les matèries primeres estrangeres, heus aquí un últim capítol interessant en el màxim grau. Els Estats Units troben que els manquen moltes coses que altres posseeixen. Al respecte, els periòdics americans han publicat el mapa del repartiment de matèries primeres en el món. Ara parlen i discuteixen de continents sencers. Els pigmeus europeus s'inquieten per Albània, per Bulgària, per alguns corredors i malaurades parcel·les de terra. Els americans s'ocupen de continents; açò facilita l'estudi de la geografia i, sobretot, dóna amplitud als seus bandolerismes. (*Rialles*) Així, doncs, els periòdics americans han publicat el mapa del globus terrestre amb deu taques negres, deu grans llacunes dels Estats Units en matèries primeres: el cauxú, el cafè, els nitrats, l'estany, la potassa, i algunes altres menys importants. Sembla que totes aquestes primeres matèries són monopoli, no dels Estats Units, sinó d'altres països. El 70 per 100 de la collita mundial de cauxú s'obté en illes que pertanyen a Anglaterra; ara bé, Amèrica consumeix el 70 per 100 de la producció mundial del cauxú per als seus pneumàtics i altres articles. El cafè ve del Brasil. Xile, sostingut financerament pels anglesos, subministra els nitrats, i així successivament. Churchill decidí recuperar les sumes pagades a Amèrica en concepte de deutes augmentant el preu del cauxú. I Hoover, director del comerç americà, calculava que en 1925, els Estats Units havia pagat als anglesos pel cauxú de 700 a 800 milions de dòlars més del preu honrat. Hoover sap distingir perfectament els preus honests dels deshonestos; és la seua especialitat. Quan se'n assabentar, els periòdics americans posaren el crit al cel. Així, per exemple, l'*Evening Post* exclamava: “¿Per a què tots aqueixos Locarnos i Ginebres, aqueixes Lligues i protocols, aqueixes conferències de desarmament i conferències econòmiques, si un grup poderós de nacions aïlla intencionadament Amèrica?” Miren vostès aqueixa pobreta Amèrica, a la que s'aïlla i explota per totes les bandes! (*Rialles*) El cauxú, el cafè, l'estany, els nitrats, la potassa, tot açò ja ha estat agafat i monopolitzat, de manera que un bon multimilionari no pot fer una volta en automòbil, ni beure cafè fins a la sacietat... ni tenir tan sols una bala d'estany per a suïcidar-se si així se li antulla. (*Rialles*). Vertaderament, la situació és intolerable, és l'explotació per tot arreu! Hi ha com per a tombar-se viu en un fèretre “estandarditzat”! A aquest propòsit, Mr. Hoover ha escrit un article (i quin article!) compost exclusivament de preguntes (29 qüestions) a qual més interessant. Com vos imagineu, totes aquestes qüestions són puntes dirigides contra Anglaterra. Està bé vendre a més d'un preu honrat? No pot originar açò l'enverinament de les relacions entre els països? I si és així, no està el Govern obligat a intervenir-hi? I si un Govern que es respecta intervé, no pot ocasionar açò greus conseqüències? (*Rialles*). Un

periòdic anglès, menys correcte que els altres, però més franc, escrigué sobre aquest particular: un imbècil pot fer més preguntes que puguen respondre cent homes intel·ligents. (*Rialles*). Aquest periòdic patriota tan sols desfoga la seua bilis. En primer terme, jo no puc admetre que un imbècil ocupe un lloc tan important, i fins i tot si així fóra... Camarades, no és una confessió, sinó una suposició lògica. (*Rialles*). Si fóra així, dic, no seria per això menys cert que Hoover es troba al capdavant del gegantí aparell del capital americà i que, per consegüent, necessita intel·ligència, perquè tota la “màquina” burgesa pensa per ell. En tot cas, després de les vint-i-nou preguntes de Hoover, cadascuna de les quals sonava com un tret a les oïdes de Baldwin, el cautxú baixà sobtadament de preu. Aquest fet aclareix millor que totes les xifres la situació mundial. Tal és en la pràctica el pacifisme americà.

NO HI HA SORTIDA PER AL CAPITALISME EUROPEU

Als Estats Units, que no toleren cap obstacle en el seu camí, que consideren tot encariment de les matèries primeres que manquen com un atac al seu dret indiscutible d'explotar el món sencer, a aquesta nova Amèrica, que avança furiosament en totes direccions, s'oposa Europa, desmembrada, dividida, més pobre que abans de la guerra, amb els mercats limitats, aclaparada de deutes, esquinxada pels seus antagonismes i oprimida per un militarisme hipertrofiat.

En els començaments del període de restauració eren moltes les il·lusions dels economistes i polítics burgesos i socialdemòcrates sobre la possibilitat de tornar a aixecar Europa. La indústria europea, abans que res la indústria francesa, després l'alemanya, es reconstruïen prou ràpidament en certs moments, després de la guerra. Açò no té res d'estrany: la demanda havia tornat a ésser de nou més o menys normal i tots els estocs estaven esgotats; a més, França tenia les regions devastades, que eren per a ella en certa manera un mercat complementari. Mentre hagué d'ocupar-se en satisfer necessitats més urgents d'aquests mercats devastats per la guerra, la indústria treballà a ple rendiment i la seua prosperitat féu concebre grans esperances, grans il·lusions. Ara, els mateixos economistes burgesos han renunciat a aquestes il·lusions. El capitalisme europeu es troba en una situació sense sortida.

Sense necessitat que la burgesia americana ho vullga conscientment, la formidable superioritat econòmica dels Estats Units impedirà fatalment al capitalisme europeu que es reconstruísca. El capitalisme americà, acaçant cada vegada més en Europa, l'empentarà automàticament pel camí de la revolució. Ací està el nus de la situació mundial.

Tal estat de coses té la seua repercussió més evident en Anglaterra. En les seues exportacions transatlàntiques, Anglaterra veu la seua esfera d'acció limitada per

Amèrica, el Canadà i el Japó, així com pel desenvolupament industrial de les seues pròpies colònies. En el mercat tèxtil de l'Índia, que és una colònia seua, es veu en l'actualitat desallotjada pel Japó. Al mercat europeu, cada augment de venda de mercaderies angleses restringeix els mercats d'Alemanya, de França, i inversament. El contrari és el que succeeix amb major freqüència: les exportacions d'Alemanya i França perjudiquen les de Gran Bretanya. El mercat europea no s'eixampla. En els seus estrets límits es produeixen desplaçaments d'una banda o d'una altra. Esperar que aquesta situació es modifique radicalment a favor d'Europa, seria esperar miracles. Així com en el mercat interior l'empresa més important i avançada té assegurat el triomf sobre l'empresa petita i endarrerida, de la mateixa manera, al mercat mundial, els Estats Units obtindran la victòria sobre Europa, és a dir, en primer lloc sobre Anglaterra.

En 1925, les importacions i exportacions d'Anglaterra abastiren, respectivament, el 111 per 100 i el 76 per 100 del seu nivell d'abans de la guerra. D'on resulta un passiu formidable de la balança comercial. La reducció de les exportacions porta amb si una crisi industrial que repercuteix a les branques fonamentals de la indústria: carbó, acer, construccions navals, teixits, etc. Certes millories temporals, importants potser, són possibles i fins i tot inevitables, però no deixa d'ésser cert que la Gran Bretanya es troba actualment en decadència.

No es pot realment sinó sentir desdeny envers els "estadistes" anglesos que han servat els seus antics hàbits, tan poc compatibles amb la nova situació, i que no tenen la més elemental concepció de la situació mundial i de les seues inevitables conseqüències. En aquests darrers temps, Baldwin i Churchill ens han obsequiat novament amb les seues declaracions. A finals de l'últim any, Churchill digué que tenia dotze raons per a ésser optimista. En primer lloc, la divisa nacional està estabilitzada. L'economista anglès Keynes li replicà explicant que aqueixa estabilització suposava una disminució mínima d'un 10 per 100 en el preu de les mercaderies exportades i, per tant, un augment corresponent del passiu de la balança. La segona raó que mena a l'optimisme és el preu elevat del cautxú. Però, ai!, les vint-i-nou preguntes de Mr. Hoover han rebaixat considerablement l'optimisme de Churchill en allò que fa al cautxú. En tercer lloc, el nombre de vagues ha disminuït. Però esperem que acabe abril, moment en què caldrà procedir a la revisió del contracte col·lectiu dels miners. Quarta raó d'optimisme: Locarno. No obstant això, la lluita anglofrancesa després de Locarno, lluny de disminuir, no ha fet sinó intensificar-se. D'altra banda, fins i tot és massa aviat per a pronunciar-se definitivament sobre els resultats dels acords de Locarno. No enumerem les restants raons d'optimisme: encara es cotitzen menys a la Borsa de Nova York. És interessant assenyalar que el *Times* publicà un fons sobre aquest assumpte titulat: "Dos raigs

d'esperança". El *Times* és més modest que Churchill: no té dotze, sinó només dos raigs d'esperança, i a més raigs X, és a dir, raigs prou problemàtics.

Pot oposar-se a la lleugeresa de Churchill la serietat relativa dels americans, que saben apreciar l'economia britànica des del seu punt de vista, i també l'opinió dels mateixos industrials britànics. A la seua tornada d'Europa, el director del Departament del Comerç dels Estats Units, Klein, presentà als industrials un informe que, tanmateix el seu to convencional tranquil·litzador, deixa aguitar la veritat. "Des del punt de vista econòmic [digué], l'única taca fosca, fent abstracció evidentment de la situació de França i Itàlia, així com de la restauració relativament lenta d'Alemanya, l'única taca fosca, dic, és el Regne Unit. Em sembla que Anglaterra es troba en una situació comercial dubtosa. No voldria ser massa pessimista, perquè Anglaterra és el nostre millor client, però en aquest país es desenvolupen una sèrie de factors que, al meu entendre, han de merèixer serioses reflexions... Hi ha en Anglaterra formidables impostos, la causa dels quals, segons alguns, és necessari cercar-la en la nostra set de diners, per no dir més. No obstant això, açò no és enterament just... L'utilitatge de la indústria hullera és el mateix que fa diverses dècades, de manera que el cost de la mà d'obra per tona és tres o quatre vegades major que als Estats Units."

I així successivament en el mateix to.

Heus aquí ara una altra opinió. J. Hawey, exambaixador americà a Europa, a qui els anglesos consideren com a amic del seu país perquè parla sovint de la necessitat d'ajudar Anglaterra, ha publicat recentment un article titulat "La fi d'Anglaterra", en què arriba a la conclusió que "la producció anglesa ha acabat ja. D'ara en avant, el lot d'Anglaterra consistirà a ésser un intermediari", és a dir, l'agent i empleat de Banca dels Estats Units. Tal és la conclusió d'aquest amic d'Anglaterra.

Vegem ara què opina George Hunter, gran constructor de navilis anglesos, la nota del qual al Govern ha causat sensació en tota la premsa britànica:

"¿El Govern [diu] s'ha adonat completament de la situació desastrosa de la indústria anglesa? ¿Sap que aquesta situació, lluny de millorar, empitjora progressivament? El nombre dels nostres aturats crònics amb el dels temporals representa com a mínim el 12,5 per 100 dels obrers que treballen. La nostra balança comercial és desfavorable. Els nostres ferrocarrils i una gran part de les nostres empreses industrials paguen dividendes trets de les seues reserves o no paguen cap, si açò continua, arribarem a la fallida i a la ruïna. No hi ha cap milloria en perspectiva."

La indústria hullera és la clau del capitalisme anglès. En l'actualitat, es manté gràcies als subsidis governamentals. "Podem [diu Hunter], subvencionar quant vulguem la indústria hullera; açò no impedirà que la nostra indústria, en general,

decrezca.” Però si les subvencions cessaren, els industrials anglesos no podrien pagar els salaris que actualment paguen; ara bé, açò provocaria, a partir de l’1 de maig pròxim, un formidable conflicte econòmic. No és difícil imaginar-se el que seria una vaga que comprendria almenys a un milió de miners, sostinguts versemblantment per prop d’un milió de ferroviaris i obrers del transport. Anglaterra entraria en un període de formidables trastorns econòmics. Cal continuar concedint subvencions ruïnoses, o resignar-se a un violent conflicte social.

Churchill posseeix dotze raons per a ser optimista, però l’estadística social d’Anglaterra testifica que l’atur augmenta, que el nombre de miners disminueix i que, en canvi, el proletariat no especialitzat és cada vegada més nombrós i el personal dels restaurants i cafès-concerts augmenta en detriment de la quantitat de productors. Es comprova així mateix que també augmenta el nombre de lacais, això sense comptar els lacais polítics que, el tovalló al braç, imploren la generositat dels americans. (*Rialles*)

Tornem al nostre paral·lel entre Amèrica i Anglaterra. En Amèrica es forma al si de la classe obrera una superaristocràcia que funda el *Company Unions*; a Anglaterra, destronada de la seua supremàcia d’antany, es desenrotllen, al contrari, les capes del *Lumpen-proletariat*. Aquesta oposició palesa, millor que tot, el desplaçament de l’eix econòmic mundial. I aquest eix no deixarà de desplaçar-se mentre l’eix de “classe” de la societat no s’haja desplaçat, és a dir, mentre no s’haja realitzat la revolució proletària.

Baldwin, és cert, no comparteix aquesta opinió. Tot i que més seriós que Churchill, no comprèn molt més que aquest últim. En una assemblea d’industrials indicava els mitjans de sortir de la situació, perquè un primer ministre conservador posseeix sempre excel·lents receptes contra totes les malalties. “A vegades em sembla [digué], que alguns de nosaltres han dormit durant sis o set anys.” Molt més! El mateix mister Baldwin ha dormit almenys durant cinquanta anys, mentre els altres vetllaven. “Deuríem [continua el primer ministre], prendre com a exemple el progrés realitzat en aqueix temps pels Estats Units.” Intenteu, en efecte, prendre com a exemple el “Progrés” dels Estats Units! Tenen allí una fortuna nacional de 320.000 milions de dòlars, 60.000 milions en els bancs, una acumulació anual de 7.000 milions, mentre que en el vostre país allò que existeix és el dèficit. Preneu-lo com a exemple! Intenteu-ho! “Les dues parts (els capitalistes i els obrers), [prossegueix Baldwin], poden aprendre molt més a l’escola dels Estats Units que estudiant la situació de Moscou.” Mr. Baldwin fa malament en dir: font, de la teua aigua no beuré. Nosaltres podem ensenyar-li algunes coses. Sabem orientar-nos entre els fets, analitzar l’economia mundial, preveure les coses, en particular la decadència de l’Anglaterra capitalista. Ara bé, açò, mister Baldwin no ho sap. (*Rialles, aplaudiments*)

Churchill, ministre d'Hisenda, ha al·ludit també a Moscou. Ara, és el complement obligat de tot bon discurs. Churchill havia llegit al matí un horrible discurs de Mr. Tomski, aquest últim no és un membre de la Cambra dels Lords, sinó, com refereix Churchill, un home que ocupa un lloc importantíssim en la República dels Soviets. No ha passat la seua joventut en Òxford o en Cambridge amb Mr. Churchill, sinó a la presó de Butirki, a Moscou. No obstant això, Mr. Churchill es veu obligat a parlar de Mr. Tomski. I, cal dir-ho, no és molt amable amb ell. En la conferència de les *Trade-Unions* celebrada en Scarborough, Mr. Tomski hi pronuncià, en efecte, un discurs que no ha tingut l'honor d'agradar Mr. Churchill. Aquest últim ha esmentat trossos d'aqueix discurs, qualificant-lo de "divagació d'un bàrbar". "Considera [ha dit Mr. Churchill], que en aquest país som capaços de dirigir els nostres propis assumptes sense cap ingerència de l'exterior." Mr. Churchill es mostra altiu, però sense raó en aquest cas, perquè el seu patró Mr. Baldwin declara que cal instruir-se a l'escola dels Estats Units. "No volem [continua Churchill], desdejurar-nos amb un ou de cocodril acabat de posar." Segons sembla, Tomski és qui ha posat en Anglaterra un ou de cocodril. A Mr. Churchill no li agraden aquests procediments; prefereix la política de l'estruç, que amaga el cap a l'arena, i, com és sabut, l'estruç i el cocodril es troben a les colònies tropicals d'Anglaterra. Després, Mr. Churchill s'enaudeix: "Jo no tinc por de la revolució bolxevic en aquest país. No critique les personalitats." Açò no li impedeix pronunciar una furiosa diatriba contra Tomski; per consegüent, en té por. No critica la personalitat de Tomski; es limita a qualificar-lo de cocodril. (*Rialles*) "La Gran Bretanya no és Rússia!" En efecte! "Quina utilitat hi ha en fer engolir els obrers anglesos l'avorrida doctrina de Karl Marx i a fer-los cantar, desentonant, la *Internacional*?" És veritat que els obrers anglesos canten a vegades la *Internacional* en un to fals, amb la música de MacDonald, però a Moscou aprendran a cantar-la bé. Segons el nostre parer, malgrat les dotze raons per a ésser optimista, no està llunyà el temps en què la situació econòmica d'Anglaterra empentarà la classe obrera a cantar la *Internacional* a tota veu. Prepare vostè les orelles, Mr. Churchill! (*Llargos aplaudiments*)

En allò tocant Alemanya i França, em limitaré a unes breus observacions.

Fa dos dies rebí d'un dels nostres enginyers que ha visitat les fàbriques alemanyes en què s'executen les nostres comandes una lletra en què caracteritza la situació en aquests termes: "Com a enginyer, la meua impressió és penosa. La indústria pereix aquí per falta de mercats, i cap crèdit americà podrà subministrar-li aquests mercats." El nombre d'aturats en Alemanya excedeix de dos milions. A conseqüència de la racionalització de la producció, els obrers especialitzats formen al voltant de les tres quartes parts dels aturats. Alemanya ha patit una crisi d'inflació, després una crisi de deflació; ara havia de tornar la prosperitat, però, per contra, és l'enfonsament (més de dos milions d'obers

sense treball). I, no obstant això, les conseqüències més dures de l'aplicació del pla Dawes en Alemanya estan encara per venir.

A França, la indústria, després de la guerra, ha progressat considerablement. Per aquest motiu molts conceberen grans il·lusions. En realitat, França ha portat fins aquí una vida superior als seus mitjans; la seua indústria ha progressat gràcies a un mercat interior temporal (regions devastades) i a costa del país sencer (depreciació del franc). Ara ha arribat el moment d'arranjar els comptes. “Desarma't, (diu Amèrica a França); reduïx les teues despeses, adopta una moneda estable.” Ara bé, la moneda estable significa la reducció de les exportacions, la desocupació, l'expulsió dels proletaris estrangers als seus països, la rebaixa dels salaris dels obrers francesos. El període d'inflació ha arruïnat la petita burgesia; el període de deflació farà aixecar-se al proletariat. El Govern francès no s'atreveix ni tan sols a abordar la solució de la qüestió financera. Els ministres d'Hisenda se succeeixen cada dos mesos i continuen fent funcionar la màquina dels assignats. És el seu únic mètode de regularització de l'economia. L'almirall Horty digué que era un art que no tenia res de complicat, i es posà a fabricar bitllets francesos falsos a Hongria, indubtablement no per a sostenir la República, sinó per a restaurar la monarquia. La França republicana no ha volgut tolerar concurrència monàrquica i ha fet procedir a unes quantes detencions a Hongria; però, a més d'açò, molt poc ha fet pel sanejament de la moneda francesa. França marxa vers una crisi econòmica i política.

En aquesta Europa que es descompon, la Societat de Nacions vol reunir enguany dues conferències: una, per al desarmament; una altra, per a la reconstrucció econòmica d'Europa. No obstant això, és inútil precipitar-se per a retenir els llocs: la preparació de la conferència s'efectua lentament i xoca a cada pas amb interessos contradictoris.

A propòsit de la preparació de la conferència per al desarmament, una revista anglesa publicava aquests dies un article oficial d'excel·lent interès signat “L'Àugur”. Tot demostra que el tal Àugur està en estreta relació amb el Ministeri de Negocis Estrangers i coneix perfectament les seues interioritats. Sota pretext de preparar la conferència per al desarmament, l'Àugur britànic ens amenaça amb “mesures que no seran mesures pacífiques”. És una amenaça directa de guerra. Qui llença aquesta amenaça? Anglaterra, que perd els seus mercats exteriors; Anglaterra, on regna l'atur; Anglaterra, on augmenten les files del *Lumpen-proletariat*; Anglaterra, que només posseeix un optimista, Winston Churchill, ens amenaça ara amb la guerra. Per què? A propòsit de què? ¿No serà perquè vol venjar-se sobre algú dels afronts que rep d'Amèrica? Quant a nosaltres, no volem la guerra. Però si les classes directores britàniques pretenen accelerar el procés de la revolució; si la Història desitja llevar-los la Raó abans d'arrabassar-los el poder, ha d'empentar-les, precisament ara, pel

perillós pendent de la guerra. Una col·lisió entre pobles ocasionaria patiments incalculables. Però si uns bojos criminals desencadenen una nova guerra a Europa, no seria Baldwin, ni Churchill, ni Amèrica, el seu patró, el vencedor, sinó la classe obrera revolucionària d'Europa. (*Aplaudiments*)

HA ESGOTAT EL CAPITALISME EL SEU TEMPS?

Per a acabar, plantejaré una qüestió que, al meu entendre, dimana del fons mateix del meu informe. ¿El capitalisme, ha complit o no ha complit el seu temps? ¿Es troba en condicions de desenrotllar en el món les forces productives i de fer progressar la humanitat? Aquest problema és fonamental. Té una importància decisiva per al proletariat europeu, per als pobles oprimits d'Orient, per al món sencer i, sobretot, per als destins de la Unió Soviètica. Si es demostrés que el capitalisme és capaç encara de complir una missió de progrés, d'enriquir més els pobles, de fer més productiu el seu treball, açò significaria que nosaltres, el Partit Comunista de l'URSS, ens hem precipitat en cantar el seu *de profundis*; en altres termes, que hem pres massa aviat el poder per a intentar realitzar el socialisme. Perquè, com explicava Marx, cap règim social desapareix abans d'haver esgotat totes les seues possibilitats latents. I en la nova situació econòmica actual, ara que Amèrica s'ha enlairat per damunt de tota la humanitat capitalista, modificant profundament la relació de les forces econòmiques, hem de plantejar-nos aquesta qüestió: ¿el capitalisme ha complit el seu temps, o pot esperar encara a fer una obra de progrés?

Pel que fa a Europa, la qüestió, com he tractat de demostrar, es resol francament per la negativa. Europa, després de la guerra, ha caigut en una situació més penosa que abans de 1914. Però la guerra no ha estat un fenomen fortuït: ha estat l'aixecament cec de les forces de producció contra les formes capitalistes compreses les de l'Estat nacional. Les forces de producció creades pel capitalisme no podien contenir-se ja dins el marc de les formes socials del capitalisme, fins i tot dins el marc dels Estats nacionals. D'aquí la guerra. Quin ha estat el resultat de la guerra per a Europa? Una agreujament considerable de la situació. Tenim actualment les mateixes formes socials capitalistes però més reaccionàries; les mateixes barreres duaneres, però més eriçades d'obstacles; les mateixes fronteres, però més estretes; els mateixos exèrcits, però més nombrosos; un deute major, un mercat restringit. Tal és la situació general d'Europa. Si avui Anglaterra s'aixeca un poc, és en detriment d'Alemanya; demà serà Alemanya la que s'aixecarà a costa d'Anglaterra. Si la balança comercial d'un país acusa un excedent, la balança d'un altre país acusa un passiu corresponent. L'evolució mundial (principalment el desenvolupament dels Estats Units) ha portat Europa a aquest compromís. Amèrica constitueix avui la força essencial del món capitalista, i el caràcter d'aquesta força determina automàticament la situació sense sortida d'Europa dins dels límits del

règim capitalista. El capitalisme europeu s'ha tornat reaccionari en el sentit absolut del terme; dit d'una altra manera, lluny de fer progressar les nacions, no és ni tan sols capaç de conservar el nivell de la vida que havien assolit en el passat. Tal és la base econòmica de l'època revolucionària actual. Assistim a fluxos i refluxos polítics, però aquesta base roman invariable.

Quant a Amèrica, el quadro sembla força distint. Però i Àsia? No se la pot, en efecte, desdenyar. Àsia i Àfrica representen el 55 per 100 de la superfície i el 60 per 100 de la població del globus. Mereixerien, és cert, un examen detallat que no cap als límits d'aquest discurs. Però tot allò que hem dit més amunt demostra clarament que la lluita entre Amèrica i Europa és abans que res una lluita per la dominació en Àsia. ¿És capaç encara el capitalisme de complir una missió de progrés en Amèrica? ¿Pot realitzar aquesta missió en Àsia i en Àfrica? En Àsia ja ha començat a obtenir èxits importants; en Àfrica únicament ha fregat la perifèria del continent. ¿Quines perspectives de desenvolupament té? A primera vista, podria semblar que el capitalisme ha complit ja el seu temps a Europa, que en Amèrica desenvolupa les forces productives, que en Àsia i Àfrica té encara davant ell un ample camp on podrà exercir la seua activitat durant dècades i fins i tot segles. És realment així? Si fóra així significaria que el capitalisme no ha acabat encara la seua missió en el món. Ara bé, actualment l'economia és mundial, i açò és el que determina la sort del capitalisme per a tot els continents. El capitalisme no pot desenvolupar-se aïlladament en Àsia, independentment del que ocorre a Europa o Amèrica. L'època dels processos econòmics provincials ha passat definitivament. És cert que el capitalisme americà és incomparablement més fort i més sòlid que el capitalisme europeu i pot mirar l'esdevenidor amb més seguretat. Però ja no pot sostenir-se amb el seu equilibri interior. Necessita l'equilibri mundial. Europa depèn cada vegada més d'Amèrica, però d'aquí en resulta que Amèrica, al seu torn depèn cada dia més d'Europa. Amèrica acumula anualment 7.000 milions de dòlars. Què fer d'aquests diners? Tancar-lo simplement en un soterrani equival a convertir-los en un capital mort que disminuirà els beneficis del país. Tot capital exigeix interessos. On col·locar els fons disponibles? El país per si mateix no els necessita. El mercat interior està sobresaturat. Cal cercar una sortida a l'exterior. S'ha començat a prestar diners als altres països, a invertir fons en la indústria estrangera. Però què fer amb els interessos? Aquests, en efecte, tornen a Amèrica. Fa falta, doncs, o col·locar-los de nou en l'estranger si es perceben en espècie, o bé, en compte d'agafar-los en or, importar mercaderies europees. Però aquestes mercaderies minaran la indústria americana, l'enorme producció de la qual ja exigeix un mercat exterior. Tal és la contradicció. O importar or, del que no se sap què fer, o, en compte d'or, importar mercaderies en detriment de la indústria nacional. La "inflació" or és per a l'economia tan perillosa com la inflació fiduciària. Es pot morir de plètora tant com de caquèxia. Si hi ha or en quantitat excessiva, aquest no produeix

nous ingressos, rebaixa l'interès del capital i, per tant, fa que l'extensió de la producció siga irracional. Produir i exportar per a amuntonar l'or en soterranis, equival a llençar les mercaderies al mar. És la raó per la qual Amèrica necessita estendre's cada vegada més, és a dir, col·locar la part supèrflua dels seus recursos en l'Amèrica Llatina, a Europa, en Àsia, en Austràlia, en Àfrica. Però per açò mateix, l'economia d'Europa i de les altres parts del món esdevé cada vegada més part integrant de la dels Estats Units.

Es diu en l'art militar que qui encercla l'enemic i el talla queda sovint tallat ell mateix. En l'economia es produeix un fenomen anàleg: com més sotmeten els Estats Units davall la seua dependència al món sencer, més cauen ells mateixos sota la dependència del món sencer, amb totes les seues contradiccions i commocions en perspectiva. Avui, la revolució a Europa suposa la fallida de la Borsa americana; demà, quan les inversions de capital americà en l'economia europea hagen augmentat, significarà una commoció profunda.

I el moviment nacional revolucionari en Àsia? El desenvolupament del capitalisme en Àsia implica fatalment el desenrotllament d'aquest moviment, que xoca cada vegada més violentament amb el capital estranger, *vedette* de l'imperialisme. En Xina, el desenvolupament del capitalisme, que es produeix amb el concurs i sota la pressió dels colonitzadors imperialistes, engendra la lluita revolucionària i commocions socials.

He parlat més amunt de la potència dels Estats Units enfront de l'Europa afeblida i els pobles colonials econòmicament endarrerits. Però aquesta potència dels Estats Units constitueix precisament el seu punt vulnerable: implica la seua creixent dependència respecte dels països i continents econòmicament i política inestables. Amèrica es veu obligada a fundar la seua potència en una Europa inestable, açò és, en les revolucions pròximes d'Europa i en el moviment nacional revolucionari d'Àsia i d'Àfrica. No pot considerar-se Europa com un tot independent. Però tampoc Amèrica és un tot independent. Per tal de mantenir el seu equilibri interior, Estats Units té necessitat d'una sortida cada vegada més àmplia a l'exterior; ara bé, aquesta sortida a l'exterior introdueix en el seu règim econòmic elements cada vegada més nombrosos del desordre europeu i asiàtic. En aquestes condicions, la revolució victoriosa a Europa i en Àsia inaugurarà forçosament una era revolucionària per als Estats Units. I és indubtable que la revolució, una vegada començada, es desenrotllarà amb una celeritat vertaderament americana als Estats Units. Heus aquí què es dedueix de l'apreciació de la situació mundial.

Resulta d'aquí que la revolució no esclatarà en Amèrica sinó en segon lloc. Començarà a Europa i en Orient. Europa arribarà al socialisme contra l'Amèrica capitalista, l'oposició de la qual haurà de vèncer. És veritat que seria més avantatjós començar la socialització dels mitjans de producció per aqueix país summament ric que és Amèrica i continuar-la després en la resta del món. Però

la nostra pròpia experiència ens ha demostrat que és impossible establir capritxosament l'ordre de la revolució en els diferents països. Rússia, país econòmicament feble i endarrerit, ha estat el primer en portar a terme la revolució proletària. Ara li toca el torn als altres països d'Europa. Amèrica no permetrà que l'Europa capitalista s'aixequi de nou. És l'element de revolució que actualment constitueix el poder capitalista dels Estats Units. Siguen quines siguin les fluctuacions polítiques que haja d'experimentar Europa, aquesta romandrà en una situació econòmica sense sortida. Aquest és un fet essencial, i aquest fet, un any més tard o més prompte, empenyarà el proletariat per la via revolucionària.

¿Podrà la classe obrera servir el poder i realitzar el socialisme en la seua economia sense Amèrica i contra ella? Aquesta qüestió es relaciona íntimament amb les de les colònies. L'economia capitalista d'Europa, i particularment la d'Anglaterra, depèn en gran part de les possessions colonials, que subministren a les metròpolis els productes alimentaris en les matèries primeres necessàries per a la indústria. Lliurada a si mateixa, és a dir, aïllada del món exterior, la població d'Anglaterra estaria condemnada a una mort econòmica i física imminent. La indústria europea depèn en molt gran mesura dels seus vincles amb Amèrica i les colònies. Ara bé, el proletariat europeu, tan prompte com haja arrancat el poder a la burgesia, ajudarà els pobles colonials oprimits a trencar les seues cadenes. ¿Podrà sostenir-se en semblants condicions i instaurar l'economia socialista?

Nosaltres, pobles de la Rússia tsarista, ens hem sostingut durant els anys del bloqueig i de la guerra. Patírem fam, misèria, epidèmies, Però resistim. El nostre Estat d'endarreriment ha constituït per a nosaltres en aquestes circumstàncies una superioritat. La revolució sabé mantenir-se recolzant-se en la seua reraguarda representada per la classe camperola. Famolenca i assolada per les epidèmies, sabé resistir bé, no obstant això. Però la qüestió es planteja d'una altra manera per a l'Europa industrialitzada, i especialment per a Anglaterra. Una Europa fragmentada no podria, ni fins i tot sota la dictadura del proletariat, resistir econòmicament servant el seu fraccionament. La revolució proletària implica la unificació d'Europa. Actualment els economistes, els pacifistes, els homes de negocis, i fins a simplement els xarlatans burgesos parlen sovint dels Estats Units d'Europa. Però aquesta obra és superior a les forces de la burgesia europea, rosegada pels seus antagonismes. Només el proletariat victoriós podrà realitzar la unió d'Europa. Onsevulla que esclate la revolució i siga quin siga el ritme del seu desenvolupament, la unió econòmica d'Europa és la condició prèvia de la seua refosa socialista. La Internacional Comunista ja ho proclamà en 1923: cal llençar als que han dividit Europa, prendre el poder per a unificar-la i crear els Estats Units Socialistes d'Europa. (*Aplaudiments*)

L'Europa revolucionària trobarà el camí que mena a les matèries primeres, als productes alimentaris; sabrà fer-se ajudar per la classe camperola. D'altra banda, nosaltres ens hem enfortit considerablement i podrem, als mesos més difícils, ajudar quelcom l'Europa revolucionària. Serem, a més a més, per a aquesta última un pont vers Àsia. L'Anglaterra proletària caminarà de la mà amb els pobles de l'Índia i assegurarà la independència d'aquest país. Però no se segueix d'aquí que perda la possibilitat d'una estreta col·laboració econòmica amb l'Índia. L'Índia lliure tindrà necessitat de la tècnica i de la cultura europees; Europa tindrà necessitat dels productes de l'Índia. Els Estats Units d'Europa, amb la nostra Unió soviètica, constituïran un poderós centre d'atracció per als pobles d'Àsia, que procuraran establir estretes relacions econòmiques i polítiques amb l'Europa proletària. Si Anglaterra proletària perd l'Índia com a colònia, la trobarà com a companya en la Federació Eurasiàtica de tots els pobles. El bloc dels pobles d'Euràsia serà indestructible i, sobretot, invulnerable als cops dels Estats Units. No se'ns oculta el poder d'aquests últims. En les nostres perspectives revolucionàries, partim d'una clara apreciació dels fets com ara són. Més encara: considerarem que aquest poder (tal és la dialèctica) és actualment la palanca per excel·lència de la revolució europea. No ignorem que, políticament i militar, aquesta palanca es girarà contra ella quan la revolució europea esclate. Quan es trobe en joc la seua pell, el capital americà emprendre la lluita amb una energia feroç. Quant els llibres i la nostra pròpia experiència ens han ensenyat respecte de la lluita de les classes privilegiades per a servir la seua dominació, empal·lidirà segurament davant les violències que el capital americà farà patir a l'Europa revolucionària. Però gràcies a la seua col·laboració revolucionària amb els pobles d'Àsia, l'Europa unificada serà infinitament més poderosa que els Estats Units. Per mediació de la Unió Soviètica, els treballadors d'Europa i d'Àsia es trobaran indissolublement units. Aliat a l'Orient aixecat, el proletariat revolucionari europeu arrancarà al capital americà el control de l'economia mundial i assentarà els fonaments de la Federació dels pobles socialistes del món sencer. (*Tempestat d'aplaudiments*)

¹ *Cant*. El *cant* anglès és una forma específica de la mentida convencional, tàcticament admesa per tothom per raons d'hipocresia social. Segons Carlyle, el *cant* és l'art de conferir, en interès propi, als fenòmens un aspecte que no tenen en realitat. L'Anglaterra parlamentària i protestant ha aixecat aquest art al seu més alt grau.

² Després d'escrit aquest treball, el Ministeri anglès ha adoptat una sèrie de mesures legislatives i financerobancàries assegurant la tornada a la moneda-or. Aparentment, ens trobem en presència d'una "enlluernadora victòria" del capitalisme anglès. En realitat, res expressa de manera més marcada la decadència d'Anglaterra com aquest èxit financer. Anglaterra ha hagut d'efectuar aquesta operació costosa sota la pressió del fort dòlar americà i de la política financera dels seus propis Dominis, que, girant l'esquena a la lliura esterlina, s'orientaven cada dia més vers el dòlar. Anglaterra no ha pogut donar un últim salt cap a l'or sense una important "ajuda" financera dels Estats Units. Però açò vol dir que la sort de la lliura esterlina està d'ara en avant sota la dependència directa de Nova York. Els Estats Units reben així un poderós mitjà de coacció

financera. Aquesta dependència, Anglaterra està obligada a pagar-la amb un interès elevat. El pagament d'aquest interès aclapara la seua indústria, ja malalta. Per a oposar-se a l'exportació del seu or, Anglaterra es veu obligada a posar traves a l'exportació de les seues mercaderies. No obstant això, no pot renunciar a la transició, a la moneda-or, a menys d'afanyar la seua decadència en el mercat mundial dels capitals. Aquest conjunt fatal de circumstàncies fa nàixer als cercles directores anglesos un sentiment molt marcat de la seua impotència, i suscita les malèvols, però ineficaces, recriminacions de la premsa més conservadora. El *Daily Mail* escriu: "Adoptant la base or, el Govern anglès dóna als bancs federals, pràcticament col·locats sota la influència del Govern dels Estats Units, la possibilitat de suscitar en qualsevol moment una crisi monetària a Anglaterra... El Govern anglès sotmet tota la política financera del seu país a una nació estrangera... L'Imperi britànic està hipotecat a favor dels Estats Units."

"Gràcies a Churchill [escriu el *Daily Express*, conservador], Anglaterra cau davall l'urpa dels banquers americans." El *Daily Chronicle* s'expressa encara amb més energia: "Anglaterra descendeix, en realitat, al rang d'un quaranta-novè Estat d'Amèrica." No es pot dir res millor! A tota aquesta amarga autocrítica, sense conclusions ni perspectives, el ministre d'Hisenda, Churchill, respon en suma que no li queda a Anglaterra un altre camí que acomodar el seu sistema financer amb la realitat (*with reality*). Aquestes paraules de Churchill signifiquen: "Ens hem empobrit infinitament, mentre que els Estats Units s'han enriquit infinitament: o ens hem de batre amb Amèrica, o sotmetre-nos-hi: col·locant la sort de la lliura esterlina sota la dependència dels bancs americans, no fem sinó expressar la nostra decadència econòmica general en llenguatge monetari; no es pot saltar per damunt del propi cap; és necessari caminar amb la realitat."